1963 ARTHUR SCHNITZLER ÖDÜLÜ

MARLEN HAUSHOFER

DUVAR

CAN

ROMAN

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN

ERSEL KAYAOĞLU

Marlen Haushofer

DUVAR

Can Yayınları: 1743
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 697

Die Wand, Marlen Haushofer
© Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin
1968'de Claassen Verlag tarafından basılmıştır.
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti.
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Mayıs 2008

Yayına Hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0952-4

Çağdaş Avrupalı Kadın Yazarlar / *Contemporary European Women Authors*

Avrupa Birliği Kültür Programı'nın (2007-2013) desteğiyle yayınlanmıştır.
Published with the support of the Culture Programme (2007-2013) of the European Union.

Education and Culture DG

Culture Programme

Bu proje Avrupa Komisyonu'nun mali desteğiyle yürütülmektedir. Yayında yansıtılan görüşler sadece yazara aittir. Komisyon bu görüşlerden ve kitapta yer alan bilgilerin herhangi bir kullanımından sorumlu tutulamaz.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Marlen Haushofer
DUVAR

ROMAN

Almanca aslından çeviren
ERSEL KAYAOĞLU

CAN YAYINLARI

Marlen Haushofer, 1920'de Yukarı Avusturya'ya bağlı Molln-Frauenstein'da doğdu. Asıl adı Marie Helene Haushofer'dir. Viyana ve Graz'da Alman Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Dergilerde yayınlanan öyküleriyle başlayan yazarlık hayatı, 1952'de yayınladığı *Das Fünfte Jahr* adlı yapıtıyla hız kazandı. Bu yapıtı *Eine Handvoll Leben, Die Vergißmeinnichtquelle, Die Tapetentür* ve nihayet Haushofer'in belki de bütün dünyada en çok okunan *Duvar* adlı romanı izledi. *Wir Töten Stella* adlı öyküsüyle 1963'te Arthur Schnitzler Ödülü'nü aldı. Haushofer, 1970'te Viyana'da öldü. Yazdığı çocuk kitapları dışında, sağlığında pek ses getirmeyen yapıtları, 70'li yıllarda kadın hareketinin ve kadın edebiyatı araştırmalarının etkisiyle ancak ölümünden sonra ilgi gördü, sonrasında ise bilimkurgu ve fantastik edebiyat gibi farklı okuma biçimleri çerçevesinde değerlendirildi. Bugün Haushofer adına iki yılda bir verilen bir edebiyat ödülü bulunmaktadır.

Ersel Kayaoğlu, 1969'da Bursa'da doğdu. İlk ve ortaokul öğrenimini Almanya'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan mezun oldu ve aynı bölümde doktora çalışması da yaptı. *Mermer Yalıyar* (Ernst Jünger), *Tuhaf Bir Öykü* (Michael Krüger), *Soğuktur Akşam Rüzgârı* (Ingrid Noll), *Fiyasko* (Imre Kertész), *Her Gün* (Terézia Mora) adlı çevirileri Can Yayınları'ndan çıktı. Diğer çevirileri arasında *Tanrı Taşta Uyur* (Rudolf Kaiser), *İç Savaş Manzaraları* (Hans Magnus Enzensberger), *Bahçelerin ve Parkların Tarihi* (Hans Sarkowicz) ile *Mısır ve Antik Yakındoğu'nun Kültür Tarihi* (Egon Friedell) sayılabilir.

ÖNSÖZ

Gisela Ullrich[*]

Duvar romanının kurmaca mekânı için Marlen Haushofer her şeyi değiştiren bir başlangıç durumu tasarlamıştır. Neden belli değildir, ama ansızın patlak veren felakete gizli bir silahın, insanları ve hayvanları yok eden, dünyaya ise zarar vermeyen bir zehrin yol açtığına ilişkin bir tahmin yürütülür: "Kurbanların sakin görünüşlerine bakılacak olursa, acı çekmemişlerdi; bütün bunlar bana bir insan beyninin şimdiye kadar düşünebildiği en insancıl şeytanlık olarak görünüyordu." (s. 47) Nesneler, binalar, taşıtlar, savaş araçları zarar görmezken, ışınları canlı organizmaların hücre yapılarını tahrip eden böyle bir silah gerçekten de vardır. Ama Marlen Haushofer, romanını yazdığı sırada nötron bombasından haberdar değildir. Kamuoyunun, geliştirildiğinden ilk kez 1977 yazında haberdar olduğu bu silahı Egon Bahr, "düşünce sapkınlığının bir simgesi" olarak adlandıracaktır. "Burada bütün bir değerler skalası alaşağı edilmektedir. Maddeden korunmak asıl amaç halini almıştır; insan ikincil önemdedir." (*Vorwärts*, Sayı 29, 21.7.1977)

[*] Edebiyat bilimci. Marlen Haushofer, Max Frisch, Martin Walser ve daha birçok yazar hakkındaki çalışmalarıyla tanınmaktadır. (Y.N.)

Yok edici felaketler, bilimkurgu edebiyatının malzemelerindendir. Romanın görünen yönlerinden olan hayatta kalma mücadelesi, radikal başlangıç, o güne değin geçerli olan değerlerin sorunsallaştırılması, bir dereceye kadar bilimkurgu edebiyatıyla bağdaşmaktadır. Kaldı ki Marlen Haushofer'in "Nachruf zu Lebzeiten"ına bakacak olursak, kendisi "ucuz ütopik dergileri büyük bir zevkle" okumaktadır. Bununla birlikte roman, bilimkurgudan önemli bir noktada ayrılmaktadır. *Duvar,* felaketi sansasyon olarak betimlemekten ve geleceğe yönelik fantastik imge tasarımını bununla ilişkilendirmekten kaçınır. Felaket, hayatta kalan birkaç kişi için durumu inanılır kılmaya hizmet etmektedir yalnızca, bundan böyle sürdürecekleri yaşam –indirgenmiş, arkaik ve büsbütün yalnız da olsa– son derece gerçek olan bir dünyanın içinde betimlenmektedir. Marlen Haushofer'in bunun için bir imha silahını seçmesi, günümüz açısından önemsiz değildir.

Romanda hayatta kalan kadını yalıtan, ama aynı zamanda koruyan duvar, aynı anda hem dışarıda bırakan hem de içine alan sürgünün çift anlamlılığına ilişkin bir metafordur. Alışılmış olana geri dönüş mümkün değildir, yine de bir kurtuluş ve şanstır bu: "Eskiyi kaybetmiş, yeniyi ise kazanamamıştım, kapılarını bana kapatıyordu, ama ben var olduğunu biliyordum." (s. 130-131) Marlen Haushofer'in yapıtında, muhtemelen kendisinin de derinden hissettiği yalnızlığın çift anlamlılığına ilişkin ("ada", "tuzak", "dağlar" gibi) birçok metafor vardır. *Duvar* romanında başlangıçta ümidini kaybetmeyen, sonralarıysa insanların kendisini bulmasından ve geri götürülmekten korkan kadın, yalıtılmışlığı karşısında çift değerlikli bir durumda bulunmaktadır.

Toplumdan uzak, doğaya yakın bir başlangıcı betimleyen sürgün motifi, *Robinsonad* ile bir yakınlığa

da işaret eder. *Robinsonad*'da olduğu gibi burada da, değişen yaşam koşulları, insanı ilk önce akla gelen ve zorunlu olan şeyle yetinmeye zorlar. Söz konusu olan, somut gereklilikler ve yitirilmiş becerilerin yeniden hayata geçirmeyi başarmaktır. Romandaki kadının toplumdan uzaklaşmasıyla kazandığı özgürlüğün yerini doğal bir bağımlılık almaktadır. "Kafam özgür, istediğini yapabilir, akıl onu terk etmesin yeter, kendimi ve hayvanları hayatta tutabilmek için gerekli olan akıl." (s. 68) Ağır çalışma, akılcı planlama ve titiz bir dağılım zorunluluktur. Zarar görmeyen bölgenin kaynakları sınırlıdır ve israf edilmemelidir. Eskiden edinilmiş bilginin burada işe yaramadığı görülmekte, buna karşılık yaşama ve varlığını sürdürme içgüdüsünün, mecbur kalınan yükü taşımakta yardımı olmaktadır.

Bu yeni varoluş, mutluluk verici bir doğal durum, bir idil değildir. Bu durum kitapta ifadesini şöyle bulur: "Bir cennet yalnızca doğanın dışında var olabilirdi." (s. 79-80) Kadın, hayvanlar karşında duyduğu yabancılığı aşmayı ve kendini doğayla uyum içinde hissetmeyi ancak geçici bir süre için başarabilir. İnsan yem bulmaya ve yem olmaya ilişkin doğa yasasının masumiyetinin dışında yer almaktadır, "ormanda gerçekten haklı ya da haksız davranabilecek tek varlık" (s. 125) odur. Yine de bu yeni yaşam biçimi, tarihin olumlu ya da olumsuz anlamda son bulmasından bağımsız olarak, bir kurtuluş ve yeni bir başlangıçtır. Kadın yeniden kendi gözleriyle görebilme becerisini geliştirecektir.

Duvarın ayırıcı bir cam olması tesadüf değildir. Cam şeffaftır ve araya mesafe koyar. Kadının tek başına varoluşu, -bundan böyle kimseye yalan söylemek zorunda olmadığından- geçmişe tarafsız gözlerle bakmasını sağlar. Şimdi duvarla ayrılan önceki yaşamın, yaşamın yedeği olduğunu ayırt eder. Duvardan baktığı "taştan hiçlik" (s. 130), kendi deneyimlerini doğrula-

maktadır. Yabancılaşmasının ve donup kalmasının kesin sonucu olarak kendi kendini tahrip eden bir dünyanın suretidir bu.

Marlen Haushofer, umutsuz bir durumun içinde hayatta kalmaya çalışan bir kadını konuşturmaktadır; kadın geçmişin gerçekliğinden uzaklaşıp yeni bir gerçeklik geliştirirken, karşıt bir resim, bir *ütopya* oluşmaktadır. Yıkım kaçınılmazdır: "İnsanlar kendi oyunlarını oynamış ve neredeyse her defasında kaybetmişlerdi. [...] Düşünceleri insanlardan başka bir yöne çekmek daha iyiydi." (s. 198) Tarihe ilişkin kötümser yaklaşım, burada toplumumuzun radikal bir eleştirisine dayanmaktadır. Toplumun hastalığına, esaslı bir sevgi eksikliği teşhisi konmuştur. Oysa daha iyi bir yaşam için sevgi bir şanstır: "Ardı arkası gelmeyen bir ölüler ordusuna karşılık insanın tek olanağı ebediyen elden kaçırılmış durumda. [...] Niçin yanlış yolu seçmiş olduğumuzu anlayamıyorum. Yalnızca artık geç olduğunu biliyorum." (s. 224)

İnsanlığın kurtuluşu için çok geç olabileceğine ilişkin bu düşündürücü uyarının yanında bir beklenti, yeni bir şeye karşı duyulan ve deyiş yerindeyse hiçbir mantığı olmayan müphem bir umut vardır. Felaketle birlikte gelen değişim, geçmişte kalan gerçekliğin etkisini hâlâ sürdürmekle birlikte, belirsiz de olsa yeni olanakların meydana çıktığı bir ara duraktır. "Yepyeni bir şey bekliyordu nesnelerin ardında, ama ben göremiyordum, çünkü beynim eski ıvır zıvırla tıkabasa doluydu ve gözlerim alışkanlığını değiştiremiyordu." (s. 130)

Bilimkurgu edebiyatı ve *Robinsonad*'da görülen toplum modellerinin aksine, Marlen Haushofer insanların bir arada sürdürdüğü yaşam tasarılarından kaçınır. Sonuçta felaketin tarihsel-nesnel bir olgu olmayabileceğini, aksine tümüyle öznel bir yaşantı olabileceğini göz

önünde bulundururken, politik sistemler ve refah kurumları yerine bireyin sorumluluğuna başvurur: "Belki de duvar acı çeken bir insanın son ümitsiz çabasıydı yalnızca, kaçmak zorunda olan bir insanın son çabası, kaçmak ya da çıldırmak." (s. 109) Ütopyaya ilişkin böyle öznelci bir başlangıç noktası, ancak toplumdan büsbütün çekilerek mümkün olabilir. Romanda öbür kargaların uzak durduğu, kadınınsa yem verdiği beyaz karga, dışlanmaya ilişkin bir motiftir. "Ormanda ikinci bir beyaz karganın ol[ması] ve ikisinin birbirini bul[ması]"na (s. 237) yönelik arzu, bir karşı nokta olarak romanın sonunda yer almaktadır. Aslında kadının karşılaştığı tek insan, "böyle bir varlığın cinayet işlemeye ve yok etmeye devam etmesine" (s. 155) katlanamayacağı için ortadan kaldırma zorunluluğu duyacağı kötü yaşamın bir temsilcisidir.

Duvar, anaerkil düzenin kültivasyona uğramış eylemlerinden hareketle insanlığın devamına ilişkin umudu bir paradigma değişimine bağlayan ve kadına özgü değer tasarımlarından destek alan bir ütopyadır. Güç, şiddet ve doğa düşmanı düşünme biçiminin belirlediği ataerkil modelin yerini sorumluluk, tasa, sevgi, bakmak ve korumak gibi kadına özgü davranış biçimleri almak zorundadır. "Bütün insanlar benim türümden olsaydı, hiçbir zaman bir duvar olmazdı [...] Ama diğerlerinin niçin hep çoğunlukta olduklarını anlıyorum. Sevmek ve başka bir varlık için çaba harcamak çok yorucu bir iş ve öldürmekten ve yok etmekten çok daha zor," (s. 155) der romandaki kadın. Yenilenme, sistemin içinden bir değişimle değil, ancak radikal bir kopuşla, bir felaketle mümkündür. *Die Tapetentür* adlı romanında Haushofer şöyle der: "Kadınların politikayla pek ilgilenmemelerinin nedeni, az çok teslimiyettir. Politika bizim tepemizden ve [...] neredeyse her zaman bizim çıkarlarımıza karşı yapılan bir şeydir. Erkekler

doğaları gereği pasifist değildir, politikacı hiç değildir, yoksa hayatta ilerleyemezlerdi. Buna feryat etmenin pek bir anlamı yoktur. İktidarda olan, onu kaybetmemek için her şeyi yapar, çok doğal olarak böyledir bu. İktidardaki bir grubun yaptıklarını beğenmeyenler, onları devirmeyi deneyebilir ya da bunu yapacak güçleri yoksa, ama boyun da eğmek istemiyorlarsa, o zaman direnişe geçmelidirler. (s. 96)

"Kadınların karşısında düşmanca duran ve onlara yabancı ve ürkütücü" (s. 84) bir dünyada daha önce men edildiği kendine uygun yaşam biçimini kadın ancak ormanda bulur. Felaket, kimlik bölünmesine yol açmaz, bilakis kadının kendini bulmasını sağlar. Doğaya yakın varoluş, kadının kendisine emanet edileni koruma, yaşama devam etme ihtiyacını karşılar. Erkeklerin avlanmaktan, doğayı pervasızca sömürüp üzerinde hâkimiyet kurmaktan, kontrol edilemeyen sonuçları ekolojik dengeyi bozabilecek teknik ilerleme ve icatlardan aldığı keyfi paylaşmaz. Roman bununla birlikte yeni varoluşun ne kadar süreceği sorusunun yanıtını açıkta bırakır.

Adamın ortaya çıktığı ve kadının iki hayvanını öldürdüğü öykünün sonunda kadın, yazma eylemini, anlamsız yok etme içgüdüsüne bir yanıt bulmak için son bir deneme görür. Monolog, kendi yalıtılmışlığı içindeki tek dilsel ifade biçimidir. *Die Mansarde* adlı romanında, "Öyle görünüyor ki insan, aklını kaçırmak istemiyorsa, yazmak zorundadır," diye yazar Haushofer.

Marlen Haushofer, *Duvar* romanını en başarılı romanı olarak nitelendirir. Bununla birlikte roman, hemen büyük bir başarı elde etmemiştir. İlk kez yayınlandığında okurlar –dönemin eleştirilerinin gösterdiği üzere– kurgulanan felaketi tuhaf ve gerçekdışı bulurlar. İmha silahlarının tehdidi, doğanın bozulan dengesi ve bir felaketi atlatmak gibi konular, ancak roman sek-

senli yıllarda yeniden yayınlandığında ilgiyle alımlanır. Genel bilinç, doğadan koparılmış yaşam koşullarımızdan rahatsızlık duymaya başlamadan çok önce, *Die Mansarde* (1969) adlı romanında Marlen Haushofer şunları yazar: "Yediğimiz her şeyin tadı kaçtı. Tavuğun, domuzun ve dananın tadı, su emmiş sünger gibi [...]. Her şey giderek pahalanıyor, giderek lezzetsizleşiyor ve buna karşılık cafcaflı paketlere konuluyor. Yakında kimsenin yemeyeceği şeftalileri neye dönüştürdüklerini düşünmeden edemiyor insan. Sosislerin ise sözünü bile etmeyelim. Tereyağlı, eski usul tek bir ekmek dilimi için bütün refahımızı verirdim." Ve: "Bayat bir tadı var yumurtaların, hep böyle yapıyorlar, kaldı ki keyifle eşelenen tavukların değil de, bir yerlere tıkılmış uğursuz yaratıkların yumurtaları olduklarını öğrendiğimden beri hiç şaşırtmıyor bu beni. Bu yumurtalar, onların öcü. Elbette ben bu zavallı robotların tarafını tutuyorum. Utanç duyulası hareketimizi cezalandırmak için çok daha berbat olmalıydı yumurtaların tadı."

Marlen Haushofer'in daha şimdi keşfedilmesinin suçu kendisinde değil.

Almanca aslından çeviren
Şebnem Sunar

Anne ve babama

Bugün, beş kasım günü, raporuma başlıyorum. Her şeyi elimden geldiğince titizlikle kaydedeceğim. Ama bugün gerçekten beş kasım mı, onu bile bilmiyorum. Geçen kış bazı günleri kaçırdım. Haftanın gününü de belirtemiyorum. Ama sanırım bunun pek önemi yok. Elimdeki birkaç küçük nottan yardım alıyorum; küçük, çünkü bu raporu yazacağımı hiç düşünmemiştim ve korkarım ki pek çok şey gerçekte yaşadığımdan farklı bir yer etti belleğimde.

Bu eksiklik herhalde bütün raporların özelliğidir. Yazmayı sevdiğim için yazmıyorum; aklımı kaçırmak istemiyorsam yazmak zorunda oluşum, benim için kendiliğinden ortaya çıkan bir durum oldu. Benim yerime düşünebilecek ve bana bakabilecek kimse yok. Yapayalnızım ve uzun karanlık kış aylarını atlatmaya çalışmam gerekiyor. Şu anda bunu isteyip istemediğimi bile bilmiyorum. Belki bu raporu tamamladığımda isteyip istemediğimi de bilirim.

Bu görevi, akşam karanlığına gözlerimi dikip korkmaktan beni alıkoysun diye üstlendim. Çünkü korkuyorum. Korku dört bir yandan üstüme çullanıyor ve ben onun bana ulaşıp beni alt etmesini beklemek istemiyorum. Karanlık bastırana kadar yazacağım ve bu yeni, alışılmadık iş kafamı yorgun düşürmeli, boşaltmalı ve uykuya boğmalı. Sabahlardan korkmuyorum, yalnızca uzun, yarı karanlık öğleden sonralarından korkuyorum.

Saatin kaç olduğunu tam olarak bilmiyorum. Herhalde öğleden sonra üçe geliyordur. Saatim kayboldu;

ama daha önce de bana pek yardımı dokunmuyordu. Küçücük, altın bir kol saati, aslında zamanı hiçbir zaman doğru göstermek istemeyen pahalı bir oyuncaktı yalnızca. Bir tükenmez, üç de kurşunkalemim var. Tükenmezkalem kurumaya yüz tuttu, kurşunkalemle yazmayı da hiç sevmiyorum. Yazılanlar kâğıtta yeterince belirgin biçimde öne çıkmıyor. Narin gri çizgiler, sarımsı zeminin üzerinde kayboluyor. Ama başka çarem yok. Eski takvimlerin arka sayfalarına ve sararmış antetli kâğıtlara yazıyorum. Mektup kâğıtları, tutkulu bir koleksiyoncu ve hastalık hastası olan Hugo Rüttlinger'den kalma.

Aslında bu rapor Hugo ile başlayacaktı, çünkü onun biriktirme hırsı ve hastalık hastası yaradılışı olmasa, bugün burada oturmazdım; herhalde hayatta bile olmazdım. Hugo kuzinim Luise'nin kocasıydı ve oldukça varlıklı bir insandı. Zenginliği bir kazan fabrikasından geliyordu. Bunlar yalnızca Hugo'nun ürettiği çok özel kazanlardı. Bu kazanların eşsiz oluşunun neyden kaynaklandığını ona yeteri kadar açıklatmama rağmen, ne yazık ki unuttum. Zaten konuya da katkısı yok. Her neyse; Hugo o kadar varlıklıydı ki, kendine çok özel bir şey satın almak zorundaydı. O da kendine avlanmayı satın aldı. Aynı şekilde yarış atları ya da bir yat satın alabilirdi. Ama Hugo atlardan korkuyordu, bir gemiye ayak basar basmaz da midesi bulanıyordu.

Avlanmayı da yalnızca itibarı için seçmişti. Kötü bir nişancıydı, zararsız geyikleri vurmak da onu tiksindiriyordu. İş ortaklarını davet ediyordu, onlar da Luise ve avcı ile birlikte belirlenen vuruşları hallediyorlardı, Hugo ise o sırada, ellerini göbeğinin üstünde birleştirmiş halde, av köşkünün önündeki şezlongda oturup güneşte uyukluyordu. O kadar koşuşturmuş ve aşırı yorulmuş oluyordu ki, bir koltuğa oturduğu anda uykuya dalıyordu – her yönden fazla yüklenilen, karanlık kor-

kuların pençesinde, dev gibi, iriyarı şişman bir adamdı.

Onu seviyordum ve onun ormana ve av köşkünde birkaç sakin güne olan tutkusunu paylaşıyordum. O koltukta uyurken benim yakınlarda bir yerde bulunmamdan rahatsız olmuyordu. Kısa yürüyüşler yapıyor ve şehirdeki o koşuşturmanın ardından bu sessizlikten mutlu oluyordum.

Sağlıklı, kızıl saçlı, karşısına çıkan her erkekle flört eden Luise ise av tutkunuydu. Ev işlerinden nefret ettiğinden, benim arada biraz Hugo'ya bakmam, ona kakao pişirmem ve sayısız karışımlarını hazırlamam Luise'nin çok işine geliyordu. Hugo sağlığı için hastalık derecesinde endişe ediyordu; o zamanlar bunu pek anlayamıyordum, çünkü onun yaşamı bir sürek avından ibaretti ve tek zevki güneşte biraz kestirmekti. Çok çıtkırıldımdı ve işindeki çalışkanlığının dışında (bunun öyle olduğunu varsaymak zorundaydım), küçük bir çocuk gibi korkaktı. Eksiksizliğe ve düzenliliğe büyük bir tutkusu vardı ve her zaman iki diş fırçasıyla seyahat ederdi. Gündelik eşyaların hepsinden onda birden fazla vardı; bu ona güven veriyor gibiydi. Onun dışında oldukça bilgili, görgülü ve kötü bir iskambil oyuncusuydu.

Onunla biraz olsun önem taşıyan bir konuda sohbet ettiğimi hiç hatırlamıyorum. Bazen bu yönde küçük girişimlerde bulunuyor, ama her defasında bunlardan zamanında vazgeçiyordu, belki çekingenlikten ya da bu ona yorucu geldiğinden yalnızca. En azından bu benim çok işime geliyordu, çünkü diğer türlü bu bizi yalnızca utanacak duruma sokardı.

O zamanlar hep atom savaşlarından ve onların etkilerinden söz ediliyordu, bu da Hugo'yu av köşkünde küçük bir yiyecek stokunu ve başka önemli eşyaları bulundurmaya yöneltti. Bütün bu girişimleri anlamsız bulan Luise kızıyor ve bunun etrafta duyulup hırsızları çekeceğinden korkuyordu. Sanırım bunda haklıydı,

ama bu konularda Hugo kırılması mümkün olmayan bir inat geliştirebiliyordu. Kalbinden rahatsızlanıyor ve mide krampları geçiriyordu, ta ki Luise direncinden vazgeçene kadar. Aslında bu Luise'nin umurunda da değildi zaten.

Otuz nisanda Rüttlingerler beni onlarla birlikte av köşküne gitmeye davet ettiler. O zamanlar iki yıldır duldum, iki kızım artık neredeyse yetişkindi ve zamanımı istediğim gibi ayarlayabiliyordum. Fakat özgürlüğümden pek az yararlanıyordum. Hep yerleşik bir doğam oldu, kendimi evde daha rahat hissediyordum. Yalnızca Luise'nin davetlerini nadiren reddediyordum. Av köşkünü ve ormanı seviyor ve üç saatlik araba yolculuğuna severek katlanıyordum. O otuz nisanda daveti kabul ettim. Üç gün kalmak istiyorduk ve başka bir konuk davet edilmemişti.

Av köşkü aslında iki katlı bir ahşap villa. Masif kütüklerden inşa edilmiş ve bugün bile hâlâ iyi durumda. Zemin katta çiftlik odası tarzında, aynı zamanda mutfak da olan, büyük bir oturma odası, yanında bir yatak odası ve küçük bir kiler var. Etrafında ahşap bir verandanın dolandığı üst katta konuklar için üç küçük oda bulunuyor. Bu odalardan birini, en küçüğünü, o zamanlar ben kullanıyordum. Yaklaşık elli adım ötede, dereye inen yamaçta avcı için küçük bir tomruk ev vardı, aslında bu yalnızca tek odalı bir barakaydı, bitişiğinde, yolun hemen kenarında da Hugo'nun yaptırdığı tahtadan bir garaj duruyor.

Yani arabayla üç saat gittik ve köyde Hugo'nun köpeğini avcıdan almak için durduk. Bir Bavyera av köpeği olan köpeğin adı Vaşak'tı ve o Hugo'nun malıydı gerçi, ama avcının yanında büyümüş ve onun tarafından eğitilmişti. Ne tuhaftır ki, avcı köpeğe Hugo'yu efendisi olarak görmesini öğretmişti. Ama köpek Luise'yi kaale almıyordu, ona itaat de etmiyor ve ondan

uzak duruyordu. Bana karşı ise kibar bir tarafsızlık gösteriyor, ama yakınımda bulunmaktan hoşlanıyordu. Kızıl-kahverengi tüylü güzel bir hayvandı ve olağanüstü bir av köpeğiydi. Avcıyla biraz sohbet ettik ve ertesi akşam Luise ile ava çıkması için sözleşildi. Luise bir erkek geyiği vurmayı düşünüyordu; av yasağı bir mayısta yeni sona eriyordu. Bu sohbet, köy yerinde âdet olduğu üzere, uzadı ve bunu hiç anlayamayan Luise bile, muhtaç olduğu avcıyı kırmamak için sabırsızlığını dizginledi.

Ancak saat üçe doğru av köşküne vardık. Hugo hemen arabasının bagajından yeni erzakı mutfağın yanındaki kilere taşımaya girişti. Ben ispirto ocağında kahve pişirdim ve ikindi kahvaltısının ardından, Hugo uyuklamaya başlamıştı bile, Luise ona bir daha köye gitmeyi önerdi. Elbette bu safi art niyetti. Luise en azından çok becerikli davranıp hareket etmeyi Hugo'nun sağlığı için vazgeçilmez olarak gösterdi. Saat dört buçuğa doğru onu nihayet ikna etmişti ve onu yanına alıp zafer edasıyla gitti. Biliyordum, soluğu köydeki meyhanede alacaklardı. Luise oduncularla ve köy delikanlılarıyla muhabbetten hoşlanıyordu, bu sinsi heriflerin ona kıs kıs gülebilecekleri hiçbir zaman aklına gelmiyordu.

Masadan kap kacağı topladım ve giysileri dolaba astım; bunları bitirince evin önündeki bankta güneşe oturdum. Güzel, sıcak bir gündü ve hava durumu raporuna göre gökyüzü açık kalacaktı. Güneş ladin ağaçlarının üstünde eğilmiş duruyor ve yakında batması gerekiyordu. Av köşkü, sarp dağların altındaki dar bir geçidin sonunda, küçük bir çukurun içinde bulunuyor.

Öylece oturup son sıcağı yüzümde hissederken Vaşak'ın geri geldiğini gördüm. Herhalde Luise'ye itaat etmemiş, Luise de onu ceza olarak geri göndermişti. Onu azarlamış olduğunu görebiliyordum. Yanıma gel-

di, bana hüzünle baktı ve başını dizlerime koydu. Bu halde bir süre oturduk. Vaşak'ı okşadım ve onu teselli edecek şeyler söyledim, çünkü Luise'nin köpeğe çok yanlış davrandığını biliyordum.

Güneş ladin ağaçlarının arkasında kaybolduğunda hava serinledi ve mavimsi gölgeler kayrana düştü. Vaşak'la eve girdim, büyük ocağı yaktım ve bir tür etli pilav pişirmeye koyuldum. Tabii ki bunu yapmak zorunda değildim, ama kendim de açtım ve Hugo'nun gerçek, sıcak bir akşam yemeğini tercih ettiğini biliyordum.

Saat yedide ev sahiplerim henüz dönmemişti. Bu zaten neredeyse mümkün değildi, sekiz buçuktan önce gelmelerini beklemiyordum. Bu nedenle köpeği doyurdum, etli pilavdan kendi payımı yedim ve ardından gaz lambasının ışığında Hugo'nun yanında getirdiği gazeteleri okudum. Sıcakta ve sessizlikte uykum geldi. Vaşak sobanın deliğine geri çekilmiş ve halinden memnun bir şekilde sessizce soluyordu. Kapıyı kilitledim ve anahtarı yanıma alıp odama götürdüm. O kadar yorgundum ki, nemli soğuk yorgana rağmen hemen uykuya daldım.

Güneşin yüzüme vurmasıyla uyandım ve hemen önceki akşamı hatırladım. Yanımızda yalnızca bir ev anahtarı olduğundan (ikincisi avcıda duruyordu) Luise ve Hugo geri dönünce beni uyandırmalıydı. Gecelikle merdivenden aşağıya koşup giriş kapısının kilidini açtım. Vaşak sabırsızlıkla iç çekerek beni karşıladı, yanımdan geçerek dışarıya fırladı. Yatak odasına gittim, gerçi orada hiç kimseyi bulamayacağımdan emindim, çünkü pencerede parmaklık vardı ve Hugo parmaklık olmayan bir pencereden bile geçemezdi. Yataklara tabii ki dokunulmamıştı.

Saat sekizdi; köyde kalmış olmalıydılar. Buna çok şaşırdım. Hugo köy meyhanesinin misafir odalarında-

ki kısa yataklardan nefret ediyordu ve beni gece av köşkünde tek başıma bırakacak kadar duyarsız olmazdı asla. Ne olduğunu anlayamıyordum. Yeniden odama çıkıp giyindim. Hava hâlâ çok serindi ve kırağı Hugo'nun siyah Mercedes'inin üstünde parıldıyordu. Çay yaptım ve içimi biraz ısıttım, sonra da Vaşak'la birlikte köye doğru yola çıktım.

Uçurumun içinin ne kadar serin ve nemli olduğunu pek fark etmedim, çünkü Rüttlingerlerin başına ne gelmiş olabileceğine kafa yoruyordum. Belki Hugo kalp krizi geçirmişti. Evhamlılarla ilişkilerde genelde olduğu üzere, onun nöbetlerini artık ciddiye almıyorduk. Adımlarımı hızlandırdım ve Vaşak'ı önden gönderdim. Sevinçle havlayarak uzaklaştı. Dağ botlarımı giymeyi akıl etmemiştim ve köpeğin arkasından sivri kenarlı taşların üstünde beceriksizce tökezleyerek yürüyordum.

Sonunda geçidin çıkışına vardığımda Vaşak'ın acı ve dehşet içinde uluduğunu duydum. Görüşü kapatmış olan bir kışlık odun yığınının yanından döndüm, işte Vaşak orada oturmuş ağlıyordu. Ağzından kırmızı tükürük damlıyordu. Ona doğru eğildim ve onu okşadım. Titreyerek ve inleyerek iyice yanıma sokuldu. Dilini ısırmış ya da dişini bir yere vurmuş olmalıydı. Benimle yürümeye devam etmesi için onu cesaretlendirdiğimde kuyruğunu kıstırdı, önüme geçti ve vücuduyla beni geri itti.

Onu neyin korkuttuğunu göremiyordum. Yol o noktada geçitten çıkıyordu ve görebildiğim kadarıyla ıssız ve sakin bir biçimde sabah güneşinde uzanıp gidiyordu. İstemeye istemeye köpeği kenara itip tek başıma yürümeye devam ettim. Neyse ki onun engellemesiyle yavaşlamıştım, çünkü birkaç adım sonra alnımı sert biçimde çarpıp geriye doğru sendeledim.

Vaşak yine hemen inlemeye başladı ve bacakları-

ma yapıştı. Şaşkın bir halde elimi uzattım ve kaygan ve soğuk bir şeye dokundum; havadan başka hiçbir şeyin olamayacağı bir yerdeki kaygan, serin bir dirence. Çekinerek bir kez daha denedim ve yine elim bir pencerenin camındaydı. Sonra küt küt diye sesler duydum, bunun, kulaklarımda uğuldayan kendi kalp atışım olduğunu ancak sonra anladım. Kalbim, ben daha farkına varmadan, korkmuştu.

Yol kenarındaki bir tomruğa oturdum ve düşünmeye çalıştım. Beceremedim. Sanki bütün düşünceler bir anda beni terk etmiş gibiydi. Vaşak bana daha da yaklaştı, kanlı tükürüğü mantoma damlıyordu. Onu okşadım, sakinleşti. Sonra da, öylesine sessiz ve aydınlık halde sabah güneşinde uzanan yola doğru birlikte baktık.

Üç kez daha ayağa kalktım ve burada, üç metre önümde, yürümeye devam etmemi engelleyen, görünmez, kaygan, serin bir şey gerçekten var mı diye baktım. Bunun bir duyu yanılsaması olduğu geldi aklıma, ama tabii ki bunun bu türden bir şey olmadığını biliyordum. Ufak bir deliliği, bu korkunç görünmez şeyden daha kolay kabullenebilirdim. Ama kanayan ağzıyla Vaşak vardı ve alnımda ağrımaya başlayan şişlik vardı.

Tomrukta ne kadar oturup kaldığımı bilmiyorum, ama düşüncelerimin, sanki bu inanılmaz deneyimle ne pahasına olursa olsun uğraşmak istemiyorlarmış gibi, sürekli önemsiz şeyler etrafında dönüp durduğunu hatırlıyorum.

Güneş yükseliyor ve sırtımı ısıtıyordu. Vaşak yalandı, yalandı ve sonunda kanaması durdu. Kötü yaralanmış olamazdı.

Bir şey yapmak zorunda olduğumu anladım ve Vaşak'a oturup kalmasını emrettim. Sonra ellerimi uzatarak görünmez engele dikkatle yaklaştım, ona dokuna dokuna yana doğru yürüdüm, ta ki geçidin son kayası-

na çarpana kadar. Burada devam edemedim. Yolun diğer tarafında ise dereye kadar gidebildim, ancak şimdi derenin biraz biriktiğini ve kenarlarından taştığını fark ettim. Ama dere az su taşıyordu. Bütün nisan kuru geçmişti ve karların erimesi de artık sona ermişti. Duvarın karşı tarafında (bu şeye, artık var olduğunda göre, duvar demeye alıştım, çünkü ona herhangi bir ad vermem gerekiyordu), yani diğer tarafta dere yatağı kısa bir mesafe boyunca neredeyse kuruydu, sonra su ince bir şerit halinde yine akmaya devam ediyordu. Herhalde su geçirgen kireç taşının içinden kendine bir yol açmıştı bile. Demek ki duvar toprağın çok derinine inmiyordu. Geçici bir rahatlama içimi titretti. Birikmiş derenin karşı tarafına geçmek istemiyordum. Duvarın birden bitmesi beklenemezdi, çünkü o zaman Hugo ve Luise için geri dönmek çok kolay olurdu.

Başından beri bilinçaltımda bana sıkıntı vermiş olabilecek bir şey birden dikkatimi çekti, yol bomboş duruyordu. Birileri çoktandır alarm vermiş olmalıydı. Köydekilerin merak içinde duvarın önüne toplanmaları doğal bir durum olurdu. Onlardan hiçbiri duvarı fark etmemiş olsa bile, Hugo ve Luise ona çarpmış olmalıydı. Ortada tek bir insanın bile olmaması bana duvardan daha tuhaf geliyordu.

Parlak güneş ışığında üşümeye başladım. İlk küçük köy evi, aslında yalnızca bir ahşap kulübe, hemen bir sonraki yol kıvrımının arkasındaydı. Dereyi geçip yamaç çayırını biraz çıkınca onu görebilmeliydim.

Vaşak'ın yanına döndüm ve ona yatıştırıcı şeyler söyledim. Çok sakindi, aslında benim cesaretlendirilmeye daha çok ihtiyacım vardı. Vaşak'ın yanımda olması benim için birden büyük bir teselli oldu. Ayakkabılarımı ve çoraplarımı çıkarttım ve derenin içinden geçtim. Karşıda duvar yamaç çayırının kenarı boyunca uzanıyordu. Sonunda kulübeyi görebildim. Güneş ışı-

ğında çok sessiz duruyordu; huzur dolu, tanıdık bir görüntü. Bir adam çeşmenin başında duruyor ve kıvrık sağ elini su demeti ile yüzü arasında yarı yolda tutuyordu. Akça pakça yaşlı bir adam. Pantolon askıları yılanlar gibi üstünden yere doğru sarkıyordu, gömleğinin kollarını da kıvırmıştı. Ama eli yüzüne varmıyordu. Hiç hareket etmiyordu.

Gözlerimi kapattım ve bekledim, sonra yine baktım. Akça pakça yaşlı adam hâlâ kıpırdamadan duruyordu. Şimdi dizleriyle ve sol eliyle taş yalağın kenarına yaslanmış olduğunu da gördüm, belki bu yüzden devrilemiyordu. Kulübenin yanında, içinde ayı güllerinin ve kanlı yüreklerin yanı sıra mutfak otlarının da yetiştiği küçük bir bahçe vardı. Artık çiçekleri solmuş, cılız, dağınık bir leylak çalısı da vardı. Nisan neredeyse yaz kadar sıcak geçmişti, burada dağlarda bile. Şehirde ayı gülleri de artık solmuştu. Bacadan duman yükselmiyordu.

Yumruğumla duvara vurdum. Biraz acıdı, ama hiçbir şey olmadı. Ve birden, yaşlı adamın başına gelmiş olan bu anlaşılmaz şeyden beni ayıran duvarı parçalama isteğim de kayboldu. Çok dikkatli biçimde dereden geçerek, bir şeyleri koklayan ve korkusunu unutmuş gibi görünen Vaşak'ın yanına döndüm. Bu, ölmüş bir sıvacı kuşuydu. Küçük kafası ezikti ve göğsünde kan lekeleri vardı. O sıvacı kuşu, güneşli bir mayıs sabahı böyle feci şekilde ölen çok sayıda küçük kuşlardan ilkiydi. Herhangi bir nedenden dolayı bu sıvacı kuşunu hep hatırlamak zorunda kalacağım. Ona bakarken nihayet kuşların yakınan bağırışları dikkatimi çekti. Bunu, farkına varmadan önce çoktandır duyuyor olmalıydım.

Birden bu yerden yalnızca gitmek, av köşküne dönmek istedim, bu yürek sızlatan bağrışmalardan, kana bulanmış ufacık cesetlerden uzaklaşmak istiyor-

dum. Vaşak da yine tedirgin olmuştu ve inleyerek bana iyice sokuldu. Geçitten eve dönüş yolunda hep dibimde kaldı, ben de onu teselli edecek şeyler söyledim. Ona ne söylediğimi artık hatırlamıyorum, ışığın kayın yaprakları arasından yeşil yeşil sızdığı ve solumda ufacık derelerin çıplak kayalardan aşağıya damla damla düştüğü karanlık nemli geçitte bana önemli görünen tek şey sessizliği kırmaktı.

Vaşak ve ben kötü bir durumda kalmıştık, ne kadar kötü olduğunu o zaman hiç bilmiyorduk. Ama tümüyle mahvolmamıştık, çünkü iki kişiydik.

Av köşkü şimdi aydınlık güneş ışığı altında duruyordu. Mercedes'in üstündeki kırağı kurumuştu ve tavanı neredeyse kızılımsı bir siyahlıkta parlıyordu; birkaç kelebek kayranın üstünde öteye beriye uçuşuyor ve sıcak ladin iğneleri tatlı tatlı kokmaya başlıyordu. Evin önündeki banka oturdum, geçitte gördüğüm her şey bana hemen tamamen gerçekdışı geldi. Gerçek olamazdı, bu tür şeyler olmazdı, olsa bile dağlardaki küçük bir köyde olmazdı, Avusturya'da olmazdı ve Avrupa'da olmazdı. Bu düşüncenin ne kadar gülünç olduğunu biliyorum, ama aynen böyle düşündüğüm için bunu gizlemek istemiyorum. Güneşte hiç ses çıkartmadan oturuyor ve kelebekleri seyrediyordum, sanırım bir süre de gerçekten hiçbir şey düşünmedim. Çeşmeden su içmiş olan Vaşak yanıma bankın üstüne atladı ve başını dizlerime koydu. Bu yakınlık gösterisine sevindim, ta ki zavallı köpeğin başka seçeneği olmadığı aklıma gelene kadar.

Bir saat sonra evin içine girip kalan etli pilavı Vaşak'a ve kendime ısıttım, sonra zihnimin berraklaşması için kahve yaptım ve bu sırada üç sigara içtim. Bunlar son sigaralarımdı. Bir tiryaki olan Hugo dört paketi yanlışlıkla paltosunun cebinde köye götürmüştü, bir sonraki savaş dönemi için av köşkünde sigara stoku

depolama fırsatı da bulamamıştı. Sigaraları içtikten sonra evin içinde daha fazla duramadım ve Vaşak'la birlikte yeniden geçide gittim. Köpek pek hoşlanmadan peşimden geldi ve ayaklarımın dibinden ayrılmadı. Bütün yolu neredeyse koşturarak yürüdüm ve odun yığını karşıma çıktığında nefes nefese durdum. Sonra ellerimi uzatarak yavaş yavaş yürümeye devam ettim, serin duvara dokunana kadar. Aslında başka hiçbir şey bekleyemeyecek olmama rağmen, bu kez şok ilkinden daha derindi.

Dere hâlâ birikiyordu, ama karşı taraftaki ince akıntı biraz genişlemişti. Ayakkabılarımı çıkarttım ve suyun içinden yürümeye başladım. Bu kez Vaşak çekinerek ve istemeye istemeye peşimden geldi. Sudan korkmuyordu, ama dere buz gibiydi ve göbeğime kadar varıyordu. Duvarı görememem beni rahatsız ediyordu, bu nedenle bir kucak dolusu fındık dalı koparttım ve bunları duvar boyunca toprağa sokmaya başladım. Bu iş bana ilk yapılması gereken şey gibi geliyordu ve beni o kadar çok meşgul etti ki, bu sırada düşünmem gerekmedi. Yani dallarımı düzgün biçimde toprağa sokuyordum. Yolum şimdi biraz dikleşmeye başlamıştı ve yine küçük evi görebildiğim o yere geldim.

Yaşlı adam, çukurlaşmış eli yüzüne doğru kalkmış halde, hâlâ çeşmenin başında duruyordu. Buradan görebildiğim küçük ova parçası güneş içindeydi ve hava altın yeşili renkte titreşiyor, orman kenarlarında ise şeffaflaşıyordu. Vaşak da şimdi adamı görebiliyordu. Oturdu, boynunu yukarıya dikti ve içinden uzun korkunç bir uluma koptu. Çeşmenin başındaki şeyin yaşayan bir insan olmadığını anlamıştı.

Uluması beni geriyordu ve bir şey beni de onunla birlikte ulumaya zorlamak istiyordu. Sanki beni parçalara ayıracakmışçasına çekiştiriyordu. Vaşak'ı tasmasından tuttum ve oradan çekip götürdüm. Sustu ve tit-

reyerek beni takip etti. Duvara dokunarak yavaş yavaş ilerledim ve birbiri ardında dalları toprağa soktum.

Geriye baktığımda dereye kadar olan yeni sınırı görebiliyordum. Sanki çocuklar oyun oynamış gibi görünüyordu, neşeli zararsız bir ilkbahar oyunu. Duvarın öbür tarafındaki meyve ağaçları çiçeklerini çoktan açmıştı ve şimdi parlak yeşil yaprakları vardı. Duvar, dağ çayırının tam ortasındaki bir grup karaçama kadar yavaşça yükseliyordu artık. Buradan başka iki kulübeye ve ovanın bir bölümüne tepeden bakabiliyordum. Hugo'nun dürbününü unuttuğum için kızıyordum. En azından hiçbir insanı göremiyordum, hiçbir canlı yaratık göremiyordum. Evlerden duman yükselmiyordu. Felaket, benim tahminime göre, akşama doğru gerçekleşmiş ve Rüttlingerleri daha köydeyken ya da dönüş yolundayken yakalamış olmalıydı.

Çeşmenin başındaki adam ölüyse, ki bundan artık kuşku duyamazdım, ovadaki bütün insanların ölmüş olması gerekirdi, yalnızca insanlar da değil, canlı olan her şey. Yalnızca çayırlardaki çimler yaşıyordu, çimler ve ağaçlar; taze yapraklar ışıkta parlayarak kabarıyordu.

İki avucumu serin duvara bastırılmış halde duruyor, gözlerimi dikmiş karşıya bakıyordum. Ve birden artık başka bir şey görmek istemedim. Karaçamların altını eşelemeye başlamış olan Vaşak'ı çağırdım ve hep küçük o oyuncak sınır boyunca, geri döndüm. Dereyi geçtikten sonra da kayaya kadar sokağa dallar soktum ve sonra yavaş yavaş av köşküne döndüm. Geçidin yeşil, serin, alacakaranlığının ardından kayrana çıktığımızda güneş bize şiddetle saldırdı. Vaşak bu geziden sıkılmış gibi görünüyordu ve eve koşarak sobanın deliğine saklandı. Çaresiz olduğu zaman hep yaptığı gibi, biraz burundan solumanın ve iniltinin ardından hemen uykuya daldı. Onu bu becerisinden dolayı kıskanıyordum. Vaşak'ın uykuya dalınca, etrafına sürekli yaydığı

o hafif tedirginliği özledim. Ama evde uyuyan bir köpeğin olması, tamamen yalnız olmaktan iyiydi.

Kendisi içki içmeyen Hugo av konukları için küçük bir kanyak, cin ve viski stoku oluşturmuştu. Kendime bir bardak viski doldurdum ve meşe ağacından masaya oturdum. Sarhoş olmak niyetinde değildim, kafamın içindeki boğuk alıklığı atmak için çaresizlik içinde bir ilaç arıyordum yalnızca. Viskiyi kendi viskim diye düşündüğüm dikkatimi çekti, demek ki yasal sahibinin geri döneceğine artık inanmıyordum. Bu beni küçük bir şoka soktu. Üçüncü yudumun ardından bardağı tiksinerek geri ittim. Bu içecek lizol içinde yumuşatılmış saman tadındaydı. Kafamda açığa kavuşturulacak hiçbir şey yoktu. Gece görünmez bir duvarın indiğinden ya da yerden bittiğinden emin olmuştum ve benim durumumda bunun için bir açıklama bulmam olanaksızdı. Ne keder ne de çaresizlik hissediyordum, böyle bir durumu zorla yaratmanın da anlamı olmazdı. Bundan kurtulamayacağımı bilecek kadar yaşlıydım. Benim için en önemli soru, yalnızca vadinin mi yoksa bütün ülkenin mi bu felaketin etkisinde olduğuydu. İlkini kabul etmeye karar verdim, çünkü o zaman beni birkaç gün sonra orman hapishanemden kurtaracakları umudumu koruyabilecektim. Bugün, sanki daha o zamanlar bu olasılığa inanmamışım gibi geliyor. Ama emin değilim. En azından umudumu hemen yitirmeyecek kadar mantıklıydım. Bir süre sonra ayaklarımın ağrıdığını anladım. Ayakkabıları ve çorapları çıkarttım ve topuklarımın yürümekten su topladığını gördüm. Ağrı çok işime geliyordu, çünkü dikkatimi bir şey getirmeyen düşüncelerden başka yöne çekiyordu. Ayaklarımı yıkadıktan ve topuklarıma merhem sürüp yara bandı yapıştırdıktan sonra av köşküne, bana en katlanılabilir geldiği biçimde yerleşmeye karar verdim. Önce Luise'nin yatağını yatak odasından mutfağa ittim ve

duvara yasladım, böylece odanın tamamını, kapıyı ve pencereyi görebiliyordum. Luise'nin yatak odasındaki postu, Vaşak'ın bunu yatacağı yer olarak seçmesini gizliden gizliye umarak, yatağın önüne serdim. Ama o bunu yapmadı ve başından beri sobanın altındaki delikte uyudu. Başucu dolabını da yatak odasından getirdim. Elbise dolabını ancak bir süre sonra mutfağa ittim. Yatak odasındaki panjurları kapattım, sonra da kapıyı mutfaktan kilitledim. Üst kattaki odaları da kilitledim ve anahtarları ocağın yanındaki bir çiviye astım. Bütün bunları neden yaptığımı bilmiyorum, herhalde içgüdüsel bir davranıştı. Her şey gözümün önünde olmalıydı ve kendimi saldırılara karşı korumalıydım. Hugo'nun dolu çiftesini yatağın yanına astım, el fenerini de başucu dolabının üstüne koydum. Önlemlerimin tümünün insanlara karşı alınmış olduğunu biliyordum ve bunlar bana gülünç geliyordu. Ama o güne kadar bütün tehlikeler insanlardan kaynaklandığından, kendimi yeni duruma o kadar çabuk uyarlayamıyordum. O güne kadarki yaşamımda tanıdığım tek düşman insandı. Seyahat saatimi ve kol saatimi kurdum, sonra da kesilmiş ve kırılmış halde verandanın altında dizili duran odunları mutfağa getirip ocağın yanına dizdim.

Bu arada akşam olmuştu ve serin hava dağdan eve doğru esiyordu. Güneş ışığı hâlâ kayrana vuruyordu, ama bütün renkler yavaş yavaş soğuyup sertleşiyordu. Bir ağaçkakan ormanda takırdıyordu. Onu duyduğum için seviniyordum, onu ve kol kalınlığında bir demet halinde tahta yalağa akan çeşmenin şıpırtılarını. Mantomu omuzlarıma geçirip evin önündeki banka oturdum. Buradan geçide kadar yolu, avcı kulübesini, garajı ve onun arkasındaki koyu renkli ladinleri görebiliyordum. Bazen geçitten adımlar duyduğumu sanıyordum, ama tabii ki bu her defasında bir yanılsamaydı. Bir süre hiçbir şey düşünmeden birkaç devasa orman

karıncasını izledim, küçük aceleci bir geçit töreni halinde yanımdan geçiyorlardı.

Ağaçkakan takırtısını kesti; hava giderek daha serin, ışık da mavimsi ve soğuk oldu. Üstümdeki bir parça gökyüzü kızıl pembeye boyandı. Güneş ladinlerin ardında kaybolmuştu. Hava durumu raporu doğru çıkmıştı. Bunu düşünürken araba radyosu aklıma geldi. Cam yarıya kadar inikti, o küçük siyah düğmeye bastım. Kısa bir aradan sonra narin, boş bir vızıltı duydum. Bir gün öncesinde Luise yolculuk boyunca dans müziği dinleyerek beni kızdırmıştı. Şimdi biraz müzik için duyacağım sevinçten düşüp bayılabilirdim. Düğmeleri çevirdim çevirdim; değişmedi, belki de yalnızca bu küçük kutunun mekanizmasından gelen uzak narin bir vızıltıydı. Daha o zaman anlamalıydım. Ama istemiyordum. Bu alette gece bir şeyin bozulduğuna kendimi inandırmayı yeğledim. Sürekli yeninden denedim ve küçük kutudan hiçbir zaman o vızıltıdan başka bir ses gelmedi.

Sonunda pes edip yine banka oturdum. Vaşak evden çıktı ve başını dizlerime koydu. Cesaretlendirilmeye ihtiyacı vardı. Onunla konuştum, o da dikkatle dinledi ve inleyerek bana sokuldu. Sonunda elimi yaladı ve kuyruğunu çekinerek yere vurmaya başladı. İkimiz de korkuyor ve birbirimize cesaret vermeye çalışıyorduk. Sesim kulağa yabancı ve gerçekdışı geliyordu, ben de sesimi alçaltıp bir fısıltıya dönüştürdüm, ta ki onu çeşmenin şıpırtısından ayırt edemeyene kadar. Çeşme beni daha çok ürkütecekti. Belli bir mesafeden sesi iki uykulu insanın sohbeti gibi geliyor. Ama bunu o zamanlar henüz bilmiyordum. Fısıldamayı kestim ve bunun farkına bile varmadım. Mantomun altında üşüyor ve gökyüzünün nasıl solarak grileştiğini izliyordum.

Sonunda evin içine geri dönüp sobayı yaktım. Daha sonra Vaşak'ın geçide kadar gittiğini ve orada hareket etmeden kalıp beklediğini gördüm. Bir süre sonra

geri döndü ve kafasını eğerek eve geldi. Bunu izleyen üç ya da dört akşam da aynısını yaptı. Sonra artık vazgeçmiş gibiydi; en azından bunu bir daha hiç yapmadı. Yalnızca unuttu mu, yoksa köpek haliyle gerçeği benden daha mı önce kavradı bilmiyorum.

Onu etli pilav ve köpek mamasıyla besledim ve taslarına su doldurdum. Onu genelde sabahları beslediklerini biliyordum, ama tek başıma yemek yemek istemiyordum. Sonra kendime çay yaptım ve yine büyük masaya oturdum. Evin içi şimdi sıcaktı, gaz lambasının sarı ışığı da karanlık odunlara vuruyordu.

Ne kadar yorgun olduğumu ancak şimdi anlamıştım. Yemeğini bitirmiş olan Vaşak yanıma banka atladı ve bana uzun süre dikkatle baktı. Gözleri kızıl-kahveydi, kürkünden biraz daha koyu. Gözünün akı ve irisi nemli ve mavimsi parlıyordu. Birden Luise'nin köpeği geri göndermiş olmasına çok sevindim.

Boş çay fincanını kaldırdım, teneke leğene sıcak su doldurdum ve yıkandım, sonra da, yapacak hiçbir şey kalmadığından, yattım.

Panjurları kapatmıştım, kapıyı da kilitlemiştim. Kısa bir süre sonra Vaşak banktan atladı, yanıma geldi ve elimi kokladı. Sonra kapıya gitti, oradan pencereye ve yatağıma geri geldi. Onu cesaretlendirecek şeyler söyledim, sonunda, kulağa neredeyse bir insanın çıkardığı gibi gelen bir iniltinin ardından, ocak deliğindeki uyku yerine girdi.

El fenerini bir süre daha açık tuttum, sonunda lambayı kapattığımda oda bana zifiri karanlık göründü. Sobada yanıp bitmiş olan ateş yere zayıf, titrek bir ışık veriyordu, bir süre sonra da bankın ve masanın hatlarını seçebiliyordum. Hugo'nun uyku haplarından birini alayım mı diye düşündüm, ama yine de karar veremedim, çünkü duymayıp bir şeyleri kaçıracağımdan korkuyordum. Sonra korkunç duvarın gecenin sessizli-

ğinde ve karanlığında yavaş yavaş yaklaşabileceği geldi aklıma. Ama korkamayacak kadar yorgundum. Ayaklarım hâlâ ağrıyordu, sırtüstü uzanmış yatıyordum ve başımı çeviremeyecek kadar yorgundum. Olup biten her şeyin ardından kötü bir geceye hazırlıklı olmalıydım. Ama bu düşünceyi kabullendiğimde uykuya dalmıştım bile.

Rüya görmedim ve saat altıya doğru, kuşlar ötmeye başladığında, dinlenmiş olarak uyandım. Derhal her şey yine aklıma geldi, dehşet içinde gözlerimi kapattım ve bir kez daha uykuya dalmaya çalıştım. Tabii ki bunu başaramadım. Gerçi, neredeyse hareket etmemiş olmama rağmen, Vaşak uyandığımı biliyordu ve sevinç iniltileriyle beni selamlamak için yatağıma geldi. Bu durumda ben de kalktım ve panjurları açtım, Vaşak'ı dışarı saldım. Hava çok serindi, gökyüzü hâlâ soluk maviydi ve çalılar kırağıdan sırılsıklamdı. Parlak bir gün doğuyordu.

Birden bu aydınlık mayıs gününde hayatta kalabilmek tamamen olanaksızmış gibi geldi bana. Aynı anda o gün hayatta kalmam gerektiğini ve benim için bir kaçış yolu bulunmadığını biliyordum. Çok sessiz hareket etmeli ve onu atlatmalıydım. Hayatımda bu şekilde atlatmak zorunda olduğum ilk gün de değildi bu. Ne kadar az direnirsem, o kadar katlanılabilir olacaktı. Önceki günün alıklığı kafamdan tamamen gitmişti; keskin biçimde düşünebiliyordum, ne kadar keskin düşünebiliyorsam işte, yalnızca düşüncelerim duvara yaklaştığında, serin, kaygan ve hiçbir şekilde aşılamaz bir engele çarpıyor gibiydiler sanki. Duvarı düşünmemek daha iyiydi.

Sabahlığı ve terlikleri giydim, ıslak yolda yürüyerek arabaya gittim ve radyoyu açtım. Narin, boş vızıltı; kulağa yabancı ve insan dışı geliyordu, bu yüzden hemen kapattım.

Bu alette bir şeylerin kırık olduğuna artık inanmıyordum. Sabahın soğuk aydınlığında buna inanmam kesinlikle mümkün değildi.

O öğleden önce neler yaptığımı artık hatırlamıyorum. Yalnızca bir süre, ince terliklerden içeri geçen ıslaklık beni ürkütene kadar, kıpırdamadan arabanın yanında durduğumu artık hatırlıyorum.

Belki bundan sonraki saatler, onları unutmam gerektiği kadar kötüydü; belki de onları bir tür baygınlık içinde geçirmişimdir. Hatırlamıyorum. Ancak öğleden sonra saat ikiye doğru, Vaşak'la birlikte geçidin içinden geçerken tekrar kendime geldim.

İlk kez geçidi romantik güzellikte değil, yalnızca nemli ve karanlık buldum. Yaz ortasında bile burası böyle kalıyor, güneş ışığı hiçbir zaman zeminine kadar inmiyor. Gök gürültülü yağmurların ardından orada ateş semenderleri saklandıkları taşların aralarından sürünerek çıkıyor çok kez. Daha sonra, yazın, onları bazen izleyebildim. Onlardan çok vardı. Çok kez bir öğleden sonrasında onlardan on-on beş tane gördüm: Siyah-kırmızı benekli muhteşem yaratıklar, yalın gri-yeşil kertenkele akrabalarından çok belli çiçekleri, kaplan çiçeğini ve kırmızı zambakları hatırlatıyorlardı bana daha çok. Kertenkelelere severek dokunmama rağmen, bir semendere hiç dokunmadım.

O zamanlar, 2 Mayıs'ta onları görmedim. Zaten yağmur da yağmamıştı, onların var olduğunu da bilmiyordum. Bu nemli yeşil alacakaranlıktan kurtulmak için hızlı adımlarla yürüyordum. Bu kez daha donanımlıydım, dağ botları, dize kadar gelen kısa pantolon ve sıcak bir hırka. Manto önceki gün bir engel oluşturmuş, sınırı dallarla işaretlerken etekleri çayırda sürünmüştü. Hugo'nun dürbününü de yanıma almıştım ve sırt çantasında da içinde kakao olan bir termos şişesi ve tereyağlı ekmekler vardı.

Ayrıca küçük çakımın (kurşunkalem açmak için) yanı sıra Hugo'nun keskin sustalı bıçağını da yanımda götürüyordum. Onu kullanamıyordum, çünkü dalları kesmek için çok tehlikeliydi, insan bununla ancak elini yaralardı. Kendime itiraf edememe rağmen bıçağı kendimi korumak için yanımda taşıyordum. Bu, bana yanıltıcı bir korunma sağlayan bir şeydi. Daha sonra onu çok kez evde bıraktım. Vaşak öldüğünden beri yola çıkınca onu yine yanımda taşıyorum. Fakat şimdi ne için taşıdığımı çok iyi biliyorum ve fındık dallarını kesmek için ona gerek duyduğuma kendimi inandırmıyorum. Duvar tabii ki hâlâ dalların toprağa sokulduğu yerdeydi ve akşam aklımdan geçtiği gibi, av köşküne doğru yaklaşmamıştı. Geri de çekilmemişti, ama bunu ondan zaten beklememiştim. Dere normal seviyesine ulaşmıştı, görünüşe bakılırsa gevşek kayaların arasından kendine bir yol kazması kolay olmuştu. Taştan taşa atlayarak dereyi geçebildim ve sonra oyuncak sınırımı ladinlerin yanındaki bakacağa kadar izledim. Orada taze dallar koparttım ve duvarı işaretlemeye devam ettim.

Yorucu bir uğraştı, kısa süre sonra sürekli eğilmekten sırtım ağrımaya başladı. Ama bu işi, elimden geldiği kadarıyla, tamamlamam gerektiği düşüncesine kendimi kaptırmıştım. Bu iş beni sakinleştiriyor ve üzerime çökmüş olan bu büyük, korkunç düzensizliğe bir düzen esamisi getiriyordu. Bu duvar gibi bir şeyin var olması mümkün değildi. Onu dallarla işaretlemem, artık bir kere var olduğuna göre, onu uygun bir yere oturtmam için bir ilk denemeydi.

Yolum iki dağ çayırından, genç ladin kültürünün içinden ve birbirine dolanmış bir ahududu ağaçlarından geçti. Güneş yanıyor, dikenlerin ve kayrakların parçaladığı ellerim kanıyordu. Küçük dalları tabii ki yalnızca çayırda kullanabiliyordum, ağaçlı yerlerde doğru dürüst sopalara gerek duyuyordum; yer yer çakıyla du-

varın yakınındaki ağaçları da işaretliyordum. Bütün bunlar beni çok oyaladı ve ancak yavaş ilerledim.

Ahududu ağaçlarının yüksekliğinde neredeyse bütün ova karşımda uzanıyordu. Dürbünle her şeyi çok açık ve keskin biçimde görebiliyordum. Arabacının küçük evinin önünde arabacının karısı hareket etmeden güneşte oturuyordu. Yüzünü göremiyordum, başını eğik tutuyordu ve uyuyor gibiydi. Gözlerimden yaşlar gelene ve bu görüntü biçim ve renk olarak dağılmaya başlayana kadar oraya baktım. Eşiğin çapraz üstünde, başı patilerinin üstünde, hareketsiz bir kurt köpeği yatıyordu.

Ölüm bu idiyse, o zaman çok çabuk ve yumuşak, neredeyse şefkatli bir biçimde gelmişti. Belki Hugo ve Luise ile birlikte köye gitmiş olmak daha akıllıca olurdu.

Sonunda bu huzurlu görüntüden kendimi sıyırdım ve dallarımı toprağa sokmaya devam ettim. Duvar şimdi küçük bir su çukuruna doğru yine inmeye başlamıştı; çukurda ıssız bir çiftlik vardı; aslında dağlarda çokça rastlanan türden çok küçük bir çiftlik evi, düzlükteki dikdörtgen çiftliklerle karşılaştırılamaz.

Duvar, evin arkasındaki küçük çayırı bölüyordu ve bir elma ağacının iki dalını kesmişti. Ayrıca bunlar kesilmiş gibi görünmüyordu, daha çok erimiş gibiydiler, erimiş ağacın nasıl olduğu tasavvur edebilse elbette.

Ona dokunmadım. İki inek duvarın diğer tarafında çayırda yatıyordu. Onlara uzun süre baktım. Böğürleri kalkıp inmiyordu. Onlar da ölmüş olmaktan çok uyuyor gibiydiler. Pembe burun delikleri artık nemli ve kaygan değil, güzel boyanmış ince taneli taş gibi görünüyordu.

Vaşak başını çevirmiş ormana doğru bakıyordu. Yine öyle korkunç biçimde ulumadı, yalnızca oraya bakmıyordu, sanki duvarın ötesinde bulunan her şeyi algılamamaya karar vermiş gibiydi. Eskiden annemle-

rin bir köpeği vardı, o da buna benzer biçimde aynanın karşısında başını çeviriyordu.

Bu iki ölü hayvana baktığım sırada birden arkamda bir ineğin böğürtüsünü ve Vaşak'ın heyecanlı havlamasını duydum. Hızla arkama döndüm, o anda çalılıklar aralandı ve dışarıya, peşinde heyecanlanmış köpekle, böğüren canlı bir inek çıktı. Hemen üzerime doğru geldi ve bana bütün acısını bağırdı. Zavallı hayvan iki gün sağılmamıştı, sesi kısık ve hırıltılı gelmeye başlamıştı artık. Onu hemen rahatlatmaya çalıştım. Genç bir kızken eğlence olsun diye inek sağmayı öğrenmiştim, ama bu yirmi yıl önceydi ve artık alışkanlığımı kaybetmiştim.

İnek her şeye sabırla katlanıyordu, ona yardım etmek istediğimi anlamıştı. Sarı süt toprağa fışkırıyordu ve Vaşak da onu yalamaya başladı. İneğin sütü çoktu ve alışkın olmadığım bu hareketlerden dolayı ellerime ağrılar girmişti. İnek birden sakinleşti ve kocaman ağzını Vaşak'ın kahverengi burnuna yaklaştırdı. Karşılıklı inceleme olumlu sonuçlanmış gibi görünüyordu, çünkü iki hayvan da sakinleşmiş ve halinden memnundu.

Yani ormanın ortasında, hiç bilmediğim bir çayırda duruyordum ve birden bir inek sahibi olmuştum. İneği burada bırakamayacağım açıkça görülüyordu. Ancak o anda ağzındaki kan izlerini fark ettim. Tanıdığı ahırına ve insanlarına dönmesini engelleyen duvara çaresizlik içinde defalarca çarpmıştı galiba.

Bu insanlar görünmüyordu. Felaket anında evde bulunuyor olmalıydılar. Küçük pencerelerdeki çekili perdeler bunun akşam gerçekleşmiş olduğu tahminimi güçlendiriyordu. Çok geç saatte de değildi, çünkü yaşlı adam elini yüzünü daha henüz yıkamıştı ve kedili yaşlı kadın da hâlâ evin önündeki bankta oturuyordu. Sabahın erken saatlerinde, hava henüz serinken,

yaşlı bir kadın kedisiyle evin bankında oturmaz. Ayrıca felaket sabah yaşanmış olsaydı, Hugo ve Luise çoktan eve dönmüş olurdu. Bütün bunları düşündüm ve kendi kendime böyle düşüncelerin benim için hiçbir değer taşımadığını söyledim hemen. Bu nedenle onlardan vazgeçtim ve büyük ağaçların altındaki fidanların arasında davetkâr seslenişlerle ikinci bir inek aradım, ama hiçbir şey kıpırdamıyordu. Yakınlarda bir yerde bir sığır daha olsaydı, Vaşak onu çoktan bulmuştu.

İneği dere tepe aşarak eve doğru gütmekten başka çarem yoktu. Böylece dallarla sınırı belirleyişim ani bir son buldu. Zaten geç olmuştu; öğleden sonra beşe geliyor, güneş ışığı artık kayrana yalnızca dar demetler halinde düşüyordu.

Böylece üçümüz eve dönüş yoluna koyulduk. Dalları sokmuş olmam ve duvara dokuna dokuna ilerlemek zorunda kalmamam iyi olmuştu. Duvar ile inek arasında yavaş adımlarla yürüyordum ve hayvan bir bacağını kıracak diye sürekli endişe içindeydim. Ama inek dağlık alanda yürümeye alışkın gibi görünüyordu. Onu gütmem de gerekmiyordu, yalnızca duvardan güvenli bir mesafede durmasına dikkat etmeliydim. Vaşak benim oyuncak sınırımın ne anlama geldiğini anlamıştı bile ve hep o güvenli mesafeyi koruyordu.

Bütün yol boyunca bir kez bile duvarı düşünmedim, terk edilmiş çocuğumla o denli meşguldüm. Bazen inek birden duruyor ve otlamaya başlıyordu, o zaman Vaşak onun yakınına yatıyor ve gözünü ondan ayırmıyordu. Fazla uzun sürdüğünde ona hafifçe çarpıyor, inek de itaat ederek yine harekete geçiyordu. Doğru mu bilmiyorum, ama bundan sonraki zamanda Vaşak'ın ineklere nasıl davranması gerektiğini çok iyi bildiği izlenimine kapılıyordum bazen. Sanırım avcı sonbaharda ineklerini çayıra saldığında Vaşak'ı bazen çoban köpeği olarak kullanmış olmalıydı.

İnek tamamen sakinleşmiş ve memnun görünüyordu. İki korkunç günün ardından bir insan bulmuş, acı veren süt yükünden kurtarılmıştı ve kaçıp gitmeyi hiç düşünmüyordu. Bir yerlerde bu yeni insanın onu götüreceği bir ahır olmalıydı. Umutla burnundan soluyarak yanımda yürüyordu. Biraz zorlanarak dereyi geçtikten sonra hızlandı hatta ve sonunda zorlanarak ona adım uydurabildim.

Bu arada, bu ineğin bir lütuf, ama aynı zamanda da büyük bir yük olduğunu anlamıştım. Uzun araştırma gezileri artık söz konusu olamazdı.

Böyle bir hayvan beslenilmek ve sağılmak ister ve yerleşik bir sahip bekler. İneğin sahibi ve tutsağıydım ben. Ama ineği istememiş olsaydım bile, onu orada bırakmam mümkün değildi. Bana muhtaçtı.

Kayrana vardığımızda, hava artık neredeyse kararmıştı, inek durdu, başını geriye doğru çevirip hafifçe ve sevinçle böğürdü. Onu avcı barakasına soktum. Orada yalnızca iki yataklı bir ranza, bir masa, bir bank ve tuğladan bir ocak vardı. Masayı dışarı taşıdım, yatakların bir tanesinin saman çuvalını yırttım ve ineği yeni ahırına götürdüm. Ahır bir inek için yeterince genişti. Ocaktan bir teneke kovayı aldım, suyla doldurup boş karyolanın içine koydum. Hayvanı okşadım, ona yeni durumu açıkladım ve sonra ahırın mandalını sürdüm.

Kendimi neredeyse av köşküne sürükleyemeyecek kadar yorgundum. Ayaklarım ağır ayakkabıların içinde yanıyordu ve belim ağrıyordu. Vaşak'ın yemeğini verdim ve termos şişesinden kakao içtim. Tereyağlı ekmekleri yorgunluktan yiyemedim. O akşam çeşmede soğuk suyla yıkandım ve hemen yatağa yattım. Vaşak da yorgun görünüyordu, çünkü yemeğini yedikten hemen sonra sürüne sürüne sobanın altındaki deliğe girdi.

Ertesi sabah bir önceki kadar dayanılmaz değildi, çünkü gözlerimi açar açmaz aklıma inek geldi. Hemen

uyanmıştım, ama alışkın olmadığım yorucu hareketlerden dolayı hâlâ bitkindim. Biraz da uyuyakalmıştım, güneş ışığı sarı şeritler halinde panjurların aralıklarından içeri vuruyordu bile.

Kalktım ve işimi yapmaya koyuldum. Av köşkünde bir yığın kap kacak vardı, bir kovayı sağma kovası olarak belirleyip onunla ahıra gittim. İnek yatağın önünde uslu uslu duruyordu ve yüzünü sevinçle yalayarak beni selamladı. Onu sağdım, önceki günden daha zor oluyordu, çünkü her bir kemiğim acıyordu. İnek sağmak olağanüstü yorucu bir işti, önce benim buna yeniden alışmam gerekiyordu. Ama doğru tutuşları biliyordum, benim için en önemli olan da buydu. Samanım olmadığından, sağdıktan sonra ineği orman çayırına sürdüm ve onu orada otlaması için bıraktım. Artık benden kaçmayacağını çok iyi biliyordum.

Sonra nihayet kahvaltı ettim, sıcak süt ve önceki günden kalma sertleşmiş tereyağlı ekmekler. Bütün günü, bunu iyi hatırlıyorum, ineğe ayırdım. Ahırı elimden geldiği kadar hazırladım; yataklık samanım olmadığından ineğin altına yeşil dallar serdim ve ilk gübresiyle kulübenin yanındaki gübre yığınının temelini attım.

"Ahır" kalın kütüklerden sağlam biçimde inşa edilmişti. Çatının altındaki üçgenin içinde küçük bir oda vardı, daha sonra burayı yataklık otla doldurdum. Ama o zamanlar mayısta henüz yataklık ot yoktu ve sonbahara kadar taze dallarla idare etmek zorundaydım.

Tabii ki ineği de düşünüyordum. Çok şansım varsa bir buzağısı olacaktı. Ama buna güvenmemeliydim, ineğimin olabildiğince uzun süre süt vermesini ancak umabiliyordum.

Hâlâ durumumu geçici bir durum olarak düşünüyordum ya da en azından öyleymiş gibi yapmaya çalışıyordum.

Hayvancılık hakkında çok az bilgim vardı. Bir de-

fasında bir buzağının doğumunu izlemiştim, ama bir ineğin ne kadar süre hamile kaldığını bile bilmiyordum. Bunu bu arada bir çiftçi takviminden öğrendim, ama bugüne kadar çok daha fazlasını öğrenemedim hâlâ ve hangi yolla daha fazla bilgi edinebileceğimi de bilmiyorum.

Ahırdaki küçük ocağı bir ara kırıp çıkartmak istiyordum, ama daha sonra işe yarayacağını düşündüm. Gerektiğinde ahırda su ısıtabiliyordum. Masayı ve bir koltuğu garaja taşıdım, orada zaten bir yığın alet duruyordu. Hugo iyi aletlere sahip olmaya her zaman önem vermişti, dürüst ve düzenli bir adam olan avcı da bunların her zaman kullanılabilir halde olmasını sağlamıştı. Hugo'nun aletlere niçin bu kadar önem verdiğini bilmiyorum. Kendisi bunlara hiçbir zaman elini sürmüyor, ama her gelişinde bunlara büyük memnuniyetle bakıyordu. Bu bir kaçıklık idiyse, benim için hayırlı bir kaçıklıktı. Hâlâ hayatta olmamı Hugo'nun hafif acayipliklerine borçluyum. İyi kalpli Hugo, Tanrı onu kutsasın, köy meyhanesinde, önünde bir bardak limonata, nihayet hastalıktan ve ölümden korkmadan oturuyordur hâlâ. Onu konferanstan konferansa kovalayabilecek kimse de yok artık.

Ben ahırda uğraşırken inek orman çayırında otluyordu. Güzel bir hayvandı, narin kemikli, yuvarlak hatlı ve griye kaçan kahverengindeydi. Çalılardan yaprakları kopartırken başını dört bir yana doğru çevirme tarzı, nemli kahverengi gözlerle omzunun üstünden bakan zarif, cilveli genç bir kadını hatırlatıyordu bana. İneğe hemen yüreğim ısındı, görünüşü çok şirindi.

Vaşak hep benim yakınlarımda dolanıyordu, ineğe bakıyor, çeşme yalağından su içiyor ve çalıları biraz kokluyordu. Yine eskisi gibi o neşeli köpekti ve son günlerin dehşetini unutmuşa benziyordu. Benim onun efendisi olmama, en azından geçici olarak, alışmış gibiydi.

Öğlen bezelye unundan çorba pişirdim ve bir sığır eti konservesi açtım. Yemekten sonra üstüme ağır bir yorgunluk çöktü. Vaşak'a ineğe biraz göz kulak olmasını emredip uyuşmuş gibi, giyinik halde yatağa yattım. Olup biten her şeyin ardından gözüme uyku girmemesi gerekiyordu; ama av köşkündeki ilk haftalarda özellikle iyi uyuduğumu söylemeliyim, ta ki vücudum ağır işe alışana kadar. Uykusuzluk çok daha sonra benim için bir işkence olmaya başladı.

Saat dörde doğru uyandım. İnek yatmış geviş getiriyordu. Vaşak evin önündeki bankta oturuyor ve uykulu gözlerle ona bakıyordu. Onun nöbetini devraldım, o da araştırma gezilerine yine devam etti. O zamanlar onu göremediğimde hemen tedirgin oluyordum. Daha sonra, ona ne kadar güvenebileceğimi anladığımda, bu korkuyu tümüyle yitirdim.

Hava serinleyince ocağa su koyup ateş yaktım. Banyo yapmaya acil olarak ihtiyacım vardı.

Akşama doğru ineği ahıra götürdüm, onu sağdım ve karyolanın içine temiz su koydum, sonra da onu gece için yalnız bıraktım. Banyonun ardından sabahlığa sarındım, sıcak süt içtim ve düşünmek için masanın başına oturdum. Üzgün ya da bunalımda olmadığıma şaşırıyordum. O kadar uykum geldi ki, başımı ellerime yaslamak zorunda kaldım ve neredeyse oturduğum yerde uyuyacaktım. Ama düşünemiyordum, bu yüzden Hugo'nun polisiye romanlarından birini okumaya çalıştım. Fakat doğru bir seçim gibi görünmüyordu; o sırada kız ticaretine pek az ilgi duyuyordum. Ayrıca Hugo da sert polisiyelerinin üçüncü ya da dördüncü sayfalarında düzenli olarak uyuyakalıyordu. Belki de bunları uyku ilacı olarak kullanıyordu.

Ben de en fazla on dakika dayandım, sonra kararlı biçimde kalktım, lambayı söndürdüm, kapıyı kilitledim ve yattım.

Ertesi sabah hava serin ve kapalıydı, bu da ineğim için saman bulmam gerektiğini aklıma getirdi.

Derenin yanındaki çayırda bir samanlık gördüğümü hatırlıyordum, içinde biraz saman bulunuyor olması mümkündü. Hugo'nun arabası hiç işime yaramıyordu. Anahtarı giderken yanında götürmüştü. Ama anahtar da bir işime yaramazdı. Daha iki hafta önce, kızlarımın sıkıştırması üzerine, çok büyük zorluklar altında sürücü kursunu tamamlamıştım ve arabayla geçide ne pahasına olursa olsun gitmezdim. Garajda birkaç eski çuval buldum, ahırdaki işleri bitirdikten sonra bunları yüklenerek saman aramaya çıktım.

Dere çayırındaki samanlıkta gerçekten de biraz saman buldum. Onu çuvallara tıktım, sonra çuvalları birbirine bağlayarak arkamdan sürükledim. Ama çuvalların çakıl taşlı yolda nakliyeye dayanamayacaklarını kısa süre sonra anladım. Bu nedenle ikisini yolun kenarında bıraktım ve diğer ikisini omuzlarıma yükleyerek av köşküne taşıdım. Garajdaki aletleri toplayıp mutfağın yanındaki kilere yığdım, sonra geride bıraktığım çuvalları gidip aldım ve onları garaja boşalttım.

Öğleden sonra iki kez daha, ertesi gün de yeniden saman getirmeye gittim. Daha mayıs başıydı, bu zamanlarda dağlar hâlâ epey soğuk olabiliyor. Hava yalnızca serin ve hafif yağışlı kaldığı sürece ineği ormandaki çayırda otlatabiliyordum. Yeni hayatından oldukça memnun görünüyordu ve benim beceriksizce sağmama sabırla katlanıyordu. Bazen, sanki benim çabalarımı izler gibi, koca kafasını çeviriyordu, ama sakin duruyor ve bana hiçbir zaman tekme atmıyordu; nazikti, hatta çok kez biraz fazla coşkuluydu.

İneğim için bir isim düşündüm ve ona Bella adını verdim. Bu isim bu bölgeye hiç uymuyordu, ama kısa ve tınılıydı. İnek, adının artık Bella olduğunu kısa süre anladı ve ona seslendiğimde başını çeviriyordu. Es-

kiden adının ne olduğunu bilmek isterdim; Genç Kız, Grelt ya da belki Gri. Aslında bir isme ihtiyacı yoktu, ormandaki tek inekti, belki ülkedeki tek inekti.

Vaşak da kendisine hiç uymayan, buradaki halkın tamamen bilgisiz olduğunu gösteren bir isme sahipti. Ama eskiden beri ovada av köpeklerinin adı Vaşak'tı. Gerçek vaşakların soyu çoktan tüketilmişti, bu yüzden ovada kimsenin onlar hakkında bir fikri yoktu. Belki Vaşak'ın atalarından biri son gerçek vaşağı öldürmüş ve onun adını zafer ödülü olarak almıştı.

Kapalı hava sürekli yağmura ve daha sonra kar fırtınasına bile çevirdi. Bella ahırda kaldı ve samanla beslendi, ben de birden düşünmek için zaman ve sükûnet buldum. Benim, yani Hugo'nun ajandasında on mayıs için şu işlenmiş: sayım.

O on mayıs gerçek bir kış günüydü. Başlangıçta yine hemen erimiş olan kar şimdi tutmuştu ve yağmaya devam ediyordu.

Uyanıp kendimi tamamen korumasız ve teslim olmuş hissetmemle birlikte başladı. Bedensel olarak artık yorgun değildim ve düşüncelerimin hücumu karşısında çaresizdim. On gün geçmiş ve durumumda hiçbir değişiklik olmamıştı. On gün boyunca kendimi iş ile uyuşturmuştum, ama duvar hâlâ oradaydı ve kimse beni almak için gelmemişti. Artık gerçekle yüzleşmekten başka çarem kalmamıştı. Umudumu o zaman henüz yitirmemiştim, daha uzunca bir süre yitirmedim. Daha fazla yardım beklememem gerektiğini kendime nihayet söylemem gerektiğinde bile bu saçma umut içimde kaldı; her türlü mantığa ve kendi inanışıma aykırı bir umut.

Daha o zamanlar, on mayısta, felaketin devasa boyutlarda olduğu bana kesin gibi görünüyordu. Her şey buna işaret ediyordu. Kurtarıcıların gelmemesi, radyodaki insan seslerinin suskunluğu ve duvarın arkasında

gördüğüm o birkaç şey.

Çok daha sonra, artık içimde neredeyse bütün umutlar sönmüş olduğunda, benim çocuklarımın da öldüğüne inanamıyordum, çeşmenin başındaki ihtiyar ya da evin önündeki bankta oturan yaşlı kadının öldüğü şekilde ölmüş olamazlardı.

Bugün çocuklarımı düşündüğümde, onları hep beş yaşında görüyorum ve bana, sanki daha o zamanlar yaşamımdan çıkmışlar gibi geliyor. Herhalde bütün çocuklar o yaştan itibaren ebeveynlerinin yaşamından çıkmaya başlıyor; çok yavaş biçimde yabancı pansiyonerlere dönüşüyorlar. Ama tüm bunlar, insanın neredeyse hissetmeyeceği kadar belirsiz biçimde gerçekleşiyor. Gerçi bu ürpertici olasılığın bilincimde uyanmaya başladığı anlar vardı, ama başka her anne gibi bu izlenimi çabucak bastırdım. Yaşamak zorundaydım, hangi anne, bu süreci fark etseydi, yaşayabilirdi?

On mayısta uyandığımda çocuklarım aklıma el ele oyun parkında koşuşturan küçük kızlar olarak geldi. Şehirde bıraktığım ve daha çok can sıkıcı, sevgisiz, kavgacı olan yeniyetmeler birden tamamen gerçekdışı olmuştu. Tuttuğum yas hiçbir zaman onlar için değildi, yıllar önceki çocuk halleri içindi. Herhalde bu kulağa çok acımasızca geliyor, ama bugün bunu kimden saklayayım ki? Gerçeği yazabiliyorum; yaşamım boyunca hatırları için yalan söylediklerimin hepsi öldü.

Yatakta titreyerek, neler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Kendimi öldürebilirim ya da duvarın altını kazıp diğer tarafa geçmeye çalışabilirim, herhalde bu intiharın yalnızca daha zahmetli bir biçiminden başka bir şey olmazdı. Elbette burada da kalabilir ve yaşamaya çalışabilirdim.

Ciddi biçimde intiharı düşünecek kadar genç değildim artık. Daha çok Vaşak ve Bella'yı düşünmek beni bundan vazgeçiriyordu, ayrıca da belli bir merak.

Duvar bir bilmeceydi ve ben çözülmemiş bir bilmece karşısında çekip gitmeyi hiçbir zaman başaramazdım. Hugo'nun önlemleri sayesinde yaz boyunca yetecek biraz erzakım, bir evim, ömür boyu odunum ve yine çözülmemiş bir bilmece olan ve belki bir buzağı doğuracak bir ineğim vardı.

Daha başka kararlar almadan önce, en azından bu buzağının gelmesini ya da gelmemesini beklemek istiyordum. Duvara çok da fazla kafa yormuyordum. Onun, büyük güçlerin gizli tutmayı başardığı yeni bir silah olduğunu varsayıyordum; ideal bir silah, dünyaya zarar vermeden yalnızca insanları ve hayvanları öldürüyordu. Hayvanların zarar görmemesi sağlanabilseydi elbette daha iyi olurdu, ama herhalde bu mümkün olmamıştı. İnsanlar var oldukları sürece birbirlerini keserken hayvanları umursamamışlardı. Bu zehir, en azından bir tür zehir geliyor aklıma, etkisini kaybedince, ülke ele geçirilebilirdi. Kurbanların sakin görünüşlerine bakılacak olursa, acı çekmemişlerdi; bütün bunlar bana bir insan beyninin şimdiye kadar düşünebildiği en insancıl şeytanlık olarak görünüyordu.

Ülkenin ne kadar süre ekilip biçilemeyecek halde kalacağını tahmin edemezdim, orası ayak basılabilecek duruma geldiğinde duvarın kalkacağını ve savaşı kazananların buraya gireceğini tahmin ediyordum.

Bugün, bu deney, eğer bu türden bir şey idiyse, biraz fazla başarılı olmadı mı diye kendime bazen soruyorum. Galipler hâlâ ortada yoklar.

Belki de galip yoktur. Bunun düşünmenin bir anlamı yok. Bir bilimci, bir imha silahı uzmanı herhalde benden fazlasını ortaya çıkartırdı, ama işine pek yaramazdı. Bütün o bilgisiyle benim yaptığımdan başkasını yapamazdı, beklemek ve hayatta kalmaya çalışmak.

Her şeyi, benim deneyimlerime ve benim zekâma sahip bir insanın elinden geldiği kadarıyla bir yere

oturttuktan sonra yorganı üstümden attım ve sobayı yakmaya giriştim, çünkü o sabah hava çok soğuktu. Vaşak sobanın deliğinden çıktı ve bana teselli eden sempatisini gösterdi, sonra da ahıra gidip Bella'nın ihtiyaçlarını gidermenin zamanı gelmişti.

Kahvaltıdan sonra sahip olduğum bütün erzakı yatak odasına taşımaya ve bir liste tutmaya başladım. Liste önümde duruyor, onu burada tekrar yazmak istemiyorum, bu rapor boyunca zaten neredeyse sahip olduğum her şey anılacak. Gıda maddelerini küçük odadan yatak odasına taşıdım, çünkü burası yazın da serindi. Ev dağa yaslanıyor ve arka tarafı hep gölgede.

Giysilerden yeterince vardı, aynı şekilde lamba için gazyağı ve küçük ocak için ispirto. Bir demet mum ve yedek pilleriyle birlikte iki el feneri de vardı. Ecza dolabında epey şey vardı; sargı bezleri ve ağrı kesici haplar dışında hepsi hâlâ duruyor. Bu ecza dolabına Hugo bütün sevgisini adamıştı; sanırım ilaçların çoğu artık kullanılamaz durumdadır.

Bir çuval patatesin, bir yığın kibritin ve merminin yaşamsal önem taşıdığı çıktı ortaya. Tabii ki değişik aletler, bir çifte ve bir av tüfeği, bir dürbün, orak, tırmık ve yaba, bunlar ormanın kenarındaki çayırı geyikleri beslemek için biçmeme yaramıştı, bir küçük çuval da fasulye vardı. Hugo'nun korkularına ve rastlantıya borçlu olduğum bu şeyler olmasaydı, şimdi artık hayatta olmazdım.

Gıda maddelerinden şimdiye kadar çok fazla kullandığımı anladım. Özellikle Vaşak'ı da bunlarla beslemek müsriflikti; ayrıca ona iyi gelmiyordu da, acil olarak taze ete ihtiyacı vardı. Un, azami ölçüde tutumlu davranırsam, daha üç ay yetebilirdi ve ben o zamana kadar birilerinin beni bulacağına güvenemiyordum. Günün birinde beni bulacaklarına artık hiç güvenmemem gerekiyordu.

Gelecek için en büyük hazinem patatesler ve fasulyelerdi. Küçük bir tarla oluşturmak için mutlaka bir yer bulmam gerekiyordu. Özellikle de taze et bulmak için kararımı vermek zorundaydım. Tüfek kullanabiliyordum, disk vurma yarışmalarına çok kez başarıyla katılmıştım, ama daha önce hiçbir canlı hayvana ateş etmemiştim.

Daha sonra geyiklere ot bırakıldığı yerde altı tane yalamalık kırmızı tuz taşı buldum ve bunları mutfakta kuru bir yerde sakladım. Uzun zamandır artık yalnızca bu ham tuzum var. Yazın Luise'nin olta takımıyla alabalık yakalayabiliyordum. Bunu daha önce hiç yapmamıştım, ama çok zor olamazdı ya. Bu tür öldürücü işler yapmak zorunda kalmak hiç hoşuma gitmiyordu, ama kendimi ve Vaşak'ı hayatta tutmak için başka seçeneğim yoktu.

Öğlen sütlaç pişirdim ve içine şeker koymaktan vazgeçtim. Ama tutumluluğuma rağmen sekiz hafta sonra tek bir kesmeşekerim kalmamıştı ve bundan sonra her türlü tatlıdan vazgeçmek zorundaydım.

Her gün saatleri kurmayı ve takvimde bir günün üstünü çizmeyi de kendime sıkı sıkıya tembihledim. O zamanlar bu bana önemli görünüyordu, insanlık düzeninin elimde kalan zavallı artıklarına dört kolla sarılıyordum âdeta. Gerçi belli alışkanlıkları hiç bırakmadım. Her gün yıkanıyorum, dişlerimi fırçalıyorum, çamaşır yıkıyorum ve evi temiz tutuyorum.

Bunu niçin yaptığımı bilmiyorum, beni buna iten, bir iç zorlama neredeyse. Belki de, başka şekilde yapabilsem, yavaş yavaş insan olmaktan çıkacağımdan, kısa süre sonra kir içinde, ürkekçe etrafta sürüneceğimden ve anlaşılmaz sesler çıkartacağımdan korkuyorumdur. Bir hayvan olmaktan korktuğumdan değil, bu çok kötü olmazdı, ama bir insan hiçbir zaman bir hayvan olamaz, hayvanın yanından bir uçuruma düşer. Ba-

şıma bunun gelmesini istemiyorum. Son zamanlarda özellikle bundan korkuyorum ve bu korku bana raporumu yazdırıyor. Sonuna geldiğimde ise onu iyi bir yere saklayıp unutacağım. Dönüşebileceğim o yabancı şeyin onu günün birinde bulmasını istemiyorum. Bu dönüşümü yaşamamak için her şeyi yapacağım, ama benden önce o kadar çok insanın başına gelmiş olanın benim başıma gelmeyeceğine sıkı sıkıya inanacak kadar kibirli değilim.

Daha bugün, bir zamanlar olduğum o insan değilim. Hangi yöne doğru gittiğimi nereden bileyim? Belki kendimden artık bunu fark etmeyeceğim kadar uzaklaşmışımdır.

Bir zamanlar, duvar henüz yaşamıma girmeden önce, olduğum o kadını düşündüğümde kendimi onda göremiyorum. Ama on mayısta sayım diye ajandaya not düşen kadın da bana yabancı geliyor. Geride notlar bırakması çok akıllıca olmuştu, böylece onu anılarda yeniden yaşatabilirim. Adımı yazmadığım dikkatimi çekiyor. Onu artık neredeyse unutmuştum, böyle de kalmasını istiyorum. Kimse bana bu isimle hitap etmiyor, o zaman bu isim artık yok. Belki günün birinde galiplerin dergilerinde çıkmasını da istemiyorum. Dünyanın herhangi bir yerinde hâlâ dergilerin var olacağını düşünemiyorum bile. Ama aslında neden olmasın ki? Felaket Belucistan'da yaşansaydı, hiç etkilenmeden kafelerimizde oturup gazetelerden buna ilişkin haberleri okuyacaktık. Bugün biz Belucistan'ız, nerede olduğu bile pek bilinmeyen, çok uzak, yabancı bir ülke, muhtemelen gerçek insan bile olmayan insanların yaşadığı, gelişmemiş ve acılar karşısında kırılgan bir ülke; yabancı gazetelerde rakamlar ve numaralar. İnsanın huzurunu bozmasını gerektirecek bir neden değil. İnsanların çoğunun ne kadar az hayal gücüne sahip olduklarını iyi hatırlıyorum. Herhalde bu onlar için bir

şanstı. Hayal gücü insanı aşırı duyarlı ve kırılgan yapar ve korumasız bırakır. Belki de hayal gücü kendi başına bir soysuzlaşma belirtisidir. Hayal gücü olmayanları bu eksikliklerinden dolayı hiç suçlamadım, hatta bazen onları bundan dolayı kıskandım. Diğerlerinden daha kolay ve daha hoş bir yaşamları vardı.

Aslında bu benim raporumla ilgili değil. Ama bazen benim için hiç önemi olmayan şeyler hakkında düşünmekten kaçınamıyorum işte. O kadar yalnızım ki, bir şey getirmeyen bu düşüncelerden her zaman kurtulamıyorum. Vaşak öldüğünden beri bu çok daha kötüleşti.

Takvimdeki notlardan çok sık sapmamaya çalışacağım.

On altı mayısta patates tarlası için nihayet bir yer buldum. Günlerce Vaşak'la birlikte böyle bir yeri aramıştık. Tarla evden çok uzak olmamalıydı, gölgede bulunmamalıydı ve özellikle de verimli toprağı olmalıydı. Son koşul neredeyse yerine getirilmezdi.

Humus burada ancak çok ince bir zar halinde kireç taşının üstünü kaplıyor. Küçük kayranın güneş alan tarafında doğru yeri bulduğumda, toprak bulma umudumu kaybetmeme az kalmıştı. Yer neredeyse düz ve kuruydu, çevresini de orman koruyordu ve orada gerçekten toprak vardı. Çok tuhaf, siyah, içinde ufacık kömür parçacıkları olan hafif bir toprak. Burada eskiden odun kömürü yapılan bir yer bulunuyor olmalıydı, uzun zaman önce, çünkü ormanda artık çoktandır kömürcüler yoktu.

Patateslerin bu isli toprağı sevip sevmeyeceklerini bilmiyordum, ama yine de onları bu noktada ekmeye karar verdim, çünkü başka hiçbir yerde bu kadar derin toprak bulamayacağımı biliyordum.

Evden kazma ve kürek alıp hemen toprağı bellemeye giriştim. Bu o kadar kolay değildi, çünkü üstün-

de çalılar da bitmişti ve bir de inanılmaz direnci olan uzun köklü bir ot. Bu iş dört gün sürdü ve beni aşırı derecede yordu. Bitirdiğimde bir gün dinlendim ve sonra hemen patatesleri ekmeye başladım. Bu amaçla patateslerin doğrandığını ve her parçada en az bir çimlenme beneği olmasına dikkat edildiğini hayal meyal hatırlıyordum.

Sonra toprağı bunların üstüne örttüm ve eve gittim. Şimdi beklemekten ve umut bağlamaktan başka bir şey yapamıyordum.

Yara içindeki ellerime, avcı kulübesinde büyük bir topak halinde bulduğum geyik yağından sürdüm. Yine halim olur olmaz ahırın yanını bellemeye ve fasulyelerimi ekmeye başladım. Yalnızca küçücük bir bahçe için yettiler, fasulyelerin çimlenip çimlenmeyeceğini de hiç bilmiyordum. Çok eski ya da kimyasal olarak işlenmiş olabilirlerdi. En azından deneme cesaretini göstermeliydim.

Bu arada hava düzelmişti ve güneş ışığı ile sağanaklar yer değiştiriyordu. Hatta hafif bir gök gürültüsü bile duyuldu ve orman buhar çıkartan yeşil bir kazana dönüştü. Bu gök gürültülü yağışın ardından, bunu o zamanlar bir kenara yazmaya değer bulmuştum, yaz sıcağı bastırdı ve ormanın yanındaki çayırda çimler daha da yeşerdi. Tuhaf biçimde sert, neredeyse dikenli bir çimdi, çok uzunlardı, hayvan yemi olarak pek bir işe yaramayacağını tahmin ediyorum. Ama Bella bunlardan memnun görünüyordu. Her günü çayırda geçiriyor ve gözüme daha da yuvarlaklaşıyormuş gibi görünüyordu. Ama ne olur ne olmaz diye samanlıktaki son samanı da getirdim, böylece hava aniden kötüye dönse bile yeterince yem vardı. Gün aşırı Bella'nın yatağı için taze dallar kesiyordum. İneğimin temizlik ve düzen içinde semirebilmesini istiyordum. Bella'nın bakımı bana çok iş çıkartıyordu. Şimdi kendim ve Vaşak için

yeterince sütüm vardı, ama Bella süt vermeseydi bile, ona aynı şekilde bakmamam mümkün değildi. Çok kısa süre içinde yarar sağlamak üzere baktığım bir sığırdan öte bir anlam taşır olmuştu benim için. Belki bu anlayış akıldışıydı; ama buna karşı savaşamıyordum ve savaşmak da istemiyordum. Artık yalnızca hayvanlarım vardı ve kendimi tuhaf ailemizin reisi olarak hissetmeye başladım.

Gök gürültülü günün ardından, otuz mayısta, bütün gün sıcak ve bereketli bir yağmur yağdı ve beni evde oturmak zorunda bıraktı, yoksa birkaç dakika sırılsıklam olurdum. Akşama doğru rahatsız edici bir serinlik oluştu, ben de sobayı yaktım. Ahır işlerini bitirdikten ve yıkandıktan sonra lamba ışığında biraz okumak üzere geceliğimi giydim. Bana okumaya değer görünen bir çiftçi takvimi bulmuştum. İçinde bahçıvanlık ve hayvancılık hakkında bir yığın şey yazıyordu, benim de bu konularda daha fazlasını öğrenmeye acil ihtiyacım vardı. Vaşak sobanın deliğinde yatıyor ve sıcakta burnundan keyifle soluyordu, ben de acı çay içip yağmurun tekdüze uğultusuna kulak kabartıyordum. Birden çocuk çığlıkları duyuyormuşum gibi geldi. Bunun yalnızca bir yanılsama olabileceğini biliyordum ve yine takvime döndüm, ama sonra Vaşak başını kaldırıp kulak kabarttı ve işte yine duyuldu, sessiz, yürek sızlatan bir ağlama.

O akşam kedi evime geldi. Sırılsıklam bir bohça halinde kapının önünde oturmuş ağlıyordu.

Daha sonra, eve girince, dehşet içinde tırnaklarını geceliğime batırdı ve havlayan Vaşak'a öfkeyle tısladı.

Köpeğe bağırdım ve o da istemeyerek ve kırılmış halde deliğine geri döndü. Sonra kediyi masanın üstüne oturttum. Hâlâ Vaşak'a doğru tıslıyordu, cılız, gri-siyah çizgili bir köy kedisi, aç ve sırılsıklam, ama tırnaklarıyla ve dişleriyle kendini savunmaya hâlâ hazır. Ancak

ben Vaşak'ı yatak odasına sürgün ettikten sonra sakinleşti.

Ona sıcak süt ve biraz et verdim, o da, durmadan etrafına bakınarak, önüne ne koyduysam hızla yedi. Sonra kendisini okşamama izin verdi, masadan aşağıya atladı, uzun bacaklarla odanın içinde dolaştı ve yatağımın üstüne kaydı. Orada uzandı ve temizlenmeye başladı. Kuruduğunda onun güzel bir hayvan olduğunu anladım, çok büyük değildi, ama özel desenleri vardı. En güzel yeri de gözleriydi, büyük, yuvarlak ve kehribar sarısı gözler. Belki çeşmenin başındaki yaşlı adama aitti ve akşam avından eve dönerken duvarla karşılaşmıştı. Dört hafta boyunca etrafta dolaşmıştı, belki beni uzun süredir gözlemiş ve ancak ondan sonra eve yaklaşmaya cesaret etmişti. Cezbeden sıcaklık ve dışarı sızan ışık, belki de süt kokusu, onun kuşkusunu yenmişti.

Vaşak hapishanesinde iç çekiyordu, ben de onu tasmasından tutup dışarı çıkarttım, ona kediyi gösterdim, önce onu, sonra kediyi okşadım ve yeni ev arkadaşı olarak tanıştırdım. Vaşak çok mantıklı davrandı ve anlamış gibi görünüyordu. Kedi daha günlerce ona karşı düşmanca ve reddedici davrandı. Kötü deneyimler yaşamış olabilirdi ve Vaşak ona merakla yaklaştığında öfkeyle tıslıyordu.

Gece benim yatağımda, bacaklarıma iyice sokularak uyuyordu. Benim için bu çok rahat değildi, ama zamanla buna alıştım. Sabahları kedi çekip gidiyor ve ancak hava kararmaya başladığında yemek, içmek ve yatağımda uyumak için geri geliyordu. Bu şekilde beş-altı gün devam etti. Sonra bütün gün yanımda kalmaya başladı ve ondan sonra gerçek bir ev kedisi gibi davranmaya başladı.

Vaşak ona yaklaşmaya çalışmaktan vazgeçmedi, zaten aşırı meraklı bir köpekti ve sonunda kedi buna

alıştı, tıslamayı bıraktı ve hatta köpeğin onu koklamasına bile izin verdi. Fakat bu sırada kendini pek rahat hissetmiyor gibiydi. Çok gergin ve kuşkucu bir yaratıktı, her seste irkiliyor ve çoğu kez kaçmaya hazır ve gerilmiş durumda oluyordu.

Sakinleşmesi ve artık korkmuyor gibi görünmesi haftalar sürdü, isteseydim onu ayağımla vurarak kovabilirdim. Tuhaf bir şekilde kısa süre sonra Vaşak'a bana güvendiğinden daha çok güvenmeye başladı. Anlaşılıyordu ki ondan artık kötü sürprizler beklemiyordu ve ona huysuz bir kadının beceriksiz kocasına davrandığı gibi davranmaya başladı. Bazen ona tıslıyor ve pati atıyordu, sonra yine, Vaşak geri çekildiğinde, ona yaklaşıyor ve hatta ona yaslanıp uyuyordu.

İnsanlarla yaşadığı deneyimler çok kötü olmalıydı, kedilere özellikle kırsal kesimde çok kez ne kadar kötü davranıldığını bildiğimden, şaşırmıyordum. Ona hep eşit yakınlık gösteriyor, ona hep yavaş yaklaşıyor ve bu sırada hiç konuşmazlık etmiyordum. Temmuz sonunda ilk kez yerinden kalkıp masanın üstüne atlayıp bana geldiğinde ve küçük başını alnıma sürdüğünde, bunu büyük bir başarı olarak gördüm. O andan sonra buzlar erimişti. Beni sevgi gösterilerine boğuyor değildi, ama insanların ona yaşattığı kötü şeyleri unutmaya hazırmış gibi görünüyordu.

Şimdi bile bazen korkarak benden geri çekiliyor ya da fazla ani hareket edersem kapıya doğru kaçıyor. Bu beni kırıyor, ama kim bilir, belki kedi beni benim tanıdığımdan daha iyi tanıyor ve neler yapabileceğimi hissediyordur. Ben bunu yazarken karşımda masada yatıyor ve büyük gözlerle omzumun üzerinden duvardaki bir lekeye bakıyor. Bu arada üçüncü kez dönüp baktım ve orada eski koyu renkli ağaçtan başka bir şey göremedim. Bazen gözlerini bana uzun süre kıpırdamadan dikiyor, ama hiçbir zaman duvara baktığı kadar

uzun sürmüyor, belli bir süre sonra tedirgin oluyor ve başını çeviriyor ya da gözkapaklarını kısıyor.

Vaşak da, ona uzun süre baktığımda gözlerini çevirmek zorunda kalıyordu. İnsan gözlerinin hipnotizma etkisi yaptığını sanmıyorum, ama küçük bir hayvana hoş gelemeyecek kadar büyük ve parlak olduklarını düşünüyorum. Ben de fincan tabağı büyüklüğünde gözlerin bana dikilmesinden pek hoşlanmazdım.

Vaşak öldüğünden beri kedi bana daha sıkı bağlandı. Belki birbirimize tümüyle muhtaç olduğumuzu anlıyordur, ama köpeği kıskanıyordu, bunu hiç gösteremese de. Gerçekte ben ona, onun bana muhtaç olduğundan daha muhtacım. Ona bir şeyler söyleyebiliyor, onu okşayabiliyorum ve sıcaklığı avuç içlerimden vücuduma sızıp beni teselli ediyor. Kedinin bana, benim ona gerek duyduğum kadar gerek duyduğunu sanmıyorum.

Vaşak zamanla ona karşı belli bir muhabbet geliştirdi. Onun için kedi aile ya da sürü üyesiydi ve onu korumak için her saldırganın üstüne atlardı.

Yani dört kişiydik, inek, kedi, Vaşak ve ben. Vaşak en yakınımdı, kısa süre içinde yalnızca köpeğim değil, dostum oldu; yorgunluk ve yalnızlık dünyasında tek dostum. Söylediğim her şeyi, üzgün mü yoksa neşeli mi olduğumu anlıyor ve kendi yalın tarzında beni teselli etmeye çalışıyordu.

Kedi bambaşkaydı, cesur, feleğin çemberinden geçmiş bir hayvan; ona saygı ve hayranlık duyuyordum, ama o özgürlüğünü hep koruyordu. Bana hiçbir şekilde düşkün değildi. Elbette, Vaşak'ın başka seçeneği yoktu, bir efendiye muhtaçtı. Efendisiz bir köpek dünyadaki en zavallı yaratıktır ve en kötü insan bile köpeğini hayran bırakabilir.

Kedi kısa süre sonra benden belli isteklerde bulunmaya başladı. Her zaman, gece de, dilediği gibi ge-

lip gitmek istiyordu. Bunu anlayışla karşılıyordum, soğuk havalarda pencereyi kapalı tutmam gerektiğinden, dolabın arkasındaki duvara küçük bir delik açtım. Yorucu bir işti, ama buna değdi, çünkü artık gece rahattım. Dolap kışın soğuk havanın önünü kesiyordu. Yazın tabii ki pencereleri açık bırakarak uyuyordum, ama kedi hep kendi küçük çıkışını kullanıyordu. Çok düzenli bir yaşama başladı, gündüz uyuyor, akşam gidiyor ve ancak sabaha karşı dönüp yanımda yatakta ısınıyordu.

Yüzümü onun gözlerinin aynasında, küçük ve çarpık halde görüyorum. Ona bir şey söylediğimde yanıt vermeyi alışkanlık haline getirdi. Bu gece gitme, diyorum, ormanda baykuş ve tilki var, benim yanımda sıcakta ve güvende olursun. Hırrr, gırrr, mav, diyor, bunun anlamı da, bir bakalım, insan kadını, kesin bir şey söylemeyeyim. Ve kısa süre sonra da kalkıp kamburunu çıkardığı, iki kez uzandığı, masadan atladığı, arkalara doğru gittiği ve alacakaranlığa dalıp kaybolduğu an geliyor. Daha sonra sessiz uykumu uyuyacağım, içinde ladinlerin hışırdadığı ve çeşmenin şıpırdadığı bir uyku.

Sabaha karşı, tanıdık vücut bacaklarıma yanaştığında, kendimi biraz daha derin uykuya bırakacağım, hiçbir zaman çok derine değil, çünkü çok dikkatli olmalıyım.

Biri sessizce pencereye gelebilir, insana benzeyen ve arkasında balta saklayan biri.

Tüfeğim dolu halde yatağın yanında asılı. Eve ya da ahıra adımlar yaklaşıyor mu diye kulak kabartmalıyım. Son zamanlarda yatak odasını boşaltmayı ve Bella'ya orada bir ahır hazırlamayı sıkça düşündüm. Birçok şey bunun yanlış olacağını gösteriyor, ama onu kapıdan duymak, çok yakında ve güvende olduğunu bilmek beni çok sevindirirdi. Tabii ki odanın duvarını yı-

kıp dışarıya bir kapı açmam ve zemini kırıp bir oluk inşa etmem gerekir. Oluğu evin arkasındaki helanın altına, fosseptik çukuruna verebilirim. Beni endişelendiren tek şey kapı fikri. Çok büyük bir çaba harcayarak kapı için duvarı kıracağım, ama o zaman ahır kapısının oraya tam oturması gerekir, sanırım bunu başaramam. Yatakta her akşam bu kapıyı düşünüyorum, bu kadar beceriksiz ve aciz olduğum için ağlayabilirim. Ama yine de, bunu çok uzun süre düşündükten sonra kapıyı açmaya girişeceğim. Kışın Bella mutfağın yanında sıcakta olacak, ayrıca sesimi de duyacak. Hava soğuk ve yerde kar olduğu sürece bunu düşünmenin dışında başka bir şey yapamam.

Bella'nın ahırı bana o zamanlar temmuzda da yeni sorunlar çıkartmıştı. Ahşap zemin Bella'nın idrarını emmiş, çürümeye ve kokmaya başlamıştı. Böyle devam etmesi mümkün değildi. İki tahtayı kırıp söktüm ve bir oluk kazdım, idrar bunun içinden dışarıya akabiliyordu. Kulübe, dereye kadar inen yamaca doğru biraz eğimli duruyordu. Toprak yıllarla birlikte biraz çökmüş olabilirdi, bu benim işim için avantajlıydı. Geçirgen kireçli zemin sayesinde her şey akıp gidebiliyor ve toprağın içine sızabiliyordu.

Yazın ahırın arkası biraz kokuyordu, ama oraya zaten hiç yolum düşmüyordu; en azından ahır şimdi temiz ve kuruydu. Ahırın arkasındaki yamaç zaten hep özellikle sevimsiz ve neredeyse ürpertici bir bölgeydi, hemen dibinde ladinler olan, her zaman gölgede, nemli bir yer. Beyazımsı süngerler yetişiyordu orada ve hep biraz küf kokusu vardı. Atıkların belki dereye sızacak olması beni rahatsız etmiyordu. Çeşmenin suyu av köşkünün üst tarafındaki bir kaynaktan geliyordu, berrak ve çok soğuktu, şimdiye kadar içtiğim en iyi su.

Ne zaman bir geyik vurduğumu takvimime hiç not düşmemiş olduğum dikkatimi çekiyor. Bunu yazma-

nın bana itici geldiğini şimdi yine hatırlıyorum, bunu yapmak zorunda olmam yetiyordu zaten. Şimdi de bunun hakkında yazmak istemiyorum, ancak şu kadarını yazayım, birkaç başarısızlığın ardından, çok fazla mermi harcamadan bize et sağlamayı gayet iyi başardım. Gerçi bir şehir insanıydım, ama annem köyden, şimdi yaşadığım bölgeden gelmeydi. O ve Luise'nin annesi kardeşti ve biz yaz tatilini hep köyde geçiriyorduk. O zamanlar tatili sayfiye yerinde geçirmek henüz moda değildi. Köydeki bu yazları oyun oynar gibi geçirmiş olsam da, duyduğum bazı şeyler aklımda kalmıştı ve bunlar şimdi yaşamak zorunda olduğum hayatı bana kolaylaştırıyor. En azından tamamen bilgisiz değilim. Daha çocukken Luise ile disk vurma alıştırmaları yapıyorduk. Hatta bunda Luise'den daha iyiydim, ama daha sonra o tutkulu bir avcı oldu. Burada ormanda geçirdiğim ilk yazda alabalık da tuttum. Onları öldürmek bana daha az zor geliyordu. Neden bilmiyorum; geyikleri öldürmek bana bugün bile hâlâ kabul edilmez, neredeyse hıyanet gibi geliyor. Buna hiçbir zaman tam alışamayacağım.

Stoklarım fazla hızlı eriyordu ve kendimi çok kısıtlamak zorunda kalmıştım. Özellikle meyve, sebze, şeker ve ekmeği özlüyordum. Isırganotu, marul ve taze ladin fidanlarıyla olabildiğince idare ediyordum. Daha sonra, artık özlemle patates hasadını beklerken, hamile bir kadın gibi aşermeye başladığım bir dönem geldi. Güzel ve bol yemek hayalleri rüyalarıma kadar peşimden geliyordu. Neyse ki bu durum çok fazla uzun sürmedi. Bu durumu savaş döneminden biliyordum, ama memnuniyetsiz bir vücuda bağımlı olmanın ne kadar korkunç olduğunu unutmuştum. Birden, ilk patatesler ortaya çıktığında, vahşi arzularım beni terk etti ve taze meyvenin, çikolatanın ve buzlu kahvenin tadının nasıl olduğunu unuttum. Artık taze ekmeğin kokusunu bile

düşünmüyordum. Ama ekmeği tamamen unutmam mümkün olmadı. Bugün hâlâ bazen canım ekmek çekiyor. Köy ekmeği benim için hayal edilemez bir ziyafete dönüştü.

O yazı geriye bakıp düşündüğümde, gözümün önüne iş ve zahmetle doluydu gibi geliyor. Yapılması gereken işleri çoğu kez bitiremiyordum. Ağır işe alışkın olmadığımdan, kendimi sürekli bitkin hissediyordum. Zamanı doğru biçimde bölmeyi de henüz başaramamıştım. Fazla hızlı ya da fazla yavaş çalışıyordum ve her bir işi defalarca başarısızlığa uğrayarak kendi kendime öğretmek zorundaydım. Zayıfladım ve güçsüzleştim, hatta ahır işleri bile beni aşırı derecede yoruyordu. Bu dönemi atlatmayı nasıl başardığımı bilmiyorum. Bunu gerçekten bilmiyorum; herhalde hayvanlara bakmak zorunda olduğum için başarmıştım yalnızca. Sürekli aşırı yorgunluk nedeniyle zavallı Hugo gibi oldum; banka oturduğum anda uyumaya başlıyordum. Buna ek olarak, gece gündüz güzel yemeklerin hayalini kurmama rağmen, bir şey yemek istediğim anda birkaç lokmayı bile yutamıyordum. Sanırım yalnızca Bella'nın sütüyle yaşıyordum. Bana tiksindirici gelmeyen tek şey buydu.

Bu uğraşların içine çok fazla gömülmüştüm, bu nedenle içinde bulunduğum durumun farkına varamıyordum. Dayanmaya karar vermiş olduğumdan dayandım, ama bunun niçin önemli olduğunu unutmuştum ve artık yalnızca bir günden diğerine yaşıyordum. O zamanlar geçide sık sık gidiyor muydum bilmiyorum, herhalde gitmiyordum. Bir kez, temmuz sonunda, çimlere bakmak için derenin yanındaki çayıra gittiğimi ve bu sırada duvarın öbür tarafına baktığımı hatırlıyorum yalnızca. Çeşmenin başındaki adam devrilmişti ve şimdi, dizleri hafif kırık, sırtüstü yatıyordu. Bir fırtına onu devirmiş olmalıydı. Bir ceset gibi görünmüyordu, daha

çok Pompei'deki kazıdan çıkartılan biri gibiydi. Öylece durup bu taşlaşmış acayip şeye gözlerimi dikmiş bakarken, duvarın öbür tarafındaki çalılardan birinin altında yüksek otların arasında iki kuşun yattığını gördüm. Onları da rüzgâr çalıların arasından püskürtmüş olmalıydı. Güzel görünüyorlardı, tıpkı boyanmış oyuncaklar gibi. Gözleri parlatılmış elmaslar gibiydi, tüylerinin renkleri de solmamıştı. Ölü gibi görünmüyorlardı, hiçbir zaman canlı olmamış, tamamen anorganik şeyler gibiydiler. Ama yine de bir zamanlar yaşamışlardı, sıcak nefesleri de küçük gırtlaklarını hareket ettirmişti. Her zamanki gibi yanımda olan Vaşak başını çevirdi ve bana burnuyla vurdu. Yürümeye devam etmemi istiyordu. Benden daha mantıklıydı, ben de bu taş şeylerden uzaklaştırılmayı kabul ettim.

Daha sonra çayıra gitmek zorunda kaldığımda duvarın karşısına bakmaktan çoğu kez kaçınıyordum. Daha ilk yaz bitkiler onu neredeyse örtmüştü. Fındık dallarından bazıları muhteşem kökler salmıştı ve kısa süre sonra duvar boyunca yeşil bir çit uzanıyordu. Derenin yanındaki çayırda kaya karanfili, hasekiküpesi ve uzun sarı ot yetişiyordu. Çayır, geçidin tersine, neşeli ve davetkâr görünüyordu, ama duvara dayandığından içim ona hiç ısınamadı.

Gerçi Bella nedeniyle av köşküne bağlanmıştım, ama bölgede biraz bakınmaya çalışmak istiyordum. Daha yüksekte bulunan bir av kulübesine giden ve oradan karşıdaki ovaya inen bir yolu hatırlıyordum. Oraya gitmek istiyordum. İneği uzun süre yalnız bırakamayacağım için geceden yukarı çıkmaya karar verdim. O sırada dolunay vardı, hava da açık ve sıcaktı. Bella'yı akşam geç saatte sağdım, ahırda saman ve su bıraktım ve kedi için ocağın önüne süt koydum. İlk ay ışığında, saat on bire doğru, Vaşak'la yola çıktım. Yanıma biraz erzak, çifteyi ve dürbünü aldım. Bütün bun-

lar bana gerçi ağır geliyordu, ama silahsız gitmeye cesaret edemiyordum. Vaşak geç saatteki bu gezintiden dolayı heyecanlı ve çok sevinçliydi. Önce av kulübesine çıktım, burası hâlâ Hugo'nun arazisi içindeydi. Patika iyi durumdaydı, ay da yeterince ışık veriyordu. Gece ormanda hiç korkmadım, şehirde ise hep korku içindeydim. Bunun neden böyle olduğunu bilmiyorum, herhalde ormanda da insanlara rastlayabileceğimi hiç düşünmediğimdendir. Yukarıya çıkmak neredeyse üç saat sürdü. Ormanın gölgesinden çıktığımda küçük kayran ve ortasındaki kulübe beyaz ışık altında karşımda duruyordu. Kulübeyi ancak dönüş yolunda incelemek istiyordum; biraz dinlenmek ve termostan bir şey içmek için önündeki banka oturdum. Yayla, ovadan çok daha serindi, ama belki de bu izlenim beyaz soğuk ışıkla ilişkiliydi.

Son zamanların o bütün uyuşuk sıkıntısı üstümden akıp gitti, kendimi hafiflemiş ve özgür hissettim. Eğer bir kez olsun huzur hissettiysem, o zaman bu, o temmuz gecesinde ay ışığı altındaki kayrandaydı. Vaşak iyice yanıma sokulmuş oturuyor, mürekkep karası ormana doğru sakin ve dikkatle bakıyordu. Ayağa kalkıp yola devam etmek bana zor geldi. Kırağıdan dolayı sırılsıklam olmuş çayırı geçtim ve yine ormanın gölgesine daldım. Bazen karanlıkta hışırtılar duyuluyordu, bir yığın küçük hayvan yolarda olabilirdi. Vaşak sessizce yanımdan gidiyordu, belki hâlâ ava çıktığımızı sanıyordu. Patika yarım saat boyunca ormandan geçti, yavaş yürümek zorundaydım, çünkü ay ışığı yola ancak zayıf şekilde düşüyordu. Bir alaca baykuş öttü, ama ötüşü herhangi başka bir hayvan sesinden daha ürpertici gelmedi. Yere çok dikkatli ve sessiz bastığımı fark ettim. Başka türlü yapamıyordum, bir şey beni buna zorluyordu. Sonunda ormandan çıktığımda gün ağarmaya başlamıştı ve güneşin soluk ışığı batan ayın ışığı

ile karışıyordu. Patika, alacakaranlıkta küçük topaklar gibi görünen bodur çamlarla Alp gülleri arasında uzanıyordu şimdi. Bazen ayaklarımın altında bir taş yerinden kopuyor ve yamaçlardan ovaya doğru gürültüyle yuvarlanıyordu. En yüksek noktaya vardığımda küçük bir kayaya oturup dinlendim. Dört buçuğa doğru güneş doğdu. Serin bir rüzgâr çıktı ve saçıma sürtüp geçti. Gri-pembe gökyüzü portakal rengine ve ateş kırmızısına boyanıyordu. Bu, dağlarda yaşadığım ilk güneş doğuşuydu. Vaşak yanımda oturuyor ve benim gibi ışığa doğru bakıyordu. Sevinçle havlayamamak onu epey zorluyordu, bunu kulaklarının titremesinden ve sırtından geçen dalgaya benzer kas hareketlerinden görüyordum. Ortalık birden günlük güneşlik oldu. Ayağa kalktım ve ovaya inmeye başladım. Sık ormanların bulunduğu uzunlamasına bir ovaydı bu. Dürbünle ormandan başka bir şey göremiyordum. Karşımda yükselen bir dağ sırtı görüşümü engelliyordu. Bu beni hayal kırıklığına uğrattı, çünkü buradan en azından bir köyü görebileceğimi umuyordum. Açık bir görüş alanı istiyorsam, bodur çamların arasından geçen yolda devam etmem gerektiğini şimdi biliyordum. Orada karşıda bir dağ çayırı vardı ve oradan daha uzaklara bakabiliyor olmalıydım. Ama hem dağ çayırına hem ve ovaya gidemezdim, ben de ovaya karar verdim. Bu bana daha önemli göründü. Belki akılsız biçimde hâlâ orada bir duvarla karşılaşmayacağımı umuyordum. Korkarım böyleydi, çünkü başka türlü bu yolu gitmeme gerek kalmazdı. Şimdi komşu arazideydim, hatırladığım kadarıyla burası yılda yalnızca bir kez geyik avı için gelen zengin bir yabancıya kiralanmıştı. Belki yolun kötü durumunun nedeni buydu; her yerde ilkbahardaki su taşkınlarının izleri görülebiliyordu. Hugo'nun arazisinde bu zararlar hemen düzeltilmişti. Yol yer yer bir dere yatağına benziyordu. Burada bir dağ geçidi yoktu. De-

renin her iki yanında ağaçlı dağ yamaçları yükseliyordu. Bütününde bu ova benim ovamdan daha sevimsiz bir görüntüye sahipti. "Benim ovam" diye yazıyorum. Yeni sahibi, öyle biri varsa, bana henüz gelmedi. Yol bu kadar oyulmuş olmasaydı, bu geziyi yalnızca bir yürüyüş olarak görürdüm. Ovanın düzlüğüne yaklaştıkça daha dikkatli olmaya başladım. Dağ bastonumu önümde uzatarak tutuyor ve Vaşak'ın uslu uslu ayağımın dibinden yürümesine dikkat ediyordum. Herhangi kötü bir his ya da anının etkisinde görünmüyor, neşeyle yanımda yürüyordu. Sopayla duvara çarptığımda ise hâlâ ormandaydım. Çok büyük hayal kırıklığına uğramıştım. Gördüklerim ormandan ve bir küçük bir yol parçasından ibaretti. Duvar burada ilk evlerden diğer tarafa göre daha uzaktaydı. Daha iki yıl önce inşa edilen ve türlü lükse sahip olduğu söylenen büyük av köşkü de henüz görünürde yoktu.

Birden kendimi çok yorgun, hatta neredeyse bitkin hissettim. Uzun dönüş yolu düşüncesi üzerimde taş gibi ağırlık yapıyordu. Bir ormancı yanaşması kulübesine kadar yavaş yavaş geri yürüdüm. Bu kulübeye hiç dikkat etmemiştim. Dağa yaslanmış halde, küçük bir çukurun içinde duruyordu, girişini de ısırganotları tümüyle kapatmıştı. Kulübenin içinde bir teneke leğenin ve ucunu farelerin kemirdiği küflenmiş bir parça pastırmanın dışında bir şey yoktu. Kaba ahşaptan yapılmış masaya oturdum ve yolluğumu çıkarttım. Vaşak, su içmek için dereye gitmişti. Onu açık kapıdan görebiliyordum ve bu beni biraz yatıştırıyordu. Şişeden çay içtim, pişirmiş olduğum bir tür pirinç pastasından yedim ve sonra Vaşak'a da bundan verdim. Sessizlik ve çatının üstünü ısıtan güneş uykumu getirdi. Ama samanla dolu yataklardaki bitlerden korkuyordum, ayrıca kısa bir uyku beni daha da yorgun yapardı. Bu isteğe boyun eğmemek daha iyiydi. Ben de sırt

çantamı topladım ve kulübeden çıktım.

Gecenin ve sabahın neşesi kaybolmuştu, ağır dağ botlarının içinde ayaklarım ağrıyordu. Güneş başımı yakıyordu, Vaşak bile yorgun görünüyor ve beni neşelendirmeye çalışmıyordu. Yukarı tırmanış dik değildi, ama çok uzun ve tekdüzeydi. Belki de bana sıkıntılı ruh halim içinde tekdüze gelmişti. Çevreme bakmadan tökezleyerek yürüyor ve kendimi iç karartan düşüncelere veriyordum.

Şimdi, günlerce uzak kalmadan ulaşabileceğim ovaları incelemiştim. Bunun dışında dağ çayırına çıkıp oradan bölgeye bakabilirdim, ama uzayıp giden dağ sırasının daha derinlerine gitmeye cesaret edemezdim. Orada bir duvar olmasa, beni elbette bulmuş olurlardı, evet, beni çoktan bulmuş olmaları gerektiğini kendime söylemek zorundaydım. Evde öylece oturup bekleyebilirdim. Ama belirsizliğe karşı kendim bir girişimde bulunmalıyım diye bir şey beni hep dürtüyordu. Ve ben hiçbir şey yapmadan beklemek zorundaydım, zaten hep özellikle nefret ettiğim bir durumdu bu. Daha önceleri fazla sık ve fazla uzun süre insanları ya da olayları beklemiştim, ama bu beklenenler hiç gelmemişti ya da benim için artık bir anlamları kalmayacak kadar gecikmişlerdi.

Uzun dönüş yolu boyunca eski yaşamımı düşündüm ve onu her yönden yetersiz buldum. İstediğim her şeyin azına ulaşmıştım ve ulaştıklarımı artık ben istememiştim. Herhalde çevremdeki insanlar da aynısını yaşamıştı. Özellikle bu konudan, henüz birbirimizle konuşurken, hiç söz etmiyorduk. Başka insanlarla bir daha bunun hakkında konuşma fırsatım olacağını sanmıyorum. Bu nedenle yalnızca tahminler yürütebilirim. O zamanlar ovama dönüş yolunda eski yaşamımın ani bir son bulduğunun henüz farkında değildim, yani bulduğunu gayet iyi biliyordum, ama yalnızca kafam-

da, bu nedenle buna inanmıyordum. Fakat bir konuya ilişkin bilgi bütün vücuda yayıldığında, insan bunu gerçekten biliyor. Ben de her yaratık gibi günün birinde öleceğimi biliyorum, ama ellerim, ayaklarım ve iç organlarım bunu henüz bilmiyor, bu nedenle de ölüm bana o kadar gerçekdışı görünüyor. O temmuz gününden bu yana çok zaman geçti ve bir daha hiç geri dönemeyeceğimi yavaş yavaş anlamaya başlıyorum.

Öğlen saat bire doğru bodur çamların arasından geçen patikaya vardım ve bir taşa oturup dinlendim. Orman öğle güneşinde buhar salıyor, bodur çamların arasından sıcak koku bulutları bana doğru yükseliyordu. Alp güllerinin açtığını ancak şimdi görebilmiştim. Kırmızı bir şerit halinde bayırların üstünden geçiyorlardı. Gece ay ışığında olduğundan çok daha sessizdi şimdi, sanki orman sarı güneşin altında uyuşmuş yatıyordu. Bir yırtıcı kuş yükseklerde daireler çiziyordu, Vaşak kulaklarını ara ara titreterek uyuyor ve büyük sessizlik bir çan gibi üzerime iniyordu. Hep burada, sıcakta, ışıkta oturabilmeyi istedim, köpek ayaklarımın dibinde ve tepemde dönen kuş. Çoktandır düşünmeyi bırakmıştım, sanki endişelerimin ve anılarımın artık benimle ilgisi kalmamış gibi. Yola devam etmek zorunda olduğumda bunu derin bir üzüntüyle yaptım ve yolda, buraya ait olmayan tek yaratığa, karmaşık düşünceler besleyen, dalları kaba ayakkabılarıyla kıran ve kanlı avlanma işini sürdüren bir insana dönüştüm.

Daha sonra, yukarıdaki av kulübesine vardığımda, yine o eski ben olmuştum ve kulübede işe yarar bir şey bulmak için can atıyordum. Hafif bir üzüntü daha saatlerce içimde kaldı.

O geziyi çok iyi hatırlıyorum: belki ilki olduğundan ve aylarca sürdürdüğüm gündelik çabaların arasından bir zirve gibi yükseldiğinden. Bu arada, o yolu o zamandan beri bir daha gitmedim. Hep yapmak isti-

yordum, ama fırsat olmadı ve Vaşak olmadan da başka geziler yapmaya cesaret edemiyorum. Bir daha asla öğle güneşinde Alp güllerinin üstünde oturup büyük sessizliğe kulak vermeyeceğim.

Kulübenin anahtarı gevşek bir padavranın altındaki çivide asılıydı ve bulunması zor değildi. Hemen kulübeyi aramaya giriştim. Tabii ki av köşkünden çok daha küçüktü ve yalnızca bir mutfakla küçük bir yatak odasından oluşuyordu. Birkaç battaniye, bir branda ve taş gibi sert iki yastık buldum. Bunlara ve battaniyelere ihtiyacım yoktu. Branda yağmur geçirmezdi, onu yanıma aldım. Burada giysi bulamadım. Mutfakta ocağın üstündeki küçük bir kutuda un, yağ, peksimet, çay, tuz, yumurta tozu ve küçük bir torba kurutulmuş mürdümeriği vardı, herhalde avcı bunu her derde çare bir ilaç gibi görüyordu, çünkü sürekli bunlardan çiğnediğini hatırlıyorum. Ayrıca masanın çekmecesinde bir paket kirli tarot kâğıdı buldum. Bu oyunu yalnızca izlemekten biliyorum, ama kartlar hoşuma gitti, ben de onları yanıma aldım. Daha sonra bunlarla yeni bir oyun icat ettim, yalnız bir kadına göre bir oyun. Birçok akşamı eski tarot kâğıtlarını açarak geçirdim. Figürleri bana o kadar tanıdık geliyordu ki, sanki onları çok uzun zamandır tanıyordum. Onlara isimler verdim, bazılarını da diğerlerinden daha çok seviyordum. Onlarla olan ilişkim, insanın Dickens'ın yirmi kez okuduğu bir romanındaki figürlerle olacağı kadar samimi olmuştu. Bugün bu oyunu artık oynamıyorum. Bir kartı Kaplan, kedinin oğlu yedi, birini de Vaşak kulaklarıyla su dolu bir leğenin içine süpürdü. Bana sürekli Vaşak'ın ve Kaplan'ın hatırlatılmasını istemiyorum. Ama av köşkünde bana onları hatırlatmayan bir şey var mı?

Yukarıdaki av kulübesinde daha sonra çok işime de yarayacak olan eski bir çalar saat de buldum. Gerçi küçük seyahat çalar saatim ve kol saatim vardı, ama se-

yahat saatini kısa süre sonra elimden düşürdüm, kol saati de hiçbir zaman doğru göstermiyordu. Bugün artık yalnızca av kulübesinden aldığım o eski çalar saatim var, ama o da uzun zamandır sessiz duruyor. Kendimi güneşe, ya da, o açmadığında, kargaların geliş gidişine ve başka işaretlere göre ayarlıyorum. Şimdi, artık insanlar var olmadığında göre, günün saatine ne olduğunu bilmek isterdim. Bir zamanlar beş dakika bile geç kalmamanın ne kadar önemli olduğu bazen aklıma geliyor. Tanıdığım çok kişi saatlerini küçük bir put olarak görüyor, bu bana zaten hep akılsızca gelmişti. İnsan bir kere kölelikte yaşıyorsa, kurallara uymak ve efendiyi kızdırmamak önemlidir. Zamana, saatlerin tıklamalarıyla doğranan suni insan zamanına hizmet etmekten hoşnut değildim, bu da beni çok kez zor durumlara soktu. Saatlerden hiçbir zaman hoşlanmamıştım, saatlerimin her biri de bir süre sonra gizemli biçimde ya kırıldı ya da ortadan kayboldu. Saatleri sistematik biçimde yok etme yöntemini kendimden bile gizlemiştim. Tüm bunların nasıl olup bittiğini bugün elbette biliyorum. Düşünmek için o kadar çok zamanım var ki zamanla tüm gizli saklılarımı ortaya çıkartacağım.

Bunu yapabilirim, benim için herhangi bir sonucu olmaz. En heyecanlı bilgiler bile aklıma birden gelecek olsa, benim için hiçbir önem taşımazlar. Yine günde iki kez ahırı temizlemem, odun kırmam ve geçitten saman taşımam gerekir. Kafam özgür, istediğini yapabilir, akıl onu terk etmesin yeter, kendimi ve hayvanları hayatta tutabilmek için gerekli olan akıl.

Yukarıdaki kulübede mutfak masasında on bir nisan tarihli iki gazete, doldurulmuş bir loto kuponu, yarım paket ucuz sigara, bir çakmak, bir makara iplik, altı pantolon düğmesi ve iki iğne vardı. Avcının ormanda bıraktığı son izler. Aslında onun pılı pırtısını büyük bir ateşte yakmalıydım. Avcı dürüst, düzenli bir adamdı ve

artık sonsuza kadar bir daha var olmayacaktı. Ona her zaman yeterince dikkat etmemiştim. Kederli görünen, orta yaşlarda, sakalsız bir adamdı, zayıftı ve bir avcı için doğal sayılamayacak derecede, açık tenliydi. En çok dikkat çeken tarafı çok açık turkuvaz rengi gözleriydi. Gözleri çok keskindi ve bu mütevazı adam onlarla çok gurur duyuyor gibiydi. Dürbünü ancak aşağılayıcı bir gülümsemeyle kullanıyordu. Avcı hakkında bildiklerimin hepsi bu; görev bilincinin çok yüksek olduğunu ve sürekli kurutulmuş mürdümeriği çiğnediğini, evet, köpeklerden iyi anladığını biliyordum. İlk zamanlarda bazen onu düşünüyordum. Hugo daha köye gelir gelmez onu hemen yanında buraya getirmiş olabilirdi. Herhalde o zaman son yıllarda daha rahat ederdim. Ama şimdi bundan pek emin değilim. Tutsaklığın bu sessiz sakin adama ne yapacağını kim bilebilir. Her halükârda bedensel olarak benden güçlüydü ve ben ona bağımlı olurdum. Belki tembel tembel evde yatıp durur ve beni çalışmaya gönderirdi. Üstünden iş atma olasılığı her erkeğe çok cazip geliyor olmalı. Eleştiriden korkması gerekmeyen bir erkek neden çalışsındı ki? Hayır, tek başıma olmam daha iyi. Daha zayıf bir partnerle bir arada olmak da benim için daha iyi olmazdı, onu bir gölgeye dönüştürür ve onun bakımını kendimi helak edercesine yapardım. Ben böyleyim işte, bunda orman da bir şey değiştirmedi. Belki de bana yalnızca hayvanlar katlanabiliyordur. Hugo ve Luise de ormanda kalsaydı, zamanla sonu gelmeyen sürtüşmeler olurdu. Birlikteliğimizi mutlu kılabilecek bir şey göremiyorum.

Bunu düşünmenin bir anlamı yok. Luise, Hugo ve avcı artık yok, aslında onların geri dönmelerini de istemiyorum. İki yıl önce hâlâ olduğum insan değilim artık. Bugün bir insan isteyecek olsam, bunun, aklı başında, esprili, bazen birlikte güleceğimiz yaşlı bir ka-

dın olması gerekirdi. Çünkü gülmenin eksikliğini hâlâ çok hissediyorum. Ama muhtemelen benden önce ölürdü ve ben yine tek başıma geride kalırdım. Bu, onu hiç tanımamış olmaktan çok daha kötü olurdu. Gülmek böylece çok pahalıya satın alınmış olurdu. Sonra bu kadını da hatırlamam gerekirdi, bu da fazla gelirdi. Daha şimdiden bir hatıralar dağının üzerindeki incecik deriden ibaretim. Artık istemiyorum. Bu deri yırtıldığında bana neler olacak?

Kafamdan geçen her düşünceyi yazmaya kendimi kaptırırsam, raporumu hiçbir zaman tamamlayamayacağım. Ama şimdi gezim hakkında daha fazla söz etme hevesim kaçtı. Av köşküne inişin nasıl olduğunu artık hatırlamıyorum. En azından tıkabasa dolu sırt çantasıyla döndüm, Bella'nın ihtiyaçlarını giderdim ve hemen yattım.

Ertesi gün, takvimimde not düşülmüş, diş ağrıları başladı. Dişim o kadar çok ağrıyordu ki, bu nota hiç şaşırmıyorum. Bundan önce ya da sonra dişim hiç bu kadar ağrımamıştı. Bu dişi hiç düşünmemiştim, herhalde çok tekin olmadığını iyi bildiğimden. İçi oyulmuş ve dolgu yapılmıştı, dişçi de bana üç gün sonra mutlaka tekrar gelmemi tembihlemişti. Üç gün üç ay olmuştu. Hugo'nun ağrı kesici haplarından çok miktarda kullanıyordum ve üçüncü gün kendimi artık o kadar alık hissetmeye başladım ki, zorunlu işleri ancak çok zorlanarak yapabildim. Bazen çıldıracağımı sanıyordum; sanki dişin uzun ince kökleri oluşmuştu ve bunlar şimdi beynimin içini delip geçiyordu. Dördüncü gün ağrı kesiciler etki etmemeye başladı. Başımı ellerime yaslamış, masada oturuyor ve beynimde kopan kıyamete kulak veriyordum. Vaşak yanımda bankta yatıyordu ve üzgündü, ama ona iyi bir söz söyleyecek durumda değildim. Geceyi de masanın başında oturarak geçirdim, yatakta ağrılar daha kötüleşiyordu. Beşinci gün iltihap

oluştu, bir çaresizlik ve öfke nöbetinde çenemi Hugo'nun tıraş bıçağı ile kestim. Kesmenin acısı neredeyse hoşuma gitmişti, çünkü bir an için diğer ağrıyı silmişti. Çok irin aktı, zaten çok bitkin olduğumdan inliyor, bağırıyor ve bayılacağımı sanıyordum.

Ama bayılmadım; bu benim yaradılışımda yok, hayatımda şimdiye kadar hiç bayılmadım. Sonunda, hâlâ kendimdeyken, titreyerek ayağa kalktım, yüzümdeki irini, kanı ve gözyaşlarını yıkayıp yatağa yattım. Bunu izleyen saatler safi bir mutluluktu. Sonra evin kapısı açık olmasına rağmen uykuya daldım ve Vaşak beni akşam uyandırana kadar uyudum. Sonra, hâlâ epey sallanarak kalktım, Bella'yı ahıra götürdüm, karnını doyurdum ve sağdım, ani hareketlerde sendelediğim için tüm bunları çok yavaş ve dikkatlice yaptım. Daha sonra, biraz süt içtikten ve Vaşak'ın yemeğini verdikten sonra, masanın başında yine hemen uykuya daldım. O günden beri fistül arada bir yine doluyor, patlıyor ve sonra yine kapanıyor. Ama artık ağrılarım yok. Böyle bir şeyin ne kadar zaman iyi gidebileceğini bilmiyorum. Takma dişler benim için yaşamsal önem taşırdı, ama ağzımda hâlâ yirmi altı diş var, bu arada, çoktan çıkması gerekenler de var, ama kibirden dolayı bunlara bir de kaplama yapılmıştı. Bazen sabaha karşı üçte uyanıyorum ve bu yirmi altı dişin düşüncesi beni soğuk umutsuzluğa büründürüyor. Saatli bombalar gibi çenemde sıkıca oturuyorlar, günün birinde bir dişimi çekebilecek durumda olacağımı da sanmıyorum. Ağrılar başlarsa onlara katlanmak zorunda kalacağım. Ormanda yıllarca çabalamanın ardından bir diş iltihabından ölmem gülünç olur.

Bu diş olayının ardından ancak yavaş yavaş toparlandım. Sanırım bu aldığım çok miktardaki ağrı kesicilerden kaynaklanıyordu. Bir sonraki erkek geyikte fazla mermi harcadım, çünkü ellerim titriyordu. Neredey-

se hiçbir şey yemiyor, ama çok süt içiyordum, sanırım süt beni sonunda zehirlenmekten korudu.

On temmuzda patates tarlasına gittim. Yeşil otlar epey uzamıştı bile ve neredeyse bütün gözler çimlenmişti. Ama yabani otlar da boy atmıştı; önceki gün yağmur yağmış olduğundan, hemen yabani otları ayıklamaya başladım. Tarlamı korumam gerektiğini de hemen anlamıştım. Yabani hayvanların patates yediğini pek sanmıyorum, ama herhangi bir hayvanın bu değerli yumrulara dadanması mümkündü. Ben de bundan sonraki günleri tarlanın kenarlarına kalın dallar dikerek ve bunların arasına uzun kahverengi sarılganlar örerek geçirdim. Çok yorucu bir iş değildi, ama belli bir el becerisi gerektiriyordu, onu da önce kazanmam gerekti.

Bu işi bitirdikten sonra küçük tarlam ormanın tam ortasındaki bir kale gibi görünüyordu. Her yönden korunmuştu, yalnızca farelere karşı pek bir şey yapamıyordum. Elbette onların deliklerine gazyağı doldurabilirdim, ama bu israfı yapabilecek durumda değildim; ayrıca, kim bilir, belki patatesler o zaman gazyağı tadında olurdu. Tabii ki pek fazla bilgim yok, malum nedenlerden dolayı da pek fazla deneme yapamıyorum.

Ahırın yanındaki fasulyelerin yalnızca yarısı kök vermişti. Belki de artık çok eskiydiler. Ama burada da, havaların iyi gitmesi koşuluyla, iyi bir hasat bekleyebilirdim. Aslında fasulyeleri ekmem tam bir şanstı, bunu düşünerek değil de, birden aklıma öyle estiği için yapmıştım. Özellikle de fasulyelerin benim için ne kadar önemli olduğunun farkına ancak daha sonra vardım. Onlar benim için ekmeğin yerini almak zorundaydı. Bugün çok büyük bir fasulye bahçem var.

Fasulye bahçesinin çevresini de çitle çevirdim, çünkü Bella'nın gözlenmediği bir anda fasulye otlarını yemekten geri durmayacağını biliyordum. İşlerimden

biraz zaman kaldığında, örneğin yağmurlu günlerde, hemen bir endişe ve korku haline giriyordum. Gerçi Bella her zaman eşit miktarda süt veriyordu ve belirgin biçimde yuvarlaklaşmıştı. Ama karnında bir buzağı olup olmadığını hâlâ bilmiyordum.

Ya gerçekten bir buzağı doğurursa? Başımı ellerimle destekleyip saatlerce masada oturuyor ve Bella'yı düşünüyordum. İneklerden o kadar az anlıyordum ki. Ya buzağının gün ışığına çıkmasına yardımcı olamazsam, ya Bella doğumu atlatamazsa, hatta ya hem o hem buzağı ölürse, ya Bella çayırda zehirli ot yerse ya da zehirli bir engerek onu sokarsa? Köyde geçirdiğim yaz tatilinde sığırlar hakkında çok karanlık hikâyeler duyduğumu hayal meyal hatırlıyordum. İneğin karnının belli bir yerine bıçak saplanması gereken bir hastalık vardı. Bu yerin neresi olduğunu bilmiyordum, bilseydim bile bunu asla yapabilecek durumda olmazdım. Bella'nın karnına bıçak saplamak. Onu vururdum daha iyi. Belki çayırda çiviler ya da cam kırıkları vardı. Luise bu açıdan hep ihmalkâr davranıyordu. Çiviler ve cam kırıkları Bella'nın sayısız işkembelerinden birini yarabilirdi. Bir ineğin kaç işkembesi olduğunu bile bilmiyordum; bu tür şeyler sınav için öğrenilir ve sonra yine unutulur. En büyük endişe kaynağım o olsa da, sürekli tehlikede olan yalnızca Bella değildi; Vaşak eski bir tuzağa basabilirdi ve engerekler onu da sokabilirdi. O zamanlar engerek yılanlarından niçin bu kadar korktuğumu bilmiyorum. Burada bulunduğum iki buçuk yılda kayranda tek bir yılan görmedim. Kedimin başına gelebilecek olanları düşünmek bile mümkün değildi. Onu koruyamıyordum da, çünkü gece ormanda dolaşıyor ve benim denetimimin tamamen dışına çıkıyordu. Baykuş onu yakalayabilirdi ya da tilki, onun bir tuzağa basması da Vaşak'a göre daha büyük bir olasılıktı.

Bu düşüncelerden ne kadar kaçmaya çalıştıysam

da, hiçbir zaman gerçekten başarılı olamadım. Bunların vehim derecesinde olduğunu da sanmıyorum, çünkü ormanın ortasında hayvanları hayatta tutabilmem, onların ölmesinden daha düşük bir olasılıktı. Kendimi bildim bileli bu tür korkulardan çektim ve bana emanet edilmiş herhangi bir canlı hayatta olduğu sürece çekmeye de devam edeceğim. Bazen, duvar ortaya çıkmadan çok önce, üstümdeki yükü artık atabilmek için ölmüş olmayı isterdim. Bu ağır yük hakkında hep sustum; bir erkek beni anlamazdı, kadınlar da zaten benimle aynı durumdaydı. Bu nedenle giysiler, arkadaşlar ve tiyatro hakkında gevezelik etmeyi yeğliyor ve gözlerimizde, insanı gizli gizli yiyip bitiren o endişeyle, gülüyorduk. Her birimiz nedenini biliyorduk, bu yüzden de bunu hiç konuşmuyorduk. Bu, sevebilme becerisinin bedeliydi işte.

Daha sonra Vaşak'a bundan söz ettim, öylesine, konuşmayı unutmamak için. Her derde karşı yalnızca bir çare biliyordu, ormanda neşeli kısa bir koşu yarışı. Kedi beni gerçi dikkatle dinliyordu, ama ancak en küçük ruh hali belirtisi göstermediğim sürece. En ufak bir histeri belirtisinden bile hoşlanmıyor ve kendimi bıraktığımda çekip gidiveriyor. Bella, ne dersem diyeyim, yüzümü yalıyor; gerçi bu beni teselli ediyor, ama bir çare değil. Zaten bir çare yok, ineğim bile bunu biliyor, yalnızca ben hâlâ acı çekmeye karşı direniyorum.

Temmuz sonuna doğru kedi çok kuşku uyandıran biçimde değişti. Şişmanladı ve huysuzlaştı. Bazen saatlerce çirkin, dalıp gider bir halde bir noktada oturuyor ve kendini dinliyor gibiydi. Vaşak ona yaklaştığında kafasına bir pati yiyordu, bana karşı da abartılı biçimde nezaketsiz ya da hiç olmadığı kadar şefkatli davranıyordu. Durumu, hasta olmadığından ve yediğinden, bana göre belliydi. Ben hep buzağı düşünürken, kedinin içinde ufacık kedicikler büyümüştü. Ona çok süt

veriyordum, o da eskisine göre daha çok içiyordu.

Yirmi yedi haziranda, gök gürültülü bir günde, akşam yemeğinden sonra dolabın içinden hafif iniltiler duyuldu. Ahıra giderken dolabı açık bırakmıştım, içinde Luise'nin birkaç eski dergisi vardı. Bunların üstüne kedi loğusa yatağını yapmıştı, tam "Zarif Hanım"ın kapak resminin üstünde.

Kedi yüksek sesle hırıldıyordu ve kocaman nemli gözlerle gururlu ve mutlu bir halde başını kaldırmış bana bakıyordu. Hatta onu okşamama ve yavrularına bakmama bile izin verdi. Biri annesi gibi gri çizgiliydi, biri kar gibi beyaz ve dağınık tüylüydü. Gri olanı ölüydü. Onu götürüp ahırın yanına gömdüm. Kedi onun yokluğunu hissetmiyor gibiydi, kendini tümüyle dağınık tüylü beyaz şeyin bakımına vermişti.

Vaşak başını merakla dolaba soktuğunda öfkeli bir tıslama duydu ve korkmuş ve kızmış bir halde dışarıya kaçtı. Kedi dolabın içinde kaldı ve taşınmaya da ikna edilemiyordu. Ben de dolabın kapağını açık bıraktım ve tamamen açılmasın ve kedicik yarı karanlıkta korunarak yatsın diye kapağı bir iple bağladım.

Kedi ise kendini adayan bir anneydi ve geceleri yalnızca kısa bir süreliğine gidiyordu. Şimdi av araması gerekmiyordu, onu yeterince et ve sütle besliyordum. Onuncu gün kedi bize yavrusunu tanıştırdı. Onu ense kürkünden tutarak odanın ortasına kadar taşıyıp yere oturttu. Yavru şimdiden oldukça güzel görünüyordu, beyaz ve pembeydi; ama tüyleri şimdiye kadar karşılaştığım bütün kedi yavrularından daha dağınıktı. İnleyerek annesinin sıcaklığına kaçtı ve gösteri sona ermişti. Kedi çok gurur duyuyordu ve bundan sonra yavruyu dolaptan her çıkarttığında onu okşamak ve övmek zorunda kalıyordum. Her anne gibi, eşsiz bir şey yaratmış olma bilinciyle doluydu. Zaten öyleydi, çünkü iki kedi yavrusu bile birbirine tıpatıp benzemiyor,

ne dış görünüş olarak ne de hatta o kendi bilmiş küçük ruhları bakımından.

Kısa süre sonra ufaklık kendiliğinden dolaptan sürünerek çıktı ve bazen benim, bazen Vaşak'ın ayaklarının dibinde dolanmaya başladı. En küçük bir korkusu yoktu, Vaşak da onu, kedi ortalarda olmadığında, merakla izliyor ve kokluyordu. Ama kedi neredeyse her zaman yakınlardaydı ve oluşmaya başlayan ilişkilere kuşkulu gözlerle bakıyordu.

Küçük kediye, böyle beyaz ve pembemsi olduğundan, İnci adını verdim. Küçük kulaklarının derisinde kanın ışıldadığı bile görülebiliyordu. Daha sonra kulaklarında büyük kıl tutamları çıktı, ama çok küçük olduğu sürece birçok yerinde topak topak olan kürkünün arasından derisi görülüyordu. Onun bir dişi olduğunu o zamanlar henüz bilmiyordum, ama yumuşak, biraz düz olan yüzü bana kadınsı görünüyordu. İnci Vaşak'a karşı büyük yakınlık hissediyordu ve onunla birlikte ocak deliğinde oynamaya başladı. Ama gece dolabın içinde annesinin yanında uyuyordu.

Birkaç hafta sonra İnci'nin, şu dağınık kürklü küçük şeyin, bir güzelliğe dönüşmeye başladığını anladım. Upuzun ipeksi tüyleri oluştu, görünüş olarak bir Ankara kedisiydi. Tabii ki yalnızca görünüş olarak; uzun tüylü atalarından biri onda yeniden hayata dönmüştü. İnci küçük bir mucizeydi, ama daha o zaman yanlış yerde doğduğunu biliyordum. Ormanın tam ortasında uzun tüylü beyaz bir kedi erken ölüme mahkûmdur. Hiç şansı yoktu. Belki onu bu yüzden çok seviyordum. Yeni bir endişe yükü üzerime bindirilmişti. Açık havaya çıkacağı günü düşününce titriyordum. Uzun da sürmedi ve annesiyle ya da Vaşak'la birlikte evin önünde oynamaya başladı. Yaşlı kedi İnci için çok endişeleniyordu, belki benim bildiğim şeyi o da hissediyordu, yani yavrusunun tehlikede olduğunu. Va-

şak'a, İnci'ye göz kulak olmasını emrettim, o da evde olduğumuzda gözünü kediden ayırmıyordu. Yorucu annelik görevinden bitkin düşen yaşlı kedi Vaşak'ın İnci'nin koruyucusu olarak geçinmesinden memnundu. Ufaklık, yaradılış olarak sıradan ev kedilerinden biraz farklıydı, daha sakin, daha narin ve daha nazlıydı. Çok kez evin önündeki bankta oturuyor ve bir kelebeği izliyordu. Mavi gözleri birkaç hafta sonra yeşil olmuştu ve beyaz yüzün içinde elmas gibi parlıyorlardı. Burnu annesininkinden daha basıktı ve boynunu muhteşem bir fırfır süslüyordu. Onu, ön patileri kabarık kuyruğunun üstünde, ışığa gözlerini dikkatle dikmiş halde bankta otururken her gördüğümde rahatlıyordum. Sonra onun bir ev kedisine dönüşeceğine ve en fazla, şimdi olduğu gibi, verandada oturup sakin bir yaşam süreceğine kendi kendimi ikna ediyordum.

İlk yazı geri dönüp düşündüğümde bu zaman kendi çaresiz durumumdan çok hayvanlar için duyduğum endişe tarafından gölgelenmiş görünüyor. Felaket üzerimden büyük bir sorumluluğu almış ve ben hemen farkına varmadan, yeni bir yükü omuzlarıma bindirmişti. Sonunda durumu biraz gözümün önünde getirmeye başladığımdaysa bunda bir şey değiştirecek durumda değildim artık.

Tutumumun bir zayıflıktan ya da duygusallıktan kaynaklandığını sanmıyorum, yalnızca içime ekilmiş olan ve eğer kendimi yok etmek istemiyorsam karşı koyamayacağım bir dürtüye uyuyordum. Özgürlüğümüz çok zavallı bir halde. Herhalde kâğıt üstünden başka bir yerde hiç var olmadı. Dış özgürlükten herhalde hiçbir zaman söz edilemezdi, ama içinde özgür olan bir insanı da hiç tanımadım. Ben de bu olguyu hiçbir zaman utandırıcı bulmadım. Her hayvan gibi bindirilen yükü taşımakta ve sonunda her hayvan gibi ölmekte onursuz bir yan göremiyorum. Onurun ne olduğunu bile bilmi-

yorum. Doğmak ve ölmek onurlu değil, bu her yaratığın başına geliyor ve bunun ötesinde hiçbir anlam taşımıyor. Duvarı icat edenler de özgür iradeleriyle karar vermediler, yalnızca içgüdüsel bilgi hırslarının peşinden gittiler. Ancak onların, büyük düzen adına, buluşlarını eyleme dönüştürmeleri engellenmeliydi.

Ama iki temmuza dönmeyi yeğliyorum, o gün hayatımın kalan kibritlere bağlı olduğunun farkına vardım. Bu düşünce, bütün nahoş düşünceler gibi, sabah saat dörtte üstüme çöktü.

O zamana kadar bu açıdan çok hoyratça yaşamış ve çakılan her kibritin hayatımdan bir güne mal olabileceğini hiç düşünmemiştim. Yataktan fırladım ve stoku kilerden getirdim. Bir sigara tiryakisi olan Hugo kibritleri düşünmüştü, çakmağı için bir kutu çakmak taşı da almıştı. Ne yazık ki masa çakmağını çalışacak duruma hiç getiremedim. Daha on paket kibritim vardı, yaklaşık dört bin çöp. Hesaplarıma göre bunlarla beş yıl idare edebilirdim. Bunu yaklaşık olarak doğru hesapladığımı bugün biliyorum; stoklarım çok büyük tutumlulukla daha iki buçuk yıl yetecek. O zaman rahatlamış olarak nefes aldım. Beş yıl bana sonsuz uzunlukta bir zaman gibi göründü. Bütün kibritleri bitireceğime inanmıyordum. Şimdi son kibritin günü elle tutulur yakınlığa gelmiş gibi görünüyor. Ama bugün bile kendime işin oraya kadar varmayacağını hâlâ söylüyorum.

İki buçuk yıl geçecek, sonra ateşim sönecek ve çevremdeki bütün odunlar beni açlıktan ve donmaktan koruyamayacak. Ama yine de içimde hâlâ delice bir umut var. Buna ancak anlayışla gülümseyebiliyorum. Bu katı inatçılıkla çocukken hiç ölmek zorunda kalmamayı umuyordum. Bu umudu, içimde oturan ve sanrıları hakkında derin düşüncelere dalmış kör bir köstebek olarak kafamda tasarlıyordum. Onu içimden kovamayacağıma göre, onun bunu yapmasına izin vermeliyim.

Günün birinde son darbe ona ve bana inecek, sonra da kör köstebeğim bile bilecek, ikimiz de ölmeden önce. Ona neredeyse acıyorum, azminden dolayı biraz başarılı olmasını isterdim. Diğer yandan deli işte ve onu kontrol altında tutabildiğime sevinmeliyim.

Ayrıca yaşamsal öneme sahip başka bir sorun var, mermi sorunu. Mermilerle daha bir yıl idare edebilirim. Vaşak öldüğünden beri zaten çok daha az ete ihtiyacım oluyor. Yazın arada bir alabalık yakalarım ve onun dışında iyi bir patates ve fasulye hasadı bekleyebilirim. Zorunlu durumlarda patates, fasulye ve sütle de beslenebilirim. Ama süt, ancak Bella yeni bir buzağı doğurursa olacak. Fakat aç kalmaktan, soğuktan ve karanlıktan korktuğum kadar korkmuyorum. İş oraya vardığında ormanı terk etmem gerekir. Gelecek hakkında bu kadar çok kafa yormanın anlamı yok, yalnızca sağlıklı ve uyum sağlayacak durumda kalmaya dikkat etmeliyim. Aslında son haftalarda az endişeleniyorum. Bunun iyiye mi kötüye mi işaret ettiğini bilmiyorum. Bella'nın bir buzağıya hamile olduğunu bilsem belki her şey farklı olur. Bazen bu olmasa daha iyi olur diye düşünüyorum. Bu, kaçınılmaz sonu yalnızca geciktirir ve bana yeni bir yük bindirir. Ama yeni bir şeyin, bir yavrunun gelmesi yine de güzel olurdu. Özellikle karanlık ahırında terk edilmiş halde durup bekleyen zavallı Bella için iyi olurdu.

Aslında ormanda yaşamaktan şimdi memnunum, burayı terk etmek bana çok zor gelecek. Ama geri geleceğim, eğer duvarın karşı tarafında hayatta kalırsam. Bazen burada ormanda çocuklarımı büyütseydim ne kadar güzel olurdu diye düşünüyorum. Sanırım bu benim için cennet olurdu. Ama çocuklarımın da o kadar hoşuna gideceğinden kuşkularım var. Hayır, yine de cennet olmazdı. Sanırım hiçbir zaman cennet diye bir şey olmadı. Bir cennet yalnızca doğanın dışında var

olabilirdi, böyle bir cenneti de kafamda tasarlayamıyorum. Bunu düşünmek canımı sıkıyor ve ben de bu yönde bir arzu hissetmiyorum.

Yirmi temmuzda saman hasadına başladım. Hava çok sıcaktı, dere kenarındaki çayırda otlar yükselmişti. Orak, tırmık ve yabayı oraya götürdüm ve ondan sonra da orada bıraktım, çünkü bunları çalabilecek bir insan yoktu.

Derenin kenarında durup yamaçtaki çayıra doğru başımı kaldırdığımda bu işin üstesinden hiçbir zaman gelemeyecekmişim duygusuna kapıldım. Genç bir kızken ot biçmesini öğrenmiştim ve o zamanlar bu, küf kokulu sınıflarda uzun süre oturduktan sonra, hoşuma gidiyordu. Ama bunun üzerinden yirmi yıldan fazla zaman geçmişti ve nasıl yapıldığını çoktan unutmuştum. Sabah çok erken saatte ya da akşam, kırağı düştüğünde biçilebileceğini biliyordum, bu nedenle daha sabaha karşı dörtte evden çıkmıştım. İlk birkaç kesme hareketini yaptıktan sonra ritmin hâlâ içimde olduğunu anladım ve kasılmış kaslarımı gevşettim. Tabii ki çok yavaş ilerliyor ve beni aşırı biçimde yoruyordu. Ama ikinci gün elimden çok daha iyi gelmeye başladı, üçüncü gün ise yağmur yağdı ve bir mola vermek zorunda kaldım. Dört gün yağdı ve otlar çayırda çürüdü, hepsi değil, ama gölgeli zeminde duran bölümü. O zamanlar işaretleri henüz anlamıyordum, ama şimdi hava durumunu bunlara bakarak belli bir dereceye kadar önceden tahmin edebiliyorum. Havanın güzel mi kalacağını yoksa ertesi gün yağmur mu yağacağını hiç bilmiyordum. Bütün saman hasadı boyunca belirsiz hava durumuyla savaşmak zorunda kaldım. Daha sonra uygun zamanı anlamayı hep başardım, ama o yaz hava durumuna çaresizce teslim olmuştum.

Çayırdaki otları biçmek üç haftamı aldı. Bundan yalnızca değişken hava durumu değil, benim becerik-

sizliğim ve bedensel zayıflığım da sorumluydu. Ağustosta saman nihayet kuru biçimde samanlığa girdiğinde o kadar bitkindim ki, çayıra oturup ağladım. Ağır bir umutsuzluk nöbeti geçirdim ve nasıl bir darbe yediğimi ilk kez çok açık biçimde anladım. Hayvanlarıma karşı sorumluluğum, en azından zorunlu işleri yapmaya beni zorlamasaydı ne olurdu bilmiyorum. Bu zamanı hatırlamaktan hiç hoşlanmıyorum. Kendimi sonunda yeniden toparlayabilmem ve yeniden yaşamaya başlamam on dört gün sürdü. Vaşak bu kötü ruh halimden çok çekmişti. Çünkü tamamen bana bağımlıydı. Sürekli beni neşelendirmeye çalıştı, ona karşılık vermediğimde de tümüyle çaresiz kalıyor ve masanın altına saklanıyordu. Sanırım sonunda ona o kadar acıdım ki, neşeliymiş gibi yapmaya başladım, ta ki yeniden sakin, inişi çıkışı olmayan bir ruh haline geçene kadar.

Yaradılışım gereği kaprisli değilim. Sanırım beni o zamanlar bu kadar dirençsiz bırakan da bedensel bitkinlikti.

Aslında memnun olmam için her türlü gerekçem vardı. Saman hasadı gibi muazzam bir işi geride bırakmıştım. Bunun bana çok fazla güce mal olmasının ne önemi vardı? Yeni bir başlangıç yapmak için patates tarlasındaki yabani otları temizledim ve gelecek kış için odun kesmeye giriştim. Bu işe belli bir sakinlikle yaklaştım. Herhalde bitkinliğim beni buna zorluyordu. Kocaman bir yığını tam yedi metreküp, av köşkünün üst tarafında yolun kenarında duruyordu. Üzerine mavi tebeşirle yazılı olduğu üzere Bay Gassner diye birinin kışlık odunuydu; bu her kim idiyse, artık yakacak oduna ihtiyacı yoktu.

Odunları garajdan aldığım bir odun kesme tezgâhına koydum ve testereyi pek kötü kullanabildiğimi keşfettim hemen. Testere sürekli odunun içinde takılıp kalıyor ve çıkartabilmek için her defasında büyük bir

çaba harcamam gerekiyordu. Üçüncü gün nihayet anladım, yani ellerim, kollarım ve omuzlarım anladı ve birden sanki hayatım boyunca odun kesmiş gibiydim. Yavaş, ama istikrarlı biçimde çalışmaya devam ediyordum. Ellerim kısa sürede kabarcıklarla doldu, sonra da bunlar patladı ve su salmaya başladı. Bunun üzerine iki gün ara verdim ve onları geyik yağıyla tedavi ettim. Odun işini seviyordum, çünkü onu hayvanların yakınında yapabiliyordum. Bella orman çayırında duruyor ve bazen bana doğru bakıyordu. Vaşak hep yakınlarımda dolanıyordu, bankta da İnci güneşin altında oturuyor ve yarı kapalı gözlerle yabanarılarının peşinden bakıyordu. Evin içinde de benim yatağımın üstünde yaşlı kedi uyuyordu. Her şey o an için düzen içindeydi, endişelenmeme gerek yoktu.

Bazen Bella'yı Hugo'nun naylon fırçasıyla tarıyordum. Bundan çok hoşlanıyor ve taranırken hiç kıpırdamıyordu. Vaşak da fırçalanıyordu, kediler ise avcı kulübesinde bulduğum eski bir toz tarağıyla pireleri var mı diye inceleniyordu. Onlarda da, tıpkı Vaşak gibi, her zaman birkaç pire oluyordu ve onları bunlardan kurtardığım için memnun oluyorlardı. Neyse ki bunlar görünüşe bakılırsa insan kanını sevmeyen pirelerdi, büyük, sarı-kahverengi hayvanlardı, neredeyse küçük böceklere benziyorlar ve atlamayı beceremiyorlardı. Mükemmel Hugo onları hesaba katmamış ve böcek ilacı depolamamıştı, herhalde kendi köpeğinde pire olduğunu bile bilmiyordu.

Bella'da haşarat yoktu. Ayrıca çok temiz bir hayvandı ve kendi tezeğinin üstüne yatmamaya hep dikkat ediyordu. Tabii ki ben de onun ahırını titizlikle temiz tutuyordum. Ahırın yanında yavaş yavaş gübre yığını yükselmeye başlamıştı. Bununla sonbaharda patates tarlasını gübrelemeyi düşünüyordum. Gübre yığınının dört bir yanında devasa ısırganotları bitmişti,

yok edilemez bir bela. Diğer yandan ıspanak yemeğim için hep taze ısırganotu arayışındaydım, burada bulduğum tek sebze buydu. Ama gübre yığınındaki ısırganları bunun için kullanmak istemiyordum. Sanırım bu aptalca bir önyargıydı; bunu bir kenara bırakmayı bugüne kadar başaramadım.

Ladinlerin taze dalları şimdiden koyu yeşildi ve artık neredeyse ilkbahardaki kadar güzel tatları yoktu. Ama onları hâlâ çiğniyordum; yeşilliğe olan isteğim doyumsuzdu. Bazen ormanda tadı hoş olan ekşimsi tavşan paçasını buluyordum. Gerçek adının ne olduğunu bilmiyorum, ama onu çocukken bile yiyordum. Beslenmem elbette fazla tekdüzeydi. Çok az erzakım kalmıştı ve hasadı iple çekiyordum. Patateslerin de, dağlardaki her şey gibi, düzlüğe göre daha geç olgunlaşacağını biliyordum. Erzakımın kalanını çok cimrice kullanıyor ve ağırlıklı olarak et ve sütle besleniyordum.

Çok zayıflamıştım. Luise'nin makyaj aynasında bazen şaşkınlıkla yeni görünüşüme bakıyordum. Çok uzamış olan saçımı tırnak makasıyla kısaltmıştım. Saçım düzdü ve güneşte solmuştu. Yüzüm zayıflamış ve kararmıştı, omuzlarım da yeniyetme bir oğlanınkiler gibi köşeliydi.

Her zaman baloncuklar ve nasırlarla kaplı olan ellerim en önemli aletlerim haline gelmişti. Yüzükleri çoktan çıkartmıştım. Aletleri kim altın yüzüklerle süslerdi ki? Bunu eskiden yapmış olmam bana saçma ve gülünç geliyordu. Tuhaf bir biçimde o zamanlar, daha önce rahat bir yaşam sürdüğüm döneme göre daha genç görünüyordum. Kırklı yaşların kadınsılığı, lülelerle, gerdanla ve yuvarlak kalçalarla birlikte üzerimden düşmüştü. Aynı zamanda bir kadın olma bilincim kayboldu. Benden daha akıllı olan vücudum uyum sağlamış ve kadınlığımın sıkıntılarını en aza indirgemişti. Bir kadın olduğumu gönül rahatlığıyla unutabilirdim.

Bazen çilek arayan bir çocuktum, sonra yine odun kesen genç bir erkek, –cılız dizlerimde İnci'yi tutarak– bankta oturup batan güneşin ardından bakarken çok yaşlı, cinsiyetsiz bir varlıktım. O zamanlar benden yayılan o tuhaf çekicilik bugün beni tümüyle terk etti. Hâlâ zayıfım, ama kaslıyım, yüzüm de minicik kırışıklıklarla kaplı. Çirkin değilim, ama çekici de değilim, bir insandan çok bir ağaca, hayatta kalmak için bütün gücüne gerek duyan küçük bir kahverengi ağaç gövdesine benziyorum.

Bir zamanlar olduğum o kadını, daha genç görünmek için çok çaba harcayan o gerdanlı kadını bugün düşündüğümde, onun için pek az sempati hissediyorum. Onun hakkında çok sert bir yargıda bulunmak istemiyorum. Yaşamını bilinçli olarak şekillendirmek için hiç olanağı olmadı ki. Gençken, bilmeden, ağır bir yükü üstlendi ve bir aile kurdu, o andan itibaren de bunaltan sayıda görevin ve endişenin içine sıkıştırılmıştı. Yalnızca bir dev kendini kurtarabilirdi, o da bu bakımdan bir dev değildi, her zaman gaile içinde, zorlanan, orta derecede akla sahip bir kadındı, üstelik kadınların karşısında düşmanca duran ve onlara yabancı ve ürkütücü bir dünyada. Pek çok şey hakkında az bilgisi vardı, pek çok şeyi hiç bilmiyordu; genel olarak bakıldığında kafasında korkunç bir kargaşa hâkimdi. İçinde yaşadığı ve kendi kadar bilgisiz ve koşturma halindeki çevresine ancak ayak uydurabiliyordu. Ama bir konuda hakkını teslim etmek istiyorum: Her zaman boğuk bir rahatsızlık hissediyor ve bütün bunların çok yetersiz olduğunu biliyordu.

Bu kadının gerçek yaşam için bu denli kötü donanımlı olmasının acısını iki buçuk yıl çektim. Bugün hâlâ bir çiviyi doğru dürüst çakamıyorum, Bella için kırmak istediğim kapının düşüncesi sırtımı diken diken ediyor. Elbette günün birinde kapı açmak için du-

var kırmam gerekeceği düşünülemezdi. Ama onun dışında da neredeyse hiçbir şey bilmiyorum, derenin kenarındaki çayırda açan çiçeklerin adlarını bile bilmiyorum. onları doğa bilgisi dersinde kitaplardan ve çizimlerden öğrendim, onları da, kafamda bir fikir oluşturamadığım diğer her şey gibi unuttum. Yıllarca logaritma hesaplamaları yaptım ve bunların ne işe yaradıkları ve ne anlam taşıdıkları hakkında bir fikrim yok. Yabancı diller öğrenmek bana kolay geldi, ama fırsat olmamasından dolayı hiçbir zaman onları konuşmayı öğrenmedim, yazım kurallarını ve gramerlerini de unuttum. IV. Karl'ın ne zaman yaşadığını bilmiyorum, Antiller'in tam olarak nerede bulunduklarını ve orada kimlerin yaşadığını da bilmiyorum. Hem de her zaman iyi bir öğrenci olmama rağmen. Bilemiyorum; okul düzenimizde bir şeyler doğru değildi herhalde. Yabancı bir dünyanın insanları bende çağımın us zayıflığını görürlerdi. Tanıdıklarımın çoğunun daha iyi durumda olamayacağını bildiğimi düşünüyorum.

Bu eksiklikleri gidermek için bir daha asla fırsatım olmayacak, çünkü ölü evlerde dizili o sayısız kitabı bulmayı başaracak bile olsam, okuduğumu aklımda tutmayı başaramayacağım. Doğduğumda bir şansım vardı, ama ne ebeveynlerim ne öğretmenlerim ne de kendim bu şansı kullanacak durumda değildik. Şimdi artık geç. Şansımı kullanamadan öleceğim. İlk hayatımda bir acemiydim, burada ormanda da asla başka bir şey olmayacağım. Tek öğretmenim benim gibi bilgisiz ve eğitimsiz, çünkü o benim.

Bu raporu bir insanın okuyacağını hâlâ umduğumu birkaç günden beri anladım. Bunu niçin istediğimi bilmiyorum, bir şey fark etmeyecek ki. Fakat insan gözlerinin bu satırlara değeceğini ve insan ellerinin sayfaları çevireceğini düşündüğümde kalbim daha hızlı atıyor. Ama raporu farelerin yemesi çok daha büyük

bir olasılık. Ormanda o kadar çok fare var ki. Kedim olmasaydı, evi çoktan istila etmişlerdi. Ama günün birinde kedi artık olmayacak ve fareler erzakımı ve sonunda hatta her parça kâğıdı bile yiyecek. Herhalde üzeri yazılı kâğıdı temiz kâğıt kadar severek yiyorlardır. Belki kurşunkalem onlarda bulantı yapacaktır, zehirli olup olmadığını bile bilmiyorum. Fareler için yazmak tuhaf bir duygu. Bazen insanlar için yazdığımı hayal etmem gerekiyor, o zaman bu bana biraz daha kolay geliyor.

Ağustos güzel, istikrarlı bir hava getirdi. Sonraki yıl saman hasadını daha geçe bırakmaya karar verdim, bunun mantıklı olduğu sonra ortaya çıktı zaten. Ava çıktığım zamanlardan birinde ahududu ağaçları keşfettiğimi hatırlıyorum. Evden yaklaşık bir saat uzaktaydılar, ama tatlı bir şey yeme olasılığı beni o zamanlar iki saat bile yürütürdü. Ahududu ağaçlarının engerek yılanlarının cirit attığı yerler olduğunu daha önce hep duyduğumdan, Vaşak'ı evde bıraktım. İstemeyerek itaat etti ve üzgün halde ağır adımlarla eve girdi. Ayakkabılarımın üstüne eskiden avcıya ait olan ve beni, dizlerimin üstüne vardığından, yürümekte engelleyen eski deri tozlukları giydim. Tabii ki ahududuların arasında tek bir engerek yılanı görmedim. Bugün onları hiç umursamıyorum. Ya burada çok az yılan var ya da yolumdan çekiliyorlar. Herhalde onlar de beni benim onları tehlikeli bulduğum kadar tehlikeli buluyorlar.

Ahududular yeni olgunlaşmıştı ve bir kova dolusu toplayarak eve götürdüm. Şekerim olmadığından onlardan reçel yapamıyordum, bu nedenle ahududuları hemen yemem gerekiyordu. Gün aşırı ahududu ağaçlarına gidiyordum. Tam bir mutluluktu; tatlı içinde yüzüyordum. Güneş olgun meyvelerin üstünde boğucu bir sıcaklık oluşturuyordu ve kaynayan meyvelerle güneşin karışımı yabani bir koku beni sarıyor ve sarhoş

ediyordu. Vaşak'ın yanımda olmamasına üzülüyordum. Bazen, bir çalıdan doğrulduğumda ve sırtımı uzattığımda, tek başıma olduğum bilinci üstüme çöküyordu. Bu kaygı değildi, yalnızca sersemlikti. Ahududu ağaçlarının arasında, dikenli dallarla, arılarla ve sineklerle baş başa, Vaşak'ın benim için ne anlama geldiğini anladım. O zamanlar onsuz olmayı düşünemiyordum. Ama ahududulara onu hiçbir zaman götürmedim. Engerekler hâlâ düşüncelerimde beni takip ediyor. Vaşak'ı, yalnızca onun yanında kendimi rahat hissedeyim diye böyle bir tehlikeye sokamazdım.

Ancak çok daha sonra, yaylada gerçekten bir engerek yılanı gördüm. Taşlık bir yamaçta yatıp güneşleniyordu. O andan itibaren bir daha yılanlardan asla korkmadım. Engerek yılanı çok güzeldi ve onu öyle yatarken, kendini tamamen güneşe vermiş halde görünce, beni sokmayı düşünmediğinden emindim. Düşünceleri benden çok uzaktaydı, huzur içinde beyaz taşların üstünde yatıp güneş ışığında ve sıcakta güneş banyosu yapmaktan başka bir istediği yoktu. En azından Vaşak'ın o zaman evde kalmış olmasına sevinmiştim. Ama yılana yaklaşacağını sanmıyorum. Bir yılana ya da kertenkeleye saldırdığını hiç fark etmedim. Bazen eşeleyip bir fare arıyordu; ama taşlı toprakta fare yakalamayı nadiren başarıyordu.

Ahududu hasadını on gün sürdü. Tembellik yapıyor, bankta oturup birbiri ardına ahududuları ağzıma tıkıyordum. Etimin hâlâ ahududu etine dönüşmüş olmaması beni şaşırtıyordu. Ve sonra, birden, bıkmıştım. Midem bulandığından değil, şekeri ve ahududu kokusunu artık istemiyordum, o kadar. Son iki kova dolusu ahududunun suyunu bir bezden geçirerek sıktım, meyve suyunu şişelere doldurdum ve şişeleri çeşme yalağına koydum, orada su yazın bile buz gibi soğuk kalıyor. Ahududular çok tatlı olmasına rağmen suyu-

nun ekşi ve canlandırıcı bir tadı vardı ve sınırsız süre bekletilemeyeceğine üzüldüm. Hiç denemedim, ama şekersiz bu meyve suyu çeşmenin içinde de mayalanmaya başlardı. Sıkı kapanan kavanozlarım da olmadığından buharla konserve yapamıyordum. Tatlıya karşı duyduğum istek, bundan sonraki aylar boyunca da hep katlanılabilir sınırlarda kaldı. Bugün artık canım böyle tatlı çekmiyor hiç. İnsan şekersiz de pekâlâ yaşayabiliyor, vücut da zamanla ona karşı düşkünlüğünü kaybediyor.

İlk kez ahududu ağaçlarına gittiğimde güneş sırtımı ateş gibi yakıyordu. Gökyüzü bulutsuzdu, ama neredeyse kurşuni renkteydi, sıcak ve yoğun hava çalıların üstüne çökmüştü. On dört gündür yağmur yağmamıştı, bu nedenle fırtınalardan endişe ediyordum. O zamana kadar yoğun fırtınalara yakalanmamıştım, ama dağlarda ne kadar sert olabileceklerini bildiğim için onlardan biraz korkuyordum. Hayatım doğal felaketler olmadan yeterince zor ve zahmetliydi zaten.

Öğleden sonra dörde doğru birden siyah bir bulut duvarı çamların arkasından yükseldi. Kovam henüz tam dolmamıştı, ama yola çıkmaya karar verdim. Yabanarıları ve sinekler beni sürekli rahatsız edip germişler ve vızıldayarak başımın üstünde dönüp durmuşlardı. Çalılarda birkaç eşekarısı da vardı, ama onlar hep çekingen davranmışlardı; o gün onlar da sırnaşıklaşmıştı ve kızgın dokumacı mekikleri gibi havada uçuyorlardı. Sanki saf altındanmış gibi görünüyorlardı. Eşekarıları ne kadar güzel olsa da, çalıları onlara bırakmayı yeğledim.

Yabanarıları bana ormana doğru bir parça eşlik ettiler ve ancak orada ahududularımı bıraktılar. Çamların ve kayınların altındaki sıcaklık büyük bir yeşil fanusun altında tutsak gibiydi. Bulut duvarı tehlikeli biçimde yaklaşıyordu, güneş de örtülerin arkasındaydı.

Yolun son parçasını neredeyse koştum. Tek istediğim eve gitmek, Bella'yı ahıra sokmak ve sonra evin içinde siper almaktı.

Vaşak beni iniltilerle karşıladı ve çok tedirgin bir halde endişeyle gökyüzüne baktı. Yaklaşan fırtınayı hissediyordu. Bella hemen tırıs adımla yanıma geldi, yalaktan su içti ve onu ahırına götürmeme karşı çıkmadı. Karasinekler ve sığır sinekleri onu bütün gün kızdırmıştı ve ahırına girdiğine memnun görünüyordu. Onu sağdım, panjurları kapattım ve kilitteki anahtarı çevirdim; sürgü bana bir fırtınada yeterince güvenli gelmedi.

Sonra eve girdim, Vaşak'ı ve kedileri besledim, ahududuları sıktım ve suyu şişelere doldurdum, ama şişeleri, bir fırtınada çarpışıp kırılmasınlar diye çeşmenin içine koymadım. Gökyüzü kapkara olmuştu, gri-siyah rengi şimdi çirkin bir kükürt sarısının izlerini taşıyordu. Bu, dolu ya da fırtına anlamına gelebilirdi ve ürkütücü görünüyordu. Güneş artık ormanın üstünde yalnızca belli belirsiz ışık olarak görünmesine rağmen korkunç sıcak hâlâ kayranın üstünde asılı haldeydi. Nefes almakta zorlanıyordum. En ufak bir rüzgâr esintisi hissedilmiyordu. Biraz soğuk süt içtim ve iştahsız halde bir parça pirinçli kek yedim. Sonra benim yapacağım bir şey kalmamıştı. Ben de yukarıya çıkıp odalardaki panjurları kontrol ettim. Sonra yatak odasındaki panjurları da sabitledim. Mutfak penceresi, aynı şekilde kapı hâlâ açıktı, ama cereyan hissedilmiyordu.

Yaşlı kedi yemeğinin ardından ormana gitmişti. İnci pencerenin önünde oturuyor ve siyah-sarı gökyüzüne bakıyordu. Kulaklarını arkaya yatırmış ve kürek-kemiklerini yukarı kaldırmıştı, bütün duruşu rahatsızlık ve kaygı ifade ediyordu. Vaşak kapının eşiğinde yatıyor, dilini dışarı sarkıtıp yüksek sesle hızlı hızlı nefes alıyordu. İnci'yi okşadım, beyaz kürkü çıtırdadı ve eli-

min altında kabardı. Benim saçım da, elimle üstünden geçince çıtırdadı, kollarım ve bacaklarım karıncalanmış gibiydi. Çok sakin kalmaya karar verdim ve evin önündeki banka oturdum. Boğucu sıcaklıkta karanlık hapsindeki zavallı Bella'ya acıyordum, ama buna katlanması gerekiyordu, ona yardımcı olamıyordum. Fırtına her an kopabilirdi. Ama etraf hâlâ çok sessizdi.

Ormanda hiçbir zaman tamamen sessizlik olmaz. İnsan sessizlik olduğunu sanıyor, ama her zaman bir yığın ses var. Bir ağaçkakan uzakta ağaca vuruyor, bir kuş ötüyor, rüzgâr ormandaki otlarda çıtırdıyor, bir dal bir gövdeye vuruyor, fidanlar da altlarından küçük hayvanlar atlayarak geçince hışırdıyor. Her şey yaşıyor, her şey çalışıyor. Ama o akşam gerçekten neredeyse sessizdi. Tanıdık çeşitli seslerin susması beni korkutuyordu. Hatta çeşmenin şapırtısı bile kulağa tutuk ve bastırılmış geliyordu, sanki su da ancak ağır ve isteksiz hareket ediyormuş gibi. Vaşak ayağa kalktı, zorlanarak yanıma banka sıçradı ve burnuyla beni hafifçe itti. Onu okşayamayacak kadar bitkindim, ama ona, korkunç sessizliğin etkisiyle sesimi kısarak ve çekinerek, yatıştırıcı şeyler söyledim.

Fırtınanın kopmasını neyin engellediğini bilmiyordum. Akşamın geç saatlerindeki kadar karanlıktı ve şehirdeki fırtınaların ne zararsız, hatta keyifli olduğu geldi aklıma. Onları kalın camların arkasından izlemek sakinleştiriyordu. Çoğu kez onları fark etmiyordum.

Sonra ışık geçirmez bir zifiri karanlık oluştu. Ayağa kalkıp Vaşak'la evin içinde dolaştım. Biraz çaresizdim ve ne yapacağımı bilmiyordum. Lambayı yakmak istemiyordum, herhalde ışığın şimşeği çektiğine dair batıl inançtan dolayı. Kapıyı kilitledim, ama pencereyi açık bıraktım ve sonra masaya oturdum. Mum dimdik ve sakin sakin yanıyordu, en küçük bir esinti bile oy-

natmıyordu mumu. Vaşak sobanın deliğine gitti, çekinerek durdu, geri döndü ve yine yanıma bankın üstüne atladı. Her şey onu sobanın güvenli deliğine girmeye itse de, beni tehlike anında yalnız bırakmak istemiyordu. Ben de güvenli bir mağaraya saklanmayı isterdim, ama benim için böyle bir yer yoktu. Terin yüzümden süzülerek ağzımın kenarlarında biriktiğini hissediyordum. Bluzum vücuduma yapışmıştı. Sonra ilk gök gürültüsü sessizliği yırttı. İnci dehşet içinde pencerenin önünden atlayıp sobanın deliğine kaçtı. Pencereyi ve panjurları kapattım, bunaltıcı sıcaklık boğucu bir hal aldı. Sonra bulutların içinde uğultulu bir gümbürtü yükseldi. Yıldırımların parlak sarı ışık halinde çaktığını panjurların aralıklarından görüyordum. Karanlıkta yaşlı kedi belirdi ve diken diken olmuş tüyleriyle odanın ortasında durup kaldı, bir yakınma çığlığı attı, ardından da yatağımın altına saklandı, zayıf mum ışığında gözlerinin orada sarı-kırmızı parladığını görüyordum. Hayvanları sakinleştirmek istiyordum, ama bir sonraki gök gürültüsü sesimi yuttu. Üzerimizdeki uzayan kalın gümbürtü belki on dakika sürdü, ama bana sonsuz gibi geldi. Kulaklarım acıyordu, kafamın içi, hatta dişlerim bile ağrımaya başladı. Gürültüyü oldum olası kaldıramaz ve bedensel ağrı olarak hissederdim.

Sonra birden bir dakika boyunca sessizlik oldu ve bu sessizlik gürültüden daha boğucuydu. Sanki üzerimizde bacaklarını açmış bir dev dikiliyor ve ateşli çekicini oyuncak evimizin üstüne hızla indirmek için hız alıyor gibiydi. Vaşak inliyor ve iyice yanıma sokuluyordu. Bir sonraki yıldırım sarı renkte indiğinde ve gök gürültüsü evi titrettiğinde bu neredeyse bir kurtuluştu. Bunun ardından gelen yoğun bir fırtınaydı, ama en kötüsünü geride bırakmıştık. Vaşak da bunu hissediyor gibiydi, çünkü banktan atlayıp İnci'nin yanına ocak deliğine girdi. Beyaz kürk kızıl-kahve kürke yas-

lanmış yatıyordu, ben de masada tek başıma kaldım.

Şimdi fırtına şiddetini artırmıştı ve uğuldayarak evin üzerinden esip geçiyordu. Mum titremeye başladı ve hava bana hemen boğucu derecede sıcak gelmeye başladı. Titreyen mumun görüntüsü bana serin, taze havayı hatırlatıyordu. Şimdi yıldırım ile gök gürültüsü arasındaki saniyeleri saymaya başladım. Bu hesaba göre fırtına hâlâ dağ çukurunun üstündeydi. Avcı bana bir defasında çukurda üç gün boyunca takılıp kalan bir fırtınadan söz etmişti. O zamanlar ona pek inanmamıştım, şimdi bu konuda farklı düşünüyordum. Beklemekten başka bir şey yapamıyordum. Bütün gün ahududu ağaçlarının arasında eğilerek durmuştum, artık yorgunluk bana işkence etmeye başlamıştı. Yatağa yatmaya cesaret edemiyordum, ama mum alevinin silikleşerek sulanmış, sallanan bir halkaya dönüşmeye başladığını hissediyordum. Hâlâ yağmur yağmıyordu. Bunun için endişelenmeliydim, ama beni de şaşırtan biçimde artık umursamamaya başladım. Düşüncelerim uykulu bir halde birbirine karışmaya başladı. Kendime çok acıyordum, çünkü çok uykum vardı ve uyumama izin vermiyorlardı; herhangi birine çok öfkelenmiş ve darılmıştım, ama yerimden fırladığımda kiminle hesaplaştığımı unutmuştum. Zavallı Bella aklımdan geçiyordu, patates tarlası, sonra şehirdeki evimin pencerelerinin açık olduğu geldi aklıma. Bu düşüncemin saçmalığının farkına varmam bana zor geldi. Yüksek sesle konuştum: "Lanet olası pencereleri unut!" Ve uyandım.

Bir gök gürültüsü ocağın üstündeki kap kacağı takırdattı. Çok yakına inmiş olmalıydı. Bodrum katında geçirdiğim bombardıman geceleri geldi aklıma ve eski korku dişlerimi takırdattı. Hava da o zamanlar bodrumda olduğu kadar koyuydu. Tam kapıyı hızla açmak istediğim anda rüzgâr uğultuyla evin etrafında döndü ve çatıdaki padavralar takırdamaya başladı. Yatmaya

cesaret edemedim, masaya oturmaya da artık cesaret edemiyordum, çünkü o nahoş uyuklama haline yeniden kayıp gitmek istemiyordum. Ben de, ellerimi belimde birleştirmiş ve yorgunluktan sendeleyerek, odada ileri geri gitmeye başladım. Vaşak sobanın deliğinden başını uzattı ve bana tedirginlikle baktı. Onu teselli edecek bir şeyler söylemeyi başarabildim, o da geri çekildi. Fırtına bana artık saatlerdir sürüyormuş gibi geliyordu; ama daha saat dokuz buçuktu. Sonunda yıldırımla gök gürültüsü arasındaki süreler uzadı ve biraz olsun rahat nefes aldım. Fakat hâlâ yağmur yağmıyordu, rüzgârın uğultusu da azalmıyordu. Ve o anda birden, sanki çok uzaktan, çanların çaldığını duydum. Hiçbir açıklaması yoktu, ama rüzgârın uğultusunda uzak bir çanın ince sesini açıkça duyuyordum. Bu ses eğer kafamın içinde oluşmadıysa, köydeki çanlardan geliyor olmalıydı. Artık bir insan var olmadığına göre fırtına çanı çalıyordu. Hayalet gibi bir sesti, duymaya katlanamadığım ve yine de duyduğum bir şey. Ormanda daha başka fırtınalar da yaşadım, ama çanı bir daha hiç duymadım. Belki fırtına ipi kopartmıştır ya da çan sesi gürültüden dolayı acı çeken kulaklarımın bir yanılsamasıydı. Sonunda rüzgâr ve onunla birlikte hayaletvari çan sesleri öldü. Sonra sanki biri devasa bir kumaşı yırtmış gibi bir ses duyuldu ve su büyük bir hızla gökten aşağıya düştü.

Kapıya gidip onu sonuna kadar açtım. Yağmur yüzüme vurdu ve korkuyla uykuyu yüzümden yıkadı. Yine nefes alabiliyordum. Havanın tadı taze ve serindi ve ciğerleri gıdıklıyordu. Vaşak mağarasından geldi ve dışarıyı merakla kokladı. Sonra neşeyle havladı, uzun kulaklarını salladı ve kıvrılmış, huzurla uyuyan kız arkadaşının yanına ölçülü bir tavırla döndü. Bir manto aldım ve el feneriyle ıslak karalığın içinden geçerek ahıra gittim. Bella ipini kopartmıştı ve başını kapıya

yaslamış halde duruyordu. Yakınarak böğürdü ve bana yanaştı. Korkuyla inip kalkan böğürlerini okşadım, onu döndürmeme izin verdi ve onu uyuduğu yere yeniden bağlayabildim. Sonra pencereyi açtım. İçeriye pek yağmur giremezdi, ladinler çatının arka tarafını koruyordu. Bella bu gecenin dehşetinin ardından havayı ve serinlemeyi hak etmişti. Sonra eve geri döndüm ve nihayet, nihayet, ben de artık gönül rahatlığıyla yatabilirim, diye düşündüm. Kedi yatağın altından çıktı ve yanıma geldi, birkaç dakika içinde de derin bir uykuya dalmıştım. Rüyamda bir fırtına gördüm ve gök gürültüsüyle uyandım. Bu bir rüya değildi. Kötü hava geri dönmüştü ya da bir yenisi çukurun üzerine gelmişti. Yoğun bir yağmur yağıyordu, ben de pencereleri kapatmak ve yerdeki bir su birikintisini silmek için kalktım. Odanın içinde canlandırıcı bir serinlik vardı. Yeniden yattım ve yine hemen uyumaya devam ettim. Sürekli gök gürültüleriyle uyanıyordum ve her defasında yine uyumaya devam ediyordum. Gerçekteki ve rüyadaki gök gürültülerinin sürekli gelip gidişiydi bu, sabaha karşı da bütün gök gürültüleri beni artık etkilemez olmuştu. Yorganı başımın üstüne çektim ve nihayet derin ve kesintisiz bir uykuya daldım.

Bir patırtıyla, şimdiye kadar hiç duymadığım ve beni hemen kendime getiren bir sesle, uyandım. Saat sabahın sekiziydi, uyuyakalmıştım. Önce sabırsız Vaşak'ı dışarıya saldım ve böyle bir patırtı, eşeleme ve sürtünme sesini çıkartan nedir diye baktım. Evin önünde bir şey görünmüyordu. Fırtına çalıları darmadağın etmiş ve birkaç dalı kırmıştı, ahıra giden yolda da büyük su birikintileri vardı. Giyindim, süt sağma kovasını aldım ve Bella'nın yanına gittim. Ahırda her şey yolundaydı. Patırtı dere tarafından geliyordu. Yamaçtan bir parça indim ve sarı renkte bir su taşkınının yuvarlanarak aşağıya doğru aktığını ve kökünden ko-

partılmış ağaçları, çim parçalarını ve taş blokları beraberinde sürüklediğini gördüm. Hemen aklıma geçit geldi. Su duvarda birikecek ve derenin yanındaki çayırı su altında bırakacaktı. Olabildiğince çabuk gidip bakmaya karar verdim. Ama önce her günkü işleri halletmem gerekiyordu. Hava serindi ve çok hafif bir yağmur yağıyordu, sığır sinekleri Bella'yı rahat bırakacaktı. Ormanın yanındaki çayırda büyük bir meşe ağacı vardı. Sonunda yıldırım kurbanını bulmuştu demek ki. Bu kez tek bir taneyle kalmamıştı, yaşlı meşe tamamen parçalanmıştı. Onun için üzüldüm. Burada meşe ağaçları nadirdi. Eve geri döndüğümde uzaktan homurtular duydum. Fırtına hâlâ dağlara takılıp kalmış gibiydi. Belki dağ çukurundan dağ çukuruna dolaşıyordu, hep daire içinde, tıpkı avcının anlattığı gibi.

Öğle yemeğinden sonra Vaşak'la birlikte geçide gittim. Orada yolun sular altında kalması mümkün değildi, çünkü yüksekte kalıyordu, ama su diğer tarafa yönelmiş ve ağaçları, çalıları, taşları ve toprak topaklarını beraberinde alıp götürmüştü. Sevimli yeşil derem kahverengi sarı bir canavara dönüşmüştü. Bakmaya pek cesaret edemiyordum. Kaygan taşlarda yanlış bir adım ve bütün dertlerim buz gibi suda ani bir son bulmuş olurdu. Düşündüğüm gibi su duvardan yeterince hızlı akıp gidemiyordu. Dibinde dere çayırının çimlerinin yavaş yavaş ileri geri sürüklendiği küçük bir göl oluşmuştu. Duvarda ağaçlardan, çalılardan ve taşlardan oluşan küçük bir tepe piramit halinde yığılmıştı. Yani duvar yalnızca şeffaf değildi, aynı zamanda kırılmazdı da, çünkü ağaç gövdelerinin ve taşların ona çarpma şiddeti akıl almaz derecede olmalıydı. Gerçi göl korktuğum kadar büyük değildi ve mutlaka birkaç gün içinde tamamen akıp giderdi. Burada biriktirilen kütlelerden dolayı karşı tarafa bakamıyor, durumun orada nasıl olduğunu göremiyordum, herhalde sarı taşkınlar biraz

daha sakin biçimde akıyordu. Dereler yükselecek, evleri ve köprüleri beraberlerinde sürükleyip götürecek, pencereleri ve kapıları göçertecek ve bir zamanlar insan olan o cansız taşlaşmış şeyleri yataklarından ve sandalyelerinden koparıp alacaktı. Sonra hepsi büyük kum yataklarında da baki kalacak ve güneşte kuruyacaklardı, taş insanlar, taş hayvanlar ve aralarda, taş dışında başka hiçbir şey olmamış taşlar ve kaya parçaları.

Tüm bunları gözümün önünde açık biçimde görüyordum ve bu yüzden bîraz midem bulandı. Vaşak bana burnuyla vurdu ve beni kenara itekledi. Belki taşkın hoşuna gitmiyordu, belki de ondan çok uzakta olduğumu hissediyor ve kendini fark ettirmek istiyordu. Böyle olaylarda her zaman olduğu gibi sonunda ona uydum. Benim için neyin iyi olduğunu benden çok daha iyi biliyordu. Bütün dönüş yolu boyunca dibimde yürüdü, böğrüyle beni kaya duvarına doğru sıkıştırdı, beni yutabilecek olan bu patırdayan, sürtünen canavardan uzak tuttu. Sonunda onun bu endişesine gülmek zorunda kaldım, o da ıslak patilerle göğsüme sıçradı ve kafa tutarcasına neşeyle ve yüksek sesle havladı. Vaşak, daha güçlü, daha neşeli bir sahibi hak ediyordu. Onun yaşama sevincine çok kez ayak uyduramıyor ve onu hayal kırıklığına uğratmamak için neşeliymiş gibi görünmeye çalışıyordum. Ama ona çok neşeli bir yaşam sağlayamamış olsam da, ona ne kadar bağlı olduğumu ve ona mutlaka ihtiyacım olduğunu en azından hissetmiş olmalı. Vaşak olağanüstü nazik, sevgiye muhtaç ve insanlara bağlıydı. Avcı iyi bir insan olmuş olmalıydı; Vaşak'ta hiçbir zaman bir kötülük ya da sinsilik belirtisi görmedim.

Av köşküne geldiğimizde ikimiz de sırılsıklamdık. Sobayı yaktım ve giysilerimi kuruması için bu amaçla ocağın üstüne takılmış olan çubuğa astım. Ayakkabıları küçük toplar haline getirdiğim sürücü kursu kitabıy-

la doldurdum ve kurumaları için onları iki odun yığının üstüne koydum.

Bu arada bulutlardaki homurdanmalar devam ediyor, bazen sağdan, bazen soldan geliyordu. Kulağa öfkeli ve biraz da hayal kırıklığına uğramış gibi geliyordu ve bütün gün boyunca devam etti. Bütününde fırtınadan az zarar görmüştüm. Alabalıklarımın bir bölümü herhalde telef olmuştu, bu da fırtınadan dolayı yaşadığım en büyük kayıptı. Ama zamanla onlar da kendilerini yine toparlarlar ve çoğalırlardı. Çatıda ise birkaç padavra aşağı sarkıyordu ve bu hasarı olabildiğince çabuk gidermem gerekiyordu. Biraz gözümü korkutuyordu, çünkü yükseklik korkum var, yükseklik korkum var ya da yok, çatıya çıkıp onarmak zorundaydım.

Evin önündeki açık meydanda bir sürü kesilmiş odun dizmiştim, bunları daha baltayla kırmak istiyordum. Ahududu hasadı ve tatlıya düşkünlüğüm önemli bir işe ara vermeme neden olmuştu. Şimdi odunlar sırılsıklamdı ve güneşte kurumalarını beklemek zorundaydım. Yağmur talaşı küçük dereler halinde yola taşımıştı, sarı-kırmızı üç dar şerit çakıl taşlarının arasında yavaş yavaş kayboluyordu. Su, geçitteki yolu da aşındırmıştı, ama korktuğum kadar kötü değildi. İlk fırsatta burayı düzeltmeliydim. Yapacağım o kadar çok şey vardı ki. Odun kırmak, patates hasadı, tarla bellemek, geçitten saman getirmek, yolu düzeltmek ve çatıyı tamir etmek. Tam biraz dinlenmeyi umuyordum ki, yine yeni bir iş önüme çıkıyordu.

Ağustosun ortasına gelmiştik bile; kısa dağ yazı yakında sona erecekti. İki gün daha yağmur yağdı, fırtına da uzaklarda çok kısık sesle hâlâ homurdanıyordu. Üçüncü gün beyaz sis bulutları çayıra kadar indi. Hiçbir dağ görünmüyordu, ladinler de kesilmiş gibi duruyordu. Bella'yı yine çayıra götürdüm, çünkü serin hava ona iyi geliyor gibiydi. Kulübeyi temizledim, biraz

dikiş diktim ve daha iyi bir hava bekledim. Fırtınadan sonraki beşinci gün nihayet güneş beyaz sis perdelerini yarıp çıktı. Çok iyi biliyorum, çünkü takvimime not düştüm. O zamanlar iletişime hâlâ oldukça açıktım ve sık sık notlar alıyordum. Daha sonra bunlar seyreldi, bu nedenle anılarımla yetinmek zorunda kalacağım.

Büyük fırtınanın ardından artık hava bir daha çok sıcak olmadı. Gerçi güneş açıyor ve odunlarını kuruyabiliyordu, ama çevre birden sonbaharımsı bir görünüme büründü. Uzun saplı centiyane geçidin ıslak yarlarında açıyordu, çalıların gölgelerinde de siklamenler yetişiyordu. Siklamenler dağlarda bazen daha temmuzda açıyor, bunun da erken bir kışa işaret ettiği söyleniyor. Siklamende yazın kırmızısı sonbaharın mavisiyle birleşip pembemsi bir mor oluşturuyor, kokusu da geçip gitmiş bütün tatlılığı bir daha yakalıyor; ama biraz uçunca koklandığında, arkasında bambaşka bir koku olduğu hissediliyor, çürümenin ve ölümün kokusu. Siklameni her zaman çok tuhaf ve biraz da korkutucu bir çiçek olarak görmüşümdür.

Güneş yeniden açtığından odun işine atıldım. Kırmayı, kesmekten daha iyi beceriyor ve hızlı ilerliyordum. Ama bir odun yığınının yeri kaplamasını beklemedim, her akşam kırılan odunları verandanın altına taşıdım ve orada düzgün biçimde dizdim. Yine yağmura yakalanmak istemiyordum.

Çalışmalarıma bir sistem getirmeyi yavaş yavaş başardım, bu da hayatımı biraz kolaylaştırdı. Plansızlık aslında hiçbir zaman bir hatalarımdan biri olmamıştı, ancak planlarımdan birini uygulayacak duruma çok nadir gelmiştim, çünkü her zaman planlarımı yıkacak biri ya da bir şey ölüm kadar kesin olarak ortaya çıkıyordu. Burada ormanda kimse planlarımı bozamazdı. Beceremediğimde bu benim kendi suçumdu ve bundan dolayı yalnızca kendimi sorumlu tutabilirdim.

Ağustos sonuna kadar odunlar için çalıştım. Ellerim buna sonunda alıştı. Ellerime sürekli kıymıklar batmış oluyordu, bunları akşamları cımbızla çıkartıyordum. Eskiden bu cımbızla kaşlarımı alırdım. Şimdi ise kaşlarımı uzatıyordum, kaşlarım kalınlaşmış ve saçlarımdan daha koyu bir renk almışlardı, bu da bakışlarımı sertleştiriyordu. Ama beni ilgilendirmiyordu, her akşam ellerime bakmakla çok meşguldüm. Çok şanslıydım, kıymıklar hiçbir zaman iltihaba yol açmadı, hatta artık yalnızca nadir olarak küçük kızarıklıklar oluşuyordu, bunlar da gece iyotla tedavi edilince iyileşiyordu.

Aslında odun işi yüzünden çok güzel bir yaz sonunu kaçırıyordum. Yeterince odun depolama düşüncesine kapılmış bir halde çevreyi hiç görmüyordum. Son odun yığını verandanın altına yerleştirildiğinde sırtımı gerdim ve kendime biraz bakım yapmaya karar verdim. Her defasında halledilmiş bir işin ardından hissettiğim sevincin bu kadar az olması aslında tuhaf. İşi bitirdiğim anda onu unutuyor ve yeni görevleri düşünüyorum. O zamanlar da dinlenme evresi pek gerçekleşmedi. Bu, her zaman böyleydi. Kendimi çalışmak için paralarken bankın üstünde ne kadar sakin ve huzurlu biçimde mola vereceğimi hayal ediyordum. Ama banka oturduğum anda tedirgin oluyor ve yeni bir iş gözlüyordum. Bunun özel bir çalışkanlıktan kaynaklandığını sanmıyorum, yaradılışım gereği daha çok biraz ağır kanlıyım, herhalde bu bir tür kendini korumaydı, çünkü dinginlikte hatırlamaktan ve kara kara düşünmekten başka ne yapabilirdim ki. Tam da bunu yapmak istemiyordum, o zaman da çalışmaya devam etmekten başka ne kalıyordu? İş aramam gerekmiyordu, ısrarlı biçimde kendiliğinden yeterince karşıma çıkıyordu zaten.

Evde iki günü boş boş geçirdikten, giysilerimi yı-

kadıktan ve diktikten sonra yolu düzeltmeye giriştim. Kazma ve kürekle geçide gittim. El arabası olmadan çok az şey yapabilirdim. Ben de kazmayla yolu yardım, çakıl taşlarını eşit dağıttım ve kürekle vurarak ezdim. Bir sonraki bulut boşalması yeni oluklar oyacaktı, ben de onları yine doldurup kürekle ezecektim. Bir el arabasının eksikliğini çok hissediyordum. Ama Hugo'nun aklına el arabası gelmemişti. Kendi eliyle yolları düzeltmek zorunda kalacağı da aklına gelmemişti ki. Sanırım bir sığınak satın almayı isterdi, yalnızca buna cesaret edememişti, çünkü bu düşünce ona asosyal geliyordu ve o da böyle görünmemeye büyük önem verirdi. Bu nedenle, daha çok bir oyun olan ve endişelerini biraz yatıştırması beklenen yarım önlemlerle yetinmek zorunda kalmıştı. Elbette bunu çok iyi biliyordu, çünkü olağanüstü gerçekçi düşünen bir insandı ve rahatsız edilmeden yaşayabilmek ve çalışabilmek için karanlık korkularının önüne bazen çok bilinçli biçimde bir şeyi yem olarak atmak zorundaydı. El arabaları, dediğim gibi, hayatta kalma hayallerinde hiç ortaya çıkmamış gibiydi. Bu nedenle yol bugün çok kötü bir durumda. Her defasında yalnızca var olan taşları kazıyarak yayıyorum, ama zamanla çakıl taşları giderek azalıyor ve çıplak kayalar ortaya çıkıyor. Aslında yolu dere çakıllarıyla yine gayet iyi duruma getirebilirdim, sorun yalnızca nakliyede. Gerçi bir çuvala çakıl taşı doldurabilir ve onu meşe dallarının üstünde yola taşıyabilirim. Belki on beş çuval yeterli olurdu; tahmin etmek zor. Belki bir yıl önce bu işi hâlâ üstüme alırdım. Bugün buna değmeyeceğini düşünüyorum. Kuru bir dere yatağında samanı eve sürükleyerek götürmek bile on beş çuval çakıl taşını çekerek yola çıkartmaktan daha az zahmetli.

Altı eylülde patateslere baktım, ama yumruları bana henüz küçük ve yapraklar da hâlâ yeşil geldi. Yani

açlığımı birkaç hafta daha dizginlemek zorundaydım; ama küçük yumruların görüntüsü bana yeni bir umut verdi. Elmaları tüketmeyip ekmiş olmam, bugün görece güven içinde olmamın temel taşıydı. Bir hava durumu felaketi hasadımı yok etmediği sürece hiçbir zaman açlıktan ölmem.

Fasulyeler de artık neredeyse olgunlaşmış ve, hepsi çimlenmemesine rağmen, çoğalmıştı. Bunun büyük bölümünü tohum olarak kenara ayırmak istiyordum. Çalışmalarım meyve vermeye başlamıştı, zamanı da gelmişti, çünkü yolu düzeltmenin ardından kendimi çok bitkin hissediyordum. Birkaç gün yağmur yağdığından, yalnızca en zorunlu işler için kalkıyor ve kalan zamanda yataktan çıkmıyordum. Gündüz de uyuyordum, uyudukça da daha yorgun oluyordum. Bana o zamanlar neler olduğunu bilmiyorum. Belki önemli vitaminlerin eksikliğini hissediyordum ya da beni zayıflatmış olan yalnızca aşırı yorgunluktu. Vaşak hiç hoşuma gitmiyordu. Her zaman yanıma geliyor ve burnuyla bana vuruyordu, tüm bunlar işe yaramadığında ise ön patileriyle yatağa atlıyor ve öyle yüksek sesle havlıyordu ki, uyumayı düşünmek mümkün olmuyordu. O zamanlar ondan bir an için köle çobanından nefret eder gibi nefret ediyordum. Küfrederek giyiniyor, tüfeği alıyor ve onunla birlikte dışarı çıkıyordum. Zaten zamanı gelmişti, evde bir parça etimiz kalmamıştı, ben de Vaşak'ı son değerli makarnalarla beslemiştim. Siyah bir geyik erkeği vurmayı başardım, Vaşak da benden yine memnundu. Biraz hayranlık numarası yaptım, geyiği enseme yüklenip eve gittim. O zamanlar, birkaç kez iyice düşündükten sonra, neredeyse yalnızca zayıf erkek geyikleri vurmaya karar verdim. Artık yalnızca benim bölgemde biraz azaltılan geyiklerin çoğalacağından ve birkaç yıl içinde yenip bitirilmiş bir ormanda kıstırılmış halde kalacaklarından endişe ediyordum.

Gelecekteki bu kötü duruma küçük bir önlem olması için mümkün olduğunca erkek geyikleri vuruyordum. O zamanlar yanıldığımı sanmıyorum. Şimdi, iki buçuk yıl sonra bile eskisinden daha fazla geyik olduğunu hissediyorum. Günün birinde buradan gidersem, duvarın altındaki deliği, bu ormanın hiçbir zaman bir tuzağa dönüşmeyeceği kadar derin kazacağım. Ceylanlarını ve geyiklerim, ya uçsuz bucaksız bereketli bir çayırı ya da ani bir ölümü bulacak. Her ikisi de yenip bitirilmiş çıplak bir ormanda sıkışıp kalmaktan daha iyi. Yırtıcı hayvanların neredeyse tamamen yok edilmiş olmasının ve yabani hayvanların insandan başka doğal düşmanının kalmamasının intikamı şimdi alınıyor. Bazen, gözlerimi kapattığımda, ormandan kalabalık çıkışı görüyorum. Ama bunlar yalnızca rüya. Herhalde insan gündüz düş görmekten hiç vazgeçmiyor.

Geyiği parçalara ayırıyordum, bu, başlangıçta bana çok zor gelen bir işti, ve tuzlanan eti kovalara koyuyor, sonra da bunları büyük kapaklarla örtüyordum. Sonra kovaları su kaynağına götürüyor ve kenarına gelecek kadar suyun içinde sokuyordum. Bu benim çeşmemin kaynağı değil, burada çok sayıda kaynak var. Bu ise bir meşe ağacının altından çıkıyor ve köklerin arasındaki çukurda küçük bir gölet oluşturuyor, sonra birkaç metre akıyor ve yine toprağın içinde kayboluyor. Hugo'nun av konuklarından biri, gözlüklü ufak tefek bir adam, bir defasında bütün dağın, hatta ovanın devasa mağaraların üstünde yükseldiğini ileri sürmüştü. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum, ama bir su kaynağının ya da küçük bir derenin iz bırakmadan toprakta kaybolduğunu çok kez gördüm. Herhalde ufak tefek adam haklıydı.

Bu mağaraların düşüncesi bazen günlerce peşimi bırakmıyor. Orada aşağıda çok miktarda biriken, toprak ve kireç taşı tarafından süzülmüş berrak sular. Bel-

ki mağaralarda hayvanlar da vardır. Mağara semenderleri ve beyaz kör balıklar. Devasa damlataşı kubbelerinin altında sonsuz biçimde daire çizerek yüzdüklerini görüyorum. Suyun şırıldamasından ve uğultusundan başka hiçbir şey duyulmuyor. Neresi daha yalnız olabilir? Semenderleri ve balıkları hiçbir zaman görmeyeceğim. Belki onlar yoktur da. Tek isteğim, mağaralarda da biraz yaşam olması. Mağaraların hem çok çekici hem de ürkütücü bir yanları var. Henüz gençken ve ölüm bana kişisel bir hakaret gibi görünürken, hiçbir zaman beni bulamamaları için ölmek üzere bir mağaraya geri çekilmek istediğimi hayal ediyordum. Bu düşünce bana hâlâ belli bir ölçüde cazip geliyor; çocukken oynanmış olan ve insanın bazen severek geri dönüp hatırladığı bir oyun gibi. Ölmeden önce bir mağaraya geri çekilmeye ihtiyacım yok. Ölürken yanımda kimse olmayacak. Kimse bana dokunmayacak, bana gözlerini dikmeyecek ve sıcak canlı parmaklarını soğuyan gözkapaklarıma bastırmayacak. Ölüm döşeğimde tıslamayacak ve fısıldamayacak ve son acı damlaları dişlerimin arasına zorla sokmayacaklar. Bir süre Vaşak'ın benim ölüm ağıtımı yakacağını düşündüm. Durum farklı gelişti, böyle olması da daha iyi. Vaşak güven altında, benim için de ne insan sesleri ne de hayvan ağlamaları olacak. Hiçbir şey beni eski acının içine çekip alamayacak. Hâlâ yaşamayı seviyorum, ama günün birinde yeterince yaşamış olacağım ve sona ermesinden memnuniyet duyacağım.

Ama elbette her şey çok farklı gelişebilir de. Hâlâ güven altında değilim. Her gün gelip beni alabilirler. Bunlar, yabancı bir kadını bulan yabancılar olacak. Artık birbirimize söyleyecek bir şeyimiz olmayacak. Hiç gelmemeleri beni için daha iyi olurdu. O zamanlar, ilk yılda, böyle düşünmüyor ve hissetmiyordum. Her şey farkına varmadan değişti. Bu nedenle çok ileriye dö-

nük planlar yapmaya cesaret edemiyorum, çünkü yine iki yıl sonra ne hissedeceğimi ve düşüneceğimi bilmiyorum, ya da beş ya da on yıl sonra. Tahmin bile edemiyorum. Plansız biçimde günü yaşamaktan hoşlanmıyorum. Çiftçi oldum ve bir çiftçi plan yapmak zorunda. Herhalde ezelden beri engellenmiş bir çiftçiden başka bir şey değildim. Belki torunlarım tasasız kelebekler olurdu. Çocuklarım bile her türlü sorumluluğu üzerlerinden atıyorlardı. Yaşamı ve ölümü iletmeyi bıraktım. Nesillerdir bize eşlik etmiş olan yalnızlık da benimle birlikte ortadan kalkacak. Bu iyi de değil ve kötü de değil; öyle işte.

Peki bu kış günleri nasıl geçireceğim?

Alacakaranlıkta uyanıyorum ve hemen kalkıyorum. Yatmaya devam edersem düşünmeye başlarım. Alacakaranlıktaki düşüncelerden korkuyorum. Bu nedenle işimin başına gidiyorum. Bella beni sevinçle karşılıyor. Son zamanlarda o kadar az eğlencesi oldu ki. Karanlık ahırında gece gündüz tek başına kalmaya nasıl dayandığına şaşırıyorum. Onun hakkında o kadar az şey biliyorum ki. Belki bazen belli belirsiz anıların hayalini görüyordur, sırtında güneş, dişlerinin arasında sulu otlar, bir buzağı sıcaklığı ve kokusuyla ona yaslanıyor, sevecenlik, geçmişte kalan kış günlerinden sessiz ikili konuşmalar. Yanda buzağı samanın içinde hışırdıyor, tanıdık nefes tanıdık burun deliklerinden yükseliyor. Ağır gövdesinden anılar yükseliyor ve kanın ağır akışında aşağıya çöküyor. Bunun hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Her sabah kocaman başını okşuyor, onunla konuşuyorum ve devasa nemli gözlerin yüzüme doğrulduğunu görüyorum. Bunlar insan gözü olsaydı, onları biraz kaçık bulurdum.

Lamba küçük bir ocağın üstünde duruyor. Sarı ışığında Bella'nın memesini sıcak suyla yıkıyor ve sonra sağmaya başlıyorum. Yine biraz süt veriyor. Çok değil,

bana ve kediye yetiyor. Ve ben konuşuyorum, konuşuyorum, ona yeni bir buzağı sözü veriyorum, uzun sıcak bir yaz, taze yeşil ot, sinekleri kovan sıcak yağmurlar ve hep bir buzağı. O da bana hafif kaçık gözleriyle bakıyor, geniş alnını bana dayıyor ve boynuzlarının diplerini kaşıtıyor. Ben sıcak ve canlıyım, o da onun iyiliğini istediğimi hissediyor. Birbirimiz hakkında daha fazlasını hiç bilemeyeceğiz. Süt sağmanın ardından ahırı temizliyorum ve soğuk kış havası içeri doluyor. Hiçbir zaman zorunlu olandan daha uzun süre havalandırmıyorum. Ahır zaten serin; bir ineğin nefes ve sıcaklığı havayı ancak biraz kırıyor. Bella'nın önüne hışırdayan kokulu samanı atıyor ve yalağı suyla dolduruyorum, haftada bir kez de kısa pürüzsüz kürkünü fırçayla tarıyorum. Sonra lambayı yanıma alıp onu uzun yalnız bir gün için alacakaranlıkta bırakıyorum. Ahırı terk ettiğimde neler olduğunu bilmiyorum. Bella uzun süre arkamdan mı bakıyor yoksa akşama kadar sakin bir yarı uykuya mı dalıyor? Yatak odasının duvarına kapı için deliği nasıl açabileceğimi bir bilseydim. Bella'yı yalnız bırakmak zorunda olduğum her gün bunu düşünüyorum. Ona da bundan söz ettim, o da sözlerimin tam ortasında yüzümü yaladı. Zavallı Bella.

Sonra sütü eve taşıyor, ateşi alevlendiriyor ve kahvaltıyı hazırlıyorum. Kedi yatağımdan kalkıyor, tabağına gidiyor ve içiyor. Sonra sobanın deliğine geri çekiliyor ve kışlık kürkünü temizliyor. Vaşak öldüğünden beri onun sıcak sobanın altındaki eski yerinde gündüzleri kedi uyuyor. Zaten bu, üzücü boş çukuru görmek zorunda kalmaktan daha iyi. Sabahları birbirimizle pek konuşmuyoruz; genellikle huysuz ve kapalı oluyor. Odayı süpürüyorum, günlük odunu eve taşıyorum. Bu arada hava aydınlanmış oluyor, kapalı bir kış sabahında ne kadar aydınlık olabilirse işte. Kargalar çığlık atarak kayrana dalıyor ve alaçamların üstüne iniyor. O za-

man sekiz buçuk olduğunu anlıyorum. Çöplerim varsa, bunları kayrana taşıyıp alaçamların altına bırakıyorum. Açık havada çalışmam, yani odun kırmam, kar küremem ya da saman getirmem gerektiğinde Hugo'nun deri pantolonunu giyiyorum. Belini daraltmak beni çok uğraştırdı. Ayak bileklerime kadar iniyor ve çok soğuk günlerde bile beni sıcak tutuyor. Öğle yemeğinin ardından ortalığı topladıktan sonra masaya oturup raporumu yazmaya devam ediyorum. Uyuyabilirdim de, ama bunu istemiyorum. Akşam o kadar yorgun olmalıyım ki, derhal uyuyabileyim. Lambayı da çok uzun süre yakmamalıyım. Gelecek kış geyik yağından mumlarla idare etmem gerekebilir. Daha önce denedim, iğrenç kokuyorlar, ama buna alışmak zorunda kalacağım.

Saat dörde doğru, lambayı yaktığımda, kedi sobanın deliğinden çıkıyor ve yanıma, masanın üstüne zıplıyor. Bir süre beni yazarken sabırla izliyor. Sarı lamba ışığını benim kadar seviyor. Kargaların kayrandan kalın çığlıklar altında yükseldiğini duyuyoruz, kedi gerginleşiyor ve kulaklarını yatırıyor. Yine sakinleştiğinde saatimiz gelmiş oluyor. Kedi kurşunkaleme vurup elimden düşürüyor ve üzeri yazılı kâğıtların üstüne yayılıyor. Sonra onu okşuyorum ve ona eski hikayeler anlatıyorum ya da ona şarkı söylüyorum. Güzel şarkı söyleyemiyorum, kış öğleden sonrasının sessizliğinden de çekinerek yalnızca çok sessiz söylüyorum. Ama kedi benim şarkı söylememi seviyor. Ağır tempolu ciddi şarkılardan hoşlanıyor, özellikle kilise şarkılarından. İnce sesleri sevmiyor, tıpkı benim gibi. Yeterince dinlediğinde hırıldamayı kesiyor, ben de hemen susuyorum. Sobada ateş çatırdıyor, kar yağdığında ise iri kar tanelerini birlikte izliyoruz. Yağmur yağdığında ya da fırtına çıktığında kedi melankoliye eğilim gösteriyor, ben de onu neşelendirmeye çalışıyorum. Bazen bunu başarı-

yorum, ama çoğu kez ikimiz de umutsuz suskunluğa dalıyoruz. Çok nadiren de bir mucize gerçekleşiyor: Kedi kalkıyor, alnını yanağıma bastırıyor ve ön patilerini göğsüme dayıyor. Ya da parmak eklemimi dişlerinin arasına alıp narin biçimde ısırarak oyun oynuyor. Bu pek sık olmuyor, çünkü sevgisini kanıtlamakta çok tutumlu davranıyor. Belli şarkılarda kendinden geçiyor ve tırnaklarını hışırdayan kâğıda şehvetle sürtüyor. Burnu nemleniyor, gözleri de parıldayan bir zarla kaplanıyor.

Bütün kediler gizemli hallere girmeye yatkınlık gösteriyor; o zaman çok uzakta ve tamamen erişilmez oluyorlar. İnci, Luise'nin küçücük kırmızı kadife yastığına âşıktı. Bu onun için büyülü bir nesneydi. Onu yalıyordu, yumuşak kumaşa yivler çiziyordu, sonunda da üstünde dinleniyordu, kırmızı kadifenin üstünde beyaz göğüs, gözler kısılarak yeşil yarıklara dönüşmüş, muhteşem bir masal hayvanı. Daha sonra doğan yarı kardeşi Kaplan kokulara düşkündü. Bıyıkları yana açılmış, gözler kapalı, küçük alt dudağından tükürük damlar halde hoş kokulu bir bitkinin önünde çok uzun süre oturabiliyordu. Sonunda bir sonraki anda bin parçaya dağılacakmış gibi görünüyordu. O hale geldiğinde gerçekliğe cesur bir sıçrayış yaparak kendini kurtarıyordu ve kuyruğu dik, küçük çığlıklar atarak eve koşuyordu. Zaten bu tür taşkınlıklardan sonra pek sakar davranıyordu, tıpkı şiir okurken yakalanan yeniyetme bir oğlan gibi. Ama kedilere hiçbir zaman gülmemek gerekir, buna çok güceniyorlar. Kaplan'la ciddi kalmak bazen kolay olmuyordu. İnci gülünemeyecek kadar güzeldi, annesine gülmeye ise hiç cesaret edemezdim. Onların tuhaf hallerinden zaten ne anlıyorum ki? Onların yaşamından zaten ne anlıyorum ki? Onu bir defasında evin arkasında ölü bir fareyle oynarken yakaladım. Hayvancağızı henüz öldürmüş olmalıydı. O za-

man gördüğüm şey beni, fareyi çok sevdiği bir oyuncak olarak gördüğüne ikna etti. Onu sırtüstü yatırıyor, bu cansız şeyi göğsüne bastırıyor ve şefkatle yalıyordu. Sonra onu dikkatlice yere koydu ve onu neredeyse sevgi dolu biçimde itekledi, yeniden yaladı ve sonunda küçük yakınma çığlıklarıyla bana yöneldi. Oyuncağını yeniden hareketli hale getirmemi istiyordu. Acımasızlığın ya da kötülüğün en küçük bir izi bile yoktu.

Az önce bir fareyi işkence ederek öldürmüş olan kedimin gözlerinden daha masum gözleri hiçbir zaman görmedim. O ufak şeye acı çektirdiğinden haberi yoktu. Sevilen bir oyuncak hareket etmeyi bırakmıştı, kedi de bunun için yakınıyordu. Parlak güneş ışığında üşüdüm ve içimde nefrete benzer bir şey kıpırdandı. Aklım bambaşka bir yerde, kediyi okşadım ve nefretin büyüyüdüğünü hissettim. Bundan dolayı nefret edebileceğim hiçbir şey ve hiç kimse yoktu. Hiçbir zaman anlayamayacağımı biliyordum, anlamak da istemiyordum. Korkuyordum. Bugün de korkuyorum, çünkü ancak belli şeyleri anlamazsam yaşayabileceğimi biliyorum. Ayrıca bu kediyi bir fareyle son görüşümdü. Korkunç masum oyunlarını yalnızca gece oynuyor gibi, ben de bundan memnun oluyorum.

Şimdi önümde masada yatıyor ve gözleri, dibinde ince dalları birbirine dolanmış bitkilerin yetiştiği bir göl gibi berrak. Lamba artık fazla uzun süredir yanıyor ve ahıra gidip yarım saati Bella ile, onu yine bir geceliğine karanlıkta tek başına bırakmadan önce, geçirmemin zamanı geliyor. Yarın da bugün, dün nasıldıysa öyle olacak. Uyanacağım, ilk düşünce uyanmaya fırsat bulamadan yataktan çıkacağım ve sonra siyah karga bulutu kayranın üstünde alçalacak, kaba çığlıkları da günü biraz canlandıracak.

Eskiden akşamları bazen eski gazeteleri ve dergileri okurdum. Bugün onlarla her türlü ilişkiyi kaybet-

tim. Bana sıkıcı geliyorlar. Burada ormanda bana sıkıcı gelen tek şey eski gazetelerdi. Herhalde bana hep sıkıcı gelmişlerdi. O sürekli hafif hoşnutsuzluğun can sıkıntısı olduğunun farkında değildim. Hatta zavallı çocuklarım bundan çekiyordu ve on dakika bile yalnız kalamıyorlardı. Hepimiz can sıkıntısından tamamen uyuşmuş durumdaydık. Ondan, aralıksız uğultusundan ve titrek ışığından kaçmamız mümkün değildi. Artık hiçbir şeye şaşırmıyorum. Belki de duvar acı çeken bir insanın son ümitsiz çabasıydı yalnızca, kaçmak zorunda olan bir insanın son çabası, kaçmak ya da çıldırmak.

Duvar, başka şeylerin yanı sıra can sıkıntısını da öldürdü. Duvarın diğer tarafındaki çayırlar, ağaçlar ve dereler can sıkıntısı çekemez. Hızla çalan davul bir hareketle sustu. Orada karşıda artık yalnızca yağmur, rüzgâr ve boş evlerin çıtırtısı duyulabilir; nefret edilen o bağırtılar sustu. Ama büyük sessizliğin tadını çıkartabilecek kimse yok.

Eylülde hava açık ve sıcak kaldığından ve ben de yorgunluğumu üzerimden attığımdan, yine ahududu aramaya kadar verdim. Köylülerin yayladan hep kırmızı yabanmersini getirdiklerini biliyordum. Yabanmersinleri benim için bir nimet olurdu, çünkü şekersiz de kaynatmak mümkün. İçindeki tanen bozulmalarını engelliyor. On iki eylülde Vaşak'la sabah sağmasının ardından yola çıktım. Bella'yı ne olur ne olmaz diye ahırda bıraktım. Tek endişem, dereye küçük gezintiler düzenlemeyi alışkanlık haline getirmiş olan İnci'ydi. Birkaç gün öncesinde ağzında bir alabalıkla eve gelmiş ve onu yemek için verandanın altına oturmuştu. Bu ilk başarısından dolayı gurur duyuyor ve seviniyordu, ben de onu övdüm ve okşadım. Bu nedenle her gün derenin tam ortasında bir taşın üstünde, sağ ön patisi havada, bekliyordu. Tüyleri güneşte daha uzaktan bile par-

lıyordu, kafasında gözü olan herkes onu görürdü. Bunun için yapabileceğim bir şey yoktu. Sakin ev kedisi hayali sona ermişti, zaten böyle bir şeyin gerçek olabileceğine hiç inanmamıştım. Ne yaşlı kedi ne de daha sonra Kaplan dereye hiç gitmediler. İkisi de sudan olağanüstü derecede korkuyordu. İnci biraz başka tarafa çekmişti. Yaşlı kedi kızının tuhaf davranışını onaylamayan gözlerle izliyordu, ama onun işlerine artık karışmıyordu. İnci daha yarı boya bile gelmemişti, ama annesi onunla artık pek ilgilenmiyordu ve eski yaşamına yeniden devam ediyordu. Bu nedenle İnci'yi önüne su ve et koyarak, üst katta ağaç kabukları ve toplama odunları koyduğum odaya kapattım. Üzülüyordum, ama başka çarem yoktu.

Yaylaya çıkmam, patikayı bulmak zor olmadı, iki saat sürdü. Patika iyi durumdaydı ve genişti, çünkü sığırların yukarı çıkartılması için kullanılmıştı. Duvar birkaç gün sonra oluşsaydı, orada yukarıda küçük bir sığır sürüsü ve bir mandıracı kadın bulunacaktı. Ama şikayet etmek istemiyordum, her şey benim için çok daha kötü olabilirdi.

Yayladaki kulübe, otların artık biraz sardığı büyük bir çayırın tam ortasında duruyordu. Yumuşak otların üstünde dolaşırken, bütün yaz boyunca kayranın kalın saplı otlarını yemiş olan Bella'yı düşündüm; burada onun için en narin otlar vardı. Hemen aklıma onu önümüzdeki mayısta buraya getirme fikri geldi. Ama aynı zamanda gözümün önüne o kadar çok zorluk geldi ki, korkarak irkildim. Yayla kulübesi iyi durumdaydı, zorunlu bir durumda içinde bir yaz yaşamak da mümkündü. Bir yayık, iki eski takvim ve tanımadığım bir film yıldızının raptiyelerle dolaba takılmış bir resmini buldum. Demek ki mandıracı kadın bir mandıracı erkekti. Kulübe çok kirliydi, kap kacağın kenarlarında kahverengi yağ tortusu vardı, masa da hiçbir zaman

ovulmamıştı. Siyah-yeşil parlayan bir keçe şapka ve yırtık bir pardösü de buldum. Yorgundum ve yabanmersinine karşı duyduğum istek giderek azalıyordu. Yürümeye devam etmek için kendimi zorlamam gerekti. Sonunda yetiştikleri yeri buldum. Ama daha pembeydiler; demek ki onları almak için yaylaya bir daha çıkmam gerekiyordu. Geri dönmeye başlamadan önce bölgeye bakabileceğim bir yer aradım. Çayır orada ormana geçiyordu, sonra da aniden bir kaya duvarı iniyordu. Orada devrik bir ağaç gövdesine oturdum ve dürbünle uzaklara baktım.

Güzel bir sonbahar günüydü ve görüş mesafesi de iyiydi. Kırmızı kilise kulelerini saymaya başladığımda biraz titriyordum. Sonunda beş tane oldular ve birkaç da küçücük ev vardı. Ormanların ve çayırların renginde henüz bir değişim yoktu. Aralarda sarı-kahverengi dikdörtgenler vardı, biçilmemiş buğday tarlaları. Yollar boştu. Birkaç küçük şeyi kamyon olarak teşhis ettiğimi sanıyordum. Orada aşağıda hiçbir şey kıpırdamıyordu, tek bir duman yükselmiyordu ve tek bir kuş sürüsü bile tarlalara inmiyordu. Gökyüzünü taradım, uzun süre. Başka bir şey görmeyi zaten beklememiştim ki. Her yer boş ve hareketsiz kaldı. Dürbün ellerimden kaydı ve dizlerime çarptı. Şimdi kilise kulelerini artık seçemiyordum.

Vaşak sıkılıyor ve devam etmek istiyordu. Kalktım ve onun peşinden gittim. Boş kovayı, yeniden yukarıya taşımamam için yayladaki kulübede bıraktım, ama takvimleri, küçük bir torba unu ve yayığı yanıma aldım. Yayığı sırt çantasına bağladım ve hemen bana baskı yapmaya ve çarpmaya başladı. Ama ondan vazgeçemezdim. Tereyağını küçücük porsiyonlar halinde çırpma teliyle dövmek zaten yeterince zahmetliydi. Şimdi, bir yayığa sahip olduğuma göre, sertleşmiş tereyağı çıkartmayı bile düşünebilirdim. Vaşak nöbetlerin-

den birini geçirdi ve kulaklarını uçuracak kadar hızla çayırda koşmaya başladı. Arkasından yayıkla nefes nefese yetişmeye çalışıyordum. Oldum olalı ağır yüklere karşı bir antipatim olmuştu ve hep ağır bir şeyler taşımam gerekmişti. Önce aşırı biçimde şişmiş okul çantası, sonra bavullar, çocuklar, alışveriş arabaları ve kömür kovaları, şimdi de bir yayık. Kollarımın hâlâ dizlerime kadar uzamamış olmasına şaşırıyordum. Belki o zaman eğilirken belim daha az ağrırdı. Bir de pençelerim, kalın bir kürküm ve uzun köpek dişlerim olsa, tamamen uyum sağlamış bir yaratık olurdum. Kıskançlık dolu gözlerle çayırda uçup giden Vaşak'a baktım ve sabahtan bu yana yalnızca yaylada biraz su içtiğimi hatırladım. Yemek yemeyi tamamen unutmuştum. Yolluğum yayığın altındaydı. Çok bitkin bir halde av köşküne vardım ve omuzlarım günlerce ağrıdı. Ama yayık kurtarılmıştı.

Takvimimde şimdi on dört gün herhangi bir not göremiyorum. O zamanı pek hatırlamıyorum. Yazmak istemeyecek kadar iyi miydim yoksa kötü müydüm? Sanırım kötüydüm. Tekdüze beslenme ve büyük yorgunluk beni çok zayıflatmıştı. Ama ormanda yerden dallar ve ağaç kabukları toplayıp yukarıdaki odaya dizdiğim dönem olmalı. Bunu daha önce de bir kez yapmıştım. Ateşi yakmak için kuru ağaca ihtiyacım vardı. Verandanın altındaki odunlar sakin havalarda korunuyordu, ama fırtına ve yağmur olduğunda yine de bazen nemleniyor ve yanmak istemiyordu. Garajı odun kulübesi olarak gayet iyi kullanabilirdim, ama ona samanlar için ihtiyacım vardı. Ayrıca nemli odunun da avantajı var, çok daha yavaş yanıyor ve daha seyrek yeni odun atmak gerekiyor. Ateşin sabaha kadar sönmemesi istediğimde sobaya hep nemli odun atıyorum.

İki ekimde takvimimde yeniden hayata döndüm. Patates hasadı yapılmıştı. Onları çuvallarla eve taşıdım

ve yatak odasına yaydım. Onları, evin arkasında dağın içine oyulmuş olan küçük kilere koymaya cesaret edemedim. Denemek için oraya birkaç patates koydum ve daha ilk donda dondular. Yatak odası, panjurlar kapalı olduğunda, karanlık ve serindi ve tuhaf bir biçimde, nemli değildi. Şimdi korkunç kalabalık görünüyordu, çünkü bütün erzakı oraya koymuştum. Başlangıç sermayem katlanmıştı. Akşam yorgunluğuma rağmen bir tencere patates haşladım ve onları taze tereyağı ile beraber yedim. Bu bir ziyafetti ve nihayet yine karnım doymuştu ve masada uyuyakaldım. Beni bir saat sonra suçlarcasına uyandıran Vaşak'a da patates vermiştim, yalnızca kediler, saf yırtıcı hayvanlar, ondan hoşlanmamıştı. Bu arada Vaşak patatesi severek yiyordu, ama ona çok sık patates vermiyordum, çünkü ona iyi gelmediğini biliyordum.

Tarlanın yabani otlarla kaplanmasını istemiyordum, ilk yıl bu otlarla pek baş edememiştim, ben de tarlayı şimdiden bellemeye karar verdim. Fasulyeleri topladığım bir dinlenme gününün ardından belleme işine başladım. Ancak bitirdikten sonra kendimi huzurlu hissettim. Fasulyeleri güneşte kuruttum ve hemen tohum olarak kaldırdım. Patateslerin bir bölümünü de uzun hesaplamaların ve düşüncelerin ardından kenara ayırdım. Bu kadarına dokunmamaya hep uydum. Birkaç hafta planlı biçimde açlık çekmek, ertesi yıl açlıktan ölmekten daha iyiydi. Hasadımı eve taşıdıktan sonra Bella'yı bulduğum çayırdaki meyve ağaçları aklıma geldi. Orada bir elma ağacı, iki erik ağacı ve bir dağ elması ağacı buldum. Erik ağaçlarında yirmi dört meyve vardı, küçük, lekeli, reçine damlaları asılı şeyler, hepsi de çok tatlıydı. Onları hemen yedim ve gece karın ağrısı çektim. Elma ağacında belki elli meyve vardı, büyük, sert kabuklu, kırmızı yanaklı kış elmaları, dağlarda gerçekten olgunlaşan tek elma türü. Eski-

den bunların hep pancar tadında olduğunu düşünürdüm. O zamanlar çok âlem ve şımartılmış olmalıyım. Dağ elması ağacı küçücük kırmızı elmalarıyla doluydu. Aslında bunlar yalnızca şıra yaparken diğer meyvelere katılabilir. Vitaminlerinden dolayı kendimi biraz zorlayarak da olsa bütün yıl boyunca yiyorum. Elmalar henüz tam olgunlaşmamıştı, bu nedenle onları henüz toplamadım. Muhteşem bir gündü, hava artık biraz serindi ve iç gıdıklıyordu, büyük bir keskinlikle duvarın diğer tarafındaki her ağacı, her çiftliği görebiliyordum. Perdeler hâlâ kapalıydı, iki inek, Bella'nın yoldaşları, derin taşlaşmış uykularını uyuyorlardı. Hiç biçilmeyen otlar böğürlerine kadar geliyor ve benden burun deliklerini gizliyordu. Küçük evin dört bir yanında yığın halinde ısırganotları bitmişti. Güzel bir gezinti olabilirdi, ama bu iki hayvanın ve ısırganotu ormanının görüntüsü beni tedirgin etmiş ve moralimi bozmuştu.

Sonbahar hep en sevdiğim mevsimdi, bedensel olarak kendimi hiç iyi hissetmesem de. Gündüz yorgun, ama yine de çok uyanıktım, gece ise saatlerce huzursuz bir yarı uyku haliyle yatıyor ve başka zamankinden daha karışık ve hareketli rüyalar görüyordum. Sonbahar hastalığı peşimi ormanda da bırakmadı, ama böyle bir şeye katlanacak durumda olmadığımdan, daha hafif seyretti. Belki ona özel olarak dikkat edecek zamanım da olmamıştır. Vaşak çok canlı ve neşeliydi, ama yabancı biri bir fark hissetmezdi herhalde. O zaten neredeyse her zaman neşeliydi. Onu üç dakikadan uzun süre bozuk moralli görmedim. Neşeli olma arzusuna bir türlü hayır diyemiyordu işte. Ormandaki yaşam da onun için sürekli bir cazibeydi. Güneş, kar, rüzgâr, her şey coşkulanmak için bir gerekçeydi. Vaşak'ın yanında hiçbir zaman uzun süre üzgün kalamıyordum. Benimle bir arada olmasının onu bu kadar mutlu etmesi neredeyse utanç vericiydi. Yetişkin yabani hayvanla-

rın mutlu ya da yalnızca neşeli olduğunu sanmıyorum. İnsanlarla birlikte yaşama köpekte bu beceriyi uyandırmış olmalı. Köpekler üzerinde niçin uyuşturucu madde etkisi yaptığımızı bilmek isterdim. Belki insan megalomanisini köpeğe borçludur. Hatta ben bile bazen, Vaşak beni görünce sevinçten neredeyse takla attığında, bende özel bir şey olması gerektiğini düşündüm. Elbette bende hiçbir zaman özel bir şey yoktu, Vaşak, bütün köpekler gibi, insan delisiydi işte.

Bazen, kış ormanında şimdi tek başıma yola çıktığımda, eskiden Vaşak'la konuştuğum gibi konuşuyorum. Bunu yaptığımı bile bilmiyorum, ta ki herhangi bir şey beni irkiltene ve ben bunun üzerine susana kadar. Başımı sağa sola çeviriyor ve kızıl-kahverengi bir kürkün parıltısı bir anlığına gözüme takılıyor. Ama yol boş, çıplak çalılar ve ıslak taşlar. Arkamdaki kuru dalların onun tabanlarının hafif basışıyla çıtırdadığını hâlâ duymam beni şaşırtmıyor. Onun küçük köpek ruhu benim yolumdan başka nerede dolaşsın ki? O sevimli bir hayalet ve ben ondan korkmuyorum. Vaşak, güzel uslu köpek, benim köpeğim, herhalde yalnızca zavallı kafam senin adımlarının sesini, kürkünün ışıltısını üretiyordur. Ben var oldukça sen benim izimi takip edeceksin, aç ve hasret içinde, tıpkı benim aç ve hasret içinde görünmez izleri takip etmem gibi. İkimiz de avımızı vuramayacağız.

On ekimde elmaları topladım ve yatak odasında bir battaniyenin üstüne yaydım. Artık sabahları serin oluyordu, bu nedenle her gün kırağı beklemek zorundaydım. Yabanmersinlerini gidip almanın zamanı gelmişti.

Bu kez bakacak noktasında oyalanmadım. İlk bakışta bir şeyin değişmediğini gördüm. Yalnızca ormanlar yeni renk ihtişamlarıyla belirgindi. Rüzgârlıydı, güneş de o kadar az sıcaklık veriyordu ki, meyveleri toplar-

ken ellerim kaskatı kesildi. Barakada çay yaptım ve Vaşak'a biraz et verdim, sonra da yabanmersini kovasını sırt çantasına yerleştirip ovaya indim. Yabanmersinlerini pişirip marmelat yaptım ve kavanozlara doldurdum. Bu küçük stok da kışı atlatmama yardımcı olacaktı.

Artık önümde yalnızca iki iş duruyordu. Bella için yataklık saman biçilecekti ve soğuklar bastırmadan önce garajı samanla doldurmalıydım. Acele etmem gerekmezdi, hava daha uzunca süre iyi kaldı. Samanı orakla biçiyor ve kuru yapraklarla karıştırarak topluyordum, sonra da ahırın çatısının altındaki küçük bir bölmeye dolduruyordum. Oraya sığmayanı ahırın bir köşesine koydum. Sonunda samanı da garaja yığmıştım ve mola verebilirdim.

Şimdi gerçekten evin önündeki bankta öğle güneşinin zayıf sıcağında oturuyordum, bana artık zararı dokunamazdı, çünkü kara kara düşünemeyecek kadar bitkindim.

Ellerim pelerinin altında saklı, çok sessiz oturuyor ve yüzümü ılık ışığa doğru tutuyordum. Vaşak çalıların arasında dolanıyor ve iyi olduğumdan emin olmak için sürekli yanıma geri dönüyordu. İnci verandanın altında bir alabalık yedi ve sonra yanıma banka oturup uzun tüylerini temizlemeye başladı. Bazen duraksıyor, bana gözlerini kırpıştırıyor, yüksek sesle hırıldıyor ve sonra yine kendini temizlik güdüsüne veriyordu. Hava güzel olduğundan Bella'yı hâlâ çayıra salıyor, ama ona akşamları taze saman veriyordum; çayırdaki otlar artık ona yeterli gelemezdi, sert ve susuz olmuşlardı, çoğunu da alt samanı olarak ben biçmiştim. Bella yine yuvarlaklaşmıştı, ama bir buzağı bekleyip beklemediğini hâlâ bilemiyordum. Bu yöndeki umudum, bütün o aylar boyunca bir kez bile boğa istememiş olmasından dolayı güçleniyordu. Ama yine de kendimi çok tedirgin hissediyordum.

İlkbahar, yaz ve kış geçmişti ve yapabileceklerimin hepsini yapmıştım. Belki anlamsızdı, ama bunu düşünemeyecek kadar yorgundum. Hayvanlarımın hepsi yakındaydı, onlara elimden geldiğince bakmıştım. Güneş yüzümü gıdıklıyordu, ben de gözlerimi kapadım. Ama uyumadım, uyuyamayacak kadar yorgundum. Hareket de etmiyordum, çünkü her hareket acı veriyordu ve ben hiç acı çekmeden güneşte oturmak ve düşünmek zorunda kalmamak istiyordum.

O günü çok iyi hatırlıyorum. Ahırın yanındaki ladinlerin altında ağaçların arasına gerilmiş, titreşen altın yeşili havada parıldayan örümcek ağlarını görüyorum. Çevre çok yeni bir derinlik ve berraklık kazandı ve ben bütün gün böylece oturup bakmayı diliyordum.

Akşam, ahırdan eve giderken, gökyüzü kapanmıştı ve bana daha sıcak olmuş gibi geliyordu. Gece yorgunluğuma rağmen çok kötü uyudum, ama bu beni rahatsız etmedi. Çok memnun bir halde, iyice uzanmış yatıyor ve bekliyordum. Bir defasında uyumanın büyük bir israf olduğu düşüncesi aklıma geldi. Sabaha karşı kedi eve geldi, dizlerime dolandı ve hırıldamaya başladı. Keyifli ve sıcaktı, uykuya ihtiyacım yoktu. Ama sonunda yine de uyuyup kalmış olmalıyım, çünkü uyandığımda geçti, Vaşak da deli gibi dışarı çıkmak istiyordu. Yağmur yağıyordu ve uzun kuraklığın ardından buna memnundum. Derede artık neredeyse su kalmamıştı, alabalıklar da büyük sıkıntı içindeydi. Yağmur gri bir örtü halinde ormanın üstünde asılıydı ve daha yukarılarda sis şeklinde yoğunlaşıyordu. Güzel günlerdekinden daha sıcaktı, ama her şey ıslaklıktan dolayı parlıyordu. Biliyordum, bu yağmur sonbaharın sonu anlamına geliyordu. Kışı, korktuğum o uzun zamanı başlatıyordu. Sobayı yakmak için yavaş yavaş eve döndüm.

Yağmur iki gün boyunca yağdı ve hava giderek serinledi. Yirmi yedi ekimde ilk kar düştü. Vaşak onu se-

vinçle selamladı, kedinin keyfi yoktu, İnci ise beyaz curcunaya gözlerini merakla dikmişti. Ona kapıyı açtım ve o da yolu kaplayan yabancı beyaz şeye dikkatle yaklaştı. Çok yavaş biçimde bir patisini kaldırdı, kara dokundu, ürkerek titredi ve eve geri kaçtı. Günde on kez yeniden deniyordu, ama patisini ıslak soğukluğa basmayı başaramadı. Sonunda pencerenin kenarına oturdu ve annesi gibi dalgın dalgın baktı. Yaşlı kedi görmüş geçirmiş ve cesurdu, ama ıslak olduğu sürece karın içinde yürümekten hoşlanmıyordu. Gece tuvaletini yapmak için dışarıya çıktı, ama yine hemen geri döndü. Kedi çok olağanüstü bir hayvan, evin içinde saf bir ruh gibi hareket ediyor ve çocuklarını da temizliğe alıştırdı. Avını da dışarıda bir yerde yiyordu. Herhalde eve girmesine eskiden hiç izin verilmiyordu. İnci alabalıklarını hep eve getiriyordu, Kaplan ise avladığı her hayvanı önce ayaklarımın önüne koyuyordu ve ben onu okşamadığım sürece avına dokunmuyordu. Ama kedinin beni bu tür dikkat çekmelerle rahatsız etmemesine ve olağandışı bağımsız olmasına seviniyorum. Zorunlu bir durumda benim yardımım olmadan da hayatta kalabilir.

Kedilerimin hepsinin yemeklerini yedikten sonra taslarının çevresinde dönme ve onu yerde sürtme alışkanlığı vardı ve hâlâ var. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum, ama bunu yapmayı hiçbir zaman unutmuyorlardı. Kediler zaten âdeta bir Bizans seremonisiyle yaşıyor ve gizemli ritüellerinde rahatsız edildiklerine kızıyorlar. Vaşak onlarla karşılaştırıldığında utanma nedir bilmeyen bir doğa çocuğuydu, onlar da Vaşak'ı bu yüzden biraz hor görüyor gibiydiler.

Kedilerimden birini banka oturttuğumda aşağıya atlıyordu, üç kez ileri geri gidiyor ve sonra tam onu öncesinde oturttuğum yere oturuyordu. Bu hareketle özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını vurguluyorlardı. On-

ları izlemek beni her zaman sevindiriyordu, sevgimin içine hep biraz umutsuz hayranlık da karışıyordu. Vaşak da benzer duygular besliyor gibiydi. Kedilere bağlanmıştı, çünkü onlar bizim bir parçamızdı, özellikle İnci'yi seviyordu, onu hiçbir zaman terslemiyor ya da ona hırlamıyordu, ama kedilere karşı hep biraz tedirginlik hissediyor gibiydi.

O ilk ekimde Vaşak, İnci ve yaşlı kedi ile aynı evde yaşamak güzeldi. Sonunda onlarla ilgilenmek için zaman bulmuştum.

Kışın bastırması yalnızca birkaç gün sürdü. Ardından lodos geldi ve taze karı dağlardan sildi. Rahatsız edici bir sıcaklık oluştu, rüzgâr da gece gündüz uğuldayarak küçük evin çevresinde dolaşıyordu. Kötü uyuyor ve çiftleşme döneminde ince seslerle şarkı söyleyen geyiklerin böğürmelerine kulak veriyordum. Vaşak tedirgindi ve havlıyordu, hatta uykusunda iç çekiyordu. Çok gerilerde kalmış avları rüyasında görüyor olabilirdi. İki kedi de sıcak nemli ormana gidiyordu. Ben uyanık halde yatıyor ve İnci için endişeleniyordum. Geyiklerin böğürmeleri kulağa hüzünlü, tehdit edercesine ve bazen neredeyse çaresizce geliyordu. Belki de yalnızca bana öyle geliyordu; kitaplarda çok farklı okumuştum. Orada hep zorluk, gurur ve arzudan söz ediliyordu. Tüm bunları duyamamam belki benden kaynaklanıyordu. Körü körüne tehlikenin içine koşmalarına neden olan şey bana o korkunç zorunluluk gibi görünüyordu hep. Bu yıl kendilerini bir uğursuzluğun beklemediğini bilemezlerdi tabii ki. Çiftleşme dönemindeki geyiğin eti tamamen yenilemez haldedir. İşte ben de uyanık halde yatıyor ve küçük İnci'yi düşünüyordum, o kadar deneyimsiz ve beyaz kürküyle de baykuşların, tilkilerin ve sansarların dünyasında tehlike içindeydi. Yapabileceğim tek şey, lodosun çok uzun sürmemesini ve kışın nihayet bize biraz sükûnet getirmesini bekle-

mekti. Lodos da zaten yalnızca üç gün sürdü, tam Inci'yi öldürmeye yetecek kadar.

Üç kasımda sabah eve gelmedi. Onu Vaşak'la aradım, ama onu bulamadık. Gün yavaş ve sıkıcı biçimde geçiyordu. Hava hâlâ lodostu ve sıcak rüzgâr sakinleşmemi engelliyordu. Vaşak da sürekli gidip geliyordu; dışarıdaydı, yeniden eve girmek istiyordu ve başını kaldırıp bana çaresiz gözlerle baktı. Yalnızca kedi yatağımda yatmış uyuyordu. İnci'nin yokluğunu hissetmiyor gibiydi. Akşam oldu; inekle ilgilendim, birkaç patates haşladım ve Vaşak'la kediyi doyurdum. Karanlık birden çökmüştü, rüzgâr da panjurları sallıyordu. Lambayı yaktım, masaya oturdum ve takvimimi okumaya çalıştım, ama sürekli bakışlarım kararan arka fona, kedi kapısına kayıyordu. Ve sonra bir sürtünme sesi duyuldu, İnci dolabın köşesinden döndü.

Yaşlı kedi doğruldu, çığlık attı ve yataktan atladı. Sanırım beni hemen ayağa kalkamayacağım kadar dehşete sokan bu çığlıktı. İnci, sanki her bir kemiği kırılmış gibi korkunç biçimde körü körüne sürünerek ve kayarak yavaşça yaklaştı. Ayaklarımın önünde doğrulmaya çalıştı, boğuk bir ses çıkarttı ve yere düşerek başını sert biçimde vurdu. Ağzından kan taşmaya başladı; titriyordu ve boylu boyunca uzandı. Yanında diz çöktüğümde artık ölmüştü. Vaşak yanımda duruyordu ve kanlı oyun arkadaşından inleyerek geri çekildi. Islak yapışkan kürkü okşadım, sanki İnci'nin doğumundan bu yana bu anı beklemişim gibi geliyordu. Onu bir beze sardım ve sabah ormandaki çayıra gömdüm. Kuru tahta döşeme onun kanını susamış halde emmişti. Leke gerçi soldu, ama onu hiçbir zaman yok edemeyeceğim. Vaşak İnci'yi günlerce aradı, sonra onun sonsuza kadar gittiğini anlamış gibiydi. Onu ölürken görmüştü, ama bağlantıyı anlamamış görünüyordu. Yaşlı kedi iki günlüğüne gitti ve sonra yine alışıldık yaşamını sürdürdü.

İnci'yi hiç unutmadım. Ölümü, ormanda yaşadığım ilk kayıptı. Onu düşündüğümde, beyaz ihtişamı içinde bankta oturmuş küçük mavi kelebeklerin arkasından bakarken gözümün önüne geliyor. Çoğu kez onu, gözleri yarı açık ve kırık, pembe dili dişleri arasına sıkışmış zavallı, kan lekeli bir post olarak görüyorum. Bunu değiştiremiyorum. İmgelere karşı gelmenin bir anlamı yok. Gelip gidiyorlar ve onlara karşı ne kadar direnirsem, o kadar dehşetengiz oluyorlar.

İnci gömülmüştü, lodos da bir gecede öldü, sanki görevini yerine getirmiş gibi. Gökten yeni kar düştü, geyiklerin böğürmeleri zayıfladı ve birkaç gün sonra tamamen kesildi. İşimin peşinden gidiyor ve üzerime çöken yasın peşine takılmamaya çalışıyordum. Nihayet kış sükûneti başlamıştı, ama bu, benim isteğim sükûnet değildi. Bir kurban verilmişti, sobanın sıcaklığı ve lambanın ışığı bile evin içinde huzur yaratamıyordu. Bu huzur artık umurumda değildi, Vaşak'ı sevindirmek için ormana gittim. Orası soğuk ve iç karartıcıydı, ama bu, sıcak, hafif aydınlatılmış evimin sahte rahatlığından daha katlanılabilirdi.

Bir geyik vurmak bana zor geldi. Kendimi yemek yemeye zorlamam gerekiyordu ve yine saman hasadından sonraki gibi zayıfladım. Öldürmeye karşı duyduğum bu nefreti hiçbir zaman kaybetmedim. Bende doğuştan var olmalı, ete ihtiyacım olduğunu onu her defasında yeniden aşmam gerekiyordu. Hugo'nun hayvan vurma işini niçin Luise'ye ve iş arkadaşlarına bıraktığını şimdi anlıyordum. Bazen Luise'nin hayatta kalmaması yazık oldu diye düşünüyorum; en azından et sağlama işinde zorluk çekmezdi. Ama hiçbir zaman herhangi bir konuda geride kalmak istemiyordu, bu nedenle de zavallı Hugo'yu felaketine sürükledi. Belki hâlâ meyhane masasında oturuyordur, dudakları boyalı ve kızıl-sarı saçları lüleli, donup kalmış cansız bir

şey. Yaşamayı çok seviyordu ve sürekli her şeyi yanlış yapıyordu, çünkü bizim dünyamızda cezasını çekmeden yaşamayı bu kadar sevmek yasaktı. Hâlâ hayattayken bana çok yabancıydı ve bazen itici geliyordu. Ama ölü Luise'yi neredeyse sevdim, belki şimdi onu düşünecek kadar çok zamanım olduğundandır. Aslında onun hakkında, bugün Bella ya da kedi hakkında bildiğimden fazlasını bilmiyordum. Ancak Bella'yı ya da kediyi sevmek, bir insanı sevmekten daha kolay işte.

Altı kasımda Vaşak'la yürüyüşe çıktım ve yabancı bir patikayı izledim. Yön duygum çok az gelişmiş durumda. Hep yanlış yöne gitme eğilimi gösteriyorum. Ama yolumu kaybettiğimde Vaşak beni her defasında sağ salim eve getiriyordu. Bugün artık yalnızca tanıdık yollardan gidiyorum, aksi halde geri dönüş yolunu bulabilmek için ağaçlara işaretler kazımam gerekirdi. Ormanda çılgın gibi dolaşmak için bir nedenim de yok. Geyikler eski bölgelerinden geçiyor, tarlaya ve derenin yanındaki çayıra giden yolları da gözüm kapalı bulurum. Ama her ne kadar görmek istemiyorsam da, Vaşak olmayınca dağ çukurunun bir tutsağıydım.

O altı kasımda, serin, güneşli bir günde, tanımadığım bir bölgeye gezinti yapabiliyordum hâlâ. Kar yine erimişti, kızıl-kahverengi yapraklar kaygan ve ıslak ıslak parlayarak patikaları örtüyordu. Bir tepeye tırmandım, ıslak ve tehlikeli derecede kaygan biçimde ovaya inen bir tomruk kaydırağından geçtim. Sonra yüksekte küçük bir düzlüğe vardım; düzlüğün etrafı meşelerle ve karaçamlarla sıkı biçimde sarılıydı, burada bir süre dinlendim. Öğlene doğru güneş sisin arasından sıyrıldı ve sırtımı ısıttı. Vaşak bundan dolayı çok sevindi ve coşkuyla üstüme sıçramaya başladı. Bunun bir av olmadığını biliyordu, tüfeği yanıma almamıştım, bu yüzden bazı laubalilikler yapabileceğinin de farkındaydı. Patileri ıslak ve kirliydi ve biraz yaprak ve kum

mantoma yapışıp kaldı. Sonunda yine sakinleşti ve küçücük bir dereden su içti; herhalde bu dere yalnızca şimdi küçük bir kar erimesinin ardından su taşıyordu.

Her nasılsa, ormanda Vaşak'la dolaştığımda beni belli bir sakinlik ve neşe sarıyordu. Köpeğe biraz hareket sağlamaktan ve kendimi bir şey getirmeyen düşüncelerden alıkoymaktan başka bir niyetim yoktu. Ormanda yürümek dikkatimi kendimden başka yere çekiyordu. Yavaş adımlarla yürümek, bakmak ve serin havayı solumak bana iyi geliyordu. Küçük dereyi izleyerek yamaçtan aşağıya doğru indim. Su iplik kadar inceldi ve sonunda dere yatağında yürümeye devam ettim, çünkü patikayı otlar kaplamıştı ve ben dalların arasından geçerken ve onları aralarken her defasında enseme buz gibi su yağıyordu. Vaşak huzursuzlaşmaya başladı ve görev yüzünü takındı. Bir izin peşinden gidiyordu. Sessizce, burnu yere iyice yakın önümde yürüyordu. Kıyıdaki suyun oyarak oluşturduğu ve bir fındık ağacının önünü kapattığı küçük bir mağaranın önünde durdu ve bir şey bulduğunu gösterdi. Heyecanlıydı, ama bir geyik bulduğundaki kadar sevinçli değildi.

Suların damladığı dalları ayırdım ve mağaranın yarı karanlığında duvara iyice yapışmış halde ölü bir dağ keçisi gördüm. Yetişkin bir hayvandı, şimdi ölüyken tuhaf biçimde küçük ve dar görünüyordu. Uyuz hastalığının kötü bir mantar gibi alnını ve gözlerini kaplayan beyaz izini belirgin biçimde görebiliyordum. Dışlanmış yalnız bir hayvan, kaya yamaçlarından, bodur çamlardan ve Alp güllerinden inmiş, ölmek üzere ve kör bir halde bu mağaraya saklanmış. Dalları saldım ve daha yakın bir incelemede bulunmaya soğuk bakmayan Vaşak'ı kovaladım. İstemeyerek itaat etti ve ayak sürerek yokuş aşağıya yürüdü. Birden yorgundum ve eve gitmek istiyordum. Vaşak, o uyuzlu ölü şe-

yin moralimi bozduğunu anladı ve üzgün biçimde başını sarkıttı. O kadar neşeli biçimde başlayan gezimiz ikimizin de suskun bir halde yürüyüp durmasıyla son buldu. Sonra küçük dere tanıdığımız dereye bağlandı ve dağ geçidinin içinden eve doğru yürüdük. Bir alabalık kıpırdamadan yeşil-kahverengi su birikintisinde yatıyordu, onun görüntüsü karşısında üşümeye başladım. Geçitteki kayalar soğuk ve karanlık görünüyordu, güneşten de o gün başka bir şey fark etmedim, çünkü eve vardığımızda çoktan sis perdelerinin arkasında gizlenmişti. Geçidin nemi ıslak bir bez gibi yüzüme yapışmıştı.

Karaçamların üstünde kargalar oturuyordu. Vaşak onlara havladığında kanatları çırparak havalandılar ve daha uzak ağaçlara yeniden indiler. Bu havlamanın onlar için bir tehlike anlamına gelmediğini çok iyi biliyorlardı. Vaşak kargalardan hoşlanmıyor ve her zaman onları kovmaya çalışıyordu. Daha sonra istemeyerek onları kabullendi ve biraz daha göz yumar oldu. Kargalara karşı değilim ve onlara mütevazı mutfak atıklarını bırakıyorum. Bazen onlar için doyurucu yemekler de oluyor, örneğin bir geyik vurduğumda. Aslında onlar parıldayan tüyleriyle, kalın gagalarıyla ve parlayan siyah gözleriyle güzel kuşlar. Çok kez karın içinde ölü bir karga görüyorum. Daha ertesi sabah kaybolmuş oluyor. Bir tilki onu almış olabilir. Belki İnci'yi ölümcül derecede yaralayan tilki. Onda ısırık izleri bulmuştum, ama en kötüsü bir iç yaralanmaydı. Isırıkları atlatırdı.

Bir defasında, ilk kışta olmalı, derenin kenarında bir tilkiyi durmuş su içerken görmüştüm. Sırtında kırçıl, gri-kahverengi kış kürkü vardı. Karlı manzaranın uykulu sessizliğinde çok canlı görünüyordu. Onu vurabilirdim, tüfek yanımdaydı, ama bunu yapmadım. İnci ölmek zorunda kaldı, çünkü atalarından biri fazla cins bir Ankara kedisiydi. Başından beri tilkiler, baykuşlar

ve sansarlar için bir kurban olarak belirlenmişti. Bunun için güzel canlı tilkiyi cezalandırmalı mıydım? İnci'ye bir haksızlık yapılmıştı, ama bu haksızlık onun kurbanlarına, alabalıklara, da yapılmıştı, bunu tilkinin üstüne mi yıksaydım? Ormanda gerçekten haklı ya da haksız davranabilecek tek varlık benim. Ve yalnızca ben lütuf gösterebilirim. Bazen karar verme yükünün benim omuzlarımda olmamasını diliyorum. Ama ben bir insanım ve yalnızca bir insan gibi düşünebilir ve hareket edebilirim. Bundan beni ancak ölüm kurtaracak. "Kış" diye düşündüğümde hep karlı derenin kenarında duran kır çizgili tilki aklıma geliyor. Kendisi için çizilmiş yolundan giden tuhaf, yetişkin bir hayvan. Sonra bana, sanki bu imge benim için önemli bir anlam taşıyormuş gibi geliyor, sanki onu yalnızca başka bir şeyin işareti gibi görüyorum, ama anlamını çıkartamıyorum.

Vaşak'ın ölü dağ keçisini bulduğu o gezinti o yıl sonuncusuydu. Yine kar yağmaya başladı ve kısa süre içinde kar ayak bileğine geliyordu. Küçük evimin işleriyle ve Bella'yla ilgileniyordum. Bella artık biraz daha az süt veriyor ve giderek şişmanlıyordu. Ciddi biçimde bir buzağı umudu taşımaya başladım. Çok kez uykusuz yatıyor ve bütün olasılıkları düşünüyordum. Bella'ya bir şey olursa, benim yaşama olasılığım da çok daha azalırdı. Bir dişi buzağı doğacak olsa bile, bu olasılık çok sınırlıydı. Yalnızca bir erkek buzağı ormanda uzunca süre yaşayabilme umudu beslememi sağlayabilirdi. O zamanlar hâlâ beni günün birinde bulacaklarını umuyordum, ama geçmişe ve uzak geleceğe ilişkin düşünceleri olabildiğince bastırıyor ve yalnızca yakında gerçekleşecek olaylarla ilgileniyordum: bir sonraki patates hasadı ve bereketli yayla çayırları. Yazın yaylaya taşınma düşüncesi beni akşamlar boyunca meşgul ediyordu. Dışarıda daha az kaldığımdan beri daha kötü

uyuduğumdan, akşamları daha uzun süre oturuyor (cezalandırılması gereken bir gazyağı israfı) ve Luise'nin dergilerini, takvimleri ve polisiye romanları okuyordum. Dergiler ve romanlar bana kısa süre sonra sıkıcı gelmeye başladı, ben de takvimlerden giderek daha fazla hoşlanmaya başladım. Onları bugün bile hâlâ okuyorum.

Hayvancılık hakkında bildiğim her şeyi, ki bunlar çok az, takvimlerden öğrendim. Onlarda yer alan ve eskiden olsa yalnızca gülebileceğim öyküler de giderek daha çok hoşuma gidiyor, bazıları duygulandırıyor ve bazıları ürpertiyor, özellikle bir tanesi, yılanbalığı kralının hayvanlara işkence eden bir çiftçiyi kovaladığı ve sonunda dramatik koşullar altında boğduğu öykü. Bu öykü gerçekten harika ve onu okurken çok korkuyorum. Ama o zamanlar ilk kışta bu öykülerle pek ilgilenmiyordum. Luise'nin dergilerinde yüz maskeleri, vizon kürkler ve porselen koleksiyonları hakkında sayfalarca uzunlukta inceleme yazıları vardı. Bazı yüz maskeleri bal ve un bulamacından oluşuyordu ve bunları okuduğumda hep karnım acıkıyordu. En çok da resimli yemek tarifleri hoşuma gidiyordu. Ama bir gün, çok aç olduğumda, o kadar çok hiddetlendim ki (zaten hep köpürmeye bir eğilimim vardı) bütün tarifleri bir hareketle yaktım. Gördüğüm son şey mayonez üstünde bir ıstakozdu, ateş onu yutarken kıvrılıyordu. Bu yaptığım çok aptalcaydı, bunlarla üç hafta evi ısıtabilirdim ve hepsini bir akşamda israf ettim.

Sonunda okumayı bıraktım ve kart açmayı yeğler oldum. Beni sakinleştiriyordu ve tanıdık kirli figürlerle meşgul olmak beni düşüncelerimden alıkoyuyordu. O zamanlar ışığı söndürüp yatağa girmek zorunda kalacağım andan korkuyordum. Bütün akşam boyunca bu korku benimle birlikte masada oturuyordu. Kedi o saatlerde gitmiş oluyordu, Vaşak da sobanın deliğinde

uyuyordu. Oyun kartlarımla ve korkumla baş başaydım. Ve her akşam sonunda yine de yatağa girmek zorundaydım. Yorgunluktan neredeyse masanın altına kayıyordum, ama yatakta yattığım anda, karanlıkta ve sessizlikte, uyanıyordum ve düşünceler bir yabanarısı sürüsü gibi üzerime saldırıyordu. Sonunda uykuya daldığımdaysa rüya görüyor ve ağlayarak uyanıyordum, sonra yine o korkunç rüyalardan birine dalıyordum.

Rüyalarım o zamana kadar ne kadar boş idiyse, o kıştan beri bir o kadar tıkabasa doluydular. Rüyalarımda yalnızca ölüler görüyordum, çünkü rüyada bile artık yaşayan kimsenin kalmadığını biliyordum. Rüyalar hep tamamen zararsız ve riyakâr biçimde başlıyordu, ama daha başından itibaren kötü bir şeylerin geleceğini biliyordum ve olay durdurulamaz halde o yöne doğru gidiyordu, ta ki tanıdık yüzler donup kalana ve ben inleyerek uyanana kadar. Ağlıyor ve yine uykuya dalıyor ve ölülerin yanına iniyordum, giderek daha derine, giderek daha hızlı, sonra yine çığlık atarak uyanıyordum. Gündüzleri yorgun ve keyifsiz oluyordum, Vaşak da beni neşelendirmek için sayısız girişimde bulunuyordu. Hep kendisiyle meşgulmüş gibi görünen kedi bile bana küçük sert sevgi gösterileri hediye ediyordu. O ikisi olmasaydı ilk kışı atlatabileceğimi sanmıyorum.

Zorunlu olarak Bella'yla da daha fazla ilgilenmek zorunda olmam iyiydi, her gün buzağıya hazırlıklı olmamı gerektirecek kadar şişmanlamıştı. Ağır kanlı ve tık nefes olmuştu, ben de ona cesaret vermek için her gün yatıştırıcı sözler söylüyordum. Güzel gözleri endişeli, zorlanır bir ifade kazanmıştı, sanki durumuna ilişkin düşünceler yürütüyordu. Belki de yalnızca bana öyle geliyordu. Bu nedenle yaşamım korkunç gecelere ve yorgunluktan neredeyse dik duramadığım mantıklı günlere bölünmüştü.

Günler yavaşça geçip gidiyordu. Aralık ortasında hava ısındı ve kar eridi. Vaşak'la her gün bölgeyi dolaşıyordum. O zaman biraz daha iyi uyuyabiliyordum, ama hâlâ rüya görüyordum. İlk günden itibaren durumuma ayak uydurduğum metanetin bir tür narkoz olduğunu anladım. Şimdi narkoz etkisini kaybediyordu ve ben kaybımdan dolayı çok normal tepki göstermeye başlıyordum. Gündüz hayvanlarım, patatesler, saman için duyduğum ve beni sıkıştıran endişeleri koşullara bakıldığında uygun ve böylece katlanılabilir olarak görüyordum. Onlarla başa çıkacağımı biliyordum ve onlarla ilgilenmeye hazırdım. Gece beni saran korku ise bana tamamen işe yaramaz görünüyordu, geçmişte kalmış ve ölmüş, artık canlandıramayacağım ve gecenin karanlığında çaresizce teslim olduğum şeyler için duyulan korku. Herhalde durumumu kendim kötüleştiriyordum, çünkü geçmişte kalanla hesaplaşmamak için bu kadar yoğun biçimde direniyordum. Ama bunu o zamanlar bilmiyordum. Noel giderek yaklaşıyordu ve ben bundan korkuyordum.

Yirmi dört aralık rüzgârsız, gri perdeli bir gündü. Öğleden önce Vaşak'la bölgeye çıktım ve en azından kar olmamasına sevindim. Mantıksızcaydı, ama karsız Noel bana o zamanlar daha katlanılır gibi geliyordu. Tanıdık patikalarda öylece yürürken ilk kar taneleri çözülüyor ve çok yavaş ve sessiz biçimde aşağıya iniyordu. Hava durumu bile bana komplo kurmuş gibiydi. Vaşak, giderek daha fazla kar tanesi gri-beyaz gökyüzünden süzülmeye başladığında niçin coşkuya kapılmadığımı anlayamıyordu. Onun hatırı için neşeli olmaya çalışıyordum, ama başaramadım, o da mahzun ve başı aşağıya sarkmış bir halde yanımda yürüdü. Öğlen pencereden baktığımda ağaçların üstü beyazlamıştı bile, akşama doğru, ahıra gittiğimde ise orman gerçek bir Noel ormanına dönüşmüştü, kar da tabanlarımın

altında kuru kuru kütürdüyordu. Lambayı yakarken halimin böyle devam edemeyeceğini birden anladım. Boyun eğip olayları akışına bırakmak arzusu sardı beni. Sürekli kaçmaya devam etmekten yorulmuştum ve teslim olmak istiyordum. Masaya oturdum ve daha fazla direnmedim. Kaslarımdaki kasılmanın nasıl gevşediğini ve kalbimin yavaş ve düzenli biçimde attığını hissediyordum. Boyun eğeceğime ilişkin basit karar bile işe yaramış görünüyordu ve ben adil olmaya, hiçbir şeyi çarpıtmamaya ve hiçbir şeyi olduğundan kötü göstermemeye çalıştım.

İnsanın kendi geçmişine karşı adil olması korkunç zor. O uzak gerçeklikte Noel güzel, gizemli bir bayramdı, küçük olduğum ve mucizeye inandığım sürece. Daha sonra Noel her taraftan hediyeler aldığım ve evin merkezinde olduğumu sandığım neşeli bir bayram halini aldı. Tek bir an bile bu bayramın ebeveynlerim ya da büyükannemler için ne anlama gelebileceğini düşünmüyordum. Eski büyüden bir şeyler ufalanıp dökülmüştü ve parlaklığını giderek yitiriyordu. Sonraları, çocuklarım küçükken bayram yeniden kendine geldi, uzun bir süre için değil, çocuklarım gizeme ve mucizeye benim kadar eğilim göstermiyorlardı. Sonra da Noel yine neşeli bir bayram oldu, çocuklarım her taraftan hediyeler alıyor ve her şeyin kendileri için olup bittiğini sanıyordu. Biraz daha sonraları ise Noel artık bir bayram değil, insanların alışkanlık gereği birbirine bir ara öyle ya da böyle zaten satın alınması gerekecek şeyleri hediye ettiği bir güne dönüştü. Daha o zamanlar Noel benim için ölmüştü, ormandaki bu yirmi dört aralıktan çok önce. Çocuklarım çocuk olmaktan çıktığından beri Noel'den korktuğumu anladım. Ölen bayramı yeniden canlandırmaya gücüm olmamıştı. Ve bugün, uzun bir Noel akşamları dizisinin ardından, ormanda bir inek, bir köpek ve bir kedi ile baş başa oturuyordum ve kırk yıl boyun-

ca yaşamımı belirleyen bütün o şeylerden artık hiçbirine sahip değildim. Karaçamlar karla kaplıydı ve ocaktaki ateş çatırdıyordu ve her şey başlangıçta olması gerektiği gibiydi. Ancak, çocuklar artık yoktu, bir mucize de gerçekleşmiyordu. Yine mağazalarda koşuşturmam ve gereksiz şeyler satın almam gerekecekti. Ormanda yeşillenmek ve büyümek yerine odada yavaş yavaş kuruyan kocaman süslenmiş bir ağaç yoktu, altın yaldızla kaplanmış melekler yoktu ve tatlı şarkılar yoktu.

Ben çocukken hep şu şarkıyı söylüyorduk: "Gelin çocukcağızlar". Bu her zaman benim gizli Noel şarkım olarak kaldı, herhangi bir nedenden dolayı artık söylenmediğinde ya da yalnızca çok nadir söylenir olduğunda bile. Çocukcağızların hepsi birden nereye gitmişti, baştan çıkartılmışlar tarafından baştan çıkartılıp taştan hiçliğe mi acaba? Belki o eski şarkıyı hatırlayan dünyadaki tek insandım. İyi ve güzel planlanmış olan bir şey kötü gelişmiş ve fena sonuçlanmıştı. Yakınmamam gerekiyordu, çünkü ben de ölüler kadar suçlu ya da suçsuzdum. İnsanlar şimdiye kadar o kadar çok bayram yaratmıştı, her zaman da bir bayramı hatırlayan son bir kişi vardı ve onun ölümüyle birlikte bayramın anısı da silinmişti. Benimle birlikte her taraftaki çocukcağızlar bayramı ölüyor. Gelecekte karlı bir orman karlı bir ormandan ve ahırdaki bir yemlik ahırdaki bir yemlikten başka bir anlam taşımayacak.

Ayağa kalkıp kapının önüne çıktım. Işığın şavkı yola vuruyor, küçük karaçamlardaki kar da sarı sarı parlıyordu. Bu imgenin benim için o kadar uzun süre ne anlama geldiğini gözlerimin unutmasını diliyordum. Yepyeni bir şey bekliyordu nesnelerin ardında, ama ben göremiyordum, çünkü beynim eski ıvır zıvırla tıkabasa doluydu ve gözlerim alışkanlığını değiştiremiyordu. Eskiyi kaybetmiş, yeniyi ise kazanamamıştım, kapılarını bana kapatıyordu, ama ben var olduğu-

nu biliyordum. Bu düşüncenin niçin içimi çok zayıf ve çekingen bir sevinçle doldurduğunu bilmiyorum. Kendimi haftalardır olduğundan daha keyifli hissediyordum.

Ayakkabıları giydim ve bir daha ahıra gittim. Bella yatmış uyuyordu. Sıcak temiz kokusu üzerine çökmüştü. Uyuyan ağır bedeninden uysallık ve sabır yayıyordu. Ben de onu yine yalnız bırakıp derin karın içinden yürüyerek eve döndüm. Benimle birlikte dışarıya çıkmış olan Vaşak bir çalının arkasından çıkıp geldi ve sonra da kapıyı içeriden kilitledim. Vaşak bankın üstüne atladı ve başını dizlerimin üstüne koydu. Onunla konuştum ve bundan mutlu olduğunu gördüm. İç karartıcı son haftalarda benim dikkatimi hak etmişti. Yine tümüyle onun yanında olduğumu ve soluklanarak, inleyerek ve el yalayarak bana ulaşabileceğini anlıyordu. Vaşak çok memnundu. Sonunda yoruldu ve derin bir uykuya daldı. Kendini güvende hissediyordu, çünkü bir insan ona, peşinden gidemeyeceği yabancı bir dünyadan, geri dönmüştü. Kart oyunumu açtım ve artık korkmuyordum. Gece ister kötü ister iyi geçecek olsun, onu geldiği gibi karşılamak ve ona karşı kendimi savunmamak istiyordum.

Saat onda Vaşak'ı yavaşça üstümden ittim, kartları topladım ve yatağa girdim. Karanlıkta upuzun yatıyor ve ocaktan karanlık zemine vuran pembemsi şavka uykulu gözlerle bakıyordum. Düşüncelerim hiçbir biçimde engellenmeden gelip gidiyordu ve hâlâ korkmuyordum. Yerdeki ışıklar dans etmeyi kesti ve bütün bu düşüncelerden dolayı başım biraz dönüyordu. Geçmişte nelerin yanlış olduğunu ve bunları nasıl daha iyi yapabileceğimi şimdi biliyordum. Çok bilgeydim, ama bilgeliğim geç gelmişti, bilge olarak doğsaydım bile bilge olmayan bir dünya elimden bir şey gelmezdi. Ölüleri düşündüm ve onlara acıdım, öldükleri için değil, ya-

şamlarında o kadar az mutluluk buldukları için. Tanıdığım bütün insanları düşündüm, onları düşünmekten hoşlanıyordum; ölümüme dek benim bir parçamdılar. Huzur içinde yaşamak istiyorsam, onlara yeni yaşamımda güvenli bir yer açmalıydım. Uykuya daldım ve aşağıya kayarak ölülerimin yanına indim, daha önceki rüyalarımdan farklıydı. Korkmuyordum, yalnızca hüzünlüydüm ve bu hüzün içimi tamamen kapladı. Kedinin yatağıma zıplayıp bacaklarıma yerleşmesiyle uyandım. Elimi ona doğru uzatmak istiyordum, ama yine uykuya daldım ve rüya görmeden sabaha kadar uyudum. Uyandığımda yorgun, ama ağır bir işi geride bırakmışım gibi sevinçliydim.

O günden sonra rüyalarım düzeldi, çok yavaş biçimde soldular ve gün beni geri kazandı. Farkına vardığım ilk şey, odun stokumun azaldığıydı. Hava kapalıydı ve çok soğuk değildi, ben de ılık günlerden yararlanmaya ve odunla ilgilenmeye karar verdim. Odunları karın üstünden sürükleyerek taşıdım ve kesmeye başladım. Canım çalışmak istiyordu ve havanın daha ne olacağını da bilemezdim. Hastalanabilirdim, soğuk bastırabilir ve odun kesmemi engelleyebilirdi. Ellerim kısa süre sonra yine su baloncuklarıyla kaplıydı, ama birkaç gün sonra baloncuklar nasıra dönüştü ve ağrımaları geçti.

Yeterince odun kestikten sonra onları kırmaya giriştim. Bir defasında, biraz dikkatsiz davranmıştım, baltayı dizimin üst tarafına vurdum. Derin bir yara değildi, ama çok kanıyordu ve ne kadar dikkatli olmam gerektiğini anladım. Kolay gelmiyordu, ama buna alıştım. Ormanda tek başına yaşayan herkes, hayatta kalmak istiyorsa, dikkatli olmaya başlamalı. Dizimin üstündeki yaranın dikilmesi gerekirdi ve geriye, her hava değişiminde ağrıyan, geniş kabarık bir iz bıraktı. Ama onun dışında çok şanslıydım. Oluşan bütün yara-

larım çabuk ve iltihaplanmadan iyileşiyordu. O zamanlar hâlâ yara bandım vardı, şimdi etrafına yalnızca bir parça kumaş bağlıyorum ve böyle de iyileşiyor.

Bütün kış boyunca hiç hastalanmadım. Her zaman soğuk algınlığına yatkınlığım olmuştu, birden bunu tamamen atlatmış gibiydim. Hem de, kendimi koruyamamama ve bazen bitkin ve sırılsıklam halde eve gelmeme rağmen. Eskiden çok sık çektiğim baş ağrıları yaz başından beri artık ortaya çıkmamıştı. Başım, ancak bir odun çarptığında ağrıyordu. Elbette akşamları çok kez bütün kaslarımı ve kemiklerimi hissediyordum, özellikle odun işinin ardından ya da geçitten yukarıya saman taşıdıysam. Hiçbir zaman çok güçlü olmamıştım, yalnızca dirençli ve dayanıklıydım. Ellerimle neler yapabileceğimi yavaş yavaş fark etmeye başlıyordum. Eller muhteşem bir araç. Bazen Vaşak'ın, eğer elleri çıkmış olsaydı, yakında düşünmeye ve konuşmaya da başlamış olacağını kafamda kuruyordum.

Tabii ki hâlâ baş edemediğim çok sayıda iş var, ama ben de ellerimin olduğunu ancak kırkımda fark ettim. Benden çok fazla şey beklenilmemesi gerekiyor. En büyük başarı, Bella'nın yeni ahırına kapıyı düzgün biçimde takabilmem olurdu herhalde. Marangozluk işleri bana hâlâ özellikle zor geliyor. Buna karşın tarımcılıkta ve hayvan bakımında beceriksiz değilim. Bitkilerle ve hayvanlarla ilişkili olan her şey ezelden beri aklıma yatıyordu zaten. Bu doğal yeteneği geliştirecek fırsatı bulamamıştım yalnızca. Beni en çok tatmin eden de bu işlerdi. Bütün Noel haftası boyunca odun kestim ve kırdım. Kendimi iyi hissediyor, derin ve rüyasız bir uyku uyuyordum. Yirmi dokuz aralıkta geceden sabaha hava soğudu ve bunu bırakıp eve geri çekilmek zorunda kaldım. Ahırdaki ve evdeki pencere aralıklarını eski bir battaniyeden kestiğim şeritlerle yalıtıyordum. Ahır sağlam inşa edilmişti ve Bella üşü-

mek zorunda kalmıyordu. Ahırın içine ve üstüne koyduğum saman da en kötü soğuğu kesiyordu. Kedi soğuktan nefret ediyordu ve küçük yuvarlak kafatasında beni bundan sorumlu tutmaya başladı. Beni huysuz suçlayıcı bakışlarla cezalandırdı ve artık bu saçmalığı sona erdirmemi yakınarak istedi. Soğuktan hiç etkilenmeyen bir tek Vaşak'tı. Ama o zaten her havayı sevinçle karşılıyordu. Buz gibi havada yürüyüşe çıkmak istemediğim için biraz hayal kırıklığına uğramıştı yalnızca ve beni küçük gezinler yapmak için sürekli ikna etmeye çalışıyordu. Geyikler için endişeleniyordum. Bir metreden fazla kar vardı ve artık onlara yem de bırakılmıyordu. Önceki yılın geyik yeminden artmış ve kendim için çok acil durum erzakı olarak saklamak istediğim iki çuval atkestanem vardı. Atkestanelerine bile sevinecek duruma gelebilirdim. Ama sert don devam edince tereddüt etmeye başladım ve aklım sürekli yatak odasındaki o iki çuvala gidiyordu. Altı ocakta, Aziz Üç Krallar gününde, artık evin içinde duramadım. Kedi bana hâlâ çok hor davranıyor ve bana çizgili kıçını gösteriyordu, Vaşak da çıkıp dolaşmak için yanıp tutuşuyordu. Bunun üzerine beni bir şekilde sıcak tutabilecek bir şeyler giydim ve köpekle yola çıktım.

Parlak güzel bir don günüydü. Çeşitli ağaçlar güneş ışığında acıyla parıldıyordu ve kar ayaklarımın altında kuru kuru kütürdüyordu. Vaşak, parlayan bir toz bulutuna bürünerek fırladı gitti. O kadar soğuktu ki, nefesim hemen donuyor ve her nefes alış ciğerleri acıtıyordu. Ağzımla burnumun önüne bir mendil bağladım ve bereyi alnımın iyice üstüne çektim. İlk yolum geyik besleme yerineydi. Orada sayısız iz vardı. Hepsinin çaresizlik içinde buraya gelip besleme yerini boş bulduklarını görünce soğuk kemiklerime işledi.

Birden o mavi, titreşen havadan, kardan ve kendimden nefret ettim. Kestanelerim bu büyük açlıkta

hiçten pek fazla değildi. Onları elden çıkartmak açıkça akılsızlıklı, ama başka türlü yapamazdım. Hemen geri döndüm, iki çuvalı çekiştirerek odadan çıkarttım, onları birbirine bağladım ve karın içinde arkamdan çekerek götürdüm. Vaşak bu girişime çok sevinmişti ve etrafımda neşelendiren havlamalarla zıplıyordu. Besleme yeri yalnızca yirmi dakika uzaktaydı, ama yol yokuş yukarı çıkıyordu, ayrıca kar çok yüksekti ve bitkin bir halde, donmuş ellerle yukarıya vardım. Çuvalları yemliklere boşalttım ve kendimi bir deli gibi hissettim. Çok soğuk olduğundan ve oturmaya cesaret edemediğimden, yine yavaş yavaş yokuş yukarı yürümeye başladım. Her yerde onların izlerini buluyordum. Dağ geyikleri yüksekleri terk etmiş ve ceylanların yanına inmişti. Hava kararmaya başladığında hepsi besleme yerine gelecek ve en azından bir kez daha karnını doyurabilecekti.

Genç ağaçların kabukları kemirilmişti ve gelecek yaz geyikler için ormandaki çayırdan küçük bir saman stoku ayırmaya karar verdim. Bu kararı almak bana zor gelmedi, yaza çok vardı. Ama sonra orakla ormandaki çayırı biçerken farklı düşünüyordum. Ama en azından şimdi çok acil durumlarda geyikleri bir hafta besleyebilecek kadar samanım var. Bunu yapmamak belki daha akıllıca olurdu, geyikler zaten çok fazla çoğalıyor, ama onların açlıktan kırılmasına ve böyle sefil biçimde ölmesine razı olamam.

On beş dakika sonra artık soğuğa daha fazla katlanamayacağımı anladım ve döndüm. Vaşak da kabul etmiş görünüyordu; heyecanı çabuk soğumuştu. Geri dönüş yolunda bir kar tepesinin ardında yarı gizlenmiş halde, arka bacağını kırmış ve artık hareket edemeyen bir ceylan buldum. Bacağı o kadar kötü kırılmıştı ki, kemik parçaları deriden dışarı çıkmıştı. Bu acıya derhal bir son vermem gerektiğini biliyordum. Genç bir

ceylandı ve çok zayıflamıştı. Tüfeği yanıma almamıştım ve hayvanı çakıyı ensesine batırarak öldürmek zorunda kaldım. Geyik solgun bir halde başını kaldırdı ve bana baktı, sonra iç çekti, titredi ve karın içine düştü. İyi isabet ettirmiştim.

Yalnızca küçük bir ceylandı, ama eve doğru giderken üzerimde büyük bir ağırlık yapıyordu. Daha sonra, ellerimi evde ısıttıktan sonra, hayvanı yüzdüm. Kürkü buz gibi olmuştu bile, ama onu yardığımda gövdesinden biraz buhar yükseldi. Kalbi hâlâ çok sıcaktı. Eti bir gerdele koydum ve yukarıdaki odalardan birine götürdüm, orada ertesi sabaha kadar donup sertleşirdi. Ciğeri Vaşak'a ve kediye verdim. Benim canım yalnızca bir bardak sıcak süt içmek istiyordu. Gece soğuğunun odunları çatırdattığını duydum. Sobayı iyice doldurmuştum, ama yorganın altında titriyordum ve uyuyamıyordum. Bazen bir odun birden çatırdayarak alevleniyor ve sonra yine sönüyordu, kendimi hasta hissediyordum. Biliyordum, bunun nedeni sürekli yeniden öldürmek zorunda kalmamdı. Öldürmekten haz duyan bir insanın ne hissettiğini gözümün önüne getirdim. Kollarımdaki kıllar diken diken oldu ve ağzım tiksintiden kurudu. Herhalde doğuştan böyle olmak gerekirdi. Bunu olabildiğince hızlı ve becerikli biçimde yapmak için kendimi zorlayabiliyordum, ama buna hiçbir zaman alışmadım. Uzun süre çıtırdayan karanlıkta yattım ve üstümdeki küçük odada donarak bir buz topağı halini alan o küçük kalbi düşündüm.

Bu, yedi ocağa bağlayan gecede oldu. Soğuk daha üç gün sürdü, ama kestaneler daha ertesi sabah yok olmuştu.

Üç donmuş ceylan ve bir geyik yavrusu daha buldum, kim bilir kaçını bulamamışımdır.

Büyük soğuğun ardından nemli ve daha sıcak bir hava dalgası geldi. Ahıra giden yol ayna gibi yansıyan

bir buz yüzeyine dönüştü. Kül serpmek ve buzu kazmayla kırmak zorunda kaldım. Sonra batı rüzgârı döndü ve güneyden gelmeye başlayarak gece gündüz evin etrafında uğuldadı. Bella huzursuzlaştı, günde on kez ona bakmak zorunda kalıyordum. Az yiyordu, bir ayağının üstünden diğerine basıyor ve süt sağarken acı içinde irkiliyordu. Yaklaşan doğumu düşündükçe paniğe kapılıyordum. Buzağı Bella'nın içinden nasıl çıkartacaktım? Bir buzağının doğumunda bulunmuştum ve nasıl olup bittiğini şöyle böyle hatırlıyordum. İki güçlü erkek buzağıyı anasının vücudundan çekip çıkartmıştı. Bu bana çok barbarca gelmişti, ineğe de çok acımıştım, ama belki gerçekten böyle olmalıydı. Bundan anlamıyordum ki.

On bir ocakta Bella biraz kanadı. Akşam yemlemesinden sonraydı, ve ben gece için ahıra yerleşmeye karar verdim. Termos şişesine sıcak çay doldurdum, kalın bir ip, ince bir ip ve bir makas hazırladım ve bir kova suyu ocağın üstüne koydum. Vaşak da mutlaka yanımda olmak istiyordu, ama onu eve kilitledim, ahırda yalnızca kargaşa çıkartırdı. Buzağı için küçük bir tahta bölme hazırlayıp içine taze saman sermiştim bile. Bella beni kalın bir mölemeyle selamladı, gelmeme sevinmiş gibiydi. Bunun onun ilk buzağısı olmadığını ve bazı deneyimler yaşadığını umabilirdim yalnızca. Sonra onu okşadım ve onu yüreklendirici sözler söylemeye çalıştım. Ağrıları vardı ve tamamen vücudunda olup bitenlerle ilgileniyordu. Tedirgin biçimde bir oraya bir buraya basıyor ve artık yatmıyordu. Onunla konuşmam onu yatıştırıyor gibi görünüyordu, ben de ona hastanedeki ebenin bana söylediği her şeyi anlattım. Merak etme, iyi geçecek, zaten çok kalmadı, artık neredeyse acımayacak ve benzer saçmalıklar. Garajdan oraya taşıdığım koltuğa oturdum. Daha sonra evden suyu getirdim, buhar çıkartacak kadar sıcaktı, ama soğuma-

sı için zaman vardı. Su buharı yükseliyordu ve ben, sanki kendim çocuk doğuracakmışım gibi, tuhaf oldum.

Saat dokuz oldu. Lodos çatıyı sallıyordu ve ben gerginlikten dolayı titremeye başladım ve kendime sıcak çay koydum. Yine Bella'ya kolay bir doğum ve güzel bir buzağı sözü verdim. Başını bana çevirmiş acı içinde ve sabırla bakıyordu. Ona yardım etmek istediğimi biliyordu, bu da bana biraz özgüven veriyordu.

Sonra uzunca süre hiçbir şey olmadı. Bir kez daha gübre temizlemek ve taze saman sermek zorunda kaldım. Lodos hafifledi ve ortalık birden çok sessizleşti. Lamba küçük ocağın üstünde sarı ve sakin yanıyordu. Onu kesinlikle devirmemem gerekiyordu. İşte bu kadar çok şeye dikkat etmem gerekiyordu. Belki doğumda bu ışık da yetersiz kalırdı.

Birden korkunç yorulmuştum. Omuzlarım ağrıyordu ve başım ileri geri sallanıyordu. Buzağı bölmesindeki taze yataklık samanının üstüne yatıp uyumayı çok istedim. Birkaç kez uyukladım ve dehşet içinde yine uyandım. Bella yine kanıyordu ve çok sancısı vardı. Böğürleri kıvrılıyor ve hızlı biçimde çalışıyordu. Bazen sessizce inliyordu ve ben ona cesaretlendirecek bir şeyler söylüyordum. Bir kez biraz su içti. İşin yavaş ilerlediğini görüyordum. Ve sonra nihayet ıslak bir bacak göründü ve hemen ardından bir ikincisi. Bella çok zorlanıyordu. Heyecandan biraz titreyerek, kahverengi ayakları birbirine bağladım ve ipi çektim. Hiç işe yaramıyordu. Kuvvetli iki erkeğin gücüne sahip değildim. Bella öylece bakarken birden her şeyi anladım. Buzağının içinde nasıl yattığını tam olarak kafamda tasarlayabiliyordum. Ön bacaklardan çekmek tamamen saçmalıktı, buzağının başını öne bastırmak yerine geri iterdi. Ellerimi yıkadım ve dikkatle Bella'nın sıcak bedeninde dokunarak ilerlemeye başladım. Düşündü-

ğümden daha zordu. Daha derine ilerlemeden önce sancıların azalmasını beklemek zorundaydım. Başı tutmayı ve iki elle aşağı bastırmayı başardım. Bir sonraki sancı kollarımı sıkıştırdı, ama baş ileri doğru kayıyordu. Bella yüksek sesle inleyip yana çekildi. Onu cesaretlendirdim ve ter gözlerime dolana kadar başı aşağıya bastırdım. Kollarımdaki ağrı dayanılmaz hal almıştı. Ama kafa gelmeye başlamıştı bile. Bella rahatlamış olarak soluklanıyordu.

Bir sonraki sancıya kadar bekledim ve ipi çektim ve buzağı gelmişti, o kadar ani ki, ileri doğru atılıp onu dizlerimin üstünde yakalamak zorunda kaldım. Onu yavaşça yere kaydırdım, göbek bağı kopmuştu bile. Ufaklığı Bella'nın ön bacaklarının önüne koydum ve Bella onu hemen yalamaya başladı. Bunu bu kadar iyi becerdiğimiz için ikimiz de çok mutluyduk. Bu bir erkek buzağıydı ve biz onu birlikte gün ışığına çıkartmıştık. Bella oğlunu yalamaya doyamıyordu, ben de alnındaki kıvrılan ıslak lülelere hayrandım. Annesi gibi grikahverengiydi, belki biraz daha koyulaşırdı. Daha birkaç dakika sonra bacaklarının üstüne kalkmaya çalıştı, Bella da onu sevgisinden dolayı yiyecekmiş gibi görünüyordu. Sonunda, yalamalar bana artık yetmiş gibi göründüğünde küçük boğayı kaldırıp bölmesine taşıdım. Bella oraya uzanıp onu burun deliklerini istediği kadar yalayabiliyordu. Sonra Bella'ya ılık su ve taze saman verdim. Ama doğumun daha bitmediğini biliyordum. Ter içindeydim. Gece yarısı olmuştu. Koltuğa oturdum ve sıcak çay içtim. Uyumamam gerektiğinden yine ayağa kalkıp ahırda ileri geri yürümeye başladım.

Bir saat sonra Bella yine tedirginleşti ve sancıları başladı. Bu kez yalnızca birkaç dakika sürdü ve etene de geldi, Bella da bitkin halde yattı. Ahırı temizledim, taze yataklık samanı yaydım ve bir kez daha buzağıya baktım. Uykuya dalmış ve samanların arasına girmişti.

Lambayı yanıma aldım, ahırın kapısını kilitledim ve eve geri döndüm. Vaşak beni heyecanla karşıladı, ben de ona nasıl olup bittiğini anlattım. Sözlerimi anlayamasa da, Bella ile ilgili sevindirici bir şey olduğunu mutlaka anlıyordu ve rahatlamış halde ocak deliğine girdi. İyice yıkandım, ateşe yeni odun attım ve yattım.

O gece kedinin yatağıma atladığını bile hissetmedim ve ancak gün ağarınca uyandım. İlk olarak ahıra gittim. Kalp atışıyla sürgüyü geri ittim. Bella oğlunun burnunu yalamakla meşguldü, ben de bu manzara karşısında derin bir nefes aldım. Buzağı artık güçlü bacaklarının üstünde sağlam biçimde duruyordu ve onu annesinin memesine götürüp ağzını memeye doğru bastırdım. Bella, buzağı başıyla onun gövdesine vurduğunda bir bacağından diğerine basıyordu. Göründüğü kadarıyla hareketli bir keratay dı. O doyduktan sonra Bella'nın kalan sütünü sağdım. Süt sarı ve yağlıydı ve tadı hoşuma gitmedi. Bella şimdi biraz çökmüş ve bitkin görünüyordu, ama bunun iyi bir bakımla yakında düzeleceğini biliyordum. Nemli gözlerinden sıcak bir mutluluğun içinde yüzdüğünü okuyabiliyordum. Kendimi çok tuhaf hissettim ve ahırdan kaçmak zorunda kaldım.

Lodos hâlâ devam ediyordu ve hava rüzgârlı ve yağmurlu kaldı. Daha sonra nemli mavi bir gökyüzü uçuşan bulutların arasından sıyrıldı, kayranın üstünden siyah gölgeler kaçışıyordu. Kendimi tedirgin ve gergin hissediyordum. Kedi elektriklenmiş gibiydi. Tüyleri, elimle üstünden geçtiğimde dikleşip çıtırdıyordu. Durmak bilmiyor, yakınarak arkamda dolanıyordu, sıcak, kuru burnunu avucumun içine bastırıyor ve yemek istemiyordu. Bilinmeyen bir kedi hastalığına yakalandığından korkmaya başlamıştım bile, ama sonunda bir erkek kedi istediğini anladım. Yüz kez ormana gidiyor ve yine geri geliyor ve yakınmalarla karışık

sevgi gösteriyle üzerime geliyordu. Onun huzursuzluğu, lodosu neredeyse hiç hissetmeyen Vaşak'a bile bulaştı ve o da çaresizce evin etrafında dolaşıp durmaya başladı. Gece ormanda yabancı bir hayvanın bağırmasıyla uyandım: ka-av, ka-av. Kulağa biraz erkek kedi gibi geliyordu, ama yine de gelmiyordu, ben de kedim için endişelenmeye başladım. Üç gün gelmedi ve onu bir daha görebilme umudum pek kalmamıştı.

Hava döndü ve kar yağmaya başladı. Buna seviniyordum, çünkü kendimi halsiz ve çalışamayacak durumda hissediyordum. Sıcak rüzgâr beni çok yıpratmıştı. Beraberinde hafif bir kokuşma kokusu taşıdığını kurgulamıştım. Belki de kurgu değildi. Kim bilir, ormanda kaskatı donmuş halde yatan neler salınmıştır. Rüzgârı artık duymak zorunda olmamak ve pencerenin önünden süzülerek geçen hafif kar tanelerini izlemek bir lütuftu.

O gece kedi geri döndü. Mumu yaktım ve kedi dizlerime atladı. Islak, soğuk kürkünü geceliğimden hissediyordum ve onu kollarımla sardım. Bağırıyor ve bağırıyordu ve başına neler geldiğini bana anlatmak istiyordu. Sürekli başıyla alnıma vuruyordu ve bağırmaları Vaşak'ı sobanın deliğinden çıkarttı ve o da geri döneni sevinçle kokladı. Sonunda ayağa kalktım ve ikisi için biraz süt ısıttım. Kedi çok açtı, tüyleri darmadağın ve bakımsızdı, yani tıpkı o zamanlar kapımın önünde bağırdığındaki gibi. Bir nefeste gülüyor, azarlıyor ve övüyordum, Vaşak'ın kafası da, kafa darbeleriyle aydınlatıldığında, çok karışmıştı. Kedinin başına olağandışı bir şey gelmiş olmalıydı. Belki Vaşak bu bağırtılardan benim anladığımdan daha fazlasını anlıyordu, en azından sevindirici bir şeymiş gibi görünüyordu, çünkü memnun bir halde tırıs adımlarla uyku yerine geri döndü. Kedi sakinleşemiyordu. Kuyruğu dik halde azametle ileri geri yürüyor, bacaklarıma dolanıyor ve

küçük çığlıklar atıyordu. Ancak ben yattıktan ve mumu söndürdükten sonra yanıma yatağa geldi ve iyice temizlenmeye başladı. Günlerdir ilk kez kendimi sakin ve gevşemiş hissediyordum. Kış gecesinin sessizliği lodosun uğultusu ve inlemesinin ardından sevimli bir mucizeydi. Sonunda, kedinin memnun hırıltısı kulağımda, uykuya daldım.

Sabah yeni kar on santime yükselmişti. Hâlâ rüzgâr yoktu ve ormanın yanındaki çayıra boğuk beyaz bir ışık vuruyordu. Ahırda beni sabırsızlıkla selamladı ve onu aç oğlunun yanına götürmeme izin vardı. Buzağı günden güne güçleniyor ve neşeleniyordu, Bella'nın çökmüş bedeni de biraz yuvarlaklaşmıştı bile. Yakında artık hiçbir şey, küçük boğayı dünyaya getirdiğimiz o lodoslu ocak gecesini hatırlatmayacaktı.

İkisi tamamen birbiriyle meşguldü, ben de kendimi biraz kayıp ve dışlanmış hissettim. Bella'yı kıskandığımı anladım ve ahırdan çıkmaya baktım. Orada bana artık yalnızca saman koymak, sağmak ve gübreyi çıkartmak için gerek duyuluyordu. Kapıyı arkamdan çektiğim anda yarı karanlık ahır sevgiye ve sıcak hayvan nefesine bürünmüş küçük bir mutluluk adasına dönüşüyordu. Yalnızca bir iş aramak ve bunu düşünmemek benim için daha iyiydi. Garajda ancak biraz saman kalmıştı, kahvaltıdan sonra Vaşak'la birlikte saman getirmek için geçide gittim. Kedi, çok zayıf ve parlamayan kürküyle yatağımın üstünde yatıyor ve bitkinlik uykusunu uyuyordu. Öğleden önce iki kez, öğleden sonra da bir daha saman almaya gittim, ertesi gün de aynısını yaptım. Soğuk değildi, ara ara küçük kuru taneler halinde kar yağıyordu. Hâlâ rüzgâr yoktu. Tam kışı sevdiğim gibiydi. Derenin yanındaki çayırla ev arasında gidip gelmekten sonunda yorulan Vaşak sobanın deliğinden kıpırdamıyordu, kedi de günlerce uyudu ve yalnızca yemek ve kısa gece gezintileri için kalk-

tı. Uykuyu bir ilaç gibi içiyordu, gözleri yine berraklaştı ve kürkü yine parladı. Çok memnun görünüyordu, ben de ormandaki yabancı hayvan demek ki bir erkek kediydi diye düşünmeye başladım. Ona bay Ka-av Ka-av adını verdim ve onu gözümün önünde çok gururlu ve cesur olarak canlandırdım, herhalde ormanda başka türlü hayatta kalamazdı. Yavru kedilere sevinmiyordum, bana yine yalnızca tasa getireceklerdi, ama kediye bu mutluluğunu çok görmüyordum.

Son zamanlarda o kadar çok şey olmuştu. İnci öldürülmüştü, küçük bir boğa dünyaya gelmişti, kedi bir erkek kedi bulmuştu, ceylanlar donmuştu, yırtıcı hayvanlar da tok bir kış geçirmişti. Ben de çok heyecan yaşamıştım ve şimdi yorgundum. Bankta yatıyordum, gözlerimi kapattığımdaysa ufukta karlı dağlar, büyük aydınlık bir sessizlikte yüzüme inen beyaz kar taneleri görüyordum. Düşünceler, anılar yoktu, yalnızca o büyük kar ışığı. Bu tahayyülün yalnız bir insan için tehlikeli olduğunu biliyordum, ama buna direnecek gücü bulamıyordum.

Vaşak'ın beni rahat bırakması uzun sürmedi. Sürekli yeniden geliyor ve burnuyla bana vuruyordu. Başımı zorlanarak çeviriyor ve gözlerinde yaşamın sıcak ve istekli parladığını görüyordum. İç çekerek kalktım ve gündelik işlerimi yaptım. Dostum ve bekçim Vaşak şimdi artık yok ve bende beyaz acısız sessizliğe girme arzusu bazen çok büyük. Kendime dikkat etmeli ve kendime karşı eskisinden daha katı olmalıyım.

Kedi, sarı gözlerle uzaklara bakıyor. Bazen birden bana geri geliyor ve gözleri elimi uzatıp alnında siyah bir M olan o yuvarlak başı okşamam için beni zorluyor. Kedi, hoşuna gittiğinde hırıldıyor. Bazen dokunuşlarım onu rahatsız ediyor. Ama bunları geri çevirmeyecek kadar nazik, yalnızca elimin altında donup kalıyor ve çok sessiz duruyor. Ben de elimi yavaşça geri çeki-

yorum. Vaşak onu okşadığımda hep mutlu oluyordu. Elbette, başka türlü olmuyordu, ama onu bundan dolayı daha az özlüyor değilim. O benim altıncı hissimdi. Öldüğünden beri kendimi kolu bacağı kesilmiş gibi hissediyorum. Bir şey şeyim eksik ve bu eksikliği hep duyacağım. Onun yokluğunu avlanırken ve iz sürerken hissettiğimden ve bu yüzden vurduğum bir geyiği saatlerce aradığımdan değil yalnızca. Yalnızca bu değil, gerçi bundan dolayı yaşam benim için daha zorlaştı. En kötüsü, Vaşak olmayınca kendimi gerçekten yalnız hissetmem.

Onun ölümünden bu yana rüyalarımda hayvanları sık sık görüyorum. Benimle insan gibi konuşuyorlar ve rüyada bu bana çok doğal görünüyor. İlk kış rüyalarıma yerleşmiş olan insanlar tümüyle gitti. Onları artık hiç görmüyorum. Rüyalarımda bu insanlar bana karşı hiç nazik olmuyordu, olsa olsa umursamaz davranıyorlardı. Rüya hayvanları ise hep nazik ve hep hayat dolu. Ama bunun o kadar tuhaf olduğunu sanmıyorum, insanlardan ve hayvanlardan her zaman ne beklemiş olduğumu gösteriyor yalnızca.

Hiç rüya görmemek çok daha iyi olurdu. Artık o kadar uzun süredir ormanda yaşıyorum ve rüyalarımda insanları ve nesneleri gördüm, ama bir kez bile duvarı görmedim. Saman almaya gittikçe onu görüyorum, yani bakışlarım onun içinden geçiyor. Şimdi, kışın, ağaçlar ve çalılar çıplakken, küçük evi yine açıkça seçebiliyorum. Yerde kar olduğunda neredeyse hiçbir fark görünmüyor, burada ve orada beyaz manzara, yalnızca benim tarafımda kar ağır ayakkabılarımın izleriyle biraz bozulmuş görünüyor. Duvar öylesine yaşamımın bir parçası oldu ki, haftalarca onu düşünmüyorum. Onu düşündüğümde bile bana yürümeye devam etmemi engelleyen bir tuğla duvardan ya da bir bahçe çitinden daha ürpertici görünmüyor. Onda özel olan ne

var zaten? Birleşimini bilmediğim bir maddeden oluşmuş bir nesne. Bu tür nesneler yaşamımda her zaman yeterli olandan fazla bulunmuştu. Duvardan dolayı yepyeni bir yaşama başlamaya zorlandım, ama beni gerçekten etkileyenler hâlâ eskiden olduğu gibi: doğum, ölüm, mevsimler, büyüme ve yok oluş. Duvar, ne ölü ne de canlı olan bir şey, aslında beni ilgilendirmiyor, bu nedenle rüyamda onu görmüyorum.

Günün birinde onunla ilgilenmem gerekecek, çünkü sürekli burada yaşayamayacağım. Ama o zamana kadar onunla bir ilgim olsun istemiyorum.

Bir daha hiçbir insana rastlayamayacağıma bu sabahtan beri eminim, eğer bir tanesi daha dağlarda yaşamıyorsa. Orada dışarıda hâlâ insanlar olsaydı, çoktan bölgenin üzerinden uçaklarla geçmiş olurlardı. Alçak bulutların da sınırın üstünden geçebildiklerini gördüm. Beraberlerinde zehir de taşımıyorlar, yoksa burada hâlâ yaşıyor olmazdım. O zaman niçin uçaklar gelmiyor? Bu, dikkatimi çok daha önce çekmiş olmalıydı. Bunu niçin düşünmediğimi bilmiyorum. Kazananların keşif uçakları nerede kaldı? Onları günün birinde görebileceğime inanmıyorum. Aslında uçakları hiç düşünmemiş olmama seviniyorum. Daha altı ay öncesinde bu düşünce beni büyük bir bunalıma iterdi. Bugün artık böyle değil.

Birkaç haftadan beri gözlerim çok iyi değil gibi. Uzağı harika görüyorum, ama yazarken harfler gözümün önünde çok kez birbirine giriyor. Belki zayıf ışıktan ve sert bir kurşunkalemle yazmak zorunda olduğumdandır. Gözlerimle hep gurur duyuyordum, gerçi bedensel bir üstünlükten dolayı gurur duymak aptalca. Kör olmaktan daha kötü bir şey düşünemiyordum. Herhalde yalnızca biraz miyop oluyorum ve endişelenmem gerekmez. Yakında yine doğum günüm geliyor. Ormanda yaşadığımdan beri buna dikkatimi çekecek

kimse yok ki. Hiç kimse bana nasıl göründüğümü söylemiyor, kendim de bunu hiç aklıma getirmiyorum. Bugün yirmi aralık. İlkbahar işleri başlayana kadar yazacağım. Yaz bu yıl benim için daha az yorucu olacak, çünkü yaylaya çıkmayacağım. Bella ilk yıl olduğu gibi ormandaki çayırda otlayacak, ben de uzun yorucu yolları gitmemiş olacağım.

İlk yılın şubat ayı takvimimde tamamen boş. Ama biraz olsun hatırlıyorum. Sanırım soğuk olmaktan çok sıcak ve nemli geçti. Kayrandaki otlar köklerinden başlayarak yeşillenmeye başlamıştı, bunun üstünde de sonbahardan kalan sarı saplar vardı. Ama hava lodoslu değildi, sıcak batı havası vardı. Aslında şubat için olağandışı bir hava sayılmazdı. Bundan memnundum, geyikler her yerde yaprak ve eski otlar buluyordu ve biraz kendine gelebiliyordu. Kuşlar da yine iyi durumdaydı. Evden uzak duruyorlardı, bu da bana artık ihtiyaçlarının olmadığı anlamına geliyordu. Yalnızca kargalar gerçek bahara kadar bana sadık kaldı. Ladin ağaçlarında oturuyor ve atıkları bekliyorlardı. Onların yaşamı katı kurallara göre yürüyordu. Her sabah aynı saatte kayranın üstüne geliyor ve uzun süre daireler çizdikten sonra heyecanlı çığlıklarla ağaçlara iniyorlardı. Öğleden sonra geç saatlerde, havanın kararmaya başlamasıyla, kalkıyor ve daireler çizerek ve çığlıklar atarak ormanın üstünden uçup gidiyorlardı. Geceledikleri yerlerin nerede olduğuna ilişkin en ufak bir fikrim yok. Kargalar heyecanlı bir çifte yaşam sürüyor. Zamanla onlara karşı sempati kazandım, eskiden onlardan neden hoşlanmadığımı anlayamıyordum. Şehirde yalnızca pis çöplüklerde görülebildiklerinden, bana hep acınası pis hayvanlar olarak görünürlerdi. Burada, parlak karaçamların üstünde, birden bambaşka kuşlara dönüştüler ve ben eski antipatimi unuttum. Şimdi artık her gün gelmelerini bekliyorum, çünkü bana za-

manı bildiriyorlar. Vaşak bile onlara alıştı ve onları rahat bıraktı. Zaten benim değer verdiğim her şeye alışıyordu. Uyum sağlama becerisi çok yüksek bir yaratıktı. Yalnızca kedi için kargalar sürekli bir kızgınlık kaynağı olarak kaldı. Kendi pencerenin önünde oturuyor ve tüyleri diken diken olmuş halde ve açık dişlerle onlara doğru bakıyordu. Yeterince uzun süre heyecanlanıp öfkeye kapıldığında huzursuzlaşarak banka yatıyor ve kızgınlığını uykuda boğmaya çalışıyordu. Evin üst tarafında bir baykuş yaşıyordu. Kargalar geldiğinde oradan gitmişti. Baykuşa diyecek bir şeyim yoktu, ama belki yavru kedilerimiz olacağından, kargaların onu kaçırması çok işime gelmişti.

Şubat sonuna doğru kedinin durumunu görmemek artık mümkün değildi. Şişmanlamıştı ve bozuk bir moral ile sevgi nöbetleri arasında gidip geliyordu. Vaşak bu değişim karşısında ne yapacağını bilemez haldeydi. Ancak başına sert bir pati yedikten sonra dikkatli davranmaya başladı ve huysuz arkadaşından uzak durdu. Bütün bunların daha önce de aynı şekilde olup bittiğini unutmuş gibiydi. Bu kez herhalde bir İnci olmayacaktı, böylesi daha iyiydi zaten. Bu kadar karışık bir soyda tabii ki kesin olarak bir şey söylenemezdi. Her türlü mantığa aykırı olarak yeni doğacak olanlara sevinmeye başlamıştım. Bunun düşüncesi dikkatimi başka şeylerden çekiyor ve beni meşgul ediyordu. Akşamları daha uzun süre aydınlık oldukça ve bahar yaklaştıkça zaten ruh halim düzeliyordu. Ormanda kışa neredeyse katlanılamıyor, özellikle de insanın yoldaşları olmayınca.

Daha şubatta olabildiğince çok dışarıda kalıyordum. Hava beni yoruyor ve acıktırıyordu. Patates stokuma baktım ve bir sonraki hasada kadar idare edebilmek için tutumlu olmam gerektiğini anladım. Tohumluklara kesinlikle el sürülmemesi gerekiyordu. Yazın

herhalde yine yalnızca et ve sütle yaşamam gerekecekti. Ama bu yıl tarlamı genişletebilirdim. Patatesleri vitaminlerden dolayı kabuğuyla yiyordum. Bunun gerçekten işe yarayıp yaramadığını bilmiyordum, en azından bunun düşüncesi bile beni biraz neşelendiriyordu. İki ya da üç günde bir kendime bir elma yeme hakkı tanıyordum, arada da yutulamayacak kadar buruk tadı olan ufacık yaban elmalarını çiğniyordum. Bunlardan bütün kış yetecek kadarına sahiptim. Bella artık Boğa'nın hepsini içemeyeceği, hatta bana da biraz tereyağı fazlası kalacak kadar çok süt veriyordu. Gıda maddesi temini kışın yaza göre daha iyiydi, çünkü et çok daha uzun süre yenilebilir kalıyordu. Eksikliğini duyduğum tek şey meyve ve sebzeydi. Boğa'nın ne kadar süre annesinden süt içmesi gerektiğini bilmiyordum ve bütün takvimlerde açıklama arıyordum, ama buna ilişkin tek bir kelime bulamadım. Bunlar tarımcılığın temel kavramlarını bilen kişileri için yazılmıştı işte. Bilgisizliğim yaşamı bana bazen heyecanlı kılıyordu. Her yerde zamanında fark edemeyeceğim tehlikeler seziyordum. Daima nahoş sürprizlere hazırlıklı olmam gerekiyordu ve bunlara umursamazlıkla katlanmaktan başka bir şey elimden gelmiyordu.

Boğa'nın şimdilik annesinden istediği kadar süt emmesine izin verdim. Çünkü her şey onun kısa sürede büyümesine ve güçlenmesine bağlıydı. Bir boğanın buzağı yapabilmek için kaç yaşında olması gerektiği konusunda hiçbir fikrim yoktu, ama erkekliğini yakın zamanda belli edeceğini umuyordum. Planımın biraz maceraperest olduğunun farkındaydım, ama başarıya ulaşmasından başka çarem yoktu. Belki Bella'nın bu durumda buzağısı olmazdı ya da içinde bir kötürüm büyürdü. Bu konuda da takvimlerde bir şey bulunamıyordu. Herhalde bir boğayı annesiyle çiftleştirmek âdet değildi. Plansız yaşayıp gitmeyi ve karanlıkta el

yordamıyla yolumu bulmayı sevmediğimden sakin kalmak bana zor geliyordu. Sabırsızlık zaten her zaman en kötü hatalarımdan biri olmuştu, ama ormanda onu bir dereceye kadar dizginlemeyi öğrendim. Patatesler, ellerimi ovuşturduğumda daha hızlı büyümüyor ve küçük boğam da akşamdan sabaha yetişkin olmadı. Ama nihayet öyle olduğunda ise keşke sonsuza kadar küçük yuvarlak bir buzağı olarak kalsaydı diye düşünüyordum. Beni, yaşamamı zorlaştıran sorunlarla karşı karşıya bırakıyordu.

Beklemek ve beklemek zorundaydım. Burada her şeyin çok zamanı var, binlerce saat tarafından kovalanmayan bir zaman. Hiçbir şey koşuşturmuyor ve sıkıştırmıyor, ormandaki tek telaş benim ve hâlâ bunun acısını çekiyorum.

Mart beraberinde geriye dönüş getirdi. Kar yağdı ve don oldu, bir gecede orman bembeyaz bir kış manzarasına dönüştü. Ama soğuk sınırlı kaldı, çünkü öğlenleri sıcak güneş artık yamacın üstünde asılı duruyor ve çatıdan su damlıyordu. Geyikler için bir tehlike yoktu, güneş alan tarafta ot ve yaprakların bulunduğu yeterince karsız yer vardı. O ilkbaharda başka ölü ceylan bulamadım. Güneş açtığında Vaşak'la birlikte av bölgesine gidiyor ya da samanlıktan saman getiriyordum. Bir defasında zayıf bir erkek geyiği vurdum ve onu donmaya bıraktım. Sonunda salınma havası geldi ve birkaç gün yağmur yağdı ve fırtına çıktı. Görüş açım ancak evden ahıra kadardı, sis o kadar aşağılara sarkmıştı. Nemli bir sis denizinde küçük sıcak bir adada yaşıyordum. Vaşak melankolikleşmeye ve sürekli ev ile kayran arasında gidip gelmeye başladı. Ona yardımcı olamıyordum, ıslak serin hava bana iyi gelmiyordu ve üşütmek de istemiyordum. Boğazımda bir batma, hafif bir öksürük hissetmeye başlamıştım bile. Ama bundan bir şey çıkmadı ve daha ertesi gün azaldı. Çok

daha kötüsü, eklemlerimde romatizma ağrılarının başlamasıydı. Birden parmaklarım şişti ve kızardı, onları ancak büyük acılarla kıvırabiliyordum. Hafif ateşlenmiştim, Hugo'nun romatizma haplarından yuttum, kızgın kızgın evde oturdum ve sonunda ellerimi artık hiç hareket ettiremeyeceğimi kurmaya başladım.

Sonunda yağmur çiselemeye dönüştü ve sonra yine kara. Parmaklarım hâlâ şişti ve her el hareketiyle acıyordu. Vaşak hasta olduğumu görüyordu ve beni sevgi gösterilerine boğuyordu. Bir defasında beni bunlarla ağlattı ve sonra ikimiz de şaşkın şaşkın bankta oturduk. Kargalar karaçamlarında oturmuş atık bekliyordu. Beni ihtişamlı bir kurum olarak görüyor gibiydiler, bir sosyal sigorta, günden güne de daha tembel oluyorlardı.

On bir martta kedi yataktan atladı, elbise dolabının önüne gitti ve acil olarak içeri bırakılmayı istedi. Eski bir bez aldım ve dolaba serdim, kedi de içine atladı. Bu arada ben de işimin başına geçtim, ancak akşam, ahırdan geldiğimde kedi yine aklıma geldi ve dolabın içine baktım. Her şey olup bitmişti. Kedi yüksek sesle mırlıyordu ve sevinçle elimi yaladı. Bu kez üç yavruydu ve üçü de yaşıyordu. En açığından en koyusuna üç gri tekir; hepsini yalayıp temizlemiş ve yiyecek arayışına geçmişti. Kedi süt içmek için pek zaman harcamadan hemen yavrularına döndü. Dolabın kapısı dayayıp bıraktım ve meraklı Vaşak'ı kovaladım. Bu kez kedi İnci'deki kadar yabani değildi, Vaşak'a gerçi tısladı, ama daha çok biçimsel olarak gibi göründü bana. Vaşak'ın bu sevindirici olaya bu kadar çok ilgi göstermesi tuhaftı. Sevincini başka şekilde ifade edemediğinden iki porsiyon yedi. Her türlü ruhsal heyecanın onda istemdışı bir yeme arzusuna yol açtığını zaten fark etmiştim. Kedi de benzer biçimde davranıyordu; kargalara kızdığında çoğu kez mama tasına gidiyordu.

O gece kedi yanıma yatağa gelmedi, ben uyanık yatıyor ve İnci'yi düşünüyordum. Yerdeki kan lekesi solmak bilmiyordu. Üstünü örtmemeye karar vermiştim. Buna alışmak ve bununla yaşamak zorundaydım. Şimdi de yine üç kedi yavrusu vardı. Onlara gönülden bağlanmamaya karar verdim, ama bu karara uyumayı başaramayacağım tahmin edilebilirdi.

Hava durumundaki düzelme yavaş yavaş sözünü geçiriyordu. Düzlükte havalar mutlaka çoktan ısınmıştı, ama dağlarda sis dağılmadan önce çok kez bir hafta boyunca kaynıyordu. Sonra da çok hızlı yaz sıcakları geliyordu ve her yerde otlar ve çiçekler neredeyse bir gecede nemli topraktan fışkırıyordu. Karaçamlar yeni filizler veriyordu, gübre yığınının çevresindeki ısırganotları da neşeyle bitmeye başlamıştı. Değişim inanamayacağım kadar hızlı gerçekleşiyordu. Kendimi hemen daha iyi de hissetmedim, ilk sıcak günlerde kışın olduğumdan daha bitkindim. Yalnızca parmaklarım hemen düzeldi. Kedi yavruları iyi gelişiyordu, ama hâlâ dolapta duruyorlardı. Yaşlı kedi onlar için İnci için endişe ettiği kadar endişelenmiyordu. Gece bir saatliğine gitmekten hoşlanıyordu. Belki artık bana da daha fazla güveni vardı ya da küçük kaplanlar ona daha az tehlike altında görünüyordu. Bella'nın sütünden kâselerce içiyor ve onu vücudunda kedi yavrularına yarayan süte dönüştürüyordu. Yirmi martta bana yavrularını tanıştırdı. Üçü de şişmandı ve parlıyordu, ama hiçbiri İnci'nin üzün tüylü kürküne sahip değildi. Birinin diğerlerinden biraz daha dar yüzü vardı, buradan onun bir dişi olduğunu çıkarttım. Bu kadar küçük kedilerin cinsiyetini saptamak neredeyse imkânsız, benim de bu konuda çok az deneyimim vardı. O günden sonra kedi yavrularıyla odada oynadı. Yavrular, sanki babalarıymış gibi davranan Vaşak için özel bir eğlenceye dönüştü. Vaşak'ın zararsız olduğunu anladıktan sonra onu da an-

nelerini rahatsız ettikleri gibi rahatsız etmeye başladılar. Bazen Vaşak küçük işkencecilerinden bıkıyor ve yatağa girmeleri gerektiğini düşünüyordu. Sonra onları dikkatlice dolaba taşıyordu. Tam sonuncusu taşınıyordu ki, ilki yine odada dolanıyordu. Kedi onu izliyordu ve bir kedinin oh olsun dercesine güldüğü görülmüş şeyse, o zaman o kedi işte bu kediydi. Sonunda kalkıyor, birkaç pati atıyor ve yavrularını dolaba sürüyordu. Onlara İnci'ye davrandığından çok daha az yumuşak davranıyordu. Ama böyle olması gerekiyordu da, çünkü dizginlenemez bir oynama ve boğuşma hevesleri vardı. Bay Ka-av Ka-av onlara tüm özelliklerini vermiş gibi görünüyordu. Bütün gün evin içinde azıyorlardı ve onlara basmamam için sürekli dikkat etmem gerekiyordu.

Nasıl olduğunu bilmiyorum, ama bir öğle zamanı, tam bir azgın yakalama oyunu sırasında, en küçük kedi, ince yüzlü olanı, kramp gibi kasılmalara tutuldu ve birkaç dakika sonra öldü. Ona hiç dikkat etmemiştim ve ona ne olduğunu anlayamıyordum. Hiçbir yerinde yaralanma görünmüyordu. Yaşlı kedi hemen ona koştu ve onu yakınarak şefkatle yaladı, ama o anda artık her şey bitmişti. Küçük kediyi İnci'nin yakınına gömdüm. Yaşlı kedi onu bir saat boyunca aradı ve sonra, sanki hiçbir zaman bir üçüncü kedicik olmamış gibi, diğer ikisiyle ilgilenmeye başladı. Kardeşleri de onun yokluğunu hissetmiyor gibiydi. Vaşak o sırada evde yoktu, gerçi döndüğünde tedirgin oldu, bana soran gözlerle baktı ve bakmak için dolaba gitti. Bir şey onun dikkatini başka yere çekti ve niçin oraya gittiğini unuttu. Ama kediciklerden birinin eksik olduğunu fark ettiğinden eminim. O ince yüzlü hayvancığı bugün bile bazen düşünen tek varlık benim. Kafasını duvara mı çarpmıştı, yoksa kedi yavruları da havale geçirir miydi? Uzun süre acı çekmek zorunda kalmamış olmasına ve başına ne gelmiş olduğunu bilmeme seviniyorum.

Elbette İnci için olduğu kadar yas tutmuyorum, ama onu yine de biraz özlüyorum.

Geride kalanlar, yavaş yavaş ortaya çıktığı üzere, gerçekten tekirdi. Hava ısındığından beri kapının önünde de oynuyor ve beni endişelendiriyorlardı, çünkü sürekli çalıların arasına girmek istiyorlardı. Sinek ve böcek yakalamaya erken başladılar ve büyük orman karıncalarıyla acı dolu tanışıklıkları oldu. Anneleri başlangıçta gözünü onlardan almıyordu, ama çocuk işinin onu yormaya başladığını fark ediyordum. En azından indirdiği tokatlar giderek daha sert oluyordu. Bundan dolayı ona kızamıyordum, ikisi inanılmaz derecede azgın ve itaatsizdi. Onlara Kaplan ve Panter adlarını verdim. Panter açık gri-siyah çizgili ve Kaplan kırmızımsı zemin üzerine koyu gri-siyah çizgiliydi. Biraz zamanım olduğunda onların avcılık oyunlarını izlemekten hoşlanıyordum. Böylece iki erkek kediciğin ismi oldu, küçük Boğa ise hâlâ isimsizdi. Henüz aklıma bir şey gelmemişti. Yaşlı kedi de isimsizdi zaten. Tabii ki yüzlerce okşayıcı ismi vardı, ama sürekli bir ismi hiç olmadı. Sanırım ona artık alışamazdı da.

Kedicikler için belki tehlikeli olabilecek kargalar, havalar ısındığında, bilmediğim yaz bölgelerine gitmişti, baykuşun sesi de duyulmuyordu. Bazen, bankta güneşin altında oturup Panter ile Kaplan'ın soyunu düşündüğümde, hayatta kalma şanslarının olacağına inanıyordum. Tabii ki onları görmezden gelmeyi başaramamıştım. Onlar için endişelenmeye başlamıştım bile. Bu ikisinin çabucak büyüyüp güçlenmesini ve akıllı annelerinden bütün numaraları öğrenmelerini diliyordum. Ama daha sinek yakalamaktan başka bir şey öğrenemeden Panter çalıların arasında kayboldu ve bir daha ortaya çıkmadı. Belki yırtıcı bir hayvan onu alıp götürmüştü.

Kaplan tek başına geride kaldı. Kardeşini aradı ve bağırdı, onu bulamayınca da yine annesiyle, Vaşak'la

ya da benimle oynadı. Kimse onunla ilgilenmediğinde bir sineğin arkasından fırlıyor, küçük dallarla ya da bir polisiye romandan yaptığım kâğıt toplarla oynuyordu. Onu böyle yalnız görmek içimi acıtıyordu. Çok güzel çizgileri vardı ve adını onurlandırıyordu. Daha azgın ve hareketli bir tekiri daha önce hiç tanımamıştım. Zamanla benim kedim oldu, çünkü annesi onunla ilgisini kesmişti, Vaşak da o da onun keskin pençelerinden çekiniyordu. Bu nedenle o da tamamen bana yöneldi ve bana bazen yedek anne, bazen boğuşma arkadaşı olarak davranmaya başladı. Oynarken tırnaklarını içeri çekmesi gerektiğini öğrenene kadar epey çiziğim oldu. Evde ulaşabildiği her şeyi parçalıyor ve tırnaklarını masa bacaklarında ve yatak direklerinde biliyordu. Ama bunu önemsemiyordum. Zaten değerli mobilyalarım yoktu, öyle olsaydı bile benim için yaşayan bir kedi en güzel mobilya parçasından daha önemli olurdu. Kaplan raporumda da sıkça geçecek. Bir yıl bile sahibi olmadım. Böylesine canlı bir varlığın ölmüş olduğunu anlamak bana şimdi bile hâlâ zor geliyor. Bazen ormanda Bay Ka-av'a gittiğini ve özgür yabani bir yaşam sürdüğünü kuruyorum kafamda. Ama bunlar yalnızca gündüz düşleri. Öldüğünü elbette biliyorum. Yoksa en azından ara ara bana geri gelirdi.

Belki kedi ilkbaharda yine ormana koşar ve yine yavruları olur. Kim bilebilir? Kocaman orman tekiri belki ölmüştür ya da kedi, geçen yılki ağır hastalığının ardından, bir daha hiç yavrulayamayacaktır. Ama yavrular doğarsa, her şey tekrarlanacak. Onları önemsememeyi kararlaştıracağım, sonra onları seveceğim, sonra da onları kaybedeceğim. Artık kalbimi bağlayabileceğim hiçbir şeyin olmayacağı zamana sevindiğim saatler var. Her şeyin yine de elimden alınmasından yoruldum. Başka bir çıkar yol yok, çünkü ormanda sevebileceğim bir yaratık olduğu sürece bunu yapacağım; ve günün

birinde gerçekten artık bir şey olmadığında, yaşamayı bırakacağım. Bütün insanlar benim türümden olsaydı, hiçbir zaman bir duvar olmazdı ve yaşlı adam da çeşmesinin önünde taşlaşmış halde durmak zorunda kalmazdı. Ama diğerlerinin niçin hep çoğunlukta olduklarını anlıyorum. Sevmek ve başka bir varlık için çaba harcamak çok yorucu bir iş ve öldürmekten ve yok etmekten çok daha zor. Bir çocuğu büyütmek yirmi yıl sürüyor, onu öldürmek ise saniyeler. Hatta Boğa'nın bile büyümesi ve güçlenmesi için bir yıl gerekti ve birkaç balta darbesi onu yok edebildi. Bella'nın onu sabırla bedeninde taşıdığı ve beslediği o uzun süreyi, doğumunun zorlu saatlerini ve küçük bir buzağıdan büyük bir boğaya dönüştüğü o uzun ayları hatırlıyorum. Güneşin açması ve onun için otları büyütmesi gerekti, susuzluğunu gidermek için suyun topraktan kaynaması ve gökten yağması gerekti. Kaşağılanması ve fırçalanması gerekti, kuru yerde yatabilmesi için gübresinin temizlenmesi gerekti. Ve bütün bunlar boşunaydı. Bunda yalnızca ürpertici bir düzensizlik ve ifrat görebiliyorum. Belki onu öldüren insan çıldırmıştı; ama çılgınlığı bile onu ele verdi. Gizli öldürme arzusu hep içinde uyumuş olmalı. Hatta böyle olduğundan dolayı ona acıma eğilimi gösteriyorum, ama ben onu tekrar tekrar ortadan kaldırmaya çalışırdım, çünkü böyle bir varlığın cinayet işlemeye ve yok etmeye devam etmesine katlanamam. Onun türünden bir tanesinin daha ormanda yaşadığını sanmıyorum, ama kedim gibi ben de kuşkucu oldum. Tüfeğim hep dolu halde duvarda asılı ve keskin çakımı almadan bir adım uzağa gitmiyorum. Bu şeyler hakkında çok düşündüm ve belki şimdi katilleri de anlayabilecek durumdayımdır. Yeni yaşam yaratabilecek her şeye karşı nefretleri muazzam olmalı. Bunu anlıyorum, ama onlara karşı direniş göstermeliyim, kişisel olarak. Rahatsız edilmeden düşlerimin peşinden gidebilmem için be-

ni koruyan ya da benim için çalışan bir insan yok ki artık.

Nisanda hava bir ölçüde güzel kaldığından patates tarlasını gübrelemeye karar verdim. Gübre yığını yükselmişti ve iki çuval doldurarak bunları meşe dalları üzerinde tarlaya sürükledim. Gübreyi saban izlerine yaydım ve üstüne toprağı yaydım. Fasulye bahçesini de gübreledim; sonra yine geçitten saman taşımak gerekiyordu, sonra da odun azaldı ve ben bir haftayı odun kesmek ve kırmakla geçirdim. Yorgundum, ama bu işin yine başladığına ve akşamları artık daha uzun süre aydınlık olmasına seviniyordum. Yaylaya taşınma düşüncesi beni günden güne daha çok meşgul ediyordu. Bu girişim, en zorunlu şeyleri yanıma alsam ve yaylada çok ilkel biçimde yaşamak istesem bile, bana korkunç yorucu görünüyordu. Ayrıca kediler için endişeleniyordum. İnsandan çok eve bağlı oldukları hep söyleniyordu ya. Onları mutlaka yanıma almak istiyordum, ama bu kötü de sonuçlanabilirdi. Bunu ne kadar uzun süre düşünsem zorlukla bana o kadar aşılmaz görünüyordu. Derenin yanındaki çayırı ve patates tarlasını unutmamalıydım. Samanın biçilip toplanması gerekiyordu, bu da her gün yedi saatlik bir yol ve üstüne de bu iş demekti. Kışlık odun işini sonbahara kaydırmak zorundaydım ve bütün yaz boyunca alabalık olmayacaktı. Düşünüp taşınırken ve planı uygulanamaz bulurken yaylaya gideceğime çoktan karar verdiğimi biliyordum. Bella ve Boğa için yararlıydı ve bu işin üstesinden bir şekilde gelmem gerekiyordu. İkisinin gelişmesi hepimiz için çok fazla önem taşıyordu, kendimi düşünemezdim. Orman çayırı herhalde iki sığıra yetmezdi ve derenin yanındaki çayırdaki samanı kış için saklamam gerekiyordu. Taşınmaya çoktan, daha yayladaki yeşil otlakları ilk kez gördüğümde karar verdiğimi fark ettikten sonra sakinleştim, ama biraz da hü-

zünlendim. Patatesleri ekene kadar kalmak ve o zamana kadar yine de odun stoku oluşturmak istiyordum. Hava güzel kaldı, ama patatesleri ekmeye cesaret edemedim, hava hâlâ dönebilirdi. Ben de kendimi odun işine verdim. Yavaş, ama her gün çalışıyordum ve kırılmış odunları evin etrafına diziyordum. Sonunda yalnızca ahır işlerini yapıp kalan zaman uyuduğum bir pazar günü geldi. O kadar yorgundum ki, artık kalkamayacağımı düşünüyordum. Ama pazartesi günü yine de odun yığının yanına gittim ve sürükleyerek odun taşıdım.

İlkbahar etrafımda açıyordu ve ben yalnızca odun görüyordum. Sarı talaş yığını günden güne büyümeye başladı. Ellerime reçine yapışmıştı, deriye kıymıklar batmıştı, omuzlarım ağrıyordu, ama olabildiğince çok odun kesme hırsına kapılmıştım. Bu bana bir güven duygusu veriyordu. Acıkamayacak kadar yorgundum ve hayvanlarımı bir robot gibi besliyordum. Aslında yalnızca sütle yaşıyordum, daha önce hiç bu kadar süt içmemiştim. Ve sonra birden bırakmam gerektiğini anladım. Artık hiç gücüm kalmamıştı. Çalışma sarhoşluğumdan uyandım ve birkaç gün sabahlık ve terliklerle dolaştım ve kendime baktım. Yavaş yavaş yine yemek yemeye de başladım, ısırgan ıspanağı ve patates.

Bu arada kedi azgın oğluyla ilgilenmeyi bırakmıştı. Oğlu hoyrat biçimde yaklaştığında ona tokat atıyor ve çocukluğunun artık son bulduğunu açıkça belli ediyordu. Kaplan tam bir afacan çocuk olup çıkmıştı. Annesine yaklaşmaya cesaret edemiyordu, ama zavallı Vaşak'a bütün gün işkence ediyordu. Ve bu köpek ne kadar da sabırlıydı! Bir ıslıkla küçük kediyi öldürebilirdi, ama ona ne kadar dikkatli davranıyordu. Ama bir gün Vaşak da Kaplan'a dersini vermek zorunda kaldığı noktaya geldi. Ufaklığı kulağından tuttu, direnen ve viyaklayan yavruyu odanın içinde sürükledi ve yatağımın altına at-

tı. Sonra nihayet uyuyabilmek üzere ağır adımlarla sobanın deliğine gitti. Buna Kaplan bile hak verdi. Ama uslu ya da sakin durması mümkün olmadığından, bir sonraki kurbanı olarak benim üstüme atladı.

Odun işinden dolayı çok yorgundum, ama beni rahat bırakmıyordu. Sürekli ona küçük toplar atmamı ya da onun peşinden koşmamı istiyordu. Özellikle saklanmayı ve ben habersiz yanından geçerken bacaklarımı ısırmayı seviyordu. Ben dehşet içinde kenara sıçradığımda alkışlaması için bir elleri eksikti. Annesi bütün bunları açık bir hoşnutsuzlukla izliyordu. Sanırım karşı koymadığım için beni aşağılıyordu. Ve gerçekten, Kaplan bazen baş belası oluyordu. Ama kardeşlerinin kaderini düşündüğümde, onu geri çevirmeye yüreğim elvermiyordu. Uyumak için dizlerime yatarak, küçük başını alnıma sürterek ya da masada durup ön patilerini göğsüme bastırıp bal sarısı gözleriyle bana dikkatle bakarak kendi tarzında teşekkür ediyordu. Gözleri annesininkilerden daha koyu ve daha sıcaktı, burnunu da narin kahverengimsi bir halka sarıyordu, sanki az önce kahve içmiş gibi. Onu çok sevdim, o da sevgime neredeyse kendinden geçerek karşılık verdi. Çünkü ona henüz hiçbir insan bir kötülük yapmamıştı ve annesinin bulanık deneyimlerine sahip değildi. Her zaman benimle birlikte ahıra gelmek istiyordu. Orada ocağın üstünde oturuyor, ilgiyle ve dikleşmiş bıyıklarıyla benim Bella ve Boğa'nın işlerini görmemi izliyordu. Kısa süre sonra o tatlı sütün kaynağının Bella olduğunu anlamıştı ve süt sağdıktan hemen sonra küçük tabağını doldurmak zorundaydım. İki büyük hayvana, çünkü küçük Boğa da onun için bir devdi, ancak çok dikkatle ve kaçmaya hazır halde yaklaşıyordu.

Kaplan bana bu kadar bağlandıktan sonra Vaşak biraz kıskançlık duymaya başlamıştı. Bir gün onu karşıma aldım, önce onu, sonra da tekiri okşadım ve dost-

luğumuzda hiçbir şeyin değişmediğini anlattım. Bunlardan gerçekten bir şey anlayıp anlamadığını bilmiyorum. Ondan sonraki zamanda küçük tekire katlandı ve Kaplan için bir şeyler hissettiğimi gördüğünden, kendini onun koruyucusu ilan etti. Kaplan çalıların arasına girdiği anda Vaşak onu ense kürkünden tutup geri getiriyordu. Yaşlı kedi bu şeylerle ilgilenmiyordu. Alışık olduğu yaşama yeniden başlamıştı, gündüz uyuyor ve gece ava çıkıyordu. Sabaha karşı geri geliyor ve bacaklarıma yerleşerek, hırıldayarak uykuya dalıyordu. Kaplan dolaba karşı çocuksu bağlılığını korumuştu ve eski yatağında uyuyordu. Aslında bir gece hayvanı olduğunun farkına henüz varmamıştı ve gün ışığında oynamayı çok daha fazla seviyordu. Ben bundan memnundum, çünkü gündüz insan bir gözünü onun üstünde bulundurabiliyordu, Vaşak'la bir yere gittiğimde ise onu bir odaya kilitliyordum.

Bulanık sezgilerimde yanılmamıştım. Mayıs soğuk ve ıslak başladı. Hatta kar ve dolu bile yağdı ve elma ağaçlarının çiçeklerini artık solmuş olmasına seviniyordum. Hâlâ üç buruşuk elmam vardı, çok acıktığım bir defasında da hepsini birden yedim. Isırganlar ve onlarla birlikte bütün bahar çiçekleri yine kar altında kalmıştı. Çiçeklerle ilgilenmek için pek az zamanım vardı.

İlkbaharda bir kez, samanlıktan saman getirirken, üç ya da dört tane menekşe gördüm. Düşüncesizce elimi uzattım ve duvara çarptım. Kokularını hissettiğimi sanmıştım, ama elim duvara dokunduğunda koku gitmişti. Menekşeler bana küçük mor yüzlerini gösteriyordu, ama onlara dokunamıyordum. Gerekçe ne kadar küçük olsa da, beni derinden sarstı. Akşam, Kaplan kucağımda, daha uzun bir süre lamba ışığında oturdum ve sakinleşmeye çalıştım. Kaplan'ı okşayarak yavaş yavaş uyuturken menekşeleri unutmaya başladım ve kendimi yine evimde hissettim. İlk ilkbaharın çi-

çeklerinden bana kalmış olan her şey bu, o menekşelerin anısı ve elimde duvarın serin kayganlığı.

On mayıs civarında yaylaya giderken yanıma almak istediğim eşyaların bir listesini hazırlamaya başladım. Az şeydi, ama hepsini sırtımda yukarı taşıyacağımı düşününce yine de çoktu. Eliyor ve eliyordum, yine de hâlâ fazlaydı. Sonunda her şeyi bölümlere ayırdım. O kadar şeyi yokuş yukarı taşıyamadığımdan, taşınma için birkaç gün harcamam gerekiyordu. Her gün, her şeyi nasıl en akıllıca ve en iyi biçimde çözebileceğimi düşünüyordum. On dört mayısta hava nihayet yine açtı ve ılındı, benim de patatesleri ekmem gerekiyordu. Zaten geç kalmıştım, artık daha fazla beklememeliydim. Tarlayı daha sonbaharda büyütmüştüm; ama çalışırken hâlâ çok küçük olduğunu fark ettim ve biraz daha toprak belledim. Orada toprağa dallar sapladım, çünkü gübrenin ilk hasatta etki gösterip göstermeyeceğini öğrenmek istiyordum. Çitin bir tarafını kaldırmak zorunda kalmıştım ve şimdi onu yeniden kalın dallarla ve sarılganlarla ördüm. Sonunda bunu da bitirmiştim. Şimdi bana pek fazla patates kalmamıştı, ama tohumluklara dokunmadığıma seviniyordum.

Yirmi mayısta taşınmaya başladım. Hugo'nun büyük sırt çantasını ve kendi çantamı doldurup Vaşak'la yola çıktım. Yayla çayırında kar yoktu ve taze otlar mavi gökyüzünün altında yeşil ve nemli nemli parlayarak uzanıyordu. Vaşak yumuşak çimlerin üstünde çılgın gibi koşturuyordu. Bir şey onu sürekli yuvarlanmaya zorluyordu ve bu sırada çok beceriksiz ve komik görünüyordu. Sırt çantalarını boşalttım, şişeden su içtim ve sonra biraz dinlenmek için yatağın içindeki saman çuvalının üstüne uzandım. Kulübe içinde yatak olan bir mutfaktan ve küçük bir kilerden oluşuyordu. Saman çuvalının üstünde uzun süre dayanamadım, bir şey ahırı incelemem için beni zorluyordu. Tabii ki benim

ahırımdan çok daha büyüktü ve kulübeden çok daha temiz tutulmuştu. Çeşmeye giden yol uzak değildi, belki kulübeden otuz adım ötede, çeşme de, ahşap borusu biraz çürümüş olmakla birlikte, sağlam görünüyordu. Ahırda küçük bir odun yığını duruyordu, iki hafta yetebilirdi. Onun dışında yaz boyunca toplama odunla başımın çaresine bakmak istiyordum. Bir balta da vardı, daha fazlasına ihtiyacım yoktu. Önemli olan süt için kullanılan kap kacak, birkaç kova ve kil kaptı, bunlarda herhalde önceden peynir yapılıyordu. Yemek için kap kacak getirmeme de gerek yoktu, bir kişiye yetecek kadar vardı. Süt için kullanılan kapların yemek için kullanılanlara göre özenle temizlenmiş oldukları dikkatimi çekti, aynı şekilde ahır da kulübeye göre daha temizdi. Mandıracı özel ve iş konularını katı biçimde birbirinden ayırmış gibiydi.

Lambayı da evde bırakmaya, mumlarla ve el feneriyle yetinmeye karar verdim. Küçük ispirto ocağını ise, sıcak günlerde sobayı yakmak zorunda kalmayayım diye, yanımda götürmek istiyordum. Bella ve Boğa için taşınmanın yararı kesindi. Burası aydınlık ve güneşliydi, aylarca yetecek iyi yem de vardı. Sonuçta, yaz çabucak geçecekti, belki güneşte ve kuru havada romatizmamı tamamen iyileştirebilirdim. Vaşak her nesneyi ilgiyle kokluyordu ve planladığımı düşündüğü her şeyi gayet açık biçimde kabul ediyor gibiydi. Benim yaptığım her şey iyi ve güzel bulması onun en sevimli yanlarından biriydi, ama bu benim için aynı zamanda tehlikeliydi ve akıldışı ya da gözü kara şeyleri yapmama çok kez cesaret veriyordu.

Bunu izleyen günlerde, mutlaka gerek duyacağıma inandığım şeyleri arka arkaya yaylaya götürdüm ve yirmi beş mayısta av köşküne veda zamanı geldi. Ufaklık açık alanda yürümeye biraz alışsın diye son günlerde Bella ile Boğa'yı kayranda otlatmıştım. Bu değişik-

lik Boğa'da sevinçli bir heyecana yol açmıştı. Sürekli alacakaranlık ahırdan başka bir şey bilmiyordu ki. Çayırdaki ilk gün belki yaşamının en mutlu günüydü. Masanın üstüne bir not bıraktım: Yaylaya çıktım, sonra da av köşkünü kilitledim. Notu yazarken, bunda kendini belli eden saçma umuda şaşırıyordum, ama başka türlü davranamıyordum işte. Sırt çantasını, tüfeği, dürbünü ve dağ bastonunu taşıyordum. İpini tuttuğum Bella yanımdan yürüyordu. Küçük Boğa annesine iyice sokulmuştu ve onun kaçacağından korkmuyordum. Ayrıca Vaşak'ı ona dikkat etmesi için uyarmıştım.

İki kediyi hava delikleri olan ve sırt çantasının üstüne bağladığım bir karton kutuya oturtmuştum. Onları başka nasıl taşıyabileceğimi bilmiyordum. Bu muameleye korkunç biçimde kızdılar ve hapislerinde öfkeyle bağırdılar. Bella bu bağırışlardan dolayı başlangıçta biraz tedirgindi, sonra buna alıştı ve yanımda sakin sakin yürüdü. Çok heyecanlıydım ve onun ya da Boğa'nın kayıp düşmelerinden ya da bir bacaklarını kırmalarından korkuyordum. Ama düşündüğümden daha iyi yürüdü. Bir saat sonra yaşlı kedi kaderine boyun eğdi ve yalnızca Kaplan'ın içler acısı bağırışları kulaklarımda çınlamaya devam etti. Küçük Boğa'yı biraz dinlendirmek için arada sırada duruyordu, çünkü yürümeye alışkın değildi. O ve Bella, molalardan yararlanarak ağaçlardan taze yaprakları yoluyordu. Benden çok daha az heyecanlıydılar ve gezintiden çok memnun görünüyorlardı. Durmak bilmeyen Kaplan'a sakinleştirici bir şeyler söylememin verdiği tek sonuç, yaşlı kedinin de şimdi öfkeyle sesini yükseltmesi oldu. Bu nedenle sonunda ikisini de bıraktım bağırsınlar ve onları duymamaya çalıştım.

Yol gayet iyi durumdaydı ve sürekli kıvrımlarla yukarı tırmanıyordu, ama tuhaf alayımızın yaylaya varması yine de dört saat sürdü. Öğlen olmuştu bile.

Bella ile Boğa'yı kulübenin yanında otlamaları için bıraktım ve Vaşak'a bir gözünün onlarda olmasını emrettim. Bedensel çabadan çok sinirlerimin gerginliğinden dolayı bitkin bir haldeydim. Kedilerin bağırışları da sonlara doğru artık dayanılacak gibi değildi. Kulübede kapıyı ve pencereyi kapatıp iki çığırtkanı serbest bıraktım. Yaşlı kedi tıslayarak yatağın altına, Kaplan da son bir yakınma çığlığının ardından ocak deliğine kaçtı. Onları yatıştırmaya çalıştım, ama beni görmek istemiyorlardı, ben de onları öylece otursunlar diye bıraktım. Saman çuvalının üstüne yatıp gözlerimi kapattım. Ancak yarım saat sonra kendimi ayağa kalkıp dışarı çıkabilecek durumda hissettim. Vaşak, gözünü kendisine emanet edilenlerden ayırmadan, yalakta durmuş su içiyordu. Onu övüp okşadım, nöbetten azat edilmiş olmak onu görünür biçimde sevindirmişti. Bella uzanmıştı, Boğa da ona iyice sokulmuş yatıyor ve öyle yorgun görünüyordu ki, yine hemen endişelenmeye başladım. İkisinin önüne bir kova su koydum. Bundan sonra yalaktan içebileceklerdi. Bitkin halleriyle fazla uzağa gitmeye cesaret etmeleri tehlikesi yoktu. Hepimiz biraz sakinliği hak etmiştik. Yine yatağa uzandım. Kulübenin kapısını kediler yüzünden kilitlemek zorunda kaldım. Vaşak kulübenin yanında gölgeli bir çalının altında biraz kestirmek için yatmıştı. Birkaç dakika içinde ben de uykuya dalmıştım ve akşama kadar uyuyarak hâlâ yorgun ve keyifsiz halde uyandım. Barakayı pislik götürüyordu, bu da beni çok rahatsız ediyordu. Büyük temizliğe bugünden başlamak için artık geç olmuştu. Bu nedenle yalnızca en gerekli kap kacağı telli fırça ve kumla yıkayıp küçük bir tencere patatesi ispirto ocağına koydum. Sonra yatağı söktüm ve kokuşmuş saman çuvalını çayıra taşıyarak sopayla dövdüm. Bir toz bulutu yükseldi. O anda daha fazla bir şey yapamıyordum, ama saman çuvalını her güneşli günde açık

havaya serip havalandırmaya karar verdim.

Güneş, hafif eğimli çayırların ardındaki kızıl çamların arkasına çekiliyor ve hava serinliyordu. Bella ile Boğa dinlenmişti ve yeni otlaklarında huzur içinde otluyordu. Gece açık havada bırakmayı çok isterdim, ama sonra buna yine de cesaret edemedim ve onları ahıra götürdüm. Altlarına yayacak samanım yoktu, bu nedenle zemin tahtalarının üstünde uyumak zorundaydılar. Yalağa da su döktüm ve sonra bu ikisini yalnız bıraktım. Bu arada patatesler yeterince uzun süre kaynamıştı ve onları tereyağı ve süt ile yedim. Vaşak'a da aynı akşam yemeğini verdim, ben yerken Kaplan da, tatlı süt kokusunun cazibesine kapılarak, saklandığı yerden çıktı. Biraz sıcak süt içti ve sonra, meraka kapılarak, barakadaki her şeyi inceledi. Dolabı açtığım sırada hemen içine girdi. Av köşkünde olduğu gibi yaylada da mutfakta bir elbise dolabının bulunması bir şanstı. O andan itibaren Kaplan taşınmayı kabullenmişti. Dolabı vardı ve o da yine yaşamla barışmıştı. Bütün yaz boyunca bunun içinde uyudu. Annesini yatağın altından çıkartmak mümkün değildi, bu nedenle onun önüne biraz süt koydum, çeşmenin başında soğuk suyla yıkandım ve yattım. Pencereyi açık bıraktım, serin hava da yüzümün üstünden esip geçiyordu. Yanımda yalnızca küçük bir yastık ve iki yün battaniye getirmiştim ve sıcak, yumuşak yorganımı özlüyordum. Saman altımda hışırdıyordu, ama hâlâ hemen uykuya dalabilecek kadar yorgundum.

Gece, yüzüme vuran ay ışığıyla uyandım. Her şey çok yabancıydı ve şaşkınlık içinde, av köşkünü özlediğimi fark ettim. Ancak Vaşak'ın ocak deliğinde horladığını duyduğumda yüreğim biraz olsun ferahladı ve yeniden uyumaya çalıştım, ama uzun bir süre bunu başaramadım. Ayağa kalkıp yatağın altına baktım. Kedi yoktu. Onu kulübenin her yerinde aradım, ama bula-

madım. Uyuduğum sırada pencereden atlamış olmalıydı. Ona seslenmek anlamsızdı, çünkü hiçbir zaman dinlemiyordu ki. Yine yattım ve bakışlarımı pencereye dikerek, küçük gri yaratığın belirmesini bekledim. Bu o kadar uykumu getirdi ki, yeniden uykuya daldım.

Kaplan'ın üstümde yürüyüş yapması ve soğuk burnuyla yanağıma dokunmasıyla uyandım. Hava henüz aydınlık değildi ve bir an şaşkınlaştım, yatağımın niçin ters durduğunu anlayamadım. Kaplan ise tamamen dinlenmiş ve oyun oynayacak havadaydı. O anda, nerede olduğum ve yaşlı kedinin gece kaçıp gittiği aklıma geldi. Yeni günün tüm nahoşluklarından uykuya kaçmayı bir kez daha denedim. Bu, Kaplan'ı kızdırdı, o da tırnaklarını yün battaniyeye vurup öyle yüksek sesle bağırdı ki, artık uykuyu düşünmek mümkün değildi. Pes etmiş olarak doğruldum ve mumu yaktım. Dört buçuktu ve ilk soğuk gün ağarması sarı mum ışığına karışıyordu. Kaplan'ın sabah coşkusu en can sıkıcı özelliklerinden biriydi. İç çekerek kalktım ve yaşlı kediyi aradım. Geri dönmemişti. Canım sıkılmış halde ocakta biraz süt ısıttım ve Kaplan'ı bununla susturmaya çalıştım. Gerçi sütü içti, ama bunun üzerine neşeli bir çılgınlık haline girdi ve ayak bileklerimi, işlerini bitirmesi gerektiği büyük beyaz fareler olarak gördüğüne beni inandırmaya çalıştı. Elbette hepsi bir oyundu; vahşice hırlayarak ısırıyor ve tırmıklıyordu, ama derimi çizmiyordu. Ama başımdan uyku mahmurluğunun son izini kovmaya yetmişti. Vaşak da bu patırtıya uyanmıştı, sobanın deliğinden çıktı ve Kaplan'ın sözde savaşlarına neşelendiren havlamalarla eşlik etti. Vaşak düzenli uyku saatleri nedir bilmiyordu; onunla ilgilendiğim anda upuyanık oluveriyordu; onunla ilgilenmediğimde ve o da beni buna yöneltemediğinde, öylece uykuya dalıyordu. Birden ortadan kaybolmuş olsaydım, sonsuz bir uykuya yatacağına inanıyorum. Bu iki-

sinin büyük neşesini paylaşamıyordum, çünkü yaşlı kediyi düşünüyordum. Bu nedenle kapıyı açtım ve Vaşak açık havaya fırladı, Kaplan ise hızlı dans alıştırmalarını sürdürdü.

Gökyüzü mavi-gri renkteydi ve doğuda pembeye bürünüyordu, çayır da kırağı içindeydi. Güzel bir gün başlıyordu. Dağlar ve ağaçlar tarafından engellenmeden geniş bir alana bakabilmek tuhaf bir duyguydu. Hemen hoş ve rahatlatıcı da değildi. Vadi çukurunda geçirdiğim bir yılın ardından gözlerimin önce uzağa alışması gerekiyordu. Hava, rahatsız edici derecede serindi. Üşüdüm ve kalın bir şeyler giymek için eve girdim. Kedinin dönmemesi canımı çok sıkıyordu. Yakınlarda bulunmadığını, ovaya geri koştuğunu hemen anlamıştım. Ama oraya ulaşmayı gerçekten başarabilmiş miydi? Bana karşı zaten çok güçlü olmayan güvenini kötü biçimde boşa çıkartmıştım. Ortadan kaybolması, doğmakta olan yaz gününe karanlık bir gölge düşürüyordu. Buna karşı yapacak bir şeyim yoktu, ben de her gün olduğunu gibi işlerimi yapmaya koyuldum. Bella'yı sağdım ve onu Boğa ile birlikte çayıra çıkardım. Kaplan kaçmak yönünde herhangi bir girişimde bulunmuyordu, henüz genç ve uyum sağlayabilecek durumdaydı, belki de kendi ayakları üstünde durabilmek için yeterince güçlü olmadığını hissediyordu.

O sabah acımı çayın içinde boğdum (hâlâ çayımın olduğu o günleri hatırlamak hoşuma gidiyor). Kokusu beni neşelendirdi ve yaşlı kedinin av köşkünde yazı geçireceğine, sonbaharda eve döndüğümde de beni sevinçle karşılayacağına kendimi ikna etmeye başladım. Bu neden mümkün olmasındı? O yırtık bir kadındı ve bütün tehlikeleri tanıyordu. Bir süre çok sakin biçimde kirli masada oturdum ve küçük pencereden gökyüzünün nasıl kızıla boyandığını gördüm. Vaşak çevreyi inceledi. Kaplan oyunun tam ortasında yığılıp kalmış

ve uzunca bir kestirme için dolabın içine sürünerek girmişti. Barakanın içi tamamen sessizdi. Yeni bir şey başlıyordu. Bana ne getireceğini bilmiyordum, ama eve olan özlemim ve gelecek kaygıları yavaş yavaş üstümden kalkıyordu. Yayla çayırlarının yüzeylerini görüyordum, arkasında bir şerit orman ve üstünde, doğudan güneş yükselirken, batı kenarında ayın soluk bir daire olarak asılı durduğu büyük kubbeli gök yayı. Yayla gözüme güzel görünmeye başladı, yabancı ve tehlikeli, ama yabancı olan her şey gibi gizli bir baştan çıkartıcılığı vardı.

Sonunda bu baştan çıkarıcı görüntüden kendimi aldım ve barakayı temizlemeye giriştim. Sıcak su için ocağı yaktım, sonra da masayı, bankı ve yeri kumla ve kilerde bulduğum eski bir fırçayla ovaladım. İşlemi iki kez tekrarlamak zorunda kaldım, bu amaçla kova kova sular aktı. Sonrasında baraka hâlâ pek iç açıcı değildi, ama en azından temizdi. Yer yer kiri bir bıçakla kazımak zorunda kaldım. Yerin daha önce suyla temas etmiş olduğunu hiç sanmıyorum, en azından Pin-up-Girl hayranı mandıracı zamanında etmemiştir. Bu arada dolaba asılı o resmi yerinde bıraktım. Zamanla hoşuma bile gitmeye başladı. Bana biraz kızlarımı hatırlatıyordu. Kulübeyi temizlemek hoşuma giden bir işti. Kapı ve pencereyi açık bırakıp temiz havanın kulübenin içinden esmesini sağladım. Yerler öğlene kadar kuruduktan sonra kırmızımsı parıldamaya başladı, ben de bu başarıdan dolayı gurur duyuyordum. Saman çuvalını çayıra sermiştim, Vaşak da onu hemen yatak olarak kullandı. Onu oradan kovduğumda, morali bozuk halde kulübenin arkasına çekildi. Evdeki temizlik işlerinden nefret ediyordu, çünkü ıslak zeminde dolaşmasını ona yasaklamıştım. Su ve hava banyosunun ardından baraka ekşimsi kokusunu kaybetti, ben de kendimi biraz daha rahat hissetmeye başladım. Öğlen sütle pata-

tes vardı ve Vaşak'tan dolayı olabildiğince kısa süre içinde et bulmam gerektiğini fark ettim. Yapılması gerektiğinden, bunu olabildiğince çabuk yapmaya karar verdim, çünkü bölgenin yabancısıydım ve hemen başarılı olmayı bekleyemezdim. Zaten ancak öbür gün, başarısızlığa uğrayan dört av seferinin ardından, genç bir geyiği vurmayı başardım ve çok nahoş bir sorun ortaya çıktı. Burada eti soğutabileceğim bir su kaynağım yoktu, bu nedenle bozulacak parçaları hızla tüketmek ve kalanını pişirilmiş ya da kızartılmış olarak kilerde saklamak zorundaydım. Bu da bütün yaz boyunca dönüşümlü olarak çok sıkıntılı ve çok bolluklu dönemler yaşamamıza ve her defasında etin bir bölümünü, koktuğu için atmak zorunda kalmama neden oldu. Eti kulübenin uzağına, ormana bırakıyordum ve düzenli olarak her gece kayboluyordu. Herhangi bir yabani hayvan o yaz büyük sefa sürmüş olmalı. Beslenmem zaten iyi durumda değildi, çünkü artık patateslerim çok azalmıştı; ama gerçekten açlık çekmek zorunda kalmadık hiç. Yaylada olduğum sürece notlar almadım. Takvimi gerçi yanımda getirmiştim ve görev sorumluluğuyla her günü çiziyordum, ama saman hasadı gibi önemli olayları bile kaydetmiyordum. Fakat bu zamana ilişkin anılar canlı kaldı ve bunun hakkında yazmak bana zor geliyor. Yaz kokusunu, gök gürültülü sağanakları ve yıldızların parıldadığı akşamları hiç unutmayacağım.

Yayladaki ilk günün öğleden sonrasında kulübenin önündeki bankta oturuyor ve güneşte ısınıyordum. Bella'yı bir kazığa bağlamıştım. Küçük Boğa annesinden uzağa hiç gitmiyordu. Daha bir hafta sonra bu önlemden vazgeçtim. Bella hoş, istikrarlı yaradılışa sahipti ve bana hiçbir zaman en küçük bir zorluk bile çıkartmıyordu, oğlu da o zamanlar mutlu, gözü kara bir danaydı. Giderek büyüyor ve güçleniyordu, ben de ona hâlâ bir isim bulamamıştım. Bir boğa için elbette bir-

çok isim vardı, ama bunlar hoşuma gitmiyordu ve hepsi kulağa biraz aptalca geliyordu. Ayrıca ona Boğa diye seslenilmesine alışmıştı ve büyük bir köpek gibi peşimden geliyordu. Ben de öyle bıraktım ve zamanla ona başka bir isim vermeyi artık hiç düşünmemeye başladım. Temiz kalpli, cana yakın bir yaratıktı ve, açıkça anlayabildiğim gibi, yaşamı tek büyük bir eğlence olarak görüyordu. Boğa'nın böyle mutlu bir gençlik geçirmiş olduğuna bugün bile hâlâ seviniyorum. Hiçbir zaman kötü bir söz duymadı, hiçbir zaman itilmedi ve dövülmedi, annesinin sütünü içebildi, narin yayla otları yiyebildi ve gece Bella'nın sıcak buhar dairesinde uyuyabildi. Küçük bir boğa için daha güzel bir yaşam yok, en azından bir süre o kadar iyi durumdaydı. Başka bir zamanda ve ovada doğsaydı, onu çoktan kasaba götürmüşlerdi.

Evdeki ve ahırdaki işlerle ve yerlerden odun toplamakla geçirdiğim ilk haftanın ardından çevreyi biraz incelemek istiyordum. Yayla barakası, iki dik dağ sırtının arasındaki çayırların geniş yeşil çukurunda bulunuyordu. Yüksekte başım döndüğünden ve patikalarda tırmanmayla baş edemeyeceğimi hissettiğimden, bu dağ sırtlarına tırmanamıyordum. Bakacağa yeniden gittim ve bölgeyi dürbünle inceledim. Hiç duman yükseldiğini görmedim ya da sokaklarda bir hareketlilik. Aslında yolları da artık yalnızca silik biçimde görüyordum. Bir bölümünü yabani otlar kaplamış olmalıydı. Hugo'nun araba haritasına bakarak yönümü bulmaya çalışıyordum. Güneydoğuya uzanan uzunca bir dağ kütlesinin kuzey ucunda bulunuyordum. Benden Alpler'in önündeki düzlüklere doğru uzanan iki ovayı daha önce incelemiştim; bunlardan birinde yaşıyordum zaten. Ama bu bölge dağ kütlesinin yalnızca küçük bir bölümüydü. Açık bölgenin güneydoğuya doğru ne kadar uzandığını araştıramıyordum. Çünkü evden çok

uzun süre ayrılamıyordum, Vaşak'la birlikte bile bu girişim bana çok tehlikeli geliyordu. Bütün dağ kütlesi açıksa, buralarda kiraya verilen ve herkesin giremediği bölgeler olmalıydı, aksi takdirde özellikle de bir mayısta bir yığın tatilci oralarda bulunmalı ve çoktan benimle karşılaşmış olmalıydı. Önümdeki dağ sırtlarını ve vadi çukurlarını saatlerce inceliyordum, ama insan yaşamına ilişkin hiçbir iz bulamıyordum. Ya duvar dağların üstünden yanlamasına geçiyordu ya da bütün dağ kütlesinde yalnızca ben vardım. Sonuncusu biraz olasılıkdışı görünüyordu, ama olanaksız değildi. Bir tatil gününün arifesinde bütün orman işçileri ve avcılar evde bulunmuş olabilirdi. Ayrıca benim bölgemden daha önce hiç görmediğim geyikler geçiyormuş gibi geliyordu bana. Eskiden bütün geyikler bana aynı görünüyordu, ama bir yıl içerisinde kendi geyiklerimi yabancı geyiklerden ayırt etmesini öğrenmiştim. Bu yabancılar bir yerlerden geliyor olmalıydı ya. Dağların en azından bir bölümü açık kalmış olmalıydı. Kireç kayalıklarında bazen dağ keçileri görüyordum, ama sayıları çok değildi, uyuz hastalığı etrafı sarmıştı.

Küçük araştırma gezileri yapmaya karar verdim ve bodur çam bölgesinde yürümeye cesaret ettiğim bir patika buldum. Sabah sağmasının ardından saat altıda yola çıkınca, dört saatte dağların içerline doğru epey gidebiliyor ve hava kararmadan geri dönebiliyordum. Böyle günlerde Bella ile Boğa'yı kazığa bağlıyordum, ama onlar için duyduğum endişe her yerde peşimden geliyordu. Hiç bilmediğim bölgelere girdim, birkaç av ve ormancı barakası buldum ve bunlardan işe yarar şeyler aldım. En şanslı buluntu, mucize eseri kuru kalmış küçük bir çuval undu. Onu bulduğum baraka çok güneşli bir kayranda bulunuyordu, ayrıca un bir dolaba kilitlenmişti. Bunun dışında küçük bir paket çay, tütün, bir şişe ispirto, eski gazeteler ve küflenmiş, güve-

lerin kemirdiği ve almadan bıraktığım bir içyağı parçası buldum. Bütün barakaların etrafını çalılar ve ısırganotları sarmıştı, bazılarındaysa çatıdan yağmur girmişti ve kötü durumdaydılar.

Bütün bu girişimin hayaletvari bir yanı vardı. Daha bir yıl önce üstünde erkeklerin uyuduğu saman çuvallarında fareler hışırdıyordu. Onlar şimdi bütün kulübelerin efendileriydi. Kilitlenmemiş olan bütün erzakı kemirmiş ve yemişlerdi. Hatta eski paltoları ve ayakkabıları bile kemirmişlerdi. Fare kokuyordu; her barakayı saran nahoş, keskin bir kokuydu bu ve eskinin o bildik is, terli erkek ve içyağı kokusunu kovmuştu. Araştırma gezilerine büyük bir coşkuyla başlayan Vaşak bile bir kulübeye girdiğimizde hüzünlü görünüyor ve yeniden açık havaya çıkmak için acele ediyordu. Kulübelerden birinde yemek yemeye içim elvermedi, bu nedenle mütevazı soğuk yemeklerimizi ağaç gövdelerinin birinin üstünde yiyorduk, Vaşak da hep barakaların yakınından akan derelerden su içiyordu. Çok kısa süre sonra bundan bıkmıştım. Biliyordum, her yeri sarmış ısırganotlarından, fare kokusundan ve hazin, soğuk ateş yerlerinden başka hiçbir şey bulamayacaktım. Unu, bu değerli buluntuyu, sıcak, rüzgârsız bir günde bir bezin üstünde güneşe serdim. Gerçi nemli değildi, ama ona da fare kokusu biraz sinmiş gibi geliyordu bana. Bir gün boyunca güneşte ve açık havada serili durduktan sonra bana yenebilecek gibi geldi. Bu un, bir sonraki patates hasadına kadarki zamanı atlatmama yardımcı oldu. Süt ve tereyağı katarak demir bir tavada ince yufkalar pişirdim, bir yıl sonra ilk ekmek. Bu bir bayram günüydü; Vaşak da yayılan kokulardan dolayı eski ziyafetleri hatırlıyor gibiydi, tabii ki onu da eli boş bırakamazdım.

Bir defasında, bakacakta otururken, çok uzaklarda çamların arasından duman yükseldiğini gördüğümü

sandım. Dürbünü yere bırakmak zorunda kaldım, çünkü ellerim titremeye başlamıştı. Kendimi toparlayıp yeniden oraya baktığımda artık hiçbir şey görünmüyordu. Gözlerim yaşarana ve her şey dağınık yeşil bir leke gibi görünene kadar dürbünden baktım. Bir saat boyunca bekledim ve ertesi gün de oraya gittim, ama dumanı bir daha hiç görmedim. Ya kendi kendime bir şey uydurmuştum ya da rüzgârlı, esintili bir gündü, dumanı aşağıya bastırmıştı. Bunu hiçbir zaman bilemeyeceğim. Sonunda baş ağrılarıyla eve gittim. Bütün öğleden sonra yanımda dayanmış olan Vaşak benim sıkıcı bir budala olduğumu düşünmüştür. Bakacağı hiç sevmiyordu ve beni hep başka yürüyüşler için ikna etmeye çalışıyordu. İkna etmek diyorum, çünkü onun yaptığı şey için daha uygun bir sözcük bulamıyorum. Önüme dikiliyor ve beni başka bir yöne doğru itiyordu ya da cezbedercesine birkaç adım önden gidiyor ve dönerek bana talepkâr biçimde bakıyordu. Bunu, ben pes edene ya da benim ikna olamayacağımı anlayana kadar tekrarlıyordu. Herhalde orada sessizce oturmak zorunda olduğu ve onunla ilgilenmediğim için bakacağı sevmiyordu. Dürbünden bakmanın beni hüzünlü bir ruh haline soktuğunu fark etmiş olması da mümkündü. Bazen ruh halimi, daha ben farkına varmadan anlıyordu. Beni her gün evde oturur görmek onun kesinlikle hoşuna gitmezdi, ama küçük gölgesi artık beni başka yollara itecek güce sahip değil.

Vaşak yaylada gömülü. Parmaklarımın arasında ovuşturduğumda narin bir koku yayan koyu yeşil yapraklı çalının altında. Tam da yaylaya vardığımızda ilk kez kestirdiği yerde. Başka seçimi olmasaydı bile, benim için yaşamından daha fazlasını ortaya koyamazdı. Bu onun sahip olduğu tek şeydi, kısa, mutlu bir köpek hayatı; binlerce heyecanlandıran koku, kürkün üstünde güneşin sıcağı, dilinde soğuk kaynak suyu, nefes

nefese yabani hayvan avı, kış rüzgârı evin etrafında estiğinde sıcak ocak deliğinde uyku, okşayan insan eli ve sevdiği muhteşem insan sesi. Yayla çayırını titreşen güneş ışığında bir daha hiç görmeyeceğim, kokusunu bir daha hiç içime çekmeyeceğim. Yayla benim için artık bitti, oraya bir daha hiç ayak basmayacağım.

Yabancı bölgelere gezintileri bıraktıktan sonra yavaş yavaş bir tür uyuşukluk sardı beni. Endişelenmeyi bıraktım ve evin önündeki bankta oturup öylece mavi havaya bakmayı yeğler oldum. Bütün gayret ve çalışkanlık üstümden düşüp giderek yerini huzurlu bir ağır kanlılığa bıraktı. Bu durumun tehlikeli olabileceğini gayet iyi biliyordum, ama bu pek de umurumda değildi. İlkel bir yazlıkta gibi yaşamak zorunda olmam beni artık rahatsız etmiyordu; çayırın üstündeki güneş, geniş yüksek gökyüzü ve yaydığı koku beni yavaş yavaş yabancı bir kadına dönüştürüyordu. Buna ilişkin notlar da almamamın nedeni herhalde her şeyin bana biraz gerçekdışı görünmesiydi. Yayla zamanın ötesinde bulunuyordu. Daha sonra, saman hasadı sırasında, nemli vadinin yeraltı dünyasında geri döndüğümde, bu bana gizemli biçimde beni kendimden kurtaran bir ülkeye geri dönüş gibi geliyordu. Tüm endişeler ve anılar karanlık çamların altında kalıyor ve yayladan her inişte yeniden üstüme çullanıyor. Sanki büyük çayır, adı unutmak olan, hafif bir uyuşturucu yayıyor gibiydi.

Yaylada üç hafta yaşadıktan sonra kendimi, patates tarlasını ziyaret etmek için toparladım. Uzun süre devam eden güzel havanın ardından ilk serin, kapalı gündü. Bella ile Boğa'yı taze yem ve su ile ahırda bıraktım, Kaplan'ı kulübeye kilitledim. Küçük kutusunu önlem olarak toprakla doldurmuş, ona et ve süt bırakmıştım. Vaşak, her zamanki gibi, benimle geldi. Sabah saat dokuza doğru av köşküne vardım. Ne umduğumu ya da ne için endişe ettiğimi bilmiyorum. Her şey oldu-

ğu gibi duruyordu. Isırganlar büyümüş ve gübre yığının üstünü doldurmuştu. Eve girdiğimde hemen yatağın üstündeki bildik çukurluğu gördüm. Evin etrafında dolaşıp kediye seslendim, ama gelmedi. İzin mayıstan kalma olup olmadığından da emin değildim. Bu nedenle yatağı özenle düzledim ve kedi kâsesine biraz et koydum. Vaşak yerleri ve kedi çıkışını kokladı. Ama peşinden gittiği eski koku izleri de olabilirdi. Bütün pencereleri, erzak odasındakileri de, açtım ve temiz havanın evin içinden esmesini sağladım. Ahırda da aynısını yaptım. Patatesler güzel biçimde filizlenmişti, gübresiz ektiklerim ise gerçekten biraz daha bodurdu ve o kadar koyu yeşil değildi. Tarlayı uzun kuraklıktan dolayı çok fazla yabani ot kaplamamıştı, ben de zararlı otları ayıklamak için yağmuru beklemeye karar verdim. Fasulyeler de çubuklara tırmanmaya başlamıştı. Dere çayırındaki çimler geçen yılki gibi bereketli bitmemişti, çok acil yağmur ihtiyacı vardı. Ama hasada kadar daha birkaç hafta zaman vardı zaten, bir yağmurdan sonra da çabucak kendini toparlardı. Büyük sessiz çayıra bakarken cesaretimi tamamen kaybettim. Bununla başa çıkabileceğim düşünülemezdi; üstelik buraya gelmek için yapılan uzun bir yürüyüşün ardından. Geçen yıl uzun bir yolu yürümeden bile beni neredeyse öldürmüştü. Nasıl olup da yaylada bunu bir kez bile düşünmediğimi anlayamıyordum. Tuhaftı; vadiye gelmemle birlikte yaylayı korkuyla ya da istemeye istemeye düşünüyordum, ama yaylada, insanın vadide nasıl yaşayabileceğini düşünemiyordum. Sanki tamamen farklı iki insandan oluşuyormuş gibiydim; bunlardan biri yalnızca vadide yaşayabiliyor ve diğeri yaylada açılmaya başlıyordu. Tüm bunlar, ne olduğunu anlayamadığımdan, beni biraz korkutuyordu.

Duvarın arkasındakilere baktım. Ev tümüyle çalılarla kaplanmıştı. Yaşlı adamı göremiyordum, çeşme-

nin önünü kapatan ısırganotlarından oluşan bir duvarının arkasında yatıyor olmalıydı. Bana öyle geliyordu ki, dünya yavaş yavaş ısırganotları tarafından yutuluyordu. Birkaç alabalık su birikintilerinin içinde duruyor ve pek hareket etmiyordu. Bu yaz rahat bir dönem geçiriyor ve toparlanabiliyorlardı.

Vadi her zamanki gibi karanlık ve nemliydi; hiçbir şey değişmemişti. Biraz çiseliyordu ve narin bir sis gürgen ağaçlarına asılıydı. Tek bir semender bile görünmüyordu, herhalde nemli taşların altında uyuyorlardı. O yaz henüz hiç semender görmemiştim, yalnızca yaylada yeşil ve kahverengi kertenkeleler görünüyordu. Bir defasında Kaplan bunlardan birini ısırıp öldürmüş ve ayaklarımın önüne koymuştu. Avladığı bütün hayvanları bana taşıma huyu vardı zaten: devasa çekirgeler, böcekler ve parıldayan sinekler. Kertenkele onun ilk büyük başarısı olmuştu. Beklenti dolu gözlerini bana doğru kaldırmıştı, ışık gözlerinde altın sarısı parlıyordu. Ne yapmalıydım? Ben kertenkelelerin tanrısı değilim, kedilerinki de değilim. Ben, hiç karışmasa daha iyi olacak, dışarıdan biriyim. Bazen karşı koyamıyor ve kaderin bana verdiği rolü oynuyorum biraz; bir hayvanı mutlak ölümden kurtarıyorum ya da ete ihtiyacım olduğu için geyik vuruyorum. Ama benim berbat ettiklerimle orman kolayca başa çıkabiliyor. Yeni bir karaca yetişiyor, başka bir hayvan felaketin içine koşuyor. Ben ciddiye alınacak bir bozguncu değilim. Ahırın yanındaki ısırganotları, onları yüz kez yok etsem de, büyümeye devam edecek ve benden sonra da var olmayı sürdürecekler. Benden çok daha fazla zamanları var. Günün birinde ben artık olmayacağım, kimse çayırdaki otları biçmeyecek, düşen dallar onların arasında kök tutacak ve sonra orman duvara kadar ilerleyip insanın ondan çaldığı toprağı yeniden ele geçirecek. Bazen düşüncelerim karışıyor ve sanki orman

içimde kök salmaya, beynimle eski, sonsuz düşüncelerini düşünmeye başlıyormuş gibi geliyor. Ve orman insanları geri dönmesini istemiyor.

O zamanlar, ikinci yaz, durum henüz o safhaya gelmemişti. Sınırlar henüz kesin biçimde çiziliydi. Yazarken eski ve yeni beni birbirinden ayırmak bana zor geliyor. Daha büyük bir biz'in içinde yavaş yavaş eriyip gittiğinden emin olamadığım yeni ben'im. Ama o zamanlar değişim belirmeye başlamıştı. Bunun sorumlusu yaylaydı. Çayırın vızıldayan sessizliğinde büyük gökyüzünün altında ayrı duran tek bir ben, büyük birliğe dahil olmak istemeyen küçük, kör, kibirli bir yaşam olarak kalmak neredeyse mümkün değildi. Böyle bir yaşam bir zamanlar benim en büyük gururumdu, ama yaylada bu bana birden çok zavallıca ve gülünç, içi şişirilmiş bir hiç olarak göründü.

Av köşküne yaptığım ilk geziden patates dolu son sırt çantasını ve Hugo'nun devasa pamuklu kumaş pijamalarını yaylaya getirdim. Geceler hissedilir biçimde serindi ve sıcak yorganımın eksikliğini hissediyordum. Saat beşe doğru kulübeye vardım, gri ve yağmurda parlayarak karşımda duruyordu. Birden hiçbir yere gerçekten ait olmama biçimindeki o rahatsız edici duyguya kapıldım, ama birkaç dakika sonra dağıldı ve yine yaylada kendimi gerçekten evde hissettim. Kaplan bana öfkeyle bağırdı ve yanımdan sıyrılıp dışarıya çıktı. Toprak kutusuna dokunulmamıştı, yeme de yüz vermemişti. Çok sıkışmış olmalıydı. Geri döndüğünde hâlâ çok kırgındı, bir köşeye oturdu ve yuvarlak gerisini bana döndü. Annesi de bana karşı kızgınlığını böyle gösterirdi. Ama Kaplan henüz bir çocuktu ve daha on dakika sonra birlikteliğin cazibelerine yenik düştü. Karnı doymuş ve barışmış olarak sonunda dolaba girdi. Ben ahır işlerini yaptım, un pidelerimin yanında biraz süt içtim ve Hugo'nun devasa pijaması içinde yata-

ğa girdim. Vadide her şeyin yolunda olmasını görmek iyi olmuştu. Av köşkü eski yerinde duruyordu, hatta yaşlı kedinin hâlâ yaşadığını bile ümit edebilirdim. Çocukken, gördüğüm her şeyin, ona sırtımı döndüğüm anda kaybolacağı yönündeki aptalca korkuya kapılıyordum hep. Ne kadar mantık varsa beni bu hastalıktan kurtarmaya yetmedi. Okulda ailemin evini düşünüyor ve birden onun yerinde yalnızca kocaman boş bir leke görüyordum. Daha sonra ailem evde olmadığında gergin korkulara kapılıyordum. Aslında yalnızca hepsi yataklarında yattıklarında ya da hepimiz masanın etrafında otururken mutluydum. Güven benim için görebilmek ve dokunabilmek gibi bir anlama geliyordu. O yaz da benim için böyle oldu. Yaylada bulunduğumda av köşkünün gerçekliğinden kuşku duyuyordum, vadide bulunduğumdaysa kafamda yayla hiçe dönüşüp yok oluyordu. Acaba korkularım gerçekten o kadar aptalca mıydı? Duvar çocuksu endişemin doğrulanması değil miydi? Bir gecede eski yaşamım, bağlılık hissettiğim her şey, gizemli biçimde çalınmıştı. Bu mümkün olduysa, her şey olabilirdi. Gerçi zamanında bana o kadar mantık ve disiplin öğretmişlerdi ki, birden oluşan bu türden her ruh haline karşı daha başlangıcında savaşıyordum. Ama bu davranışın normal olup olmadığını bile bilmiyorum; belki olup bitmiş olan her şeye gösterilecek tek normal tepki delilik olmalıydı.

Bunu birkaç yağmurlu gün izledi. Bella ve Boğa üzerlerinde narin gri damlacıklarla çayırda duruyor, otluyor ya da yan yana dinleniyorlardı. Vaşak ve Kaplan günleri uyuyarak geçiriyorlardı, ben de yerden topladığım dalları ahırda kesiyordum. Kulübede sobayı yakmak zorunda kalıyordum. Yemekten vazgeçmek, bana sıcaktan vazgeçmekten daha kolay geliyor, yerlerden toplanacak yeterince dal da vardı zaten. Kış fırtınaları dalları ağaçlardan kopartmış ve küçük ağaçları bütün

kökleriyle birlikte devirmişti. Testere geldiğimde buradaydı, oldukça kötü kesiyordu, ama toplama dallar onunla kolayca bölünebiliyor, bu yüzden kendimi çok zorlamam gerekmiyordu. Odunları kulübeye taşıyor ve küçük odaya diziyordum. Bella ve Boğa'nın altına serecek kuru yaprak olmamasına üzülüyordum, ama bu yükseklikte artık yaprak ağaçlı ormanlar yoktu. Ama ahır temiz ve kuruydu, üşümezlerdi. Vadiye zorluklarla taşıdığım tereyağı yayığını daha da zorlanarak yeniden buraya taşımam gerekmişti. Ondan vazgeçemezdim. Bella o kadar çok süt veriyordu ki, yaz boyunca tereyağı stoku yapmak istiyordum. Sütü yaylada çok lezzetlendi; Kaplan'a da bu böyle geliyor gibiydi ve küçük bir göbek yaptı.

Bella'yı kaşağılarken onun hepimiz için ne kadar önemli olduğunu ona bazen anlatıyordum. Bana nemli gözlerle uysal uysal bakıyor ve yüzümü yalamaya çalışıyordu. Ne kadar değerli ve yeri doldurulmaz olduğundan haberi yoktu. Burada duruyordu, kahverengimsi parlayarak, sıcak ve sakin, büyük iyi huylu besin annemiz. Ona bunun için ancak iyi bakımla teşekkür edebiliyordum ve umarım bir insanın tek ineği için yapabileceğini Bella'ya yapmışımdır. Onunla konuşmamdan hoşlanıyordu. Belki her bir insanın sesini severdi. Beni ezmek ve boynuzlarına geçirmek onun için çok kolaydı, ama o benim yüzümü yalıyor ve burun deliklerini avucuma bastırıyordu. Benden önce ölmesini dilerim, bensiz kışın sefil bir şekilde ölürdü. Onu şimdi ahırda artık bağlamıyorum. Bana bir şey olursa, en azından kapıyı kırabilecek ve susuzluktan ölmeyecektir. Güçlü bir erkek zayıf sürgüyü gevşetebilir ve Bella en güçlü erkekten bile güçlü. Bu korkularla gece gündüz yaşamak zorundayım; buna direnSem de, raporuma sürekli akıp onu bölüyorlar.

Kısa yağmur döneminin ardından saman hasadına

kadar bana birkaç hafta daha kalmıştı. Bu süre içinde dinlenmek ve güçlenmek istiyordum. Havalar yine ısındı, ama yalnızca öğleüzeri çok sıcak oluyordu. Geceler bu yükseklikte hissedilir derecede serindi. Nadiren yağmur yağıyordu, yalnızca gök gürültülerinin ardından, ama yoğun ve bolca yağıyordu. Bir gök gürültüsünün ardından yaylada yine güneş açıyordu, vadi çukurunda ise böyle durumlarda daha günlerce sis asılı kalıyordu. Hayvanların hepsi özgürlüklerinde serpiliyordu ve mutluydu, bu nedenle ben de memnun olabiliyordum. Yalnızca yaşlı kediye ne olduğu düşüncesi bazen içimi kemiriyordu. Issız av köşkünde yaşamayı, gece yüksek otların arasında bereketli av arayışında dolaşmayı, burada benim yanımda yağlı sütle beslenmeye yeğlemesi beni üzüyordu. Kısa bir süre sonra gerçekten av köşkünün yolunu bulduğundan emin olabildim. Şiddetli bir yağmur boşalmasının ardından tarladaki yabani otları ayıklamak için vadiye indim. Av köşküne ayak bastığımda hemen yataktaki küçük çukurluğu gördüm. Kedi ortalarda görünmüyordu. Serin yatak örtüsünü okşadım ve kokumu fark edeceğini umut ettim. Bunu yapabilecek durumda olup olmadığını bilmiyorum, benim gözlemlerime göre kedilerin koku alma duyusu çok iyi değil. Onların asıl duyusu işitme. Orada bıraktığım ete dokunulmamıştı ve kurumuştu. Bunu düşünmeliydim, yabancı bir parça eti kabul etmeyecek kadar kuşkucuydu.

Patatesler mor-beyaz renkte çiçek açmış ve yağmurdan sonra hızla büyümüştü. Yabani otlar gevşek topraktan kolayca çekilebiliyordu. Köklerin etrafına biraz toprak yığdım, böylece av köşküne geri dönüp çay yapana, kendime ve Vaşak'a yemek hazırlayana kadar da saat üçü buldu. Ancak saat yediye doğru yaylaya vardım ve daha Bella ile Boğa ile ilgilenmek zorundaydım. Kaplan yine kutusuna ve yemine dokunma-

mıştı ve öfkeyle dışarı kaçtı. Onu kilitlemenin korkunç olduğunu görüyordum. O hiçbir zaman bir ev kedisi olmayacaktı. Bundan sonra küçük odanın penceresini onun için açık bırakmak istiyordum. Belki özgür olduğunu ve gönlünce girip çıkabileceğini fark ettiğinde gönül rahatlığıyla evde kalmak isteyecekti. Ama Bella ve Boğa ben bir günlüğüne orada olmadığımda hep ahıra girmek zorundaydı. Bir şey onları korkuttuğunda ipi kopartabileceklerinden ve çayırın kenarındaki kayalık yamaçtan aşağı düşeceklerinden endişe ediyordum. Ahırdaki işleri yaptıktan ve Kaplan'ın suskun inadı barışma havasına dönüştükten sonra nihayet yatabildim.

Yayladaki gecelerim hep çok kısa oluyordu. Rüya görmüyordum. Serin gece havası yüzümün üstünden okşayarak geçiyor, her şey hafif ve özgür görünüyordu, geceler de hiçbir zaman tam karanlık olmuyordu. Hava uzun süre aydınlık kaldığından, vadidekinden daha geç yatağa yatıyordum. Her güzel akşam evin önündeki bankta çuha paltoma sarınarak oturuyor ve akşam kızıllığının gökyüzünün batısını nasıl kapladığını görüyordum. Daha sonra ayın yükseldiğini ve gökyüzündeki yıldızların parladığını görüyordum. Vaşak yanımda bankta yatıyor, Kaplan, küçük gri bir gölge, bir çimen demetinden diğerine, gece kelebeklerinin peşinden fırlıyordu; yorulduğundaysa dizlerimin üstünde paltonun altında kıvrılıp hırıldamaya başlıyordu. Düşünmüyordum, hatırlamıyordum, korkmuyordum da. Yalnızca sessizce ahşap duvara yaslanmış halde oturuyor, yorgun ve aynı zamanda uyanık, gökyüzüne bakıyordum. Bütün yıldızları tanıdım; isimlerini bilmesem de, kısa süre sonra bana tanıdık gelmeye başladılar. Yalnızca Büyük Ayı'yı ve Venüs'ü tanıyordum. Diğerlerinin tümü, kırmızılar, yeşiller, mavimsiler ve sarılar, isimsiz kalıyordu. Gözlerimi küçük bir aralık kalacak biçimde

kapattığımda, yıldız yığınlarının arasında beliren sonsuz uçurumları görüyordum. Yumak olmuş ışık sislerinin arkasındaki devasa siyah mağaralar. Bazen dürbünü kullanıyordum, ama gökyüzüne çıplak gözle bakmak daha hoşuma gidiyordu. Böylece bütününü görebiliyordum, dürbünden bakış aslında kafa karıştırıyordu. Hep korkmuş ve çok kez tören ışıklarıyla karşı koymuş olduğum gece yaylada tüm ürkütücülüğünü kaybetti. Panjurların ve perdelerin arkasına hapsedilmiş olarak, onu şimdiye kadar hiç gerçekten tanımamıştım ki. Gece hiç de karanlık değildi. Güzeldi ve ben onu sevmeye başladım. Yağmur yağdığında ve bir yağmur örtüsü gökyüzünü örttüğünde bile yıldızların, kırmızı, yeşil, mavi ve sarı, orada olduğunu biliyordum. Hep oradaydılar, gündüzleri, onları göremediğimde bile.

Hava serin olduğunda ve çiy de düştüğünde nihayet kulübeye giriyordum. Vaşak uykulu uykulu peşimden geliyordu, Kaplan da dolabın içindeki yatağına tıngır mıngır yürüyordu. Sırtımı duvara dönüp uykuya dalıyordum. Hayatımda ilk kez sakinleşmiştim, memnun ya da mutlu değildim, ama sakinleşmiştim. Bunun yıldızlarla ve artık onların gerçek olduklarını bilmemle ilgisi vardı, ama bunun niçin böyle olduğunu açıklayamıyordum. Öyleydi işte.

Sanki büyük bir el kafamdaki saati durdurmuştu. Hemen ardından da sabah olmuştu, Kaplan üzerimde geziniyor, sabah güneşi yüzüme vuruyordu, daha ötede, ormanda, bir kuş çığlık atıyordu. Vadide beni uyandıran kuşların o uykulu konserinin yokluğunu başlangıçta hissetmiştim. Yaylada kuşlar şarkı söyleyip ötmüyordu, yalnızca tiz, sert çığlığı biliyorlardı.

Uyanıktım ve başlamakta olan güne yalınayak çıktım. Şeffaf damlalarla örtülü çayır sessizce uzanıyordu, bunlar sonra, güneş ormanın üstünden yükseldiğinde, gökkuşağı renklerinde parıldıyordu. Bella'yı sağmak

ve onunla Boğa'yı çayıra salmak için ahıra gittim. Bella zaten uyanıktı ve beni bekliyordu. Uykucu oğlu başı yerde, alın saçları uykudan nemlenmiş lüleler halinde, yatıyordu. Daha sonra ahırı temizledim ve sonra yıkanıp kahvaltı etmek için kulübeye girdim. Vaşak ve Kaplan yeni sağılmış sıcak süt içip dışarıya koştular. Bütün gün boyunca kulübenin kapısı açık duruyor, güneş de yatağıma vuruyordu. Hava arada bir serin ve yağışlı olduğunda baraka rahatsız edici oluyordu. O zaman başımın üstünde bir çatıdan başka bir şey olmuyordu, av köşkü gibi bir yuva değildi. Ama çok sık yağmur yağmıyordu ve yağsa da hiçbir zaman bir-iki günü geçmiyordu. Kaplan küçük kâğıt toplarla oynuyordu, Vaşak da zamanı sobanın deliğinde uyuyarak geçiriyordu. Küçük kediye çok zaman ayırıyordum. Ayrıca artık hiç de küçük değildi, çok büyümüştü ve kasları iyi gelişmişti. Kürkü sağlıklı parlıyor, bıyığı gür ve gösterişli kabarıyordu. Annesinden çok farklıydı, atılgan, sevgiye muhtaç ve her zaman eğlenceye hazırdı. Tutkusu, aynı kalan başrollerle tiyatro oynamaktı: hışımlı yırtıcı hayvan, çirkin ve korkutucu; acınacak durumda çaresiz, yumuşak, çok küçük yavru; gündelik hayatı aşmış sessiz düşünür (hiçbir zaman iki dakikadan uzun süre dayanamadığı bir rol) ve derinden kırılmış, erkeklik onuru zedelenmiş erkek kedi. Tek seyircisi bendim, çünkü Vaşak, onunla ilişkili olmadıklarından, gösterilerde her zaman hemen uyuyordu. Yetişkin kedilerin zaman zaman tutulduğu o koyu melankolik dalıp gitmelerden henüz hiçbir iz görülmüyordu. Elbette yaylada Kaplan'la ilgilenmek için çok zamanım vardı ve böylece onun oyun arkadaşı oldum. Ama bana olduğundan çok özgürlüğüne bağlıydı. Kilitlenmeye dayanamıyordu ve günde yirmi kez kapı ya da pencerenin açık olduğundan emin olmak için bakıyordu. Bunu saptamak ona çoğu kez yetiyordu ve dolaba geri dönüp

uyuyordu. Vaşak artık çoktandır kıskançlık duymuyordu. Sanırım Kaplan'ı ciddiye almıyordu. Gerçi onunla bazen oynuyordu, yani ufaklığın oyunlarına iyi niyetle katılıyordu, ama onun mizacının ani çıkışlarından çekiniyordu. Kaplan nöbetlerinden birini geçirip kulübenin içinde azdığında Vaşak bana çaresiz yetişkinin bakışlarıyla, hafif tedirgin ve anlam veremeden bakıyordu. Yalnızca onu övmeyi hiç unutmamam gerekiyordu. Benim övgümle yaşıyordu ve en iyi, en güzel ve en akıllı köpek olduğunu hep yeniden duymak istiyordu. Bu onun için yemek ya da hareket etmek kadar önemliydi.

Yayladaki o haftalarda hepimiz biraz et bağladık; ama saman hasadının ardından yine zayıfladım, odun gibi karardım ve güneş tarafından kurutuldum. Fakat henüz o duruma gelmemiştim. Bu saman hasadının bana getireceği zorlukları gözümün önüne getirmeyi bırakmıştım ve kendimi bir uyurgezer kadar güvende hissediyordum. Zamanı geldiğinde yapılması gereken her şey yapılacaktı. Bir uyurgezer gibi de sıcak ve kokulu günlerle yıldız parıltılı gecelerin içinden geçtim.

Bazen bir geyik vurmam gerekiyordu. Hâlâ iğrenç, kanlı bir işti, ama bir işe yaramayan tereddütler olmadan bunu yapmayı başarabiliyordum. Soğuk kuyunun yokluğunu çok hissediyordum. Eti haşlamak zorunda kalıyor ve sonra toprak tencerelere dolduruyordum. Sonra da tencereleri serin kilerde içinde soğuk su olan bir leğene yerleştiriyordum. Bunları çeşmenin içine koyamıyordum, çünkü Bella ve Boğa buradan su içiyordu. Kaplan çiğ eti tercih ediyordu, ona verecek çiğ etim olmadığındaysa fare avına çıkıyordu. Artık zorunlu durumlarda kendi başının çaresine bakabilecek duruma gelmişti. Böyle olması iyiydi, çünkü belki günün birinde tamamen yalnız ve benim yardımım olmaksızın ayakta kalmak zorunda olacaktı. O zamanlar hep

yeşillik peşindeydim. Kokusu burnuma hoş ve yenilebilir gelen her küçük otu yiyordum. Yalnızca bir defasında yanıldım ve karnım çok ağrıdı. Isırganotlarının eksikliğini hissediyordum, bunlardan neredeyse hiç bulamıyordum. Yayla onların hoşuna gitmiyordu galiba. Aşağılarda bütün yaz çok sıcak ve kuru geçmiş olmalıydı. Üç ya da dört şiddetli fırtına oldu ve yayladaki bir fırtına bana av köşkündekinden çok daha sert geldi, orada yüksek ağaçlardan ve evin arkasında yükselen yamaçtan dolayı kendimi biraz korunaklı hissediyordum. Yaylada kasıp kavuran bulut kütlelerinin tam ortasında oturuyorduk. Yüksek gürültüde beni hep saran korkuya kapılıyordum, ayrıca bir de şimdiye kadar hiç hissetmediğim baş dönmesi vardı. Kaplan ve Vaşak titreyerek sobanın deliğine giriyordu, başka zaman bu akıllarına hiç gelmiyordu. Bella ile Boğa'yı ahırda bağlamak ve panjurları indirmek zorundaydım. Onların birlikte olması ve korktuklarında birbirlerine iyice sokulabilmesi benim için bir avuntuydu.

Bu fırtınalar ne kadar şiddetli olsalar da, ertesi sabah gökyüzü açık oluyordu ve yalnızca ovada sis bulutları havada salınıyordu. Yayla çayırı, fokurdayan bir okyanusun beyaz köpüklü dalgalarında nemli nemli ışıldayan yeşil bir gemi gibi, bulutların üstünde süzülüyordu sanki. Deniz ancak çok yavaş dağılıyor, çam ağaçları içinden ıslak ve taze şekilde yüzeye çıkıyordu. O zaman anlıyordum, yarın güneş av köşküne de ulaşacaktı ve yapayalnız o nemli kazanın içinde yaşayan kediyi düşünüyordum.

Bazen, Bella ile Boğa'ya baktığımda, ahırdaki uzun kıştan habersiz olmalarına seviniyordum. Onlar yalnızca şimdiki zamanı, böğürlerini okşayan sıcak havayı ve gece yattıkları yere düşen ay ışığını biliyorlardı. Kaygısız ve umutsuz bir yaşam. Kıştan, soğuktaki odun işinden ve nemden korkuyordum. Şimdi roma-

tizma nöbetimden artık hiçbir şey hissetmiyordum, ama kışın tekrarlayabileceğini biliyordum. Hayvanlarımla birlikte hayatta kalmak istiyorsam, ne pahasına olursa olsun hareket edebilecek halde kalmam gerekiyordu. Saatlerce güneşin altına yatıyor ve onu uzun soğuk zaman için depolamaya çalışıyordum. Güneş yanığı oluşmadı, bunun için derim çok fazla sağlamlaşmıştı, ama başım ağrıyordu ve kalbim olması gerektiğinden daha hızlı çarpıyordu. Aklım başıma geldiği için güneş banyolarından derhal vazgeçmeme rağmen beni yine de öylesine bitkin düşürmüşlerdi ki, onların etkisinden kurtulmam için bir haftaya gerek duydum.

Vaşak, onunla ormana gitmediğim için çok hoşnutsuzdu, Kaplan da ağlanıyor ve beni oyun oynamak için baştan çıkartmaya çalışıyordu. Temmuz gelmişti, ben ise halsiz ve isteksizdim. Yemek yemek için kendimi zorluyor ve saman hasadına kadar yine gücümü toparlamak için her şeyi yapıyordum. Yirmi temmuz civarında ay yine büyüyordu ve ben de daha fazla beklememeye, elverişli havadan yararlanmaya karar verdim. Bir pazartesi günü daha üçte kalktım, bu düzensizlikten dolayı biraz gücenmiş olan Bella'yı sağdım ve bir gün yetecek taze otla suyu ahıra taşıdım. Kaplan için, yüreğim elvermese de, pencereyi açık bıraktım ve ona süt ile et koydum. Güçlü bir kahvaltının ardından da Vaşak'la birlikte dörtte yayladan ayrıldım.

Saat yedide dere çayırında durmuş tırpanı biliyordum bile. Otları hâlâ biraz tutuk ve cansız halde biçiyordum. Güneşin buraya ancak saat dokuza doğru düşmesi iyiydi, çünkü ot biçmek için aslında gecikmiştim. Üç saat ot biçtim, aslında o uzun yürüyüşün ardından düşündüğümden daha iyi gidiyordu; geçen yıldan daha iyiydi. O zaman tırpana yirmi yıl sonra ilk kez dokunmuştum ve ağır çalışmaya henüz alışık değildim. Sonra bir fındık çalısının altına düştüm ve artık kıpır-

damadım. Vaşak küçük koklama seferlerinden geri döndü ve nefes nefese yanımda dizlerinin üstüne çöktü. Zorlanarak bir kez daha doğrulup oturdum ve şişeden çay içtim, sonra uykuya daldım. Uyandığımda çıplak kollarımda karıncalar yürüyordu, saat de ikiydi. Vaşak bana dikkatle bakıyordu. Uyandığım için rahatlamış gibi görünüyordu ve sevinç içinde ayağa fırladı. Kendimi korkunç biçimde bitkin hissediyordum ve omuzlarım şiddetli biçimde ağrıyordu.

Güneş bütün ateşiyle yamaçta yatıyordu. Yerdeki yeni biçilmiş ot yığınları kurumuştu bile, sararmışlardı. Kalkıp otları direnle çevirmeye başladım. Çayır ürküp yerinden fırlayan böceklerin vızıltısıyla dolup taşıyordu. Yavaş çalışıyordum, neredeyse uykulu, o vızıldayan, sıcak sessizliğe kendimi tamamen vermiş bir halde. Benim gayet iyi olduğuma kanaat getirmiş olan Vaşak tıraş adımlarla dereye gitti ve uzun, şapırdayan yudumlarla su içti, sonra, başı patilerinde, tasalarla kırışmış yüzünü uzun kulakları tamamen örtmüş halde gölgeye yattı ve kestirdi. Onu kıskanıyordum.

Otları çevirmeyi bitirince av köşküne gittim. Yatağımdaki kedi çukurluğu beni biraz daha neşelendirdi. Vaşak'ı besledikten ve kendim de bir parça soğuk et yedikten sonra evin önündeki banka oturdum. Kediye seslendim, ama gelmedi. Sonra yatağı düzelttim, kapıyı kilitledim ve yamaç yukarı yürümeye başladım.

Yaylaya vardığımda saat yedi olmuştu bile ve hemen ahıra gidip biriken sütten dolayı sıkışmış olan ve artık huzursuzlaşan sabırsız Bella'yı sağdım. Sonra, hava çok güzel olduğundan, onu ve Boğa'yı çayıra salıp kazığa bağladım. Kaplan benim yatağımda yatıyordu ve beni sevgi dolu ve suçlarcasına selamladı. Bu kez yemiş ve içmişti, çünkü içeri kapatılmamıştı. Ona sıcak süt verdim, yıkandım, saati üçe kurdum ve hemen uykuya daldım. Hemen ardından çalar saat boşandı bi-

le ve sendeleyerek yatağımdan kalktım. Kulübenin kapısını yaslayıp bırakmıştım, çünkü Vaşak akşam hâlâ dışarıdaydı. Ay ışığı tahta zemine vuruyor ve çayırı soğuk parıltıyla kaplıyordu. Vaşak kapının eşiğinde yatıyordu; zavallı bana bekçilik yapmış ve sobanın deliğine girmeye cesaret edememişti. Onu övdüm ve okşadım ve birlikte Bella ile Boğa'yı çayırdan aldık. Onları ahıra soktum, Bella'yı sağdım ve yemle su bıraktım. Kaplan hâlâ dolabın içinde yatıyor ve kıpırdamıyordu. Önceki gün olduğu gibi sabahın ilk ışıklarıyla vadiye indik. Yıldızlar soluyordu, doğudan da ilk kızıllık yükseliyordu.

O sabah ot biçmek bir eziyetti, her hareket acı veriyordu ve ilk günkünden daha yavaş ilerliyordum. Yine üç saat sonra bitkin halde bir fındık ağacının altına yatıp uyudum. Öğlen uyandım. Vaşak yanımda oturuyordu, sayvan salkım çiçeklerin ve geniş yaprakların beyaz tozuna bulanmış çimlerin yabani biçimde boy atmış olduğu vadiye gözlerini dikmişti. Arıların, çekirgelerin ve kuşların olmadığı, güneşin altında öldürücü sessizliğin yoğunlaştığı bir ülkede Vaşak çok ciddi ve yalnız görünüyordu. Onu ilk kez bu şekilde görüyordum. Çok hafîf hareket ettim ve o hemen başını çevirip neşeyle havladı ve bakışı canlanıp ısındı. Yalnızlık geçmişti ve Vaşak onu derhal unutmuştu. Sonra tırıs adımlarla dereye gitti, ben de otu çevirmeye başladım. Önceki günün otlarını artık ahıra götürebiliyordum, çok kuruydular, fazla gölgede kalan küçük bir bölümü hariç. Bu kez ancak sekizde yaylaya döndüm ve Bella ile Boğa'yı serbest bırakabildim. Kaplan rahat vermiyordu. Bütün gün yalnız kaldığından şimdi oyun oynamak istiyordu, ben ise artık neredeyse hareket edemeyecek durumdaydım.

Ertesi gün daha az ot biçtim, çünkü ne kadar yükseğe gelsem, güneş beni o kadar çabuk yakalıyordu.

Hava bütün hafta boyunca güzel kaldı ve ben de büyüyen ayla ilgili eski hava durumu kuralına uymuş olmaktan dolayı sevinçliydim. Sekizinci gün yağmur yağdı ve evde kaldım. Çayırın yarısı biçilmişti, benim de dinlenmeye ihtiyacım vardı, çünkü artık yalnızca kendimi ite kaka götürüyordum. Yorgunluktan neredeyse hiçbir şey yememiş ve yalnızca çayla süt içmiştim. Yine eski düzene göre sağılmak Bella için de iyiydi. Sütü biraz azalmıştı. Dört gün boyunca sessiz ve gri biçimde yağmur yağdı. Yağmur küçücük damlacıklar halinde düşüyordu. Yatakta dinlenerek çayırı ve dağları örümcek ağından bakıyormuş gibi görüyordum. Toplama odunlardan birazını kestim ve bize et temin ettim. Sıcaktan dolayı son geyiğin üçte birini atmak zorunda kalmıştım. Yüreğimin en derinlerinde beni tiksindiren, ama önlemek için elimden bir şeyin gelmediği bir israf. Dört günün büyük bölümünde ya uyudum ya da yağmur yağdığında çayıra çıkmak istemeyen Kaplan'la oynadım. Ellerim yara içinde ve delik deşikti ve ancak yavaş iyileşiyorlardı. Her kasım ve her kemiğim hâlâ ağrıyordu, ama ağrı beni pek etkilemiyordu, sanki beni hiç ilgilendirmiyordu.

Beşinci gün öğlene doğru hava açmaya başladı ve öğleden sonra güneş aradan sızdı. Havada hâlâ yağmur serinliği vardı ve su çimlerin üstünde titreşiyordu. Boğa coşku içinde çayırda bir o yana bir bu yana koşuyordu, Kaplan da küçük bir ava karar vermeden önce patilerini dikkatlice otlara basıyordu. Vaşak da neşelendi, uykusunu kürkünden silkeledi ve küçük teftiş turlarına çıktı. Ben çim biçtim (elbette yaylada bir tırpan vardı) ve bunları ahıra taşıdım. Bella ve Boğa için güzel zamanlar kısa süre sonra sona erdi. Hava şimdi dört gün güzel kaldı, sonra bunaltıcı oldu ve gökyüzü kapandı.

Çayırın üçte ikisini biçmiştim ve boğucu sıcakta yaylaya doğru yürüyordum. Kalbim acıyordu. Belki

yalnızca aşırı zorlanmadandı, ama romatizmadan geriye bir şeyler de kalmış olabilirdi. Vaşak bile isteksiz halde arkamda tırıs adımla yürüyor ve felç eden yorgunluğun etkisinde gibi görünüyordu. İşin bana fazla ağır gelmeye başladığını ve beslenmenin fazla tek yönlü olduğu düşünüyordum. Yürümek de acı veriyordu, çünkü sert dağ ayakkabılarının içinde topuğum sürtünmeden dolayı su toplamış ve çorap da küçük yaraya yapışıp kalmıştı. Birden yaptığım her şey işe yaramayan bir işkence gibi göründü. Kendimi zamanında vursaydım daha iyi olacaktı diye düşündüm. Ama bunu yapamayacak durumda olsaydım, insanın kendini bir tüfekle vurması çok kolay değil, duvarın altından bir delik kazıp geçmeliydim. Orada diğer tarafta yüz yıl yetecek kadar yiyecek ya da ani, acısız bir ölüm vardı. Artık neyi bekliyordum ki zaten? Mucize eseri kurtarılacak olsam bile, daha önce sevdiğim insanların hepsi ölmüş olacağı için, bunun bana ne yararı olacaktı ki? Vaşak'ı yanımda götürmek isterdim, kediler tek başlarına idare edebilirlerdi, Bella ile Boğa, evet, onları sanırım öldürmem gerekirdi. Onlar kışın açlıktan ölürdü.

Bulut örtüsü şimdi kayrak gibi gri renkteydi ve solgun bir ışık dağlara vuruyordu. Fırtınadan önce eve varmak için acele ediyordum. Vaşak nefes nefese arkamdan geliyordu. Onu teselli edemeyecek kadar yorgun ve umutsuz haldeydim. Zaten her şey tamamen anlamsız ve önemsizdi.

Ormandan çıktığımda üzerimdeki ilk gümbürtüleri duydum. Vaşak'ı kulübeye soktum, ayakkabılarımı çıkardım ve Bella'yı yükünden kurtarmak için ahıra koştum. Ahırdaki işleri yaparken fırtına koptu. Rüzgâr çayırları süpürüp geçiyordu, bulutlar derinden uçuyor ve gri-yeşil renkleriyle çirkin görünüyorlardı. Korkuyordum ve aynı zamanda hayvanlarımla birlikte karşısında çaresiz kaldığım güce öfkeleniyordum. Bella ile

Boğa'yı bağladım ve panjurları kapattım. Boğa annesine iyice sokuluyor, annesi de, sanki hâlâ çaresiz bir danaymış gibi, şefkatle ve sabırla onun burnunu yalıyordu. Bella benden az korkmuyor, ama Boğa'yı teselli etmeye çalışıyordu. Kafam boş halde onun böğrünü okşadığım sırada buradan gidemeyeceğimi birden anladım. Belki bu aptalcaydı, ama öyleydi işte. Kaçıp hayvanlarımı ortada bırakamazdım. Bu karar bir düşünceye ve bir duyguya dayanmıyordu. Bir şey benim içime ekilmişti ve bana emanet edilmiş olanı ortada bırakmamı imkânsız hale getiriyordu. Birden sakinleştim ve artık korkmamaya başladım. Rüzgâr sert esip açamasın diye ahırın kapısını kilitledim ve sonra sütü dökmemeye çalışarak kulübeye koştum. Rüzgâr kapıyı arkamdan çarptı ve ben de onu derin nefes alarak kilitledim. Bir mum yaktım ve panjurları kapattım. Nihayet güvendeydik, küçük, zavallı bir güvenlikte, ama yine de yağmurdan ve fırtınadan korunuyorduk. Kaplan ve Vaşak birbirine sokulmuş halde sobanın deliğinde yatmış kıpırdamıyorlardı bile. Sıcak süt içtim ve masaya oturdum. Mumu harcamak aptalcaydı, ama karanlıkta oturmayı başaramadım. Bu nedenle bulutlardaki gümbürtüleri duymamaya çalıştım ve ağrıyan ayağımı inceledim. Kabarcık patlamış ve üstü kandan bir kabuk tutmuştu. Bir ayak banyosu yaptım ve ardından yaraya iyot sürdüm, daha fazlasını yapamazdım. Sonra mumu yine de söndürdüm ve giyinik halde yatağa uzandım. Panjurların aralıklarından şimşeklerin düştüğünü görüyordum. Nihayet fırtına biraz dindi ve yağmur yaylanın üstüne çöktü. Daha uzun süre şimşekler çaktı ve gök gürledi, ama yağmurun uğultusu beni sakinleştirdi. Gök gürültüsü uzun zaman sonra uzaktan gelen homurdanmalara dönüştü. Hemen ardından da uyandım ve güneşin panjurların arasından sızdığını gördüm. Kaplan yakınarak miyavlıyordu, Vaşak da be-

ni burnuyla itekliyordu. Ayağa kalkıp kapıyı açtım ve ikisi de dışarıya fırladı. Üşüyordum, çünkü bütün gece boyunca yorgansız yatmıştım. Saat sekizdi ve güneş ormanın üstüne çıkmıştı bile. Bella ile Boğa'yı saldıktan sonra etrafa bakındım.

Çayır nemli sabah parlaklığına bürünmüştü, gecenin tüm dehşeti dağılıp gitmişti. Vadide hâlâ yağmur çiseliyor olabilirdi ve böyle kötü havalarda hep olduğu gibi kediyi düşündüm. Gerçi bu özgür yaşamı kendi seçmişti. Ama bunu gerçekten seçmiş miydi, seçemiyordu ki. Onunla benim aramda çok da büyük bir fark göremiyordum. Gerçi ben seçebiliyordum, ama yalnızca kafamla, bu da benim için hiç gibi bir şeydi. Kedi ve ben, biz aynı kumaştan biçilmiştik ve aynı kayıkta oturuyorduk, orada yaşayan her şeyle birlikte büyük karanlık şelalelere doğru sürüklenen kayıkta. İnsan olarak ben yalnızca bunu fark etme onuruna sahiptim, buna karşı bir şey yapamadan. Doğanın çifte armağanı, eğer iyice düşünecek olursam. Bu düşünceleri kovaladım ve başımı salladım. Evet, bunu çok iyi hatırlıyorum, çünkü başımı o kadar şiddetle salladım ki, ensemde bir şey çatırdadı ve ben günlerce kaskatı bir boyunla dolaşmak zorunda kaldım. Sakinleşmiş olarak sonraki günleri odun kesmekle ve topuklarımı iyileştirmekle geçirdim. Yalınayak dolaştım, soğuk kompresler yaptım ve iltihap gerçekten de azaldı. Çok miktarda süt içtim, tereyağı yayıkladım, barakayı ovaladım, yırtık pırtık çoraplarımı diktim, az sayıdaki çamaşırımı yıkadım ve bankta güneşe oturdum. Ancak fırtınadan sonraki beşinci gün Vaşak'la birlikte yine vadiye indim. Sonraki günlerde kalan samanı topladım. Saat ikiye doğru halim kalmıyordu ve son yükü orman kenarından samanlığa kayın dalları üstünde çekerek taşıdım.

Çok büyük bir iş tamamlanmıştı; aylarca devasa bir dağ gibi önümde durmuş olan bir iş. Şimdi yorgun

ve sevinçliydim. Çocuklarımın küçüklüğünden bu yana böyle büyük bir memnuniyet duyduğumu hatırlayamıyordum. O zamanlar, uzun bir günün yorgunluğunun ardından, oyuncaklar toplanıp yerine konulduktan ve çocuklar yıkanıp yataklarına yatırıldıktan sonra, o zamanlar mutluydum. Ben küçük çocuklar için iyi bir anneydim. Büyümeye ve okula gitmeye başladıklarındaysa başarısızlığa uğradım. Nasıl olduğunu bilmiyorum, çocuklar büyüdükçe kendimi onların yanında daha tedirgin hissediyordum. Onlar için hâlâ uğraşıyordum, elimden geldiğince, ama onların yanında artık çok nadir olarak mutluydum. O zaman ben de yine kocama yöneldim; bana onlardan fazla ihtiyacı var gibiydi. Çocuklarım gitmişti; el ele, okul çantaları sırtlarında, uçuşan saçlarla ve ben bunun sonun başlangıcı olduğunu bilmiyordum. Ya da belki hissetmişimdir. Daha sonra bir daha hiç mutlu olmadım. Her şey iç karartıcı biçimde değişti ve ben gerçekten yaşamayı bıraktım.

Tırpanı, tırmığı ve direni samanlığa koyup kapıyı kilitledim. Sonra av köşküne gittim. Dere duvarda biraz birikmişti. Buz gibi soğuk suyun içinden geçtim ve Vaşak'ı kıyıya çağırdım. Daha sonra av köşkünde çay yaptım ve öğle yemeğimi Vaşak'la paylaştım. Yatakta kedinin izi görünüyordu, bu da beni çok sakinleştirdi. Belki sonbaharda hepimiz yeniden bir araya gelecektik sıcak ocağın başında. Yatağı elimle üstünden geçerek düzelttim, sonra da fasulyelere baktım. Bütün yaz boyunca kırmızı ve beyaz çiçekler açmışlardı, şimdi bir sürü küçük yeşil fasulye sarkmaya başlamıştı bile. Fırtına çiçek yapraklarını gerçi etrafa savurmuştu, ama sürgünlerle sopaları kırmamıştı. Fasulye bahçesini büyükçe bir parça genişletmeye ve ekmeğin yerini alacak doyurucu bir yiyecek sağlamaya karar verdim. Bu arada ağustos gelmişti, birkaç hafta içinde kışlık ikameti-

mize geri dönecektik. Ocakta hiç kor kıvılcımı kalmamasına dikkat ettim ve Vaşak'la dönüş yoluna koyuldum. Büyük ağır işin bitmiş olmasına, Bella ile Boğa'nın gündüz yine çayıra çıkabileceğine ve sağma saatlerine uyulacağına seviniyordum.

Kaplan bizi bu kez bağırtılarla karşılamadı, üzgün bir halde, omuzlarını yukarı çekmiş, ocağın yanında oturuyor, sessizce ve yakınarak miyavlıyordu. Onu okşadım, ama yerinden kıpırdamadı, Vaşak onu kokladığında sinirle ve hırçınlıkla tıslad. Daha sonra, işimi bitirdiğimde, üç patisinin üstünde topalladığını gördüm. Yaralı bir kediyi incelemek çok kolay değil, üstelik Kaplan'ın kişiliğine sahip bir erkek kediyi. Onu sırtüstü yatırdım ve patisini çok dikkatli tutmayı başarana kadar karnını kaşıdım. Patisine diken ya da ağaç kıymığı batmıştı. Cımbızla çekmeyi en az on kez denedim. Başardım, çünkü bir kuş o anda kulübenin kapısının yanından uçarak geçti ve Kaplan'ın dikkatini benden ve cımbızdan uzaklaştırdı. Küçük operasyon başarıyla geçmişti. Kaplan kızgınlıkla ayağa fırladı, elimdeki cımbızı vurup düşürdü ve kulübeden dışarı koştu.

Daha sonra onu, küçük yarayı gayretle yalayarak, bankta otururken gördüm. Aslında bir ölçüde uslu davranmıştı. Kediler paniğe çok çabuk kapılıyor; hışırdayan her kâğıt, her ani hareket onların aklını başından tümüyle alabilir. Tek başına dolaşan hayvanlar olarak her zaman tetikte ve kaçmaya hazır olmak zorundalar. Masum görünen her çalının arkasında, her evin köşesinin arkasında düşman saklanmış olabilir. Onların içinde kuşku ve dikkatten daha güçlü olan tek bir şey var, o da merak.

Bu arada hava kararmaya başlamıştı, ben de akşam yemeğini pişiriyordum. Av köşkünden son yabanmersini kavanozunu yanıma almıştım ve yumurtasız krep yapıyordum. Bu da oluyor, insan buna alışınca.

Saman hasadının sonu böyle bir kutlama için bir vesile olarak görünüyordu bana. Ama o zamanlar erişilmez zevklere olan istekle artık o kadar çok yanıp tutuşmuyordum. Hayal gücü artık dışarıdan harekete geçirilmiyordu, arzu da yavaş yavaş uyuşuyordu. Kendimi ve hayvanları doyurabildiğime ve açlık çekmememiz gerektiğine bile seviniyordum. Şekerin yokluğunu da artık pek hissetmiyordum. O yaz ahududu ağaçlarına yalnızca iki kez gittim ve bir kovayı ahududuyla doldurdum. Yol bana çok uzun ve yorucu geliyordu. Ayrıca ilk yazdakinden daha az ahududu vardı, belki havanın fazla kuru olduğundandı. Meyveler küçük ve çok tatlıydı. Ahududu ağaçlarının başka bitkiler tarafından örtülmeye başlandığını gördüm. Birkaç yıl sonra aşağıdan gelen bitkiler boğdukları ahududuları tamamen örtmüş olacak.

Saman hasadının ardından rahat rahat evde kalıp bolca bankta oturdum. Yorgundum ve biraz da bitkin, gizemli büyü de beni sarmaya yeniden başladı. Günlerim artık çok düzenli geçiyordu. Saat altıda kalkıyordum, Bella'yı sağıyor, onu ve Boğa'yı çayıra salıyordum. Sonra ahırı temizliyor, sütü kulübeye götürüp odada süt çömleğine boşaltıyordum, yağı yüzeyde biriksin diye. Sonra kahvaltı edip Vaşak'la Kaplan'ı besliyordum. Vaşak'a yemini sabah, Kaplan'a ise yalnızca süt veriyordum. Herhangi bir nedenden dolayı, belki bir gece hayvanı olduğundan, Kaplan akşam yemek istiyordu. Akşam ise Vaşak'a sütünü veriyordum. Sonra Kaplan'ın sabah oyunları başlıyordu: kulübenin etrafında yakalamaca. Kendimi bunun için bazen zorlamam gerekiyordu, ama bana çok iyi geliyordu, Kaplan'ın da kendini iyi hissetmesi için buna ihtiyacı vardı. Oyunun katı kuralları vardı, bunların hepsini Kaplan bulmuş ve koymuştu. Hep aynı yöne doğru olmak zorundaydı ve hep aynı saklanma yerleri seçiliyordu.

Kulübenin köşesi, eski bir yağmur fıçısı, dizilmiş odunlar, büyükçe bir taş, bir köşe ve eski bir odun kırma kütüğü. Kaplan köşeyi uçarcasına dönüyordu, ben de salak rolü yapıp onu yakınarak ve heyecan içinde aramak zorundaydım. Köşeden başını uzatıp nasıl baktığını görmemem gerekiyordu, sonra da vahşi bir sıçrayışla bacaklarıma dalıyordu. Sonra sırada yağmur fıçısı vardı, onun yanından körü körüne geçmek zorundaydım, sertçe, ama acıtmadan ısırılmama, çığlık atmama izin veriliyordu, Kaplan da dimdik kuyruğuyla ahşap fıçının arkasında kayboluyordu ve benim fıçının etrafında uzun süre dolanmam gerekiyordu, çünkü küçük kediyi kamuflaj renginden dolayı bir türlü göremiyordum, ta ki Kaplan bir at gibi parmak uçlarında yan yan dans ederek gelene ve devasa bir kambur çıkartana kadar. Her şey onun mağrur, akıllı bir yırtıcı hayvan olarak aptal, gülünç bir insanı dehşete düşürmesi içindi. Ama bu aptal insan hoş ve sevilen insan da olduğundan, onu yemiyor, yalnızca oyunun ardından şefkatle yalıyordu. Belki bu oyunları onunla oynamamam gerekirdi. Belki de bu yüzden onda her gerçek tehlikeye karşı onu dikkatsiz kılan bir tür megalomani oluşmuştu. Kaplan oyuna elli tur dayanırdı, benim gücüm en fazla onuna yetiyordu. En azından bunun ardından büyük ölçüde tatmin oluyor, yine biraz uyumak için dolaba giriyordu. Önceleri Vaşak bizimle oynamayı çok istiyor, havlayarak ve beceriksiz sıçrayışlarla bizim etrafımızda dönüyordu. Ama Kaplan ona haddini sertçe bildirdi, bu yüzden Vaşak oyunu titreşen kuyrukla uzaktan ve yüksek sesle soluyarak izliyordu artık yalnızca. Ancak benim zamanım olmadığında ve hiç taviz vermediğimde Vaşak'ın benim yerime geçmesine izin veriliyordu. Ama o zaman ikisi de pek fazla eğlenmiyor gibiydi.

Küçük bir molanın ardından sütle ilgilendim. Süt-

le ilgili yapılacak bir şeyler hep oluyordu. Tereyağı kepçeyle alınıyordu, yağsız sütün büyük bölümü Boğa'ya veriliyordu. Bazen tereyağını da yayıklayabiliyor ya da kalan tereyağını eritip suyunu alarak dayanıklı hale getiriyordum. Elbette eritilmiş tereyağı stokum hiçbir zaman büyük olmadı. Sütten yeterince yağ alıp biriktirmem günler sürüyordu. Tekdüze beslenmeyle sağlıklı kalabilmek için kendim çok süt içiyordum, Vaşak ve Kaplan için de her gün biraz süte gerek duyuyordum. Sonra baraka toplanıyor, yatak havalandırılıyor, çamaşır yıkanıyor ya da temizlik yapılıyor ve öğle yemeği hazırlanıyordu. Sözünü etmeye pek değmezdi, çoğu kez de ete biraz baharat olsun diye çayırda yenilebilecek birkaç ot arıyordum. Çayırda mantarlar da vardı, ama onları tanımıyordum ve yemeye cesaret edemiyordum. İştah açıcı görünüyorlardı, ama Bella onlara dokunmadığından açlığımı bastırıyordum.

Öğle yemeğinin ardından banka oturup uyuklamaya başlıyordum. Güneş yüzüme vuruyor ve başım yorgunluktan ağırlaşıyordu. Uykuya daldığımı fark ettiğimde kalkıp Vaşak'la ormana gidiyordum. Her gün yapılan bu gezintiye ihtiyacı vardı, tıpkı Kaplan'ın sabah oyununa ihtiyacı olduğu gibi. Çoğu kez bakacak noktasına gidiyorduk, ben de dürbünle araziye bakıyordum. Aslında bunu artık yalnızca alışkanlıktan dolayı yapıyordum. Kilise kuleleri hâlâ kırmızı kırmızı parlıyordu, yalnızca çayırların ve tarlaların renkleri biraz değişiyordu. Ilık rüzgâr estiğinde her şey dokunulabilecek kadar yakın ve rengârenkti, doğudan rüzgâr estiğinde arazi narin mavimsi tüllerin arkasında kalıyordu, bazen de, nehrin üstüne sis oturduğunda, hiçbir şey göremiyordum. Hiçbir zaman uzun süre oturup kalmıyordum, bu Vaşak için çok sıkıcıydı, geniş bir yay çizerek ormana giriyor ve çoğunlukla saat dörde ya da beşe doğru karşı yönden kulübeye geri dönüyordum.

Yürüyüşlerimde yalnızca büyük yabani hayvanlar gördüm, karacalar artık bu yüksekliklere çıkmıyordu. Dürbünle bazen beyaz kireç kayalıklarında birkaç dağkeçisi görebiliyordum. Yaz boyunca çalıların içine girip saklanmış dört ölü dağkeçisi buldum. Gözleri körleştiğinde vadiye iniyorlardı. Bu dördü uzağa gidememişti. Ölüm onlara hızla yetişmişti. Aslında salgın hastalığı yok etmek ve zavallı hayvanları acı çekmekten kurtarmak için hepsinin vurulması gerekirdi. Ama onları bu mesafeden vuramazdım, ayrıca mermilerimi tasarruflu kullanmak zorundaydım. Bu durumda bana acı durumu izlemekten başka bir şey kalmamıştı.

Gezintimizi geride bıraktıktan sonra Vaşak banka yerleşip güneşin altında uykuya daldı. Kürkü onu koruyor gibiydi, çünkü saatlerce sıcağın altında uyuklayabiliyordu. Ben bu arada ahırla uğraştım, biraz odun kestim ya da bir şeyleri onardım.

Çoğu kez de hiçbir şey yapmıyor ve Bella ile Boğa'ya bakıyor ya da ormanın üstünde turlarını atan bir şahini izliyordum. Bunun gerçekten bir şahin olup olmadığını bilmiyorum, bir doğan ya da atmaca da olmuş olabilirdi. Tüm yırtıcı kuşları şahin diye adlandırmayı alışkanlık haline getirmiştim, çünkü bu sözcük çok hoşuma gidiyordu. Şahin fazla sık ortaya çıktığında Kaplan'dan dolayı hep biraz tedirgindim. Neyse ki hayvan kulübenin yakınlarında kalmayı yeğliyor ve ormana ulaşmak için geniş çayırı geçmekten çekiniyor gibiydi. Kulübenin çevresinde de ona göre bolca av vardı. Hatta iri çekirgeler kapı eşiğinin üstünden zıplıyordu, tam Kaplan'ın patilerinin önüne. Şahin çok hoşuma gidiyordu, ondan her ne kadar korkmam gerekse de. Çok güzel görünüyordu, ben de onu gözlerimle takip ediyordum, ta ki göğün mavisinde kaybolana ya da ormana hızla dalana kadar. Onun boğuk çığlıkları yaylada bana ulaşan tek yabancı sesti.

Ama en çok da çayıra bakmayı seviyordum. Çayır her zaman hafifçe hareket ediyordu, hiç rüzgâr olmadığını sandığımda bile. Huzur ve tatlı kokular yayan, sonsuz yumuşak bir kıpırdanma. Lavanta yetişiyordu burada. Alp gülleri, kediayağı, yabani kekik ve isimlerini bilmediğim, ama kekik kadar güzel, ancak ondan farklı kokan bir yığın ot. Kaplan gözleri kaymış halde bu kokulu bitkilerin başında sık sık oturuyor ve kendini dışa tamamen kapatıyordu. Bir afyon bağımlısı uyuşturucuyu nasıl kullanıyorsa, o da bitkileri öyle kullanıyordu. Ama onun kendinden geçmelerinin ona kötü etkileri yoktu. Güneş batınca Bella ile Boğa'yı ahıra götürüyor ve her zamanki işimi yapıyordum. Akşam yemeği çoğu kez oldukça cılız kalıyor, öğlenden kalanlardan ve bir bardak sütten oluşuyordu. Ancak bir geyik vurduğumda birkaç gün olağanüstü bolluk içinde yaşıyorduk, ta ki her türlü etten tiksinmeye başlayana kadar. Çünkü yanında yiyebileceğim ne ekmeğim ne de patatesim vardı, unu artık et bulamayacağım günler için saklamalıydım.

Sonra banka oturup bekliyordum. Çayır yavaş yavaş uykuya dalıyor, yıldızlar ortaya çıkıyordu, sonra da ay yükseliyor ve çayırı soğuk ışığına daldırıyordu. Bu saatleri bütün gün gizli bir sabırsızlıkla bekliyordum. Tamamen illüzyonsuz ve büyük bir berraklıkla düşünebildiğim yegâne saatlerdi bunlar. Yaşamımı kolaylaştıracak bir anlamı artık aramıyordum. Bu tür bir arzu bana neredeyse küstahlık olarak görünüyordu. İnsanlar kendi oyunlarını oynamış ve neredeyse her defasında kaybetmişlerdi. Neyden şikâyetçi olsaydım ki; ben onlardan biriydim ve onları yargılayamazdım, çünkü onları çok iyi anlıyordum. Düşünceleri insanlardan başka bir yöne çekmek daha iyiydi. O büyük güneş-ay-ve-yıldızlar-oyunu başarılmış görünüyordu, zaten insanlar tarafından da icat edilmemişti. Ama sonuna ka-

dar oynanmamıştı ve başarısızlığın tohumunu içinde barındırıyor olabilirdi. Ben yalnızca dikkatli ve büyülenmiş bir izleyiciydim, ama oyunun en küçük evresini bir kavramaya bütün yaşamım yeterli gelmezdi. Yaşamımın büyük bölümünü gündelik insan tasalarıyla boğuşarak geçirmiştim. Eh, neredeyse hiçbir şeye sahip olmadığımdan, huzur içinde bankta oturup siyah gökkubbede dans eden yıldızlara bakabiliyordum. Kendimden, bir insan için mümkün olduğu kadar uzaklaşmıştım, eğer hayatta kalmak istiyorsam bu durumun sürmemesi gerektiğinin de farkındaydım. Daha o zamanlar yaylada bana neler olduğunu sonradan anlamayacağımı düşünüyordum bazen. O zamana kadar düşünmüş ve yapmış olduğum her şeyin, ya da neredeyse her şeyin, yalnızca bir suret olduğunu anladım. Başka insanlar benim için önceden düşünmüş ve davranmıştı. Benim yalnızca onların izini takip etmem gerekmişti. Kulübenin önündeki bankta geçen saatler gerçeklikti, bizzat yaptığım bir deneyimdi, ama yine de eksiksiz değildi. Neredeyse her zaman düşünceler gözlerden daha hızlıydı ve gerçek görüntüyü bozuyorlardı.

Uyanmanın ardından, ruh uykudan dolayı hâlâ uyuşukken daha ne olduğunu anlayıp seçemeden bir şeyler görüyorum bazen. İzlenim korkutuyor ve tehdit ediyor. Ancak tanıyıp seçmek, üstünde çocuklarımın olduğu koltuğu bilinen bir nesneye dönüştürüyor. Daha az önce adlandırılamayacak kadar yabancı bir şeydi ve kalbimin küt küt atmasına yol açmıştı. Bu denemeleri çok sık yapmıyordum, ama yapıyor olmam da tuhaf değildi. Dikkatimi dağıtacak ve tinsel olarak beni meşgul edecek bir şey de yoktu ki, kitaplar yoktu, sohbetler yoktu, müzik yoktu; hiçbir şey. Çocukluğumdan bu yana nesneleri kendi gözlerimle görmeyi unutmuştum, dünyanın bir zamanlar genç, dokunulmamış ve çok güzel ve korkunç olduğunu unutmuştum. Artık geriye dö-

nemiyordum, ne de olsa çocuk değildim artık ve olayları bir çocuk gibi yaşayamıyordum da, ama yalnızlık beni bazı anlar için yaşamın büyük parıltısına anısız ve bilinçsiz halde bir kez daha bakacak duruma getiriyordu. Belki hayvanlar ölümlerine kadar bir dehşet ve büyülenme dünyasında yaşıyordur. Kaçamıyorlar ve gerçekliğe kendi sonlarına kadar katlanmak zorundalar. Ölümlerinde bile teselli ve umut yok, gerçek bir ölüm. Ben de, diğer tüm insanlar gibi, hep telaşlı kaçış halindeydim ve hep hülyalara kapılıyordum. Çünkü çocuklarımın ölümünü görmediğim için onların hâlâ hayatta olduklarını hayal ediyordum. Ama Vaşak'ın nasıl öldürüldüğünü gördüm, Boğa'nın yarılan kafatasından beyninin nasıl dışarı taştığını gördüm ve İnci'nin kemiksiz bir nesne gibi süründüğünü ve kanlar içinde öldüğünü gördüm, ellerimde ise geyiklerin sıcak kalplerinin soğuyuşunu hissediyordum hep.

Gerçeklik buydu. Tüm bunları gördüğüm ve hissettiğim için gündüz hayal kurmak bana zor geliyor. Gündüz düşlerine karşı içimde yoğun bir karşı koyma var, içimdeki umudun öldüğünü de hissediyorum. Bu beni korkutuyor. Artık yalnızca gerçekle karşı karşıya yaşamaya dayanabilecek miyim bilmiyorum. Bazen kendime bir robot gibi davranmayı deniyorum: Şunu yap, şuraya git, şunu yapmayı unutma. Ama bu yalnızca kısa bir süre işe yarıyor. Ben kötü bir robotum, düşünen ve hisseden bir insanım hâlâ ve bu iki alışkanlığı da bırakamayacağım. Bu nedenle burada oturuyor ve olup biten her şeyi yazıyorum, farelerin bu kayıtları yiyip yemeyecekleri de umurumda değil. Önemli olan tek şey yazmak, artık başka sohbetler de olmadığından bu sonsuz kendi kendine konuşmayı ayakta tutmak zorundayım. Bu, yazacağım tek rapor olacak, çünkü yazılmış olduğunda evde üstüne yazı yazılabilecek tek bir parça kâğıt kalmayacak artık. Daha şimdiden yata-

ğa girmek zorunda kalacağım andan korkuyorum. Sonra gözlerim açık yatacağım, kedi eve gelene ve onun sıcak yakınlığı bana özlemini duyduğum uykuyu armağan edene kadar. O zaman bile hâlâ güvende değilim. Savunmasız olduğumda rüyalar bana saldırabilir, kara gece rüyaları.

Bana çok gerçekdışı ve uzak görünen yayladaki o yazı düşüncelerimde bir yere oturtmak bana zor geliyor. O zamanlar Vaşak, Kaplan ve Boğa hâlâ yaşıyordu, ben de her şeyden habersizdim. Bazen rüyamda yaylayı aradığımı ve artık bulamadığımı görüyorum. Çalılıklardan ve ormandan geçiyorum, iniş çıkışlı taşların üstünden, uyandığımdaysa yorgun ve paramparça oluyorum. Tuhaf bir durum, rüyada yaylayı arıyorum, uyanıkken ise onu düşünmek zorunda kalmayınca bile seviniyorum. Onu bir daha asla görmek istemiyorum, asla.

Ağustosta iki ya da üç fırtına daha oldu, ama bunlar hiç yoğunlaşmadı ve yalnızca birkaç saat sürdü. Bazen bir şey beni belli belirsiz huzursuz ettiğinde, her şeyin böyle iyi geçmiş olmasındandı bu. Hepimiz sağlıklıydık, günler sıcak ve güzel kokulu olmaya devam etti, geceler de yıldızlarla doluydu. Sonunda, başka bir şey olmadığından, bu duruma alıştım ve iyi olanı, sanki hiç başka bir şey beklememişim gibi, kabullenmeye başladım. Geçmiş ve gelecek, şimdi ve buradanın küçük sıcak adasının etrafını sarmalıyordu. Böyle kalamayacağını biliyordum, ama hiç endişe etmiyordum. Anılarımda o yazın üstüne çok sonraları gerçekleşen olayların gölgesi düşüyor. Ne kadar güzel olduğunu artık hissetmiyorum, yalnızca biliyorum. Bu korkunç bir fark. Bu yüzden yaylanın resmini çizmeyi başaramıyorum. Duyularım beynimden daha kötü hatırlıyor, günün birinde ise hatırlamayı belki tümüyle bırakacaklar. Bu gerçekleşmeden her şeyi yazıya dökmüş olmak zorundayım.

Yaz sona yaklaşmaya başlamıştı bile. Ağustosun son haftasında kötü hava bastırdı. Hava soğuk ve yağışlıydı, bu yüzden bütün gün soba yakmam gerekti. O zamanlar çok fazla kibrit tüketiyordum, çünkü yerlerden topladığım dallar ben kulübeden çıkınca hemen yanıp bitiyordu. Bella ile Boğa çayırda kaldı. Üşümüyor gibiydiler, ama yaza göre daha az eğleniyor görünüyorlardı. Kaplan barakada korkunç bir hafta geçirdi, pencere kenarlığında oturup kederli kederli yağmura baktı. Ben gündelik işlerimi yaptım ve çok yavaştan av köşkünü, geceliğimi, yorganı ve çatırdayan kayın odunlarını özlemeye başladım. Her öğlen çuha paltoyu giyiyor, başlığı kafama geçirip Vaşak'la ormana gidiyordum. Hedefsiz biçimde damlayan ağaçların altında dolaşıyor, Vaşak'ın neşesini ayakta tutmak için biraz etrafı koklamasına izin veriyor ve sonra titreyerek geri dönüyordum. Yapacak başka bir işim olmadığından erken yatıyor ve ne kadar çok uyursam, o kadar uykulu oluyordum. Buna kızıyordum ve melankolikleşmeye başladım. Kaplan mutfaktan odaya yakınarak gidip geliyor ve beni oyuna ikna etmeye çalışıyordu, ama sıkılarak bundan kendiliğinden vazgeçti. Yalnızca Vaşak yağmurdan dolayı üzülmedi ve kısa gezintilerimiz dışında, gece gündüz ocağın deliğinde uyudu. Hatta sonunda devasa, ıslak taneler halinde kar yağmaya başladı. Kısa süre sonra en kötü kar fırtınasının tam ortasında kaldık. Giyinip Bella ile Boğa'yı ahıra götürdüm. Bütün gece kar yağdı, sabah ise on santim kar vardı. Gökyüzü kapalıydı, rüzgâr da soğuk esiyordu. Öğleden sonraya doğru hava ısınmaya başladı, biraz da yağmur indi. Eve dönüşümüzü artık çok fazla geciktirmemem gerektiğini şimdi açıkça görüyordum.

Bir hafta sonra güneşin yüzüme vurmasıyla uyandım. Hava daha düzelmemişti, hâlâ soğuktu, ama gökyüzü açık ve soluk maviydi. Güneş bana eskiye göre bi-

raz daha mat ve küçük görünüyordu, ama bu mutlaka bana öyle gelmişti. Aydınlık güzel bir gün oldu, ama bir şey değişmişti. Kayalarda ilk kar parıldıyor ve beni titretiyordu. Vaşak ve Kaplan kapıda duruyordu bile, ben de onları dışarı saldım. Sonra Bella ile Boğa'yı çayıra götürdüm. Hava kar kokuyordu ve ancak öğlen ısındı. Yaz bitmişti. Şimdi yayladan iniş için yine de beklemek istiyordum, sonra hava yirmi eylüle kadar gerçekten de güzel kaldı. Akşamları yıldızlara pencereden bakmak zorundaydım, dışarısı artık çok fazla serindi. Yıldızlar uzaya doğru geri çekilmiş gibiydi, ışıkları da geçen yaz gecelerine göre daha soğuktu.

Eski yaşamıma yeniden başladım, Vaşak'la yürüyüşlere çıktım, Kaplan'la oynadım ve ev işleriyle uğraştım. Ama tuhaf bir biçimde kendimi biraz aklım başıma gelmiş hissediyordum. Bir gece, yatakta üşümeye başlamıştım bile, daha fazla beklemenin tehlikeli olduğunu anladım. Sabahın erken saatlerinde en gerekli eşyaları sırt çantasına doldurdum, Kaplan'ı nefret ettiği kutuya soktum, Bella ile Boğa'yı ahırdan çıkarttım, artık yola koyulmaya hazırdım. Saat yedide yola çıktık, saat on birde de av köşküne vardık. Önce feryat figân bağıran Kaplan'ı hapsinden kurtarıp eve kapattım. Bella ile Boğa'yı, yalakta su içmelerinin ardından, kayranda otlamaya bıraktım. Çünkü hava hâlâ güzeldi, ayrıca burası yayladakinden daha sıcaktı. Eve girdiğimde Kaplan dolabın içine yatmıştı bile, orada kendini güvende hissediyor gibiydi. Vaşak av köşkünü sevinçle selamladı. Eve gelmiş olduğumu anladı ve bana, heyecanla nefes alıp vererek, attığım her adımda eşlik etti. Öğleden sonrasının geç saatlerine kadar evle uğraştım ve ancak süt sağdıktan ve Bella ile Boğa'yı eski ahırlarına götürdükten sonra bir şeyler yemeye fırsat bulabildim. Ateş ocakta yanıyordu, gerçek, çıtırdayan kayın odunu ateşi. Ev, hava ve yıkanmış ahşap kokuyor-

du. Vaşak ocak deliğine girip uzandı, ben de yorgun bir halde yatağa yattım. Kolumu iyice uzattım, mumu söndürdüm ve hemen uykuya daldım.

Nemli ve soğuk bir şey yüzüme çarpıp beni küçük sevinç çığlıklarıyla uyandırdı. Işık yaktım, sonra da gri, nemli yumağı kollarıma alıp bağrıma bastım. Kedi gerçekten eve gelmişti. Çok sayıda gırlamalarla, garlamalarla ve miyavlamalarla uzun yalnız yazda yaşadıklarını anlattı. Kalkıp kâsesini sıcak sütle doldurdum, süte açgözlülükle atladı. Zayıflamıştı ve bakımsızdı, ama çok sağlıklı görünüyordu. Vaşak geldi, ikisi birbirini neredeyse sevecenlikle selamladı. Belki ben kediye onu soğuk ve tersleyici olarak görmekle hep haksızlık etmiştim. En azından hepimiz mutlu biçimde bir araya gelmiştik, yeniden yatakta yattığımda ve tanıdık vücudu bacağımda hissettiğimde yeniden evde olmaktan dolayı çok sevinçliydim. Yayla güzeldi, burada olabileceğinden daha güzel, ama benim evim av köşküydü. Neredeyse tedirginlikle geriye dönüp yazı düşünüyordum ve normal yaşama geri dönmüş olmaktan memnundum.

Sonraki günlerde hayvanlara ayıracak pek zamanım yoktu. Her sabah Vaşak'la birlikte yaylaya çıkıyor ve büyük sırt çantaları dolusu ev eşyasını geri taşıyordum. Mayısta olduğu kadar yorucu değildi, çünkü bu kez yolum yokuş aşağıyaydı. Yalnızca yayık sırtımda yine birkaç morluk bıraktı. Ormana girmeden önce son kez arkama baktığımda, soluk mavi gökyüzünün altında, sonbahar rüzgârında kıpırdanan çayırı bir daha gördüm. Ben artık büyük düzlüğe ve sessizliğe ait değildim. Bir daha hiçbir zaman bu yaz olduğu gibi olmayacağını biliyordum. Bunun için mantıklı bir neden yoktu, ama bundan kesinlikle emindim. Bugün, tekrarlamak istemediğim için bundan emin olduğumu düşünüyorum. Bu olağanüstü durumun her şiddetlendirilişi beni ve hayvanlarımı büyük tehlikeye sokardı.

Yokuş aşağıya karanlık ladin ağaçlarının altından iniliyordu, girintili çıkıntılı yollardan, üzerimdeki ufacık maviliğin ise yaylanın üstündeki gökyüzüyle hiçbir benzerliği yoktu. Yoldaki her taş, her küçük çalı bana tanıdık görünüyordu, güzel, ama kayaların üstünde parlayan karla karşılaştırıldığında biraz sıradandı. Ama bir insan olarak kalmak istiyorsam, yaşamak için gerek duyduğum işte bu tanıdık sıradanlıktı. Yaylada gökyüzünün soğukluğundan ve genişliğinden birazı içime sızmış ve beni belli etmeden yaşamdan uzaklaştırmıştı. Ama bu artık çok gerilerde kalmıştı. Ben vadiye inerken yalnızca yayık acı verecek derecede sırtıma baskı yapmakla kalmıyordu; bir yana bırakmış olduğum tüm tasalar da burada yine canlanıyordu. Artık dünyadan kopuk değildim, yorgun ve yüklüydüm, bir insana yaraştığı gibi. Bu bana iyi ve doğru göründü, ben de ağır yükü isteyerek kendi üstüme aldım.

İki dinlenme gününün ardından patates tarlasını inceledim. Otlar sık ve yeşildi ve henüz sararmaya başlamamıştı. Birkaç hafta daha et ve unla idare etmem gerekiyordu, ama unum da artık azalmıştı. Isırganotu pişirdim, ilkbahardaki kadar güzel değildi, ama yine de mideyi dolduruyordu. Sonra meyve ağaçlarımın yanına gittim. Bol bol çiçek açmış ve etlenmiş olan erikler yazın düşmüş olmalıydı. Bunun yerine önceki yıla göre daha fazla elma ve bir miktar da yabani elma vardı. Bu hasat için de beklemek zorundaydım. Bir elma yedim, ama henüz yeşildi ve karnımı ağrıttı.

Benim için ormandaki ikinci sonbahar gelmişti. Siklamenler fındık ağaçlarının altındaki nemli ve gölgeli yerlerde açıyordu, uçurumun iki kenarını ise yılanotu süslüyordu. Doğu rüzgârı güney rüzgârına döndü ve hoş olmayacak derecede sıcak havayı beraberinde getirdi. Belki yayladan yine de erken ayrılmıştım, ama ılık rüzgârı kısa süre sonra kötü havanın izlemek zo-

runda olduğunu biliyordum. Kendimi yorgun ve gergin hissediyor, garaja saman taşıyor, baharda bu kadar çok odun kırmış olduğum ve en azından bu işi yapmak zorunda kalmadığım için seviniyordum.

Nihayet yağmur geldi, ama hava hâlâ ılık kaldı. Akşamları içeriyi ısıtmak zorunda kalıyordum, ama bunu burada daha serin yaz günlerinde de yapmak gerekiyordu. Evde kaldım ve Hugo'nun eski av köşkü elbisesini kendime göre daralttım. Çok kötü dikiyordum ve hiçbir becerim yoktu, ama bir başyapıt olması da gerekmiyordu. Hiç istemeyerek yaptığım bu iş yalnızca ellerimi meşgul ediyordu. Düşüncelerim gezintiye çıkıyordu. Sıcak bir odada olmak hoştu. Vaşak ocağın deliğinde, kedi yatağımın üstünde uyuyordu, Kaplan ise kâğıttan bir topu bir köşeden diğerine yuvarlıyordu. Artık neredeyse yetişkin olmuştu ve annesinden daha iriydi. Kalın erkek kedi kafası neredeyse annesinin narin başının iki katı genişlikteydi. Yaşlı kedi dönüşümüzden sonra Kaplan'ı düşmanca karşılamıştı, ta ki Kaplan ona, herhalde korkudan, adamakıllı tıslayana kadar. Bunun üzerine anlaşmaya başladılar, yani birbirlerini görmezden geliyorlardı, her biri de evdeki tek kediymiş gibi davranıyordu. Kaplan annesini tanımamıştı. Yaylaya çıktığımızda henüz çok küçüktü, yaşlı kedi de onunla ilgilenmeyi çoktan bırakmıştı. Yağmurlar yüzünden hava erkenden kararıyordu, tasarruf etmek için de erken yatıyordum. Yayladaki kadar iyi uyuyamıyordum, orada hava bile uykumu getiriyordu. Gece iki-üç kez uyanıyor ve uykumu tamamen kaçırmamak için düşünmemeye çalışıyordum. Ancak saat yediye doğru kalkıyor, sonra da ahıra gidiyordum. Bella ve Boğa yeni yerlerine yine tamamen alışmışlardı, ancak Bella kayrandaki kötü yeme geçişten dolayı daha az süt verdi. Ama onu samanla besleme başladığımda bunun düzeleceğini umuyordum.

Hava çok yavaş biçimde soğuyup kötüleşiyordu. Vaşak'la her gün ormana gidiyordum, yağmur kesildikten sonra da birkaç alabalık tutmaya çalıştım. Bir öğleden sonra iki tane tuttum, ertesi gün yalnızca bir tane, onu da elimle. Balıklar uyuyor mu bilmiyorum, ama bu balık su birikintisinin içinde şekerleme yapıyor olmalıydı. Balık tutma işi pek yürümüyordu. Alabalıklar artık yemi ısırmak istemiyordu. Koruma zamanlarına bağlı kalamıyordum, ama bu şekilde kendiliğinden artık balık tutmamaya başladım. Ilık rüzgârın bastırmasıyla geyiklerin çiftleşme dönemi daha erken başladı, bu yüzden de uykum bozulmuştu. Bana şimdi geçen yıla göre sanki daha fazla geyik varmış gibi geliyordu. Endişelerimde haklı çıkmıştım; engellenmeden çoğalabildikleri yabancı av bölgelerinden benim tarafıma geliyorlardı. Günün birinde, eğer olağanüstü sert bir kış olmazsa, orman geyiklerle dolup taşacaktı. Olayların gelişmeye nasıl devam edeceğini bugün söyleyemem; ama duvarın altını kazıp öbür tarafa geçecek olursam, bu işi çok titiz biçimde halledeceğim ve topraktan, taşlardan gerçek bir kapı inşa edeceğim. Geyiklerimden bu son olasılığı esirgememeliyim.

Nihayet rüzgâr yine döndü ve şimdi doğudan esmeye başladı. Bir kez daha hava gerçekten güzeldi. Öğleleri hava o denli ısınıyordu ki, bankta güneşin altında oturabiliyordum. Büyük orman karıncalarına yine büyük bir hareket arzusu geldi ve gri siyah alaylar halinde önümden geçmeye başladılar. Olağanüstü hedefe yönelik görünüyor ve işlerinden alıkonulamıyorlardı. Çam iğneleri, küçük böcekler ve toprak parçacıkları taşıyor ve çok zorlanıyorlardı. Onlara hep biraz acıyordum. Ben hiçbir zaman bir karınca yığınını bozacak durumda olamadım. Bu küçük robotlara karşı tutumum hayranlık, ürperti ve acı arasında gidip geliyordu. Elbette onlara yalnızca insan gözleriyle baktığım-

dandır. Kocaman bir dev karıncaya benim yaptıklarım herhalde son derece tuhaf ve gizemli görünürdü.

Bella ve Boğa bütün günü kayranda geçiriyor ve artık biraz isteksizce, sert, sarımsı otları yoluyorlardı. Akşam onları beslediğim taze, güzel kokan samanı yeğliyorlardı açıkça. Kaplan benim yakınlarımda oyun oynuyordu, ama karıncalardan uzak duruyordu, Vaşak çalılıkların içine küçük gezintiler yapıyor, her on dakikada bir geri dönüyor ve benim övgü dolu bir sözümün ardından sakinleşmiş olarak tekrar kayboluyordu.

Neredeyse bütün ekim ayı boyunca hava güzel gitti. Bu uygun zamandan yine de yararlanıp odun stokumu iki katına çıkarttım. Bütün ev şimdi verandaya kadar dizilmiş odunlarla kaplanmıştı ve küçük pencerelerin mazgallar gibi dışarı baktığı bir kale gibi görünüyordu. Odun yığınları sarı reçine terliyor ve bütün kayranı kokularıyla sarıyordu. Sakin ve tekdüze biçimde çalışıp duruyordum, kendimi aşırı zorlamadan. İlk yıl bunu henüz başaramamıştım. Doğru ritmi bir türlü bulamamıştım. Ama sonra yavaş yavaş akıllandım ve ormana ayak uydurdum. İnsan yıllarca şehirde gergin bir telaş içinde yaşayabilir, bu gerçi sinirleri harap eder, ama insan buna uzun süre dayanabilir. Ama hiçbir insan gergin bir telaşla birkaç aydan fazla dağlara çıkamaz, patates ekemez, odun kıramaz ya da çim biçemez. Henüz ayak uydurmamış olduğum ilk yıl beni gücümün çok ötesinde zorlamıştı ve bu aşırı çalışmanın yorgunluğunu hiçbir zaman tam olarak atlatamayacağım. Bir de saçma biçimde bu türden her rekoru bir şey sanmıştım. Bugün evden ahıra bile sakin bir orman yürüyüşü hızıyla gidiyorum. Beden gevşemiş olarak kalıyor, gözler de bakmak için zaman buluyor. Koşan biri bakamaz. Önceki yaşamımda yolum yaşlı bir kadının güvercinleri beslediği bir meydanın yanından yıllarca geçti. Hayvanları hep sevmişimdir, bugün artık çoktan

taşlaşmış olan güvercinlere büyük bir sevgi besliyordum, yine de onlardan bir tanesini bile betimleyemem. Gözlerinin ve gagalarının ne renkte olduğunu bile bilmiyorum. Bilmiyorum işte, sanırım bu benim şehrin içinden hep nasıl geçtiğim hakkında yeterince şey anlatıyor. Ancak yavaşladığımdan beri etrafımdaki orman canlandı. Bunun tek yaşama biçimi olduğunu söylemek istemiyorum, ama benim için bu kuşkusuz en uygun olanı. Ayrıca bunu keşfedene kadar nelerin olup bitmesi gerekiyordu. Eskiden hep bir yerlere doğru hareket halindeydim, hep büyük bir telaş içinde ve gözü dönmüş sabırsızlıkla doluydum, çünkü vardığım her yerde önce bir uzunca beklemem gerekiyordu. Bütün o yolu ağır ağır da gidebilirdim. Bazen kendi durumumu ve dünyamızın durumunu çok açık biçimde fark ediyordum, ama bu nahoş yaşamdan çıkıp kaçacak durumda değildim. Çok sık çektiğim can sıkıntısı, halim selim bir gül yetiştiricisinin otomotiv üreticileri kongresinde çektiği can sıkıntısıydı. Neredeyse tüm yaşamım boyunca böyle bir kongrede bulundum, günün birinde ölüp yere düşmemiş olmamam beni şaşırtıyor. Galiba yaşayabilmemin tek nedeni, hep ailemin yanına kaçabiliyor olmamdı. Ama son yıllarda en yakınımdakiler bile düşmanın tarafına geçmişler gibi geliyordu bana, yaşam da gerçekten grileşip ve soluklaşıyordu.

Burada, ormanda, aslında bana uygun olan yerdeyim. Otomotiv üreticilerine bir kızgınlığım yok, onlar artık çoktandır ilginçliklerini yitirdiler zaten. Ama hepsi bana nasıl eziyet ettirdiler o tiksindiğim şeylerle. Yalnızca şu tek küçük yaşama sahiptim, onlar ise bunu huzur içinde yaşamama izin vermedi. Gaz boruları, elektrik santralları ve petrol hatları; şimdi, insanlar artık yokken, gerçek acınacak yüzlerini gösteriyorlar. O zamanlar ise onları birer kullanım aracı yapmak yerine putlaştırmışlardı. Bende de ormanın tam ortasında

böyle bir şey duruyor, Hugo'nun siyah Mercedes'i. Onunla buraya geldiğimizde neredeyse yepyeniydi. Bugün üstü yemyeşil otlarla kaplanmış bir fare ve kuş yuvası. Özellikle temmuzda, filbahriler açtığında, çok güzel görünüyor, tıpkı devasa bir düğün çelengi gibi. Kışın da güzel, kırç içinde parıldadığında ya da beyaz bir başlığı olduğunda. İlkbaharda ve sonbaharda kahverengi direklerin arasından döşemenin solmuş sarısını görüyorum, kayın yaprakları, sünger parçaları ve at kılı, küçücük dişler tarafından yırtılıp çıkartılmış ve lime lime edilmiş.

Muhteşem bir yuva oldu Hugo'nun Mercedes'i, sıcak ve rüzgâra karşı korumalı. Ormanlara daha fazla otomobil konulması gerekirdi, bunlardan iyi yavrulama yerleri olurdu. Bölgedeki yollarda herhalde binlercesi duruyordur, sarmaşıklarla, ısırganotlarıyla ve çalılarla kaplanmış halde. Ama bunlar tamamen boş ve içlerinde yaşayan yok.

Bitkilerin gür biçimde büyüdüklerini görüyorum, yeşil, tok ve sessizce. Ölü şehirlerdeki rüzgârı ve çok sayıda sesi, menteşeler paslanıp koptuğunda asfaltın üstünde parçalanan pencere camlarını, patlak borulardan damlayan suyu ve binlerce kapının rüzgârda çarpmasını da duyuyorum. Bazen, fırtınalı gecelerde, bir zamanlar bir insan olan taşlaşmış bir şey devriliyor, çalışma masasının önündeki koltuktan düşüp uğultuyla parkelere çarpıyor. Bir süre büyük yangınlar çıkmış olmalıydı. Ama şimdi galiba bitmişlerdi, bitkilerin de bizim kalıntılarımızı örtmek için acelesi var. Duvarın arkasındaki toprağa baktığımda tek bir karınca, en küçük bir böcek görmüyorum. Ama bu böyle kalmayacak. Derelerin suyuyla yaşam, ufacık basit yaşam, içeri sızacak ve toprağı yeniden canlandıracak. Bunun umurumda olmaması gerekirdi, ama tuhaf bir biçimde bu benim içimi gizli bir memnuniyetle dolduruyor.

On altı ekimde, yayladan döndüğümden beri yine düzenli olarak notlar alıyordum; on altı ekimde patatesleri topraktan çıkarttım ve siyah tozla kaplı yumruları çuvallara doldurdum. Hasat bereketliydi, fareler de az zarar vermişti. Bundan memnun olup kışı korkmadan bekleyebilirdim. Kapkara ellerimi bir çuvala silip bir ağaç kütüğüne oturdum. Sürekli karın gurultusu dönemi bitmişti, akşam yemeğini düşününce de ağzımın suyu akıyordu: tereyağlı taze patates. Son güneş ışıkları kayın ağaçlarının arasından yere vuruyor, ben de yorgun ve memnun halde dinleniyordum. Eğilmekten sırtım ağrıyordu, ama bu hoş bir ağrıydı, bir sırtımın var olduğunu hissedebileceğim kadar yoğun bir ağrıydı. Çuvalları dallar üstünde eve sürükleme işi beni bekliyordu. İki tanesini benim için yazın bir araba ve kışın da bir kızak yerine geçen kayın dallarının üstüne bağladım ve patikayı takip ederek av köşküne çektim. Akşam bütün patatesleri odaya yerleştirdiğimde o kadar yorgundum ki, akşam yemeği yemeden yattım ve büyük ziyafeti ertelemek zorunda kaldım.

Yirmi bir ekimde, hava hâlâ açıkken, elmaları ve yabani elmaları eve getirdim. Hâlâ biraz sert olsalar da, elmaların tadı harikaydı. Onları odada yere koydum ve birbirlerine değmemelerine özen gösterdim. Ezilme lekesi olanları ilk sıraya koydum, onlar çabuk tüketilmek içindi. Çok hoş görünüyorlardı, çimen yeşiliydiler, ateş kırmızısı yanakları keskin bir tezatlık oluşturuyordu, tıpkı Pamuk Prenses masalındaki elma gibi.

Masalları hâlâ çok iyi hatırlıyordum, ama onun dışında çok şeyi unutmuştum. Zaten pek fazla şey bilmediğimden, ancak az bir bilgi kaldı geriye. İsimler kafamda yaşıyordu, onları taşıyanların ne zaman yaşadıklarını ise artık kesin olarak bilemiyordum. Hep sınavlar için öğrenmiştim, daha sonra da ansiklopediler arkamda bana bir güven duygusu sağladı. Şimdi, bu

yardımlar olmadan, hafızamda korkunç bir karmaşa hâkimdi. Bazen şiir dizeleri geliyordu aklıma, kimden olduklarını ise bilmiyordum, sonra birden en yakındaki kütüphaneye gidip kitap ödünç alma arzusu sarıyordu içimi. Kitapların hâlâ var olması gerektiği ve onları günün birinde bulup alacağım düşüncesi beni biraz teselli ediyordu. O zaman artık iş işten geçmiş olacağını bugün biliyorum. Normal zamanlarda bile bütün boşlukları doldurmak için gerekecek kadar uzun yaşayamazdım. Kafamın bu şeyleri hâlâ saklayıp saklayamayacağını da bilmiyorum. Buradan günün birinde çıkabilecek olursam, bulabileceğim bütün kitapları sevgiyle ve özlemle okşayacağım, ama onları artık okumayacağım. Yaşadığım süre boyunca tüm gücümü kendimi ve hayvanları hayatta tutmak için harcayacağım. Hiçbir zaman gerçekten eğitimli bir kadın olmayacağım, bunu kabullenmek zorundayım.

Hava hâlâ güneşliydi, ama günden güne biraz daha serin oluyordu, sabahları da bazen hafif bir kırağı belirtisi her yeri kaplamış oluyordu. Fasulye hasadı çok bereketli olmuştu, şimdi ise yayladan yabanmersinlerini getirme zamanı gelmişti. Yaylaya çıkmayı hiç istemiyordum, ama bu yabanmersinlerinden vazgeçemeyeceğimi düşünüyordum. Yayladaki çayır sessiz ve büyülenmiş bir halde soluk ekim göğünün altında uzanıyordu. Bakacağı ziyaret ettim ve araziye baktım. Uzaklar yazın olduğundan daha iyi görünüyordu ve daha önce hiç görmediğim ufacık kırmızı bir kilise kulesini keşfettim. Çayırlar şimdi sarıydı, üzerlerinde kahverengimsi bir iz, olgun tohumların denizi vardı. Aralarda da dikdörtgen ve kare biçimli yüzeyler vardı, bunlar bir zamanlar buğday tarlalarıydı. O yıl büyük yeşil lekeler, her yeri saran yabani otlar buğdayları kemirmeye başlamıştı bile. Serçeler için bir cennet. Ancak orada tek bir serçe yoktu artık. Oyuncak kuşlar gi-

bi çimlerin içinde yatıyorlardı, yarıya kadar toprağa gömülmüşlerdi bile. Buraya umudum olmadan ayak basmıştım, ama tüm bunları gördükten sonra, duman bulutlarının olmadığını, en küçük bir yaşam belirtisinin olmadığını görünce yine derin bir moral bozukluğuna kapıldım. Vaşak kıpırdanmaya başladı ve beni yola devam etmeye zorladı. Zaten uzun süre oturup kalınamayacak kadar serindi. Üç saat boyunca yabanmersini topladım. Bu, sıkıcı bir işti. Ellerim böyle küçük şeyleri tutmayı tümüyle unutmuştu ve çok beceriksizdiler. Sonunda kovamı doldurmuştum, yeniden kulübenin önündeki banka oturup sıcak çay içtim. Çayırın otlanılmış ve sonra yeniden ot bitmiş olan yerlerinde büyük lekeler vardı. Otlar sarımsı bir renk almıştı bile ve biraz kuru gibiydi. Sağda solda leylak rengi birer bodur centiyane demeti vardı. Sanki bunların çiçekleri narin eski ipekten biçilmiş gibiydi. Hastalıklı bir sonbahar bitkisi. Şahini yine daireler çizip aniden rüzgârın içine dalarken gördüm. Yayladan hep uzak durmanın daha iyi olacağı duygusuna kapıldım.

Bana saldırılmasından hoşlanmıyorum, bu yüzden hemen karşı koydum. Yayladan uzak durmam için mantıklı bir neden yoktu, ben de hoşnutsuzluk duygusunu zahmetli taşınmadan korkmama bağladım. Ama ataletimi üşengeçliğime aldırmazdım, her şey çoktan kararlaştırılmış ve doğruluğu saptanmıştı. Ama yine de, sarı çayırın, parlak kayaların ve hastalıklı centiyanenin görüntüsü karşısında bana bir titreme geldi. Büyük bir yalnızlığın, boşluğun ve aydınlığın ani duygusu ayağa kalkıp yaylayı kaçarcasına terk etmeme yol açtı. Daha tanıdık patikada her şey bana çok gerçekdışı göründü. Hava hızla soğudu, Vaşak da sıcak av köşküne dönmemiz için sıkıştırıyordu.

Ertesi gün yabanmersinlerini kaynatıp kapaklarını gazetelerle bağlamak zorunda kaldığım kavanozlara

doldurdum. Son güzel günlerden Bella ve Boğa için orakla yataklık saman biçmek için yararlandım, bir kere başlamış olduğumdan orman çayırının bir parçasını da geyikler için biçtim. Yataklık samanı ahırın üstüne ve üst kattaki odalardan birine doldurdum, geyiklerin samanını ise kuruduktan sonra bir koruma çatısının altına koydum, daha önceden de yabani hayvanlara verilen saman orada saklanıyordu. Patates tarlasını olduğu gibi bıraktım, onu ancak baharda çapalamak ve gübrelemek istiyordum. Sonrasında çok yorgundum ve kış için hazırlıkları yapmayı gerçekten başarmış olduğuma biraz şaşırmıştım. Ama sonuçta arada hep iyi yıllar da olmuştu, niçin bana da iyi bir yıl armağan edilmesindi ki?

Bir kasımdaki Azizler Yortusu'nda hava birden ısındı, bense bunun ancak kış başlangıcı olabileceğini biliyordum. Bütün gün boyunca, bir yandan işimi yaparken, bir yandan da mezarlıklar geldi aklıma. Özel bir nedeni yoktu, ama elimde değildi, çünkü o kadar yıl boyunca bugün mezarlıkları düşünmek âdet olmuştu. Çimlerin mezarların üstündeki çiçekleri çoktan boğduğunu, taşların ve haçların yavaş yavaş toprağa gömüldüğünü ve her yeri ısırganotlarının kapladığını getirdim gözümün önüne. Haçlardaki sarmaşık bitkilerini, kırık lambaları ve mum diplerinden geriye kalanları gördüm. Gece ise mezarlıklar büsbütün terk edilmiş duruyordu. Tek bir ışık yanmıyordu, rüzgârın kutu otların içindeki hışırtısının dışında hiçbir şey hareket etmiyordu. Devasa kasımpatılarıyla dolu alışveriş poşetleriyle gelen insan alayları ve mezar toprağının kaçamak hareketlerle eşelenip sulanması geldi aklıma. Azizler Yortusu'nu hiçbir zaman sevmemiştim. Yaşlı kadınların hastalık ve toprak olup gitme hakkındaki fısıltısı, bunun arkasında da ölülerden duyulan o kötü korku ve çok az sevgi. Bu yortuya güzel bir anlam ka-

tılması için ne kadar uğraşıldıysa da, yaşayanların ölülere karşı ezeli korkusu yok edilemiyordu. Ölülerin unutulabilmesi için mezarlarının süslenmesi gerekiyordu. Ölülere bu kadar kötü davranılması daha çocukken içimi hep acıtıyordu. Çünkü her insan yakında kendi ölü ağzının da kâğıttan çiçeklerle, mumlarla ve korku dolu dualarla kapatılacağını hesaplayabilirdi.

Ancak bundan sonra ölüler huzur içinde yatabilirlerdi, onlar üzerinden günah işleyenlerin eşelemesiyle rahatsız edilmeden, ısırganlarla ve otlarla kaplanmış olarak, nem içinde, durmadan hışırdayan rüzgârın altında. Eğer bir daha yaşam olacaksa, bu yaşam onların toprak olmuş bedenlerinden filizlenecekti, lanetlenip ebediyen cansız olmaya mahkûm edilmiş o taşlaşmış şeylerden değil. Onlara, ölülere ve taşlaşmış olanlara, acıyordum. Acıma, insanlara karşı besleyebileceğim tek sevgi biçimiydi artık.

Dağdan gelen sıcak rüzgâr akımları beni gerginleştirdi ve boşuna karşı koymaya çalıştığım hüzünlü bir karanlığa büründürdü. Hayvanlar da ılık rüzgârdan mustaripti. Vaşak bitkin halde bir çalının altında yatıyordu, Kaplan da bütün gün bağırıyor ve yakınıyor, annesini güdümsü bir şefkatle takip ediyordu. Ama annesi onu görmek istemiyordu, Kaplan da çayıra çıkıp her defasında yüksek sesle bağırarak başını bir ağaca çarpıyordu. Onu dehşet içinde okşadığımda sıcak burnunu acı içinde bağırarak elime gömdü. Kaplan artık birden benim küçük oyun arkadaşım değil, aşk acısı çeken yetişkin bir erkek kediydi neredeyse. Son zamanlarda epey huysuzlaşmış olan yaşlı kedi onunla ilgilenmediğinden Kaplan ormana koşacak ve çaresizce bir dişi arayacaktı, ama ona göre bir dişi yoktu ki. Sıcak rüzgârı lanetledim ve karanlık düşüncelerle dolu olarak yatağa girdim. Kedilerin ikisi de geceye koşup gitti, kısa süre sonra da ormanda Kaplan'ın şarkısını duy-

dum. Muhteşem bir sesi vardı, Bay Ka-av Ka-av'ın bir mirası, ama daha genç ve daha yumuşak. Zavallı Kaplan, boşuna şarkı söyleyecekti.

Bütün gece yarı uyanık yattım ve yatağımın denizin ortasında bir tekne olduğunu hayal ettim. Bir ateş nöbeti gibiydi, beni bitap düşürüp başımı döndürdü ve korkunç görüntüler geldi gözümün önüne. Tüm bunlar dans eden bir su yüzeyinin üstünde olup bitiyordu, kısa süre sonra da bunun gerçek olmadığını kendime söyleme gücünü yitirmiştim. Çok gerçekçiydi, akıl ve düzen artık geçerli değildi. Sabaha karşı kedi yatağıma sıçradı ve beni o korkunç durumdan kurtardı. Bir anda bütün o karışıklık yok olup gitti ve nihayet uykuya daldım.

Sabah gökyüzü siyah bulutlarla kaplıydı; uğuldayan rüzgâr yatışmıştı, ama bulut örtüsünün altında bir bunaltıcı sıcaklık vardı. Gün sürünerek ilerliyordu, hava da ağdalı ve nemliydi ve ciğerlerin üstüne çöküyordu. Kaplan eve gelmemişti. Vaşak üzgün üzgün etrafta dolanıyordu. Ilık rüzgârdan benim kötü moralimden çektiği kadar çekmiyordu. Moralimin bozukluğu beni ondan uzaklaştırıyor ve iletişim kurulamaz hale getiriyordu. Ahırdaki işimi yaptım ve Bella'yı sağabilmek için önce yakalamak zorunda kaldım. Boğa da tuhaf biçimde tedirgin ve direngendi. İşin ardından yatağıma uzandım. Çünkü gece neredeyse hiç uyumamıştım. Kapı pencere açıktı, Vaşak da benim uykuma nöbetçilik yapmak için eşiğe uzandı. Gerçekten uykuya daldım da ve kendimi hareketli bir rüyada buldum.

Salona benzeyen, çok aydınlık, tamamen beyazın ve altın renginin hâkim olduğu bir mekândaydım. İhtişamlı barok mobilyalar duvarlara dizilmişti ve zemin değerli parkelerle kaplıydı. Pencereden baktığımda bir Fransız parkında duran küçük bir çardağı gördüm. Bir yerlerde *Küçük Bir Gece Müziği* çalınıyordu. Birden

tüm bunların artık var olmadığını anladım. Korkunç bir kaybı yaşamış olma duygusu beni şiddetle sardı. Bağırmamak için ellerimi ağzıma bastırdım. O anda parlak ışık söndü, altın rengi alacakaranlığa gömüldü ve müzik tekdüze davul sesine dönüştü. Uyandım. Yağmur camlara vuruyordu. Çok sakin halde yatakta yatıp seslere kulak verdim. *Küçük Bir Gece Müziği* yağmurun içine saklanmıştı ve ben onu tekrar bulamıyordum. Uyuyan beynimin geçmişte kalan bir dünyaya yeniden hayat vermesi bir mucize gibiydi. Buna hâlâ inanamıyordum.

O akşam hepimiz bir kâbusu üstümüzden atmış, kurtulmuştuk. Kaplan kedi kapısından sürünerek içeri girdi, darmadağındı, kürkü toprak ve çam iğneleriyle kaplıydı, ama karasevdasından kurtulmuştu. Korkusunu bağırarak dışarı attı ve sütünü içtikten sonra bitkin bir halde dolaba girdi. Yaşlı kedi kendisini bana kaşıtma lütfunu gösterdi, Vaşak da tanıdığı insan yaratığına geri dönüştüğümden emin olduktan sonra deliğinden sürünüp çıktı. Eski kart oyunumu açtım ve panjurlara vuran yağmura lambanın ışığında kulak verdim. Sonra saçımı yıkamak için su biriktirmek üzere bir kovayı çatı oluğunun altına koydum, hayvanların yemini vermek ve süt sağmak için ahıra gittim, sonra da uzandım ve serin yağmurlu sabaha kadar uyudum. Sonraki günler evde kaldım, yağmur sakin ve aralıksız biçimde yağmaya devam ediyordu. Saçlarımı yıkamıştım ve şimdi hafif ve kabarık halde başımın etrafında savruluyorlardı. Yağmur suyu saçlarımı yumuşatmış ve düzleştirmişti. Aynanın önünde saçımı ancak kulakların üstünü örtecek kadar kısa kestim ve güneşten solmuş başlığın altındaki esmerleşmiş yüzüme baktım. Yüzüm çok yabancı görünüyordu, cılız, yanaklarda hafif çukurluklar. Dudaklar incelmişti, bu yabancı yüzde gizli bir eksikliğin izini gördüm. Artık bu yüzü

sevebilecek hiçbir insan yaşamadığından, bana çok gereksiz görünüyordu. Çıplak ve zavallıydı, ondan utandım; onunla bir ilgim olsun istemiyordum. Hayvanlarım benim tanıdık kokumu, sesimi ve belli hareketlerimi seviyordu. Yüzümü gönül rahatlığıyla bir kenara bırakabilirdim, artık ona gerek duyulmuyordu. Bu düşünce içimde bir boşluk duygusu uyandırdı, bu duygudan mutlaka kurtulmam gerekiyordu. Yapacak bir şeyler buldum ve kendi kendime, benim durumumda bir yüz için yas tutmanın çocukluk olacağını söyledim, ama önemli bir şeyi yitirmiş olmanın iç kemiren duygusunu kovmak mümkün değildi.

Dördüncü gün yağmur sinir bozucu olmaya başladı, ama ılık rüzgârın ardından bize getirdiği kurtuluşu düşününce kendimi nankörlük yapmakla suçladım. Ama inkâr etmek mümkün olmuyordu, iyice bıkmıştım, hayvanlarım da benimle aynı görüşteydi. Bu konuda birbirimize çok benziyorduk. Rüzgârsız açık bir hava ve her hafta doya doya uyumak için yağmurlu bir gün istiyorduk. Ama kimse bizim sabırsızlığımıza aldırış etmiyordu, bu yüzden dört gün daha hafif çiselemeye ve şıpırtıya kulak vermek zorunda kaldık. Vaşak'la ormana gittiğimde dallar ıslak ıslak bacaklarıma vuruyordu ve giysilerim ıslaklığı emiyordu. Bazen yağmurlu günler anılarımda birbirine karışıp gri ışığa çaresizce gözlerimi diktiğim, aylarca süren tek bir güne dönüşüyor. Ama bu iki buçuk yılda arka arkaya on günden daha uzun süre yağmur yağmadığını çok iyi biliyorum.

Bu arada ahırda beni dehşete düşüren bir şeyler baş göstermişti. Bella bir eş istiyor ve bütün gün böğürüyordu. Bu yeni bir şey değildi, her iki-üç haftada bir tekrarlanıyordu, ben de ona yardımcı olamadığım için kendimi buna aldırmamaya alıştırmıştım. Ama neden daha ötesini düşünmeye başlamadığımı bugün pek anlamıyorum. İçimdeki bir şey Boğa'nın günün birinde

yetişkin olacağı düşüncesini bastırmış olmalıydı. Aslında doğumundan beri bu anı bekliyordum. En azından bir gün onu annesine çok açık biçimde yaklaşırken yakaladım. İlk tepkim kızgınlık ve dehşet oldu. İpini kopartmış, titreyerek ve kırmızı damarlı gözlerle karşımda duruyordu. Aslında çok korkutucu görünüyordu. Ama itaat ederek kendisini bağlamama izin verdi, başka bir şey de olmadı.

Önce bir daha eve gidip düşünmek için masaya oturdum. Nasıl davranmam gerektiği konusunda hiçbir fikrim yoktu. Boğa'dan daha güçsüz olan Bella'yı tehlikeye sokmadan, iki hayvanı bir arada bırakmam mümkün müydü ki? Sonraki zamanda Boğa giderek daha fazla sırnaşıklaştı, Bella da ondan korkuyor gibiydi. İkisini ayırmam gerekiyordu. Boğa'nın erkekliği ne kadar arzu edilen bir durum olsa da, o anda bu bana sıkıntıdan başka bir şey getirmiyordu. Boğa'ya ahırda kaçamayacağı ayrı sağlam bir bölme yapmam gerektiğini anladım. Tahtalar ona göre yeterince sağlam değildi, kütüklerin kullanılması gerekirdi. Ben de iki genç ağacı kestim, ama sonra bölmeyi inşa edemeyeceğimi gördüm. Doğru marangozluk işleri için çok güçsüz ve beceriksizdim. Öfke ve hayal kırıklığıyla ağladım, sonra da başka bir çözüm aramaya başladım. Boğa'nın garaja geçmesi gerekiyordu. Bu karar beraberinde bir yığın iş getirdi. Samanı üst kattaki odalardan birine yerleştirmem gerekti. Samanı oradan her gün iki ahıra taşımak benim için yorucuydu, ayrıca Boğa için taşınma soğuğa ve karanlığa sürgün edilmek anlamına geliyordu. Ama başka seçeneğim yoktu.

Dışkıların akmasını sağlamak için garajda bir oluk kazdım ve zemini tahtalarla ve yataklık samanla kapladım, sonra Boğa'nın hep yemlik olarak kullandığı ikinci karyolayı ahırdan getirdim, karanlığı kabullenemediğim için de tahta duvarda testereyle bir delik açıp

odalardan birinden söktüğüm pencereyi buraya çıtalarla çiviledim. Şimdi en azından biraz ışık vardı garajda. Sonra duvarlardaki aralıklara toprak ve yosun sürdüm, sonra yemliğe saman doldurup içeriye bir gerdel de su bıraktım. Sonra Boğa'yı getirdim. Taşınmaktan memnun değildi, ben de değildim. Kocaman başını üzülerek eğmiş, donuk gözlerle önüne bakıyor ve her şeye direnmeden kabulleniyordu. Hiçbir suç işlememişti ve yetişkin olduğu için cezalandırılıyordu. Anne ile oğlun bağırışlarını daha fazla duymamak için Vaşak'la ormana gittim. Bana iki katı ahır işi ve acımasızca davranmış olduğum duygusu kaldı. Zavallı hayvanların birbirlerinden ve sıcak bedenlerinin sonsuz gizli sohbetinden başka bir şeyleri yoktu. Bella'nın bir danaya hamile kalmış olduğunu umuyor ve yakında artık yalnızlık çekmeyeceğini umuyordum. Boğa için hiçbir umut göremiyordum.

Üç hafta sonra Boğa'nın henüz olgunlaşmadığı ya da Bella'nın uzun bekleme süresinin ardından hamile kalamayacak durumda olduğu anlaşıldı. Ayrıca bundan bugün bile tam emin değilim. Bella yine böğürmeye başladığında, beni sevinçle arkasından sürükleyen Boğa'yı onun yanına götürdüm. Boğa'nın narin, küçük annesini yaralayacağından ya da hatta öldüreceğinden sürekli korkmaktan aklım çıkacaktı. Bir yabani gibi davranıyordu. Bella farklı görüşte gibiydi, bu da beni biraz sakinleştirdi. Üç hafta sonra yine böğürmeye başladı ve bu korkunç sahne yeniden tekrarlandı. O zaman da bir başarı görülmeyince ne yapacağımı hiç bilemiyordum. Belki Boğa'nın henüz böyle bir eylemde bulunmaması gerekiyordu. Birkaç ay daha beklemeye karar verdim. Eskiden Bella'nın böğürmelerine daha kolay katlanıyordum, şimdi, onu tatmin edebilecekken, dayanılır gibi değildi. Her defasında Vaşak'la ormanın olabildiğince derinliklerine gitmem gerekiyor-

du. Ayrıca Boğa korkunç bir kızgınlık içindeydi, bu yüzden ahıra girmeye pek cesaret edemiyordum. Ara dönemlerde yine yumuşak huylu iri bir danaya dönüşüyor, bana karşı oyunbaz ve şefkatli oluyordu. Benim huzurlu anne-çocuk-ahırımı bir yalnızlık ve dönem dönem çılgınlık cehennemine dönüştürmüş olan döllenme ve doğurma döngüsünü sonraki aylarda yeterince lanetledim.

Şimdi Bella çoktandır böğürmüyor. Ya gerçekten bir buzağı bekliyor ya da doğurganlığı sona erdi, ona kalan tek şey ise ahırın ılık sıcaklığı, yemek, çiğnemek ve bazen belli belirsiz, yavaş yavaş ölüp giden bir hatırlama. Birlikte yaşadığımız tüm olayların ardından Bella benim ineğim olmaktan çok öte bir şeye dönüştü, o, kaderine benden daha fazla onurla katlanan zavallı sabırlı bir kız kardeş. Gerçekten, onun bir buzağısının olmasını diliyorum. Bu benim tutsaklık süremi uzatır ve bana yeni endişeler yükler, ama Bella'nın buzağısı olsun, bunun benim planlarıma uyup uymadığını sormayacağım.

Kasım ve aralığın başı yeni ahır için yaptığım işlerle ve Boğa ile Bella için endişelenmekle geçti. Kış sakinliğinden söz edilmezdi. Hayvanları hep sevmişimdir, şehir insanlarının yakınlık gösterdiği o hafif, yüzeysel biçimde. Birden yalnızca onlara muhtaç olduğumda her şey değişti. Sıçanları, örümcekleri ve sinekleri evcilleştirip onları sevmeye başlayan insanlar varmış. Onların kendi durumlarına uygun davranışta bulunduklarını düşünüyorum. Hayvan ile insan arasındaki duvarlar çok çabuk yıkılıyor. Hepimiz tek büyük bir aileden geliyoruz, yapayalnız ve mutsuz olduğumuzda ise uzak hısımlarımızın dostluğunu da kabul ediyoruz. Acı çektirildiğinde onların da benim gibi canı yanıyor, benim gibi onların da beslenmeye, sıcaklığa ve biraz şefkate ihtiyacı var.

Ayrıca benim sempatimin mantıkla pek ilgisi yok.

Rüyamda dünyaya çocuklar getiriyorum, bunlar yalnızca insan çocukları da değil, aralarında kediler, köpekler, danalar, ayılar ve çok yabancı kürklü yaratıklar da var. Ama hepsi benim içimden kopup çıkıyor, bu da beni dehşete düşürülebilir ya da bana itici gelebilirdi. Yalnızca bunu insan yazısı ve insan sözcükleriyle kâğıda döktüğümde tuhaf görünüyor. Belki bu rüyaları çakıl taşlarıyla yeşil yosunun ya da bir sopayla karın üstüne çizmeliyim. Ama bunu henüz yapamıyorum. Bu denli dönüşüm geçirmek için yeterince uzun yaşamayacağım muhtemelen. Belki bir dâhi bunu yapabilirdi, ama ben dünyasını kaybetmiş ve yeni bir dünya bulma yolunda olan sıradan bir insanım yalnızca. Bu yol acılarla dolu ve bitmesine daha çok var.

Altı aralıkta ilk kar yağdı; Vaşak karı sevinçle selamladı, kedi reddetti ve Kaplan da çocuksu merakla şaşkın şaşkın baktı. Galiba karı küçük beyaz kâğıt topların bir oyun türü olarak görüyor ve ona korkusuzca yaklaşıyordu. İnci de böyle davranmıştı, ancak o daha dikkatli ve daha az atılgandı. Ona öğrenmesi için zaman kalmamıştı. Kaplan'ın ne kadar az süresi kaldığını o zamanlar henüz bilmiyordum. Her zamanki gibi işimi yapıyor, samanlıktan saman getiriyor ve taze et sağlıyordum. Geyikler kışın geldiğini hissediyor gibiydi, çünkü şimdi kayrana sıkça geliyor ve sabah karanlığında ya da güneş batarken otlanıyorlardı. Onları burada vurmaktan kaçınıyor ve daha uzaktaki orman kenarlarına gidiyordum. Onları, kışın en kolay olarak yem kazıp bulabilecekleri orman çayırından kaçırmak istemiyordum. Ayrıca onları izlemeyi seviyordum. Vaşak kayrandaki geyiklerin avlanabilecek yabani hayvanlar değil, benim ve böylece de onun koruması altında bulunan bir tür çok uzak ev arkadaşı olduklarını çoktan anlamıştı, tıpkı ekim sonundan beri bizi her gün ziyaret eden kargalar gibi.

Bacaklarım birden güçsüzleşmeye ve ağrımaya işte o aralar başladı, özellikle de yatakta çok duyarlı oluyorlardı. Aşırı yorgunluk kendini belli ediyordu ve gelecekte bu sürekli bir sıkıntıya dönüşecekti.

On aralıkta tuhaf bir not buluyorum: "Zaman ne kadar çabuk geçiyor." Bunu yazdığımı hatırlamıyorum. O on aralıkta neler olup bittiğini ve "Bella Boğa'nın yanında", "yeni kar", "saman alındı" notlarının altına "Zaman ne kadar çabuk geçiyor" yazmama neyin neden olduğunu bilmiyorum. O zamanlar zaman gerçekten çok mu çabuk geçiyordu? Hatırlayamıyorum ve bu konuda bir şey söyleyemiyorum. Doğru da değil zaten. Zaman yalnızca çabuk geçiyor gibi geliyordu. Sanırım zaman durmuş halde, ben onun içinde hareket ediyorum, bazen yavaş ve bazen de uçarcasına bir hızla.

Vaşak öldüğünden beri bunu açıkça hissediyorum. Masanın başında oturuyorum ve zaman duruyor. Onu göremiyorum, koklayamıyorum ve duyamıyorum, ama beni dört bir yandan sarıyor. Sessizliği ve hareketsizliği korkunç. Ayağa fırlıyorum, evden dışarıya koşup ondan kurtulmaya çalışıyorum. Bir şeyler yapıyorum, işler yürüyor ve ben zamanı unutuyorum. Sonra da, birden, yine etrafımı sarıyor. Belki evin önünde duruyor ve kargalara doğru bakıyorum, işte yine gelmiş oluyor, bedensiz ve sessiz ve bizi sıkıca tutuyor, çayırı, kargaları ve beni. Ona, onun umursamazlığına ve her yerde oluşuna alışmam gerekecek. Devasa bir örümcek ağı gibi sonsuzluğun içine doğru yayılıyor. Milyarlarca koza örülmüş halde ipliklerinde asılı duruyor, güneşte yatan bir kertenkele, yanan bir ev, ölen bir asker, ölü olan her şey ve canlı olan her şey. Zaman ulu, hâlâ da onun içinde yeni kozalara yer var. İçinde yaşamımın her saniyesinin yakalanıp kalmış olduğu gri, acımasız bir ağ. Belki her şeyi sakladığı ve hiçbir şeyi gerçekten sona erdirmediğinden bana o kadar korkutucu görünüyordur.

Ama zaman yalnızca benim kafamın içinde varsa ve ben son insansam, benim ölümümle birlikte o da sona erecek. Bu düşünce beni neşelendiriyor. Zamanı öldürmek belki benim elimdedir. Büyük ağ yırtılacak ve hazin içeriğiyle birlikte unutulmanın içine düşecek. Bundan dolayı bana teşekkür edilmesi gerekirdi, ama benim ölümümün ardından hiç kimse zamanı benim öldürdüğümü bilmeyecek. Aslında bu düşüncelerin hiç anlamı yok. Olaylar olup bitiyor işte, ben de, benden önceki milyonlarca insan gibi, onlarda bir anlam arıyorum, çünkü kibrim olup biten bir şeyin bütün anlamının kendi içinde bulunduğunu itiraf etmeme izin vermek istemiyor. Aldırmaksızın çiğnediğim hiçbir böcek kendisi için üzücü olan bu olayın içinde evrensel önemi olan gizemli bir bağlantı görmeyecektir. Yere bastığım anda ayağımın altındaydı; ışığın altında keyif, kısa keskin bir acı ve hiçbir şey. Yalnızca biz, var olamayacak bir anlamın peşinden koşmaya mahkûm edilmişiz. Bu idraki günün birinde kabullenebilir miyim bilmiyorum. Kana işlemiş ezeli bir büyüklük kompleksini bir kenara bırakmak zordur. Hayvanlara acıyorum, insanlara da acıyorum, çünkü kendine sorulmadan bu yaşamın içine fırlatılıyorlar. Belki insanlar daha da acınacak durumdadır, çünkü olayların doğal akışına karşı koyabilecek kadar akla sahipler. Bu onları kötü, çaresiz ve pek az sevecen yapmış. Hem de başka biçimde yaşamak mümkünken. Sevgiden başka mantıklı düzenleme yok. Sevgi, sevene ve sevilene yaşamı daha katlanılır kılıyor. Ama bunun tek olasılığımız, daha iyi bir yaşam için tek umudumuz olduğunu zamanında fark etmemiz gerekirdi. Ardı arkası gelmeyen bir ölüler ordusuna karşılık insanın tek olanağı ebediyen elden kaçırılmış durumda. Sürekli bu geliyor aklıma. Niçin yanlış yolu seçmiş olduğumuzu anlayamıyorum. Yalnızca artık geç olduğunu biliyorum.

On aralıktan sonra bir hafta boyunca sessiz sedasız ve aralıksız kar yağdı. Hava tam istediğim gibiydi, rüzgârsız ve sakinleştirici. Hiçbir şey beni kar tanelerinin sessizce yere inişinden ya da bir fırtınanın ardından gelen yaz yağmurundan daha huzurlu kılamaz. Bazen kirli beyaz gökyüzü bir yerinde kızıl-pembeye dönüşüyor, orman da narin, parlak kar örtülerinin arkasına gömülüyordu. Güneş, tahmin edilebiliyordu, kardan dünyamızın arkasında bir yerlerde asılı duruyordu, ama bize ulaşamıyordu. Kargalar saatlerce kıpırdamadan çamlarda oturup bekliyordu. Gri-pembe gökyüzünün önündeki karanlık, kalın gagalı hatlarında beni derinden etkileyen bir şey vardı. Yabancı, ama yine de çok tanıdık yaşam, siyah tüylerin altında kırmızı kan, onlar benim için umursamaz sabrın bir simgesiydi. Pek az umabilecek olan ve öylesine bekleyen, iyiyi de kötüyü de kabullenmeye hazır bir sabır. Kargalar hakkında o kadar az şey biliyordum ki; kayranda ölseydim, ormanı leşlerden arındırma görevlerine sadık kalarak beni gagalayıp parçalarlardı.

O günlerde Vaşak'la birlikte ormanda yürümek ne güzeldi. Küçük kar taneleri hafifçe yüzüme iniyor, ayaklarımın altındaki kar kütürdüyordu, arkamdan gelen Vaşak'ı pek duymuyordum. Kardaki izlerimize, benim ağır topuklarım ve köpeğin narin patileri, sık sık bakıyordum. İnsan ve köpek en basit şekilde bir araya getirilmiş. Hava berraktı, ama soğuk değildi, yürümek ve nefes almak bir zevkti. Bacaklarım daha güçlü olsaydı karlı ormanın içinde bu şekilde günlerce yürüyebilirdim. Ama güçlü değillerdi işte. Akşam kasılıyor ve yanıyorlardı, çok kez de uyuyabilmek için onları nemli havlulara sarmak zorunda kalıyordum. Kış boyunca şikâyetlerim biraz azaldı ve ancak yazın kesildi. Kendi bacaklarıma bağımlı olmak beni sıkıyor. Olabildiğince bununla ilgilenmemeye çalıştım. İnsan belli bir sınıra

kadar ağrılara gayet iyi alışabiliyor. Bacaklarımı iyileştiremediğimden ben de ağrılara kendimi alıştırdım.

Noel giderek yaklaşıyor ve her şey parıltılı bir Noel ormanına işaret ediyordu. Bu pek hoşuma gitmedi. Bu akşamı korkmadan düşünebileceğimden hâlâ yeterince emin değildim. Anılara karşı zaafım vardı ve dikkatli olmak zorundaydım. Yirmi aralığa kadar kar yağdı. Kar şimdi neredeyse bir metre yüksekliğe ulaşmıştı, gri bir göğün altında mavimsi beyaz bir örtüydü. Güneş artık yarıp geçme girişimlerinde bulunmuyordu, ışık da soğuk ve beyaz kaldı. Geyikler için henüz endişelenmem gerekmiyordu. Kar donmamıştı, hayvanlar da kayrandaki otları eşeleyip çıkartabiliyordu. Şimdi don olursa sert bir tabaka oluşacak ve kar tehlikeli bir tuzağa dönüşecekti. Ayın yirmisinin öğleden sonrasında hava biraz ısındı. Bulutlar arduvaz grisine döndü, kar da sulu taneler halinde yağmaya başladı. Çiy havasını sevmiyordum, ama geyikler için bu bir armağandı. Gece kötü uyuyor ve dağdan aşağıya doğru eserek padavraları takırdatan rüzgârın uğultusunu duyuyordum. Uzun süre uyanık yatıyordum, bacaklarım da şimdiye kadarkinden çok daha şiddetli ağrıyordu. Sabah kar yer yer yenmişti. Dere taşıyordu, vadide de yolda kar suyu dereleri hızla akıyordu. Geyikler adına sevinmiştim. Belki haksız yere, çünkü çiy havasının ardından don olursa sert toprağı eşelemek olanaksız olacaktı. Doğa yaratıkları için kocaman bir tuzaktan ibaretmiş gibi görünüyordu bana bazen.

O an için hava güzeldi; orman çayırı, kara bulutların arasından leylak bir gökyüzünde birden ortaya çıkan güneşin altında neredeyse karsız uzanıyordu. Noel atmosferi dağılmıştı, buna karşılık olarak ılık rüzgâra katlanmaya razıydım. Kalbimden rahatsızlandım, hayvanlar da tedirginleşti ve gerildi. Kaplan yeni bir aşk nöbeti geçirdi. Topaz rengi gözleri bulanıklaştı, burnu

sıcaklaştı ve kurudu, ayaklarımın dibinde yakınarak debeleniyordu. Daha sonra ormana koştu.

Gördüğüm her şeyden sonra, bir hayvan için kızgınlık durumu pek hoş bir durum olamaz. Bunun yalnızca geçici bir durum olduğunu bilemiyorlar ki; onlar için her an sonsuzluk. Bella'nın boğuk bağırışları, yaşlı kedinin yakınmaları ve Kaplan'ın çaresizliği, hiçbirinde bir mutluluk izin yoktu. Sonrasında da bitkinlik, parıltısız kürk ve ölüme benzer uyku.

Zavallı Kaplan bağırarak ormana koşmuştu işte. Annesi huysuzlanarak yerde oturuyordu. Ona, yaklaşmaya çalıştığında yine tıslamıştı. Onu dikkatlice gözledim ve sessiz sedasız kürkünün altında yine yuvarlaklaştığını düşündüm. Üstüne bir de o hırçınlık. Her şeyi gözümün önüne getirebiliyordum. Bay Ka-av Ka-av çoktan oğlundan önce davranmıştı. Kedi kendisini yoklamama ve karnına hafifçe dokunmama izin verdi, sonra birden elimi yakalayıp dikkatlice bileğimi ısırdı. Benim körlüğüme gülüyor gibiydi.

Özellikle o sıralarda Kaplan için daha az endişeleniyordum. Bir kere geri dönmüştü zaten, ayrıca yetişkin ve güçlüydü. Ama Kaplan geri gelmedi, ne o gece geldi ne de daha sonra. Yirmi dört aralıkta onu aratması için Vaşak'ı gönderdim. Ona tasmasını taktım ve Kaplan'ın izini takip ettim. Ormanda elbette bir sürü başka iz vardı, Vaşak da bazen emin olamıyordu. Bir saat boyunca beni bir o tarafa bir bu tarafa sürükledi, sonra birden büyük bir heyecana kapıldı ve neredeyse elimden tasmayı kopartıp fırlayacaktı. Sonra birden av köşkünün çok yukarısında, derenin kenarına gelmiştik. Vaşak başını kaldırıp bana baktı ve hafifçe havladı. Kaplan'ın izi burada bitiyordu. Derenin karşı tarafına geçtik, ama Vaşak izi yeniden bulamıyor gibiydi ve dönüp dolaşıp hep karşı kıyıdaki noktaya geri dönüyordu. Dere kenarını aradım, ama bir şey bulamadım.

Eğer Kaplan dereye düştüyse, ki bunun için bir açıklama bulamıyordum, kar suyu onu çoktan alıp götürmüş olmalıydı. Kaplan'a ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğim, bu da bugün bile içimi acıtıyor.

Akşam lambanın yanında oturup takvimimi okudum, ama yalnızca gözlerimle, kafam dışarıda kara ormandaydı. Ara ara kedi kapısına bakıyordum, ama Kaplan geri gelmedi. Ertesi gün ılık rüzgâr durdu ve yine kar yağmaya başladı. Günlerce yağdı. Bu yeni kayba katlanmak zorunda olduğumu biliyordum ve Kaplan için tasamı bastırmaya çalışmadım bile. Av köşkünün önündeki kar duvarı yükseliyor, ben de ahırlara giden yolu her gün küremek zorunda kalıyordum. Yeni yıl başladı. İşimi yapıyor ve biraz alık halde kar çölünde dolanıyordum. Sonunda her akşam Kaplan'ı beklemeyi bıraktım. Ama onu unutmadım. Bugün bile onun gri gölgesi rüyalarımda önümden fırlayıp geçiyor. Vaşak ve Boğa ona katıldı, İnci de ondan önce gitmişti. Hepsi beni terk etti, istemeye istemeye gittiler, o kısa masum hayatlarını sonuna kadar yaşamayı çok isterlerdi. Ama ben onları koruyamadım.

Yaşlı kedi önümde masanın üstünde yatıp bakışlarıyla beni delip geçiyor. O zamanlar, Kaplan'ın ortadan kaybolmasından bir hafta sonra, dolaba çekildi ve korkunç iniltiler içinde dört ölü kedicik doğurdu. Onları ondan alıp çayırda toprağın ve karın altına gömdüm. İki küçücük, muhteşem desenli kaplan ve iki tekirdiler. Her şeyleri mükemmeldi, kulaklarından kuyruk uçlarına kadar, ama yine de yaşayamamışlardı. Kedi o kadar hastaydı ki, onu da kaybedeceğimden korktum. Ateşi vardı, yemiyor ve sürekli küçük acı çığlıkları çıkartıyordu. Ama neyinin olduğunu bugüne kadar anlamış değilim, ne olduğunu tahmin de edemiyorum. Günlerce sütü yalnızca benim parmaklarımdan yalayabildi. Kürkü ölü ve dağınıktı, gözleri de yapış yapıştı.

Her gece zar zor dışarı çıkıyor ve birkaç dakika sonra yakınarak ve sürünerek geri dönüyordu. Ne pahasına olursa olsun yatağını ya da evi kirletemezdi. Onun için elimden geleni yaptım, ona papatya çayı ve küçücük bir parça aspirin içirdim, onu yalnızca tüküremeyecek kadar zayıf olduğu için yutuyordu. Kedinin yeni yaşamımın bir parçası haline geldiğini ancak o zaman anladım. O kadar hastalandığından beri bana eskisinden daha bağlı gibi. Bir haftanın ardından yemeye başladı, birkaç gün sonra da eski yaşamına yeniden devam etmeye başladı. Ama onda bir şeyler kırılmış gibiydi, saatlerce eşikte oturuyordu, onu okşadığımdaysa hafifçe bağırıyor ve burnunu avucuma doğru itiyordu. Onu merakla koklayan Vaşak'a tıslayacak hali bile yoktu. Teslim olmuş halde başını eğip gözlerini kapatıyordu. Hastalığı sırasında çok tuhaf kokmuştu, keskin ve biraz acı. Bu hastalıklı kokudan tamamen kurtulması üç hafta sürmüştü. Ama sonra hızla toparlandı ve kürkü yine parlayıp dolgunlaştı.

Kedi daha henüz biraz iyileşmişti ki, ben hastalığın pençesine düştüm. İki gün boyunca vadiden saman çekip getirmiş, bitkin ve sırılsıklam halde eve dönmüştüm. Ancak sonra ahırdan dönüp üstümü değişmek için içeri girince üşüdüğümü ve titrediğimi fark ettim. Ateş sönmüştü, bu yüzden ocağı bir daha yakmam gerekti. Sıcak süt içtim, ama bu da kendimi daha iyi hissetmemi sağlamadı. Dişlerim takırdıyor, kâseyi neredeyse tutamıyordum. Ciddi biçimde hastalandığımı hemen anladım, ama bu beni çok neşelendirdi, kendimi tutamayıp kahkaha attım. Vaşak yanıma gelip çenesiyle beni uyarırcasına itti. Kendimi tutamayıp gülmeye uzun uzun devam ettim. Ama içimde, derinlerde çok soğuk ve berrak bir bilinç vardı ve neler olup bittiğini izliyordu. Bu uyanık bilincin emrettiği her şeyi itaat ederek yerine getirdim. Vaşak'ı ve kediyi

doyurdum, ocağa yeni odun koydum ve yattım. Daha önce ateş düşürücü hap yuttum ve Hugo'nun kanyağından bir bardak içtim. Ateşim çok yüksekti ve huzursuzca sağa sola dönüp duruyordum. Sesler duyuyor ve yüzler görüyordum, biri de yorganımı çekiştiriyordu. Bazen gürültü azalıyordu ve karanlığı görüyor, yatağımın önünde hareket eden Vaşak'ı hissediyordum. Ocak deliğine girmemişti, bir zamanlar arzu ettiğim gibi, Luise'nin koyun postunun üstünde yatıyordu nihayet şimdi. Hayvanlar için korkunç endişeleniyor ve çaresizce ağlayıp duruyordum.

Sabaha karşı aydınlık anlar sıklaştı, karlı gün ağarması odaya düştüğündeyse kalktım, titreyerek giyindim ve ahıra gittim. Çok berrak biçimde düşünebiliyor ve Bella'yı günde en az bir kez sağacak durumda olmayı umuyordum. Zar zor merdiveni çıkıp Bella ve Boğa için saman aldım. İki günlük saman. Sonra su gerdellerini doldurdum. Her şey çok yavaş yürüyordu ve böğrümde büyük ağrılar hissediyordum. Sonra eve geri döndüm, Vaşak ile kediye et ve süt koyup korun üstüne yeni odunlar attım. Vaşak dışarı çıkabilsin diye evin kapısını yaslayıp bıraktım. Ölecek olursam onun özgür olması gerekirdi. Bella ile Boğa kapılarını kolayca kırabilirlerdi, sürgüler zayıftı, ipler de, onları kopartmak istediklerinde, sıkışıp onları boğamayacakları biçimde boyunlarına geçirilmişti. Zaten bunlar çok sağlam ipler de değildi. Ama tüm bunlar onların bir işine yaramazdı, çünkü ahır kapısının önünde onları yalnızca soğuk ve açlık bekliyordu. Yeniden hap yutup kanyak içtim, sonra da baş dönmesiyle yatağa yığılıp kaldım. Ama gücümü bir kez daha toparlayıp kalkmak zorundaydım. Masaya gidip takvime "yirmi dört ocakta hasta oldum," diye not ettim. Sonra bir testi sütü zorlanarak yatağa götürdüm, sonra da nihayet mumu söndürüp kendimi yatağa saldım.

Ateş damarlarımda kuvvetle atıyordu ve kırmızı sıcak bir bulutun üstünde süzülüp gidiyordum. Av köşkü canlanmaya başladı, ama bu evin kendisi değil, yüksek karanlık bir salondu. Sürekli gelip gidenler vardı. Bu kadar çok insanın var olduğunu hiç bilmiyordum. Hepsi bana yabancıydı ve çok kötü davranışları vardı. Sesleri kulağa ördek bağırtıları gibi geliyordu, buna güleceğim geldi, hemen ardından da sıcak kırmızı bulutumun üstünde yine süzülmeye başladım ve soğuğun içinde uyandım. Büyük salon toprağın altındaki bir mağaraya dönüşmüştü ve hayvanlarla doluydu, duvarlar boyunca hantal adımlarla ilerleyen ve bütün köşelerde çömelmiş bekleyen, kırmızı gözlerle bana dik dik bakan devasa kürklü gölgeler. Aralarda yatağımda yattığım ve Vaşak'ın elimi iniltilerle yaladığı anlar vardı. Onu teselli etmeyi çok isterdim, ama yalnızca fısıldayabiliyordum. Halimin kötü olduğunu ve yalnızca benim kendimi ve hayvanları kurtarabileceğimi çok iyi biliyordum. Bu iradeyi yanımda alıp götürmeye ve onu unutmamaya karar verdim. Hızla hapları yutup süt içtim, sonra yine ateşli yolculuk başladı. Ve geldiler. İnsanlar ve hayvanlar, devasa büyüklükte ve çok yabancı. Acayip sesler çıkartıyor ve yorganımı çekiştiriyorlardı, parmakları ve patileri böğrüme batıyordu. Onların eline düşmüştüm. Dudaklarımda tuz, ter ve gözyaşları. Sonra uyandım.

Karanlık ve soğuktu, başım da ağrıyordu. Mumu yaktım. Saat dörttü. Kapı ardına kadar açık duruyordu, rüzgâr da evin ortasına kadar kar sürüklemişti. Sabahlığımı giydim, kapıyı kapattım ve evi ısıtmaya giriştim. Çok yavaş yürüyordu, ama sonunda yine de sakin bir ateş yanmaya başladı, Vaşak da beni neredeyse devirecekti ve sevinçten havlıyordu. Her an ateşim yeniden çıkabilirdi. Kalın giyindim ve ağır adımlarla ahıra gittim. Bella beni yakınarak selamladı. İki gün ateşler

içinde yatmış olabileceğim kuşkusuna kapıldım. Zavallı hayvanı sağdım ve samanla su getirdim. Galiba bunun için bir saate gerek duydum, o kadar halsizdim. Boğa ile de ilgilenmem gerekiyordu, ayak zor durarak eve dönerken hava kararmaya başlamıştı bile. Orası bu arada en azından ısınmıştı. Vaşak ve kediye sütle et koydum, kendim de biraz süt içtim, tadı iğrençti. Sonra banktan kapıya bir ip bağladım, böylece Vaşak kapıyı ancak biraz aralayabilecekti. Daha iyi bir şey aklıma gelmedi. Ateşin geri dönmeye başladığını hissediyordum yine. Ateşe odun attım, hap yutup kanyak içtim, sonra yeni korkular üstümde şimşekler çakmaya başladı. Ağır bir şey çöktü üstüme, birden dört bir yandan bana doğru uzanıyorlar ve beni aşağıya çekmeye çalışıyorlardı, ben de bunun olmaması gerektiğini biliyordum. Çırpınıyor ve bağırıyordum ya da bağırdığımı sanıyordum, sonra birden hepsi kaybolmuştu ve yatak ani bir hareketle durup kaldı. Bir güç üzerime doğru eğiliyordu, kocamın yüzünü görüyordum. Onu çok belirgin biçimde görüyor ve artık korkmuyordum. Onun ölmüş olduğunu biliyordum, onun yüzünü, onun çok kez dokunduğum o tanıdık, iyi insan yüzünü bir kez daha görmek beni sevindirmişti. Elimi uzattım, ama yüzü dağılıp gitti. Ona dokunmamak gerekiyordu. Yeni bir kor dalgası üstüme çöreklendi ve beni sürükleyip götürdü. Kendime geldiğimde alacakaranlık pencerenin önünde duruyordu. Kendimi ateşsiz, bitkin ve kof hissediyordum. Vaşak küçük postun üstünde yatıyor, kedi de benimle duvar arasında uyuyordu. Kıpırdamadığımı halde uyandı, patilerini uzattı ve onları iyice açılmış halde elimin üstüne yavaşça koydu. Hasta olduğumun farkında mıydı bilmiyorum, ama daha sonra kaç kez ateşli uykudan uyandıysam yanımda yatmış, bana bakıyordu. Vaşak, onunla konuşmaya başladığımda sevinçten iniltiler çıkarttı.

Yalnız değildim, onları terk etmemeliydim. Beni öyle sabırla bekliyorlardı ki. Kanyaklı süt içtim ve hapları yuttum, ateşimin düştüğünü hissettiğimdeyse kalkıp Bella ile Boğa'nın ihtiyaçlarını karşılamak için zorlana zorlana ahıra gittim. Bunu kaç kez yaptığımı bilmiyorum, çünkü tedirgin bir yarı uykuya her dalışımda rüyamda Bella'yı sağmak için ahıra gittiğimi görüyordum, hemen ardından yine yatakta yatıyor ve ahıra gitmemiş olduğumu biliyordum. Her şey içinden çıkılmaz halde birbirine karışıyordu. Ama yine de arada bir gerçekten kalkıp işimi yapmayı başarmış olmalıyım, yoksa hayvanlar hastalığımı böyle iyi atlatamazdı. Yalnızca uyuklayıp durduğum bu durumumun ne kadar sürdüğünü hiç bilmiyorum. Kalbim göğsümde kocaman adımlarla dans ediyordu, Vaşak da sürekli beni uyandırmaya çalışıyordu. Sonunda doğrulup etrafıma bakınmamı sağladı.

Apaydınlık ve soğuktu, artık hasta olmadığımın farkına vardım. Kafam yine berraktı, böğrümdeki batma da durmuştu. Ayağa kalkmam gerektiğini biliyordum ama yataktan çıkabilmek için uzun, çok uzun zamana ihtiyacım oldu. Kol saatim ve çalar saatim durmuştu, ne günü ne de saati biliyordum. Güçsüzlükten dolayı sendeleyerek ateşi yaktım, ahıra gidip böğüren Bella'yı süt yükünden kurtardım. Su gerdelini, taşıyamadığımdan, karda arkamdan sürüklemek zorunda kaldım, samanı odadan getirirken de merdivende üç kez oturdum. İşimi yaptım ve bir şekilde bana sonsuz gibi gelen bir zamanın ardından eve geri döndüm. Kızıl-kahve gözlerinde endişe ve sevinç olan Vaşak hâlâ ayaklarımın dibinde dolanıyor, ellerimi yalıyor, beni itekliyordu. Sonra onu ve kediyi doyurdum, ikisi de çok açtı, kendimi sıcak süt içmeye zorladım ve yatağıma düştüm. Ama Vaşak beni uyutmadı. Korkunç zorluklarla soyunup yorganın altına girdim. Sobadaki ate-

şin çıtırdadığını duyuyordum ve aklı karışık bir kalp atışı süresince hasta bir çocuktum ve annemin yatağıma benim için nane limon kaynatıp getirmesini bekliyordum. Hemen ardından uykuya daldım.

Uzun süre uyumuş olmalıyım, çünkü Vaşak'ın iç çekmeleriyle uyandım ve kendimi çok sağlıklı hissettim, ama güçsüzdüm. Ayağa kalkıp henüz biraz sendeleyerek de olsa işlerimi yapmaya koyuldum. Kargalar bağırarak kayrana iniyordu, ben de saatimi dokuza kurdum. O zamandan beri saatim karga saatini gösteriyor. Ne kadar süre hasta olduğumu bilmiyordum ve uzun süre düşündükten sonra, takvimden bir haftayı sildim. O zamandan beri takvim de artık doğru değil.

Sonraki hafta çok zor ve zahmetli geçti. Gereksiz hiçbir el hareketi yapmadım, ama hâlâ çok bitkindim. Neyse ki donmuş yarım geyiğim vardı ve evden çok uzağa gitmem gerekmedi. Elma, et ve patates yedim ve yeniden güçlenmek için elimden geleni yaptım. Korkunç biçimde portakala aşeriyordum, bir daha hiçbir zaman portakal yiyemeyecek olduğum düşüncesi gözlerimi yaşlarla dolduruyordu. Dudaklarım patlamıştı ve yara içindeydi, soğukta da doğru düzgün iyileşemiyorlardı. Vaşak bana hâlâ zavallı bir çocukmuşum gibi davranıyordu, uyuduğumdaysa bazen korkuya kapılıyor ve beni uyandırıyordu. Kedi benim yatağımda yatmaya devam etti ve bana karşı şefkatliydi. Bunun bağlılık mı yoksa teselli ihtiyacı mı olduğunu bilmiyorum. Çünkü yavrularını kaybetmişti ve ölecek derecede hasta olmuştu.

Çok yavaş biçimde alışılmış yaşamımıza geri dönüyorduk. Yalnızca Kaplan'ın küçük gölgesi iyileşme sevincimi buruk hissettiriyordu. Kaçmasaydı ve kedi hasta olmasaydı bu hastalığın bana bir şey yapamayacağını düşünüyorum. Daha önce çok kez eve sırılsıklam gelmiştim. Ama bu kez her türlü dirençten yok-

sundum. Tasa beni zayıf ve hastalığa eğilimli yapmıştı. Yaylada kalmak beni biraz dönüşüme uğratmıştı, hastalık da bu dönüşümü devam ettirdi. Yavaş yavaş geçmişimden sıyrılmaya ve yeni bir düzenin içine geçmeye başladım.

Şubat ortasında yine Vaşak'la birlikte ormana gidip saman getirebilecek kadar toparlanmıştım. Çok dikkatliydim ve kendimi çok yormamaya özen gösteriyordum. Hava orta soğuklukta kaldı, geyikler de iyi idare edebiliyor gibiydi. Donmuş ya da açlıktan ölmüş bir geyik henüz bulmamıştım. Yine iyileşmiş olmak, temiz kar havasını solumak ve hâlâ yaşadığımı hissetmek bir mutluluktu. Çok süt içiyordum ve hiç olmadığı kadar susuyordum. Özel sevgi dolu bir bakımla Bella ve Boğa'nın benim hastalığım yüzünden yaşamak zorunda kaldıkları korku ve sıkıntıları telafi etmeye çalışıyordum. Ama o ikisi her şeyi çoktan unutmuş görünüyordu. Tüylerini kaşağılıyor, onlara güzel uzun bir yayla yazı sözü veriyor ve yalama taşlarımdan düşüncesizce tuz parçaları kopartıp onlara ödül olarak veriyordum. Onlar da burunlarını bana sürtüyor ve ellerimi ıslak, pürüzlü dillerle yalıyorlardı.

Şimdi geri bakıp o günleri düşündüğümde hâlâ Kaplan'ın kaybolmasıyla gölgelendiklerini görüyorum; yavru kedilerin ölü doğmuş olmasına ve yeni bir sevgi ve endişeden kurtulmuş olmama neredeyse sevinmiştim.

Şubat sonunda Bella ateşli biçimde Boğa'yı istedi, ben de yine boyun eğdim ve yeni bir denemeye cesaret ettim. Daha sonra boş yere umut beslediğim çıktı ortaya. Artık mayısa kadar beklemeye karar verdim. Bu konuda kendimi fazla güvensiz hissediyordum, bu yüzden de bu benim için büyüyerek sürekli bir rahatsızlığa dönüştü. Boğa hâlâ büyüyordu ve soğuktan olumsuz etkilenmiyor gibiydi. Kürkü gürleşti ve biraz dağı-

nıklaştı, iri bedeni de etrafına hep biraz ılık buhar yayıyordu. Belki Boğa tamamen açık havada da kışı geçirebilirdi. Tabii ki hep kendi savunmasız vücudumu düşünerek hayvanlarınki için çıkarımda bulunuyordum. Ama hayvanlar da farklı farklı davranıyorlardı. Vaşak sıcağa ve soğuğa aynı şekilde dayanıklıydı, çok daha uzun tüylü kürkü olan kedi soğuktan nefret ediyordu, yine bir kedi olan Bay Ka-av Ka-av da kış ormanının karı ve buzu içinde yaşıyordu. Hafifçe üşüyordum, ama Vaşak gibi günlerce sıcak ocak deliğinde yatmaya da dayanamazdım. Su birikintisinde bir alabalığın bulunduğunu her gördüğümde sırtımdan soğuk terler akıyordu ve ona acıyordum. Onlara bugün bile acıyorum, çünkü orada aşağıda yosunlu taşların yanında rahat edilebileceğini düşünemiyorum. Tasavvur gücüm çok sınırlı, soğukkanlı hayvanların pürüzsüz, beyaz etine kadar uzanamıyor.

Böcekler de bana ne kadar yabancı. Onları gözlemliyor ve onlara hayranlık duyuyorum, ama bu kadar küçük olmalarına seviniyorum. Adam boyunca bir karınca benim için bir kâbus. Sanırım eşekarılarını yalnızca tüylü kürkleri bana küçük bir memeli hayvan numarası yaptığından bunun dışında tutuyorum.

Bazen bu yabancılığın tanıdıklığa dönüşmesini arzu ediyorum, ama bundan çok uzaktayım. Yabancı ve kötü olan benim için hâlâ aynı şey. Hayvanların bile bundan arınmamış olduğunu görüyorum. Bu sonbaharda beyaz bir karga ortaya çıktı. Diğerlerinin hep bir parça gerisinden uçuyor ve yoldaşlarının kaçındığı bir ağaca tek başına iniyor. Diğer kargaların onu neden sevmediklerini anlayamıyorum. Benim için o özellikle güzel bir kuş, ama türdeşleri için itici olarak kalıyor. Onu tek başına kendi çam ağacında oturmuş çayırın üstünden bakarken görüyorum, var olmaması gereken, üzgün bir ucube, beyaz bir karga. Büyük kuş sürüsü

havalanıp gidene kadar oturup kalıyor, sonra ona biraz yem götürüyorum. Ona yaklaşabileceğim kadar uysal. Bazen geldiğimi görünce bile yere atlıyor. Niçin dışlandığını bilemez, başka bir yaşam bilmiyor. Hep dışlanmış ve insanlardan, siyah kardeşlerinden daha az korkacak kadar yalnız olacak. Belki ondan o kadar çok tiksiniyorlardır ki, onu gagalarıyla parçalayıp öldürmek bile istemiyorlardır. Her gün beyaz kargayı bekliyorum ve onu kendime çekmeye çalışıyorum, kırmızımsı gözleriyle bana dikkatle bakıyor. Onun için ancak çok az şey yapabilirim. Çöplerim belki uzatılmaması gereken bir yaşamı uzatıyor. Ama beyaz karganın yaşamasını istiyorum, bazen de ormanda ikinci bir beyaz karganın olduğunu ve ikisinin birbirini bulduğunu hayal ediyorum. İnandığımdan değil, yalnızca bunu çok arzu ediyorum.

Şubat ayı hastalığımdan dolayı bana çok kısa göründü. Mart başında birden hava ısındı ve kar yamaçlarda eridi. Kedinin macera aramaya çıkacağından korktum, ama herhangi bir âşık olma belirtisi göstermedi. Hastalık onu fena sarsmıştı. Çoğu kez yavru bir kedicik gibi oyun oynuyor ve sonra bitkin ve uykulu halde yere seriliyordu. Sevimli ve sabırlıydı, Vaşak da onun yakınında bulunmayı seviyordu. Hatta yan yana sobanın deliğinde uyudukları bile oluyordu. Bu dönüşümden dolayı biraz tedirgindim, bu bana kedinin kendini hâlâ çok sağlıklı hissetmediğinin bir işareti gibi geliyordu. Ben de hâlâ biraz bitkindim, bu da tehlikeliydi. Bahar işlerine kadar mutlaka gücümü geri kazanmalıydım. Sol tarafımda küçük bir ağrı kalmıştı. Derin nefes alamıyordum, saman getirdiğimde ya da odun kırdığımda bu tıknefeslik beni engelliyordu. Ağrı çok kötü değildi, yalnızca sürekli bir uyarı gibi can sıkıcıydı. Onu bugün bile hava dönmeden önce hissediyorum, ama yazdan beri yine derin nefes alabiliyo-

rum. Korkarım hastalık kalbimi biraz zayıflattı. Ama buna pek aldırış edemem.

Bütün martta yorucu ve tehlikeli bir şey vardı. Kendime dikkat etmem gerekiyordu, ama kendime pek az özen gösterebiliyordum. Üstelik güneş beni bankta oturmam için cezbediyordu, ama beni fazla yoruyordu ve bundan vazgeçmek zorunda kaldım. İnsanın sürekli kendi sağlığını düşünmek zorunda kalması sıkıcı bir durum, çoğu kez de bunu tamamen unutuyordum. Toprak hâlâ soğuktu, güneş batar batmaz hava kış sertliğine ve serinliğine dönüyordu. Çimler karın altında iyi dayanmış, yer yer yeşil kalabilmişti. Geyikler orman çayırında yeterince yiyecek bulabiliyordu.

Martın tamamını odun işleriyle geçirdim. Yavaş çalışıyordum, çünkü zor nefes alabiliyordum, ama odun işleri yaşamsal önem taşıyordu ve yapılması gerekiyordu. Bu sırada yaptığım her şey biraz rüyadaymışım, sanki sert orman toprağında değil, pamuk üstünde yürüyormuşum gibiydi. Pek fazla endişelenmiyor ve telaşlı acelecilik ile yüzeysel keder arasında gidip geliyordum. Hastalığı yüzünden çocuksu bir yaşam biçimine geri kaymış olan kedi gibi davrandığımı fark ettim. Uykuya dalmadan önce sanki ebeveynlerimin yatak odasının yanında ceviz ağacından bir yatakta yatıyor ve duvardan bana sızan ve uykumu getiren tekdüze mırıltıya kulak veriyormuşum gibi geliyordu çoğu kez. Artık yeniden güçlenmem ve yetişkin olmam gerektiğini kendime durmadan söylüyordum, ama gerçekte çocuk odasının sıcaklığına ve sessizliğine ya da daha da geriye, beni tutup ışığa çektikleri o sıcaklığa ve sessizliğe dönmek istiyordum. Tehlikenin belli belirsiz farkındaydım, ama bu kadar yılın ardından kendini aşağıya salmak, direnemeyeceğim kadar cazipti. Vaşak bundan mutsuzdu. Onunla ormana gitmem, şunu bunu yapmam ve uykululuğu üstümden atmam için beni harekete geçiriyordu. Küçük çocuksu benli-

ğim Vaşak'a çok kızdı, bunları duymak istemiyordu. Çiçekleri topraktan erken çıkartmış olan nemli mart günlerinin parıltısında bu halde sürükleniyordum. Düğünçiçeği, çançiçekleri, gelincik ve karahindiba. Hepsi çok sevimliydi ve benim mutluluğum için yaratılmıştı.

Vaşak araya girmeseydi kim bilir ne kadar zaman öylece yaşayıp giderdim. Kendi başına küçük gezintiler yapmayı alışkanlık haline getirmişti. Bir öğlen dönüp bana ezilmiş, kanayan ön patisini iç çekerek gösterdi. Bir anda yeniden yetişkin bir kadın oldum. Vaşak ağır bir taşın altına girmiş gibi görünüyordu. Patisini yıkadım, kırılıp kırılmadığını anlayamadığımdan, onu küçük tahta parçalarıyla sabitledim ve üstüne merhemli sargı sardım. Vaşak, ona gösterdiğim ilgiden dolayı büyük bir sevinç içinde, yaptığım her şeye itaat ederek katlandı. Sonraki iki gün ocak deliğinde yatıp uyukladı. Kendimi suçluyordum, benim başarısızlığım yüzünden köpek bu duruma düşmüştü. Onunla ilgilenmemiş ve onu ortada bırakmıştım. Patiyi yeniden inceledim ve kırık olmadığını gördüm. Vaşak merhemi yalamaya başladı, ben de sargıyı artık yenilemedim. Vaşak kendisine neyin iyi geleceğini galiba kendisi de biliyordu ve yarasını yalayabilmek istiyordu. Bir hafta sonra yeniden yürümeye başladı, önceleri topallayarak, ama kısa süre sonra eskisi kadar iyi yürüdü. Patisi eskiye göre biraz genişçe ve biçimsiz olarak kaldı.

Son haftalar bana birden tamamen gerçekdışı göründü. Yine işlerimi düşünüyor ve yaylaya taşınmak için planlar yapıyordum. O sırada kış yeniden bastırdı. Kar, orman çayırındaki ağaçları ve korunan bir çocuk uykusu hayallerimi gömdü. Benim dünyamda güvenlik yoktu, yalnızca her bir yanda tehlikeler ve ağır çalışma vardı. Bu da işime geliyordu doğrusu; son zamanlarda neye dönüşmüş olduğum düşüncesi beni tiksindiriyordu.

Av köşkünün yakınındaki odun yığını yakılmıştı,

ben de biraz daha uzaktaki yığından odunları karda sürükleyerek getirmeye başladım. Kar pürüzsüz ve sertti, çalışmak da hoşuma gitmeye başladı. Ellerim kısa süre sonra yine çatlaklarla, ziftle ve küçük odun kıymıklarıyla doldu. Testere biraz körelmişti, ben de onu bilemeye cesaret edemiyordum, çünkü bu beceriksizliğimle son dişlerini alacağımdan korkuyordum. Bu yüzden odun kesmek ağır bir işe dönüştü ve her akşam tamamen bitkin halde yatağa giriyordum. Ama nihayet acıkmaya da başladım ve hatta eti iştahla yiyebiliyordum. Kısa süre sonra yine daha güçlü ve hareketli olduğumu hissettim. Vaşak benimle birlikte her yere geliyor ve patisini artık hissetmiyor gibi görünüyordu. Şimdi üç sakattık, çevik sakatlardık, çünkü kedi de sonunda neşelenmiş ve doğal olmayan o yumuşak huyluluğunu üstünden atmıştı. Boğa giderek irileşiyor ve muhteşem görünüyordu, garaj bana bir oyuncak ev gibi geliyordu, Boğa öylesine dolduruyordu burayı. Yayla çayırlarını toynaklarının altında hissedeceği günü sevinçle bekliyordum.

Taşınmayı düşündüğümde yalnızca kediye ne olacağı fikri beni her akşam üzüyordu. Onu yanımda götürmemin bir anlamı yoktu. Yine eve kaçardı, ayrıca onu burada bırakırsam en azından onu eve dönüş yolundaki tehlikelere maruz bırakmamış olabilirdim. O eski hırçın benliğine her gün giderek daha fazla geri döndüğünü görüyor ve yalnızca yaz ormanındaki yaşamla baş edebileceğini umabiliyordum. Hâlâ hasta olsaydı, onu her halükârda yanımda götürürdüm. Talihsizliği nedeniyle ona öylesine bağlanmıştım ki, beni bekleyen veda, yayla sevincimi kursağımda bırakıyordu. Zaten av köşkünde kalmayı yeğlerdim. Yaylaya karşı anlaşılmaz gönülsüzlüğüm (böyle güzel bir yazın ardından anlaşılmazdı) hâlâ tam olarak kaybolmamıştı. Belki bunun sorumlusu yalnızca benim rahatıma

düşkünlüğümdü, yorgunluklardan gözümün korkmasıydı. Belki gizli arzularıma kulak vermeliydim, ama Bella ile Boğa'ya yeni bir yayla yazını borçlu olduğumu düşünüyordum.

Nisanın tamamı soğuk ve nemli geçti, son on gününde ise hava av köşkünde kalmamı gerektirecek kadar fırtınalıydı. Zorunlu dinlenme hoşuma gitmiyordu. Çalışma şevkiyle doluydum ve şimdi yaz için giysilerimi yamamakla yetinmek zorunda kalıyordum. Ellerimde o kadar çok çatlak vardı ki, iplik sürekli bunlara takılıyor, iğne parmaklarımın arasından kayıyordu ve onu yeniden arayıp ipliği geçirmek zorunda kalıyordum. Henüz giysiler için endişelenmem gerekmiyordu. Ayakkabılar için durum çok daha kötüydü. Oluklu tabanları olan, dayanıklı bir çift dağ botum, ayrıca Luise'den kalan ve bana biraz büyük gelen dağ botlarım vardı, zorunlu kalınca bunları da giyebilirdim. Ama buraya gelmiş olduğum iskarpinlerim kötü durumdaydı. Astarları yırtılmış, uçları ve topukları aşınmıştı, bir yaz bile dayanacak durumda değillerdi. Bu arada kurutulmuş bir karaca derisinden mokasenler diktim. Pek güzel değiller, ama giymesi çok rahat. Ne yazık ki çok dayanıklı değiller. O zamanlar bu çözümü henüz bulamamıştım. Çoraplarda da durum kötü görünüyordu. Yama yünüm çoktan tükenmişti ve bir battaniyeden çekip çıkarttığım renkli yün iplikleriyle idare etmek zorundaydım.

Doğru dürüst giysileri uzun zamandır giymiyordum. Benim için pratik olan giysileri çoktan keşfetmiştim. Hugo'nun kollarını kısalttığım gömlekleri, benim belden bağcıklı eski kadife pantolonum, çuha montum, bir yün yeleğim ve kışın Hugo'nun bacaklarımda savrulan uzun deri pantolonu. Yazın, Luise'nin av köşkünde akşamları giydiği zarif bir brokar pantolondan biçtiğim kısa pantolonla dolaşıyordum. Geceliğim de

hâlâ iyi durumdaydı, zaten onu yalnızca evde giyiyordum. Genel olarak bunlar pek az yakışan, ama amaca uygun giysilerdi. Görünüşüm aklıma bile gelmiyordu. Hangi kabuğun içinde olduğum hayvanlarımın umurunda değildi, beni görünüşüm için sevmediklerinden eminim. Muhtemelen hiç güzellik anlayışları yoktu. Bir insanın onlara güzel görünebileceğini de düşünemiyorum zaten.

Böylece sıkıcı yama işlerimle günleri geçirdim. Hava, Vaşak'ın bile gezinti isteği göstermeyeceği kadar soğuk ve ıslaktı. Fırın deliğinde oturuyor ve sıcağı içine çekiyordu. Kedi masada giysilerimin üstünde yatıyordu. Giysilerin üstünde yatmaktan hoşlanıyordu, İnci ve Kaplan da bunu hep yapmıştı. Bir şey söylediğimde hırıldamaya başlıyordu, bazen onu bu hale sokmak için bakışım bile yetiyordu. Rüzgâr evin etrafında dönüyordu, biz de sıcak ve rahattık. Sessizlik fazla büyük ve sıkıntı verici olduğunda biraz konuşuyordum, kedi de küçük gırlama sesleriyle yanıt veriyordu. Bazen şarkı da söylüyordum, kedinin buna bir itirazı yoktu. Eskiye ilişkin düşünceleri tamamen devredışı bırakmayı başarabilseydim memnun olabilirdim, ama bunu çok ender başarabiliyordum.

Yirmi altı nisanda çalar saatim durdu. Tıklamasını durdurduğunda oturmuş bir gömleği tersyüz ediyordum. Bunu önce hiç fark etmedim, yani bir şeyin öncesinden farklı olduğunu hissettim yalnızca. Ancak kedi kulaklarını sivriltip başını yatağa doğru çevirince ben de yeni sessizliği bilinçli biçimde duydum. Çalar saat ölmüştü. Bu, komşu vadiye yaptığım gezinti sırasında yukarıdaki av kulübesinde bulmuş olduğum çalar saatti. Onu elime aldım, salladım, sonra bir kez daha tiktak dedi, ama ardından işi tamamen bitti. Vidalarını makasla söktüm. Bana göre çok sağlıklı görünüyordu. Dişli mekanizmasında bir hata göremiyordum, hiçbir

şey kırılmamıştı, yine de saat tıklamak istemiyordu. Onu çalıştırmayı hiçbir zaman başaramayacağımı hemen anlamıştım. Ben de onu rahat bıraktım ve kapağın vidalarını yeniden taktım. Saat öğleden sonra üçtü, karga zamanı, o zamandan beri de aynı saati gösteriyor. Onu neden tuttuğumu bilmiyorum. Hâlâ yatağımın yanında duruyor ve üçü gösteriyor. Artık yalnızca kol saatim vardı. Kol saatim hep çekmecemde durmuştu, çünkü çalışırken onu hemen kırardım.

Bugün artık hiç saatim yok. Kol saatini yayladan dönerken yolda kaybettim. Belki Bella'nın toynakları onu toprağa gömmüştür. O zamanlar artık önemli olmadığını düşünmüş ve onu aramak için geri dönmemiştim. Ama sanırım onu zaten hiç bulamazdım. O kadar küçük bir saatti ki, kocamın bana yıllar önce hediye ettiği altından bir oyuncak. Üzerimde narin ve güzel şeyleri görmekten hep hoşlanırdı. Kullanışlı, büyük bir kol saatini daha çok isterdim, ama bu armağan için sevinmişim gibi yaptığıma bugün seviniyorum. Eh, küçük saat de gitmişti işte. Onun göstermiş olduğu zaman çoktandır doğru karga zamanı bile değildi. Bu küçük saatler zaten hiçbir zaman doğru göstermez. Başlangıçta çalar saatin yokluğunu hissettim. Bu yeni, sıkıntı veren sessizlikte birkaç akşam uyuyamadım. Gece kulağımda o tanıdık tıklamayla uyandım, ama beni uyandırmış olan yalnızca kalp atışımdı. Çalar saatin öldüğünü ilk kavrayan kedi olmuştu. Vaşak bunu fark etmemişti bile. Saatin durması tehlike işareti değildi, ne tehlike ne de yabani hayvan, bu yüzden de fark etmedi bile. Tanıdık seslere karşı, bunlar çok yoğun ve gürültülü bile olsa, tamamen duyarsızdı. Ama yavaşça ava yaklaşırken bir dal çok sessiz çıtırdasa bile kuşkulanıyor ve tehlike sezerek olduğu yerde duruyordu. Şimdi artık benim için hiç kimse zararsız seslerle tehlikeli sesleri birbirinden ayırt edemez. Dikkatli olmak

zorundayım. Kedi gerçi gece gündüz kulak kabartıyor, ama benim için değil.

Hava gerçekten düzelene kadar mayıs olmuştu. Ormanda iki yıl geçmişti ve beni sonunda bulacaklarını artık neredeyse hiç düşünmediğimi fark ettim. İlk mayısı patates tarlasını çapalamakla ve gübrelemekle geçirmiştim. İkinci mayıs da bu şekilde geçti. Bir günden diğerine yaz geldi ve donmuş kahverengi bahar çiçeklerinin yanında şimdi her şey aynı anda ışığa çıkmaya çalışıyordu. Odun işlerine yeniden başladım ve verandamın altında yeni stoklar istifledim. Kış beni hazırlıksız yakalamamalıydı. On mayısta, hava yaz gibi sıcak kalmıştı, patatesleri ektim ve bu kez daha fazlasının artmış olduğunu memnuniyetle gördüm. Ayrıca tarlayı bir parça genişletebilmiştim. Fasulyeleri de ektim, böylece en önemli bahar işleri yapılmıştı. Yakında yaylaya çıkmaya karar verdim. Saman artık iyice azalmıştı, ben de Bella ile Boğa'yı çayıra saldım. Boğa bütün kış boyunca durmadan yemiş ve bazen de o güzel yağsız sütü içmişti. Sonbaharda dönünce hemen elimin altında küçük bir stok bulunması için bir kez daha samanlıktan saman getirdim. Meyve ağaçları çiçek açmış, çimenler de bir haftada epey boy atmıştı, duvarın ötesindeyse ısırganotları küçük evin etrafını sarmaya başlamıştı bile. Ağaçlar o yıl çok geç açmıştı, ama böylece en azından artık üzerlerine kırağı düşmeyeceği umulabilirdi.

Bunu izleyen günlerde hava yine serin ve yağmurluydu, ama buz adamlar çok ılıman olduklarını gösterdi ve on yedi mayısta hava yine çok güzelleşince taşınmaya başladım. Bu yıl bana önceki yıla göre daha zahmetli göründü, çünkü hâlâ derin nefes alamıyor ve ağır yükleri nefes nefese taşımak zorunda kalıyordum. Yayladaki çimenler gür ve yeşil uzamıştı bile, ancak ağaçların altında gölgede kalan yerlerde hâlâ biraz kar vardı.

Kedi benim hazırlıklarımı bezgin halde izliyordu. Onu okşamak istediğimde gözlerime soğuk soğuk bakıyor ve hırıldamıyordu. Hemen anlamıştı, ben de onun haklı isteksizliğini anlayabiliyordum. Onun bakışı karşısında kendimi çok suçlu hissediyordum. Son gecelerde artık benim yatağımda değil, sert ahşap bankın üstünde yattı. Yola çıkışımızın sabahı eve gelmemişti bile. Gün benim için daha başından berbat olmuştu. Bugün kedinin beni uyarmak istediğine kendimi ikna edebilirdim. Ama bu bir yalan olurdu. O yalnız bırakılmak istemiyordu, bunun da gizemli bir tarafı yoktu. Kimse yalnız bırakılmaz istemez ki, yaşlı bir kedi bile istemez.

Muhteşem bir ilkyaz günüydü, ama içim buruktu. Veda etmek, kısa bir süre için bile olsa, bana hep aşırı zor gelmiştir. Ben yerleşik bir insanım, seyahat etmek beni hep mutsuz etti. Düşüncelerim, şimdi kilitli kapıyla ve kapalı pencerelerle sabah güneşinde yatan eski av köşkündeydi hâlâ. Terk edilmiş bir ev çok hüzünlü bir şeydir. Yukarı çıkarken bir ara bölgedeydim ve hiçbir yere ait değildim. Bu kez masanın üstüne bir not bırakmamıştım, aklıma böyle bir şey hiç gelmemişti. Öğlene doğru yaylaya vardık ve birden kara kara düşünmeyi bıraktım. Vaşak uluyarak çayıra ve barakaya doğru fırladı. Geçen yazı hatırlıyordu ve yaylayı hemen evi olarak görmüştü bile. Bella ile Boğa'yı çayırda bıraktım ve barakaya girdim. O anda da huzursuzluğum kaybolmadı, ama kendimi toparladım ve kısa bir dinlenmenin ardından işlere giriştim. Ahırdan toplama dallar getirdim ve bir yılın tozunu yerden sildim. Aklıma sürekli Kaplan geliyordu, dolabı açtığımdaysa bulanık bir an için küçük erkek kediyi büzülmüş uyurken karşımda görmeyi bekledim. Dizlerim gevşedi ve bu küçük güçsüzlük nöbeti geçene kadar tutunmak zorunda kaldım.

Daha sonra barakanın önündeki banka oturup uyuşmuş halde önüme bakıp kaldım. Her şey hâlâ buradaydı, yağmur fıçısı, balta ve odun yığını, sanki eski sabah oyunumuzu bekliyormuş gibiydiler. Böyle devam etmemesi gerektiğini biliyordum, ama hiçbir zaman bunu yapabilecek durumda olmamıştım. Hep olgunlaşana, yeterince büyüyene ve üstümden düşene kadar beklemek zorundaydım. Ama çalışabiliyordum. Yerden dal toplamaya çıktım ve bütün öğleden sonra boyunca barakaya deste deste odun taşıdım. Orada onları kurumaları için güneşe yaydım. Yorganları ve saman çuvalını daha öğlen çayıra sermiştim. Pek nemli değillerdi, ama yine de biraz küf kokuyorlardı. Kışın burada kar barakanın çatısına kadar varmış olmalıydı. Bu kez baştan daha fazla patates getirmiştim ve bunları odaya dizdim. Bir yerlerden yine un bulma olasılığı yoktu zaten. Barakalardan birinde daha varsa bile çoktan bozulmuştu ya da fareler tarafından yenilmişti. Üçüncü gün genç bir geyik vurdum, tuzladığım eti çömleklere doldurup ağızlarını bağladım ve gölgeli bir çukurda kara gömdüm. Kendimi hâlâ sıkıntılı hissediyordum, ama Bella ile Boğa memnundu. Bazen otlamayı kesiyor, barakaya yürüyor ve kocaman kafalarını kapıdan içeri sokuyorlardı. Yalnızca sempatiden dolayı değil, onlara elimden biraz tuz yalatmayı alışkanlık haline getirdiğim için geliyorlardı.

Ancak beşinci gün Vaşak'la birlikte bakacak noktasına gittim. Bölge şimdi yabani biçimde çiçek açan ve yeşillenen bir yerden ibaretti. Tarlaları ve çayırları artık renginden pek ayırt edemiyordum. Yabani otlar her yerde zafer kazanmıştı. Daha ilk yaz daha küçük olan yollar otlarla kaplanmıştı, şimdi geniş asfalt yoldan da ancak küçük koyu adalar görebiliyordum. Tohumlar don çatlaklarında kök salmıştı. Yakında artık yollar kalmayacaktı. Uzaktaki kilise kulelerinin görün-

tüleri beni bu kez pek sarsmadı. O bildik keder ve çaresizlik hücumunu bekledim, ama gelmedi. Sanki elli yıldır ormanda yaşıyormuşum gibi geldi bana, kuleler de benim için taştan ve tuğladan yapılar olmanın dışında bir anlam taşımıyordu. Artık beni ilgilendirmiyorlardı. Hatta kendimi Bella'nın artık çok az süt verdiği ve yayığı vadide bırakmamın iyi olduğunu düşünürken yakaladım. O anda ayağa kalkıp Vaşak'la ormanın içine girdim. Soğukluğum karşısında şaşkındım. Bir şey değişmişti ve ben bu yeni gerçekliği kabullenmek zorundaydım. Bu düşünce beni tedirgin etti, ama tedirginlikten ancak tam ortasından geçip onu arkamda bırakırsam kurtulabilirdim. Eski hüznü suni olarak yaşatmaya çalışmamalıydım. Eski yaşamımın koşulları beni çoğu kez yalan söylemeye zorlamıştı; ama şimdi bir yalan için her türlü gerekçe ve özür ortadan kalkmıştı. Artık insanların arasında yaşamıyordum ki.

Haziran başında nihayet yaylaya alışacak duruma gelmiştim, ama geçen yılki gibisi bir daha hiç olmayacaktı. Yayladaki o ilk yaz geri getirilemez biçimde geçip gitmişti, ben de daha zayıf bir tekrar istemiyordum ve eski büyüye yeniden kapılmaktan bilerek kaçınıyordum. Ama yayla bunu bana zorlaştırmıyordu, yalnızca bana karşı kapanmıştı ve yabancı bir yüz gösteriyordu.

Önceki yıla göre yapılacak çok daha az iş vardı, çünkü tereyağı ve kışlık yağ üretimi ortadan kalkmıştı. Bella az süt veriyordu, Boğa da artık yalnızca su içmeye başlamalıydı. Bella ancak günlük ihtiyaç kadar süt veriyordu, ben de birazcık tereyağını çırpma teliyle yayıklıyordum. Zavallı Bella, yakında bir mucize olmazsa bir daha hiç buzağısı olmayacaktı.

Çoğu kez, tıpkı bir yıl önceki gibi, evin önündeki bankta oturup çayıra doğru bakıyordum. O zamankinden farklı değildi, aynı tatlı kokusu vardı, ama bu beni

bir daha hiç eskisi kadar büyüleyemedi. Topladığım dalları gayretle kesiyordum ve Vaşak'la ormana gitmek için zamanım kalıyordu. Ama artık büyük gezintiler yapmıyordum, çünkü daha önceki yaz sınırlarımı çizmiştim. Duvarın nerelerden geçtiği artık umurumda değildi, içleri fare kokan, viran halde on tane daha çoban barakası bulmaya niyetim yoktu. Isırganlar şimdi kırık kapılardan da barakalara girip her bir yarıktan fışkırmıştır. Yalnızca kendi hevesim için Vaşak'la ormanda yürümeyi yeğliyordum. Benim için bu bankta boş boş oturup çayıra doğru bakmaktan daha iyiydi. Artık bitkiler tarafından kapatılmaya başlayan eski patikalardaki tekdüze ilerleyiş beni her defasında yeniden sakinleştiriyordu, özellikle de bu Vaşak için her gün bir sevinç kaynağıydı. Her gezinti onun için büyük bir maceraydı. O zamanlar onunla çok konuşuyordum, neredeyse söylediğim her şeyin ne anlama geldiğini anlıyordu. Kim bilir, belki düşündüğümden fazla sözcük de anlıyordu. O yaz Vaşak'ın bir köpek ve benim de bir insan olduğumu tümüyle unuttum. Bunun farkındaydım, ama bu benim için o ayırt edici anlamını yitirmişti. Vaşak da değişmişti. Onunla o kadar çok ilgilenmeye başladığımdan beri sakinleşmişti ve beş dakika bir yerlere gitse havaya dönüşüp yok olabileceğimden artık sürekli korkmuyor gibiydi. Bugün düşündüğümde, tek başına bırakılmanın onun köpek yaşamındaki tek büyük korkusu olduğuna inanıyorum. Ben de çok şey öğrenmiştim ve her hareketini, çıkardığı her sesi anlıyordum. Nihayet şimdi aramızda sessiz bir anlama hâkimdi.

Yirmi sekiz haziranda, akşam Vaşak'la ormandan geri döndüğümde, Boğa'yı Bella'yı döllerken gördüm. Bella'nın gece bağırmış olmasına hiç dikkat etmemiştim. İki büyük yaratığın pembemsi akşam göğünün önünde birbirine geçtiğini görünce bu kez bir buzağı-

nın olacağını bildiğimden emindim. Böyle olması gerekirdi, büyük bir çayırda, akşam göğünün önünde, bir insanın müdahalesi olmadan. Haklı olup olmadığımdan bugün bile hâlâ emin değilim. En azından Bella ondan sonra Boğa'yı istemeyi bıraktı, Boğa da olabildiğince çok tatlı otu büyük, güçlü bedenine tıkmakla, güneşin altında uyuklamakla ya da dörtnala çayırın üstünden uçmakla meşgul oldu. Olağandışı güzel ve güçlü bir hayvandı ve çok uysaldı. Bazen ağır başını omzuma yaslıyor ve alnını kaşıdığımda keyiflenerek burnundan solumaya başlıyordu. Belki daha sonra yabanileşip huysuzlaşacaktı. O zamanlar yalnızca devasa bir danaydı, uysal, oyuncu ve hep iyi yiyecek peşinde. Galiba annesi kadar akıllı değildi, ama zaten akıllı olmak onun yaşam görevi değildi. Onunla karşılaştırıldığında yalnızca havlayan bir cüce olan Vaşak'a bile itaat ettiğini görmek komikti.

Bugün Bella'nın bir buzağısının olacağına inanıyorum. Sonbahardakinden daha fazla süt veriyor ve belirgin biçimde şişmanladı. Eğer böyleyse, çiftçi takvimime göre mart sonunda buzağının doğması gerekir. Bella dikkat çekecek kadar şişman değil, ama yalnızca iyi samana bağlayamayacağım kadar şişman yine de. Daha dört hafta önce ummaya cesaret edemiyordum, bugün bile hâlâ kuşkuluyum, belki çok istediğim şeylere kendi kendimi inandırıyorumdur. Beklemek ve sabırlı olmak zorundayım.

O zamanlar yaylada emin olamamak bana çok daha fazla acı veriyordu. Bella'nın bir buzağısının olması benim için çok önemliydi. Aksi takdirde yakında hiç yarar getirmeyecek ve öldürebilecek durumda olmadığım iki hayvan için ağır biçimde çalışmam gerekecekti. Yalnızca Bella geleceğimiz hakkında en küçük endişeye kapılmıyor gibiydi. Onu izlemek bir mutluluktu. Lider rolünü korumuştu. Boğa fazla taşkınlık yapınca

ona kafa darbeleriyle haddini bildiriyordu, Boğa da itaat edip zarif anne-eşinden hiç fazla uzaklaşmıyordu. Bu beni çok rahatlatıyordu, çünkü Bella'nın mantıklı olduğunu biliyordum ve ona güvenebilirdim. Mantık onun bütün vücuduna işlemişti ve ona her zaman doğru olanı yaptırıyordu. Vaşak çoban köpeği rolünü oynamayı zaten sevmiyordu ve bunu ancak ben açıkça emretmişsem yapıyordu. Saman hasadına kadar olan zamanda biraz dinlenmek istiyordum. Çünkü hastalığın etkilerini hâlâ hissediyordum. Yeterince yemek yiyordum, uzun süre açık havadaydım ve rüya görmeden uyuyordum.

Takvimdeki nota göre bir temmuzda ilk kez yeniden derin nefes alabilmişim. Son tutukluğu üstümden atmıştım ve tıknefesliğin, ona aldırmamış olsam da, bana ne kadar sıkıntı verdiğini ancak şimdi anlıyordum. Bir saat boyunca kendimi yeniden doğmuş gibi hissettim, sonra bunun daha önce başka türlü olmuş olabileceğini aklım almamaya başladı. Birkaç hafta içinde saman hasadına başlamam gerekiyordu ve dik dağ çayırında doğru nefes alabilmek benim için önemliydi.

İki temmuzda patates tarlasındaki yabani otları temizlemek için vadiye indim. Yağmur yağmıştı ve yabani otlar geçen yılki kuru yaza göre daha gür biçimde bitmişti. Bütün öğleden önce tarlada çalıştım. Evde yatağın üstünde tanıdık çukurluğu görmüştüm, ama bunun ne kadar eski olduğunu bilmiyordum. Yorganı elimle düzledim, sırt çantasına patates doldurdum ve yine dağa çıktım. Temmuz ortasında ikinci bir gezinti yaptım ve dere çayırını inceledim. Otlar iyice uzamıştı ve geçen yıla göre çok daha suluydu. Yaz değişkendi; yağmur ve sıcak günler hızlı bir değişim içinde birbirini izliyordu. Büyümesi ve yeşillenmesi gereken her şey için harika bir havaydı. Bana daha zaman kaldığından

üç alabalık yakaladım ve onları av köşkünde pişirdim. Bunlardan birini kediye bırakmayı çok isterdim, ama o uyanık ve kuşkucu haliyle benim yokluğumda hiçbir şeye dokunmayacağını biliyordum. Artan ayı beklemek istiyordum, belki o biraz istikrarlı hava getirecekti. Ayrıca bu yıl işimi biraz hafifletmeye karar verdim. Bella'nın sütü az olduğundan, günde yalnızca bir kez sağılması gerekiyordu ve ben de av köşkünde yatıp dinlenmiş olarak sabahın ilk ışıklarında ot biçme işine başlayabilirdim. Temmuz sonunda zamanı gelmişti. Bella'yı sağdım, onu ve Boğa'yı ahıra kapattım. Buna sevinmemişlerdi, ama onlara yardımcı olamazdım. Onlara bolca ot ve su koyup Vaşak'la birlikte vadiye indim. Akşam saat sekizde av köşküne vardım, soğuk bir akşam yemeği yedim ve sabah dinlenmiş olmak için hemen yattım. Artık çalar saatim olmadığından kafamdaki saate güvenmek zorundaydım. Dört rakamını büyük ve belirgin olarak gözümün önüne getirdim ve saat dörtte uyanacağımdan emin olabilirdim. O zamanlar bu işlerde epey alışkanlık kazanmıştım bile.

Ama daha saat üçte uyandım, çünkü kedi yatağıma atlayıp beni sevinçle selamladı. Yakınma dolu suçlamalarla sevgi arasında gidip geliyordu. Tamamen uyanmıştım, ama biraz daha yatakta kaldım, kedi de hırıldayarak bacaklarıma yaslandı. Sanırım yarım saatliğine ikimiz de hayattan memnunduk. Saat üç buçukta kalktım ve yaylada her akşam eksikliğini hissettiğim lambanın ışığında kahvaltımı hazırladım. Kedi yorganın altına girip uyumaya devam etti. Ona biraz kızartılmış et bıraktım, ardından, kendim kahvaltı ettikten ve Vaşak'ı doyurduktan sonra vadiye doğru yola çıktım. Orası henüz çok karanlık ve soğuktu. Su, aceleci pınarlar halinde kayalardan akıyor ve yolda toprak tarafından emiliyordu. İnen son bulutun toprağı yıkayıp açığa çıkarttığı taşlara takılmamak için yavaş yürü-

mek zorundaydım. Sokak sefil bir durumda gibiydi. Kar suyu daha baharda derin yarıklar açmıştı ve dere tarafında toprak yer yer ufalanıp suya kaymıştı. Sonbaharda, kış onu tam yok edemeden, yolu düzeltmem gerekiyordu. Bunu çoktan yapmalıydım, ama bu işten hep kaçınmıştım. Bunun için hiçbir özrüm yoktu ve alacakaranlıkta neredeyse bacaklarımı kırmayı da hak etmiştim. Çayıra gelince tırpanı samanlıktan çıkartıp bilemeye başladım. Buz gibi dere suyu son uykumu da dağıttı. Ot biçmeye başladığımda hava neredeyse aydınlanmıştı. Tırpan otların arasında hışırdıyor, biçilen nemli otlar yere seriliyordu. Dinlenmiş olduğumdan otları ne kadar kolay biçtiğimi açıkça fark ediyordum. Yaklaşık üç saat ot biçtim, sonra yine de çok yorgundum. Vaşak, içinde uyumuş olduğu samanlığın içinden sürünerek çıktı ve benimle birlikte av köşküne geri döndü. Kedinin yanına yatağa yattım, kedi hırıltılarla bana sokuldu ve hemen yeniden uykuya daldı. Evin kapısı açıktı, güneş de parlak sarılıkla eşiğe vuruyordu. Vaşak evin önündeki banka yatmış ve ilk sıcağın altında uyukluyordu. Öğlene kadar uyudum, sonra bir şeyler atıştırdım ve otları tersyüz etmek için çayıra gittim. Geri döndüğümde kedi gitmişti ve eti yemişti. Böylesi daha çok işime geliyordu, çünkü onu yeniden terk etmek zorunda kaldığımdaki hayal kırıklığını görmek istemiyordum.

Saat yediye doğru yayladaydık ve Bella ile Boğa'yı serbest bırakmak için hemen ahıra gittim. Bella'yı bir kazığa bağlayıp gece açık havada bıraktım. Sonra çeşmede yıkandım, sıcak süt içtim ve yattım.

Ertesi gün Bella'yı yine öğleden sonra sağıp onunla Boğa'yı ahıra kapattım. Av köşkünde uyudum ve kedi gelip ayaklarıma sokuldu. Yanımda bir şişe süt getirmiştim, kedi de çok sayıda kambur çıkartarak ve başıyla bana vurarak teşekkür etti. Sabah yine büyük bir bö-

lümü biçtim, ama yeniden uzanmadım, önceki gün biçilen otları ikinci kez tersyüz ettim. Yarı kuruydu ve tatlı ve yumuşak kokusu vardı. Öğleden sonra da bunların bir bölümünü samanlığa götürebildim ve sabah biçtiklerimi de çevirebildim.

Bu yeni bölümlemeyle hızla ilerliyordum. Ay büyüdüğü sürece hava sıcak ve güzel kaldı. Bu kez komşu çayırın bir bölümünü de biçmek istiyordum, çünkü yine samanımın kıtlaşmasını istemiyordum. Ama büyük çayırı bitirdiğimde hava döndü ve günlük aralıklarla bir hafta boyunca yağmur yağdı. Yayla çayırını yeni tazelikle yeşerten hoş bir havaydı, ama ot biçme havası değildi. Ben de bekledim, hasadın büyük bölümü toplanmıştı ve endişelenmem gerekmiyordu. Bacaklarım zaten yine kötü durumdaydı. Bacaklarımı ıslak bezlerle sardım ve mümkün oldukça gündüzleri de uzandım. Vaşak önceleri benim hareketsizliğimden hoşnut değildi, ama ona hasta bacaklarımı gösterdim ve hepsini açıkladım, hatta sonunda anlamış gibiydi. Tek başına çayırda dolanıyor, ama hep seslenilebilecek uzaklıkta kalıyordu. O zamanlar toprağı eşeleyip fareleri çıkartma eğlencesine kendini vermişti. Havanın dönmesi tam zamanında gelmişti. Gerçi bacaklarımı dinlendiremedim, ama yine de bu molanın ardından saman işlerine yeniden başlayabileceğim kadar iyileştiler. Küçük çayırdaki hasat bir hafta sürdü. Bu kez kedi benim varlığımı daha serinkanlı karşıladı, ben de onu biraz cesaretlendirmiş olmayı umuyordum. Galiba buna ihtiyacı yoktu, ama benim için bunun düşüncesi bile rahatlatıcıydı.

Yaz tuhaf biçimde çabuk geçmişti, yalnızca anılarımda değil. Bana o zamanlar da kısa geldiğini biliyorum. O yıl ahududu ağaçlarının altından daha fazla çalı bitmişti ve yalnızca bir kova ahududu bulabildim, çok büyük, ama pek tatlı olmayan meyvelerdi. Benim

için bunlar elbette hâlâ tatlıydı. Onları dilimde erittim ve o eski şekerlemeleri düşündüm. Bir macera romanındaki kahramanın yabanarılarının kovanlarını yağmalamasını düşündüğümde gülümsemeden edemiyorum. Benim ormanımda yabanarısı yok, olsa bile onların kovanlarını yağmalamaya hiç cesaret edemez, onların çok uzağına giderdim. Ama ben bir kahraman da değilim, becerikli bir delikanlı da. İki sopayı birbirine sürterek kıvılcım çıkartmayı ya da bir çakmak taşını bulmayı hiçbir zaman öğrenemeyeceğim, çünkü onu tanıyamazdım. Çakmak taşlarım ve benzinim olmasına rağmen Hugo'nun çakmağını bile tamir edemiyorum. İnek ahırı için doğru dürüst bir kapı bile yapamıyorum. Özellikle de bu sürekli kafamı kurcalıyor.

Ağustosun geri kalanında yaylada kaldım, ağrıyan bacaklarımdan dolayı hep biraz engellendim. Ama Vaşak'la yürüyüşlere yine de yeniden başlamıştım, çünkü hiçbir şey yapmadan yatakta yattığımda fazla düşünmek zorunda kalıyordum. Taşınacağımıza sevinmeye başlamıştım bile, yaz bana yalnızca bir ara oyunmuş gibi gelmişti.

On eylülde patates tarlasındaki yabani otları temizlemek için bir kez daha vadiye indim. Patatesler çok güzel yapraklanmıştı. Fasulyeler de iyi çoğalmıştı. Az sayıda gök gürültüsü olmuş, fırtına ve su baskını yaşanmamıştı. Bu kez Boğa ile Bella'yı çayırda bıraktım. Güzel hava, ikisinin bu güneşli gününü çalmamaya yönlendirdi beni.

Saat beşe doğru yaylaya vardım. Birden barakayı doğru dürüst göremedim, Vaşak duraksadı ve sonra öfkeli havlamayla çayırda koşmaya başladı. Onu şimdiye kadar çayırda havlarken, böylesine öfkeli ve nefret dolu hiç görmemiştim. Korkunç bir şeyin olduğunu hemen anladım. Baraka artık görüşümü kapatmadığında onu gördüm. Bir insan, yabancı bir adam, çayırda du-

ruyordu, Boğa önünde yatıyordu. Ölmüş olduğunu görebiliyordum, devasa gri kahverengi bir tepe. Vaşak adamın üstüne atladı ve gırtlağına saldırdı. Onu ıslık çalarak geri çağırdım, o da itaat edip öfkeyle ve kabarmış kürkle yabancının önünde durdu. Ben barakaya koşup duvardan tüfeği kaptım. Bu birkaç saniye sürdü, ama bu birkaç saniye Vaşak'ın hayatına mal oldu. Neden daha hızlı koşamadım? Daha ben çayıra koşarken baltanın ışıkta parladığını gördüm ve Vaşak'ın kafasına küt diye vurduğunu duydum.

Nişan alıp tetiğe bastım, ama Vaşak o anda ölmüştü bile.

Adam baltayı düşürüp tuhaf bir dönme hareketiyle yere yığıldı. Vaşak'ın yanına diz çöktüğümde adama bakmadım bile. Bir yara göremiyordum, yalnızca burnundan biraz kan damlıyordu. Boğa feci bir hale sokulmuştu; çok sayıda darbeyle yarılmış olan kafatası bir kan birikintisinde yatıyordu. Vaşak'ı barakaya taşıyıp banka yatırdım. Birden küçük ve hafif olmuştu. Sonra çok uzaktan Bella'nın bağırtısını duydum. Ahır duvarına sıkışmış duruyordu, korkudan çılgına dönmüştü. Onu ahıra götürüp sakinleştirmeye çalıştım. Ancak ondan sonra adam yeniden aklıma geldi. Onun ölmüş olacağını biliyordum, o kadar büyük bir hedefti ki, onu ıskalayamazdım bile. Ölmüş olduğuna sevinmiştim; yaralı bir insanı öldürmek zorunda kalmak bana zor gelirdi. Onu hayatta da bırakamazdım. Yoksa bırakır mıydım, bilmiyorum. Onu sırtüstü çevirdim. Çok ağırdı. Onu daha yakından görmek istemiyordum bile. Yüzü çok çirkindi. Kirli ve pejmürde giysileri pahalı kumaştandı ve iyi bir terzi tarafından dikilmişti. Belki o da Hugo gibi ya da şu avukatlardan, müdürlerden ve fabrikatörlerden biri gibi avlanma bölgesi kiralayanlardan biriydi. Hugo onları çoğu kez davet etmişti. Her ne idiyse, şimdi yalnızca ölüydü.

Onu çayırda bırakmak istemiyordum; ölü Boğa'nın yanında ve masum otların içinde yatmasını istemiyordum. Bu nedenle onu bacaklarından tutup bakacak yerine sürükledim. Orada, kayanın dik biçimde taş yatağına indiği ve haziranda alp güllerinin açtığı yerde onu aşağıya yuvarladım. Boğa'yı yattığı yerde bıraktım. Fazla büyük ve ağırdı. Yazın kemikleri çayırda ağaracak, çiçekler ve otlar aralarından geçerek büyüyecek ve çok yavaşça yağmurun nemlendirdiği toprağa gömülecek.

Vaşak için daha akşam bir mezar kazdım. Hoş kokulu yaprakları olan çalının altında. Çukuru derin kazdım, Vaşak'ı içine yatırdım, onu toprakla örttüm ve üstüne çim köklerini sıkıca bastırdım. Çok yorgundum, hiç olmadığı kadar yorgundum. Çeşmede yıkandım, sonra Bella'nın yanına ahıra gittim. Tek bir damla süt vermedi ve hâlâ titriyordu. Ona bir gerdel dolusu su verdim, ama içmiyordu. Sonra banka oturup uzun geceyi bekledim. Aydınlık bir yıldızlı gece oldu, rüzgâr da kayalardan aşağıya serin serin esiyordu. Ama ben rüzgârdan daha soğuktum ve üşümüyordum.

Bella yine böğürmeye başladı. Sonunda saman çuvalımı alıp ahıra taşıdım. Giyinik halde üstüne yattım. Ancak ondan sonra sustu Bella ve sanırım uykuya daldı.

İlk sabah ışıklarında kalktım, sırt çantamı topladım ve üstüne bir de büyük bohça bağladım, tüfeği alıp Bella'yla yayladan ayrıldım. Ay yassı ve solgun halde gökte asılıydı, ilk sabah kızıllığı da kayaları boyuyordu. Bella yavaş ve başı eğik yürüyordu, bazen de duruyor ve derin bir sesle böğürerek arkasına bakıyordu.

Mutlaka ihtiyacım olmayan her şey bugün hâlâ yaylada duruyor ve ben onları gidip almayacağım. Ya da belki bu da geçecek ve ben yaylaya yine ayak basabileceğim.

Bella'yı eski ahırına götürdüm, samanını verdim

ve av köşküne yerleştim. Gece kedi gelip yanıma yattı, ben de rüya görmeden ve bitkin bir halde uyudum.

Ertesi gün her zamanki işlerime yeniden başladım. Bella iki gün daha böğürdü, sonra suskunlaştı. Hava güzel olduğu sürece onu kayranda otlanması için bıraktım. Daha ertesi gün yolu düzeltmeye başladım. Bu on gün sürdü. Ekim geldi, ben de patates, fasulye ve meyve hasadı yaptım. Sonra tarlayı çapalayıp gübreledim. İlkbaharda o kadar odun kesmiştim ki, artık daha fazlasını verandanın altına sığdıramıyordum. Yataklık samanın biçilmesi gerekiyordu, ama bu da yalnızca bir hafta sürdü ve sonunda, bedensel olarak bitkin ve darbe yemiş halde anlamsız kaçışımı bıraktım ve düşüncelerime teslim oldum. Bundan hiçbir şey çıkmadı. Neler olup bittiğini anlamıyorum. Yabancı adamın Boğa'yı ve Vaşak'ı neden öldürdüğünü bugün kendime hâlâ soruyorum. Vaşak'ı ıslık çalıp durdurmuştum ve Vaşak kafatasının parçalanmasını savunmasızca beklemek zorunda kaldı. Yabancı adamın hayvanlarımı niçin öldürdüğünü öğrenmek istiyorum. Bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim, belki de böylesi daha iyidir.

Kasımda kış bastırınca bu raporu yazmaya karar verdim. Bu son bir denemeydi. Kafamda hiçbir insanın, dünyadaki kimsenin yanıtlayamayacağı bu soruyla bütün kış masanın başında oturup duramazdım. Bu raporu yazmak neredeyse dört ayımı aldı.

Şimdi çok sakinim. Bir parçacık ilerisini görebiliyorum. Bunun henüz son olmadığını görüyorum. Her şey devam ediyor. Bu sabahtan beri Bella'nın bir buzağısının olacağından çok eminim. Hem, kim bilir, belki yine kedi yavruları olur. Boğa, İnci, Kaplan ve Vaşak bir daha hiç var olmayacak, ama yeni bir şey yaklaşıyor, ben de ondan kendimi geri çekemem. Ateşsiz ve mermisiz günler geldiğinde onunla hesaplaşacak ve

bir çözüm arayacağım. Ama şimdi yapacak başka işlerim var. Hava ısınır ısınmaz Bella'nın ahırındaki küçük odayı değiştirmeye girişeceğim, kapıyı genişletmeyi de başaracağım. Henüz nasıl yapacağımı bilmiyorum, ama mutlaka aklıma gelecektir. Bella'ya ve yeni buzağıya çok yakın olacağım ve onlara gece gündüz bekçilik edeceğim. Anılar, hüzün ve korku kalacak ve bir de yaşadığım sürece ağır iş.

Bugün, yirmi beş şubatta, raporumu sona erdiriyorum. Tek bir yaprak kâğıt kalmadı. Şimdi saat akşamın beşine geliyor ve artık lambasız yazabileceğim kadar aydınlık. Kargalar havalandı ve ormanın üstünde daireler çiziyor. Gözden kaybolduklarında, kayrana gidip beyaz kargayı besleyeceğim. Çoktan beni bekliyor.